

Predgovor - 'Betlehemci'

New York, Sydney, Washington, Rim, Pariz, London, Berlin, Betlehem. Svaki spomenuti grad sa sobom nosi neku asocijaciju: politika, diplomacija, bogatstvo, moda, šoping, kultura, koncerti, noćni život, kriminal, Peta avenija, Opera, Bijela kuća, Fontana di Trevi, Eiffelov toranj, Big Ben, Checkpoint Charlie... No očito je kako jedan od navedenih gradova odskače od ostalih i ne pripada ovom popisu. To jedva da je grad, prije bih rekao gradić. Betlehem. Po čemu je Betlehem poznat? Koje asocijacije vam pobuđuje?

A ti, Betleheme Efrato, najmanji među kneževstvima Judinim, iz tebe će mi izaći onaj koji će vladati Izraelom; njegov je iskon od davnina, od vječnih vremena. (Mih 5, 1)

Da nije bilo Isusa, ovo proročanstvo ostalo bi mrtvo slovo na papiru i Betlehem bi bio samo još jedan prašnjavi gradić koji ponekad vidimo na ekranu zbog sukoba koje ne razumijemo. Međutim, Isus se rodio u Betlehem. Nevjerojatno je kako jedan život može potpuno promijeniti konotaciju jednog mjesta, pa čak i tijek povijesti. Samo jedan život.

Ali nije sve išlo bajno. Betlehemci su se prvo dvoumili. Luka nam kaže da za Svetu obitelj nije bilo mjesta u svratištu. Ne znamo sve detalje, ali Josip i Marija uspjeli su na kraju pronaći nekakvo sklonište. Položili su novorođenče u jasle, u Judeju - u grad Davidov, koji se zove Betlehem (r. 4), i tako počinje novo značenje tog grada. Kako samo jedan život može sve izmijeniti!

Ovo je razlog zašto toliko cijenim i volim udrugu Betlehem. Oni znaju da jedan život može promijeniti tijek povijesti. S druge strane, oni koji ponavljaju da „nema mjesta u svratištu“ kažu kako je besmisleno da se dijete rodi u jaslama. Kakav će to biti život koji počinje u jaslama, u štalici, ispod vedra neba? Nije vrijedno. Betlehemci misle drugačije. Znaju da je svaki život vrijedan i da zaslužuje kraljevski tretman. Upravo to oni rade.

Ova monografija pokazuje svu djelatnost udruge Betlehem: pružaju dobrotvornu pomoć siromašnim obiteljima i majkama s djecom u svim većim gradovima u Hrvatskoj; omogućuju smještaj za trudnice i majke s djecom koje su bile prisiljene ili razmišljale o pobačaju; nalaze zaposlenje majkama, rješavaju papire i dokumente; pružaju psihološku i stručnu pomoć; pružaju duhovno vodstvo za parove bez djece; u nekoliko gradova osiguravaju grobnice za preminulu nerodenu djecu; promiču predbračnu čistoću; osvještavaju javnost o ljepoti djece sa sindromom Down; organiziraju razne molitvene inicijative; pomažu beskućnicima u suradnji s Centrom za beskućnike „Milosrđe“ u Karlovcu...

Zašto to čine? Jer znaju da je svaki život vrijedan, da svaki život mijenja povijest. Pružajući „jasle“ za onu djecu za koje inače „nije bilo mjesta u svratištu“ udruga Betlehem mijenja sadašnjost i budućnost. Ovo je monografija o budućnosti. Možda ćete u njoj pronaći budućeg/u predsjednika/cu Republiku Hrvatske, igrače Dinama/Hajduka, virologa koji će otkriti cjepivo za COVID-19, sveučilišne profesore, postolare, operne pjevačice, blagajnice Konzuma, svećenike, svog bračnog druga, možda čak i papu!!! Ali najvažnije, ovdje ćete vidjeti običnog čovjeka. Udruga Betlehem bori se za svaki život jer vjeruju da svaki čovjek, makar se rodio u jaslama, može postati kralj.

A ti, Betleheme Efrato, najmanji među kneževstvima Judinim, iz tebe će mi izaći onaj koji će vladati Izraelom; njegov je iskon od davnina, od vječnih vremena. (Mih 5, 1)

don Damir Stojić, SDB

24. svibnja 2020., na blagdan Marije Pomoćnice kršćana

Uvod

Uvod

Sjedili smo u zadimljenom kutku stereotipnog lokalnog kafića. Iza šanka stajala je plava konobarica, a redoviti „gosti“ boravili su u svojim separeima, izgledajući poput sivih automobila stopljenih s asfaltom parkirališta. Njemu to nije bio prvi posjet toga dana, a vjerojatno ni posljednji. Gledali smo svatko u svoje piće i pokušali voditi normalan razgovor, što nam je rijetko polazilo za rukom. Nakon otprilike par gutljaja piva moj je sugovornik rekao rečenicu koja će mi se često vraćati u pamet tijekom rada na ovoj knjizi: „Ma daj, Tino, pa ja sam sâm platio 20 abortusa...“

Ne mogu reći da sam se previše iznenadio, s obzirom na to da sam za jedan već znao. Tih „20 plaćenih abortusa“ u sebi su sadržavali jednu zajedničku nit (nebitno je, pritom, je li se radilo o iskrenom stavu ili samozavaravanju) – djeca su bila teret koji u tom trenutku on(i) nije (nisu) želio (željeli). Kasnije će, prema vlastitom priznanju, u više navrata pokušati napraviti dijete djevojkama s kojima je bio u vezama i „vezicama“.

Ne vjerujem da je njegov slučaj, osim možda po broju i učestalosti, toliko rijedak. Ova knjiga, kao i svjedočanstva žena (korisnica i volonterki u udruzi Betlehem) koja čine njezin dobar dio, potvrdit će mi da je pobačaj podjednako muško i žensko pitanje. Previše je žena – često zanemarenih među pro-abortivnim udrugama i (njihovim) argumentima, jer ne odgovaraju njihovu narativu – pobacilo dijete nakon što nisu primile podršku svoga, možda usputnog, partnera (ili okoline). Ovime, naravno, ne želim reći da su problem samo oni pobačaji koji su počinjeni zbog nedostatka podrške jedne „polovice“ koja je sudjelovala u stvaranju života. Ne! Namjerni pobačaj je uvijek moralno zlo, iz jednostavnog razloga što oduzima nevin život. To ga, doduše, ne čini plošnim pitanjem – svaki takav zahvat nosi jedinstvenu ljudsku ispunjavajuću koju je gotovo uvijek bolna, a svakako tužna. Lijepu priču kojoj je ishod bio pobačaj još nismo, niti ćemo čuti.

No ovo je upravo knjiga o, pretežno, lijepim pričama. Ne manje bolnim ili komplikiranim, ali svakako s ljepšim završetkom – poput one prve „priče iz štalice“.

Početak Kristova života u sebi je imao sve sastojke za tragediju. Siromašni par nalazio se daleko od sigurnosti i topline doma kada su žensku polovicu uhvatili trudovi. Sveti Luka zapisat će kako u Betlehemu „za njih nije bilo mjesta“, zbog čega su dijete položili u jasle. U hrvatskom folkloru i vjerskim običajima uvriježit će se prikaz štalice (ponekad špilje) s Isusom, Marijom i Josipom te popratnim „gostima“ (magarac i vol, pastiri, mudraci). No, čini mi se da je suroviji prikaz sadržan u riječi koja se koristi u jednom engleskom prijevodu Evangelijskog pjesnika po Luki – manger – što označava korito u koje se stavlja hrana za životinje. To je korito prvi krevetić Kralja nad kraljevima.

Unatoč toj sirotinjskoj i tragičnoj situaciji, danas Božić smatramo blagdanom topline, ljubavi i obiteljske blizine. Njemu se radujemo i brojimo dane kad ćemo opet osjetiti „božićni duh“ koji nas, barem na nekoliko trenutaka i na neki mističan način, nerijetko čini boljim ljudima. Zašto je tome tako? Zato što je tada rođen naš Spasitelj, najmoćniji i najuzvišeniji primjer arhetipske priče o čovjeku koji se uzdiže iznad zla, boli i učmalosti naše svakodnevne močvare i pokazuje toliko željeno svjetlo na kraju tunela.

Slični primjeri pojavljuju se na mnogim mjestima u ovoj knjizi o Betlehemu našeg vremena: napuštene majke u bezizlaznim situacijama koje herojski kažu „da“ životu, kao i volonteri koji se, unatoč čestom nerazumijevanju za ono što rade, daju do krajnjih granica kako bi pomogli osobama koje i ne poznaju. Njihove priče su doista herojske, ali i svjedočanstva ljepote, topline, dobrote i ljudske blizine. Ukratko, to su „priče iz štalice“.

Za moju suprugu Katarinu, bez njene neprocjenjive pomoći ova knjiga ne bi bila napisana

Tino Kravica

Početak

Molitveni sabor

Molitveni sabor nerođenih nekako nas podsjeća na početak školske godine. Nekoliko stotina hodočasnika, volontera i prijatelja udruge Betlehem okuplja se početkom rujna na Sveticama, u molitvi, pjesmi i druženju, spremni započeti s „novom sezonom“ borbe za nerođene, njihove majke i obitelji. Kasnije ćemo uočiti kako postoje tek neznatne razlike između Sabora i slična dva događaja koji se tijekom godine organiziraju pod okriljem Udruge – Dana nerođenih u Maloj Subotici i Majčina dana na Sveticama.

Sveta misa, krunica, kajanje, zahvaljivanje i slavljenje koje ispunjava crkvu Rođenja Blažene Djevice Marije s pripojenim pavilinskim samostanom, oprobani su recept kojem se hodočasnici iz godine u godinu vraćaju.

Sabor, koji smo posjetili 2018. godine, bio je već 13. na kojem je sudjelovala Blaženka Bakula, voditeljica zagrebačkog grana Udruge. Kao „veteranku“ Betlehema, pitamo je koliko se današnji događaj promjenio u odnosu na prva okupljanja.

„Mislim da smo zapravo mi ti koji smo tijekom godina narasli. Gledam volontere s kojima godinama surađujem, koji su na početku u sebi možda imali dozu straha ili panike, kako sve odrađuju opušteno. Vidim mame s djecom koju smo tijekom godina spasili, vidim i mlade obitelji. S druge strane, čini mi se kako je Sabor ipak postao duhovno ‘jači’, iako su razlike na razini detalja“, reći će Blaženka, dodajući kako je upravo molitva za nerođene ono što je vuče da se iz godine u godinu vraća na ovo mjesto.

Za razliku od nje, Hrvoje i Maja Vargić prvi su put na Saboru. „Iskreno, jedan od glavnih motiva zašto smo se uputili na Svetice je taj što ne možemo začeti dijete. Kako je pater Marko poznat u pro-life krugovima, došli smo se ovdje moliti na tu nakon“, iskreno će Maja. Istaknuli su zadovoljstvo programom, posebno Hrvoje, tada zaposlenik organizacije koja se, između ostalog, „bavi educiranjem i zagovaranjem prava na život na međunarodnoj razini“.

„Molitva za vrijeme mise bila mi je doista snažna i intenzivna. Osjeti se da je ovo mjesto natopljeno milošću“, poručuje. Nekoliko mjeseci nakon Sabora nerođenih saznat ćemo kako je, nakon više godina braka, ovaj par ostao u drugom stanju. Bogu hvala.

Svetice – skriveni komadić Božje zemlje

Kad ste na Sveticama imate osjećaj kao da se nalazite na skrivenom komadiću Božje zemlje, iako na prvu možda nećete steći takav dojam. Crkva, premda ispunjena baroknim oltarima i ukrasima, ne odaje dojam raskoši, vjerojatno jer neki dijelovi vase za obnovom. Unatoč tome, ona već nekoliko godina inspirira vjernike, a danas predstavlja duhovno središte pro-life pokreta u Hrvatskoj. Do samostana i crkve dolazi se uskom cesticom, dovoljnom tek za jedan automobil, koja se s glavne prometnice odvaja nekoliko kilometara prije Ozlja (još jednog skrivenog dragulja). Dok vozite prema Sveticama s obje strane okružuje vas šuma, tek ponegdje isprekidana ponekom vikendicom, kapelicom ili čak vinogradom. Ipak, ono što nam doista „oduzme dah“ jest pogled. Brežuljkasti predio koji se stepenasto pruža prema autocesti, otkrivajući razbacane kućice i crkvice u moru zelenila, pokazuje nam Hrvatsku iz drugog kuta. Pogled zadobiva posebnu mističnost kad se iznad nižih razina razmota magleni pokrivač. Pritom zadovoljstvo pojačava efekt „iznenadenja“, potaknut činjenicom da je pogled skriven od vas čak i dok stojite ispred ulaza u crkvu. Tek posjet susjednoj sjenici, ispod koje je postavljen križni put, otkriva ovu neočekivanu panoramu.

Marko Glogović

No većinu onih koji dolaze na Svetice potaknuli su važniji razlozi od ljepote krajolika. Neki tako dolaze kako bi izvršili „generalno čišćenje“ duše od grijeha. To je razlog zašto pateru Marku tijekom Sabora asistiraju i drugi svećenici, osobito u vidu brige za duše kroz isповijedi i duhovne razgovore. Jedan od njih je vlč. Ivica Tolla, župnik u Generalskom Stolu, kojem je ovo bilo prvo sudjelovanje na Saboru. Uspjeli smo ga „ukrasti“ od hodočasnika na nekoliko minuta. Istačće kako se velik broj ljudi isповjedio.

„Mogu reći kako su hodočasnici bili iznimno otvoreni i dobro pripremljeni. Drago mi je da su se mogli susresti s Gospodinom u čistoći srca. Posebno sam primijetio da su u sebi stvorili kajanje za grijehe za koje nisu ni znali da su grijesi. Baš zato su ovakvi susreti dobri, jer potaknu čovjeka na razmišljanje o svom životu“, dodaje vlč. Tolla, čija molitvena zajednica „El Shaddai“ također sudjeluje u apostolatu za život, osobito u molitvi pred bolnicama.

Neočekivani susret

Mnogi će posvjedočiti kako su Svetice mjesto čuda te duhovnog, fizičkog i emocionalnog ozdravljenja. Možemo potvrditi kako je, na ovom mjestu skrivene ljepote, suptilni prst Božji vodio i naše djelovanje. Kako drugačije opisati da smo se, spletom božanskih (u „slučajne“ ne vjerujemo) okolnosti, susreli s dvjema redovnicama, iz Slovačke i Južne Koreje, članicama Marijine obitelji, koje su na Svetice došle kako bi intervjuirale patera Marka Glogovića o pobožnosti koju posljednjih godina svesrdno promiče – štovanje Majke svih Naroda¹. Sestruru Chiaru iz Slovačke te sestruru Marianne iz Južne Koreje primijetili smo odmah pri dolasku na Sabor nerodenih. Njihova bijela oprava jasno ih je razlikovala od šarenila hodočasnika koji su ispunili crkvu i ulazno dvorište pred samostanom.

Kao što im i ime kaže, redovnice Marijine obitelji privržene su Gospu, a osobito štovanju Majke svih Naroda koje im je prenio njihov osnivač, otac Paul Maria Sigl. Pobožnost potječe iz vremena nakon Drugoga svjetskog rata kad se Gospa navodno više puta ukazala vidjelicu Ildi Peerdeman u Amsterdamu.

„Postoji velika povezanost između Majke svih Naroda i ovog okupljanja za život“, govori nam Chiara. „Mi smo, poput Gospe, pozvane biti majke i premda živimo posvećenim načinom života, bez muževa i djece, posjedujemo duhovno majčinstvo. Danas mnoge žene više ne žive svoje temeljno zvanje majki, zaboravile su ga, i to je razlog propadanja, užasa i ratova kojima svjedočimo u svijetu. Kad bi žene bile više majke, i svijet bi bio zdravije mjesto – to je, uostalom, poruka Amsterdama.“

Tek ćemo kasnije postati svjesni koliko je rečenica „Kad bi žene bile majke, i svijet bi bio zdravije mjesto“, obilježila pisanje ove monografije. Tijekom nekoliko mjeseci putovanja, susreta i razgovora upoznali smo na desetke žena koje svojim djelima oplemenjuju naziv majke. Neke od njih odlučile su uz pomoć Betlehema sačuvati i zadržati svoje nerođeno dijete; druge su, uz rad u Udrudi, udomile djecu i/ili odgojile vlastitu; a treće su bile majke majkama. Bilo je tu, tijekom dvadeset godina, i divnih svećenika, redovnica, očeva i muževa, a neke od njih opisat ćemo i u ovoj knjizi. No krenimo redom. Evo kako je sve, zapravo, počelo.

Ako nema čuda, onda se ne radi o kršćanstvu. Čuda su pratila Krista, a on sam rekao je da će slični znakovi pratiti „one koji uzvjeruju“². Pritom nije bitno je li to hodanje po vodi, izganjanje zloduha ili ono najvažnije (bez čega sve gubi smisao): obraćenje grešnika i spasenje duše. Važno je samo da je prisutna Sila odozgor – nadnaravna ljubav Duha Svetoga koja nas uvodi u Kristove odaje i pomaže nam da ostvarimo intiman odnos s njim. Ta je ljubav nepresušno gorivo koje nam i u „tamnim noćima“ pomaže da činimo nemoguće, gurajući nas do zore spasenja. Ljubav koja budi „sveti nemir“ i ne da nam da stojimo na mjestu, zatvarajući oči pred potrebama, bolima i nereditima ovoga svijeta.

Božanska ljubav, milosrdna i pravedna, ono je što pogoni patera Marka Glogovića, hrvatskog svećenika i redovnika-pavlinu, koji je život posvetio spašavanju nerodene djece, majki i obitelji. Premda se tijekom više od dvadeset godina apostolata udruge Betlehem – njegova životnog projekta – brojka spašenih života penje do nekoliko stotina (a možda i tisuća), snaga mu još uvijek ne jenjava, ideje su svježe i originalne, a posla ima više nego ikad.

Nije nam cilj ovdje pisati laude pateru Marku, niti je on svojevrsni pro-life Übermensch. No dobro djelo zasluguje pohvalu, kao što i dim cigarete koji dominira malom kuhinjom i blagovaonicom samostana na Sveticama (gdje pater godinama služi) zasluguje spomen kao znak (ponekad iritirajuće) ljudskosti. O godinama uzrokovanim bouquetu koji se očituje u humoru obojenim laganim cinizmom da ne govorimo.

No ljubav je tu, jer ono čemu smo svjedočili tijekom proteklih godina i pol izgleda nam, pa, nemoguće. I tako već više od dvadeset godina u Hrvatskoj. No prije početka postoji i „prapočetak“.

„Moj ‘evo me’ za nerodene“

Pater Marko Kornelije Glogović, rođen u Zagrebu, prvog je pavlina ugledao krajem osnovne škole u Nacionalnom svetištu sv. Josipa u Karlovcu – usputnoj stanici školske ekskurzije. Slika bijelog habita duboko mu se urezala u pamćenje³ te je u jednom trenutku svog života odlučio odgovoriti na Božji poziv i pridružiti se tom, u Hrvatskoj gotovo zaboravljenom, redu. Nakon vremena kandidature (postulata) slijedio je odlazak u Poljsku u novicijat. Ondje je doživio svoj „poziv unutar poziva“⁴.

„U svom dnevniku sam zapisao da se taj iznimno važan trenutak za moje redovništvo dogodio 1. studenoga 1996. godine, odnosno samo dva mjeseca nakon mojega službenog ulaska u novicijat, na blagdan Male Gospe, u rujnu. Do tada sam već relativno dobro razumio poljski jezik. Još nisam nosio habit. Toga dana sam, zajedno s ostalim novacima, sudjelovao na duhovnoj obnovi povodom blagdana Svih svetih, koju je vodio jedan naš stari pavlin – pater Krzysztof Kotnis. Pater je bio markantan, visok i jako mršav, nagluh na jedno uho. Zanimljivo je da ja već godinama imam sličnih problema, odnosno nagluh sam na isto uho, ali nisam mršav kao on (smijeh).“

„Pater Krzysztof je među poljskim pavlinima bio poznat zbog triju stvarnosti. Kao prvo, zvali su ga ‘varšavski Leopold Mandić’ jer je danonoćno isповijedao. Vjernici su doslovce hrili u njemu na isповijed, a nakon smrti su mu u isповjedaonici iz zahvalnosti dugo ostavljali cvijeće. Preminuo je na glasu svetosti. Drugo, u Poljskoj je bio poznat jer je snažno promicao fatimsku pobožnost, što i ja sad činim, odnosno pobožnost Bezgrešnom Srcu Marijinu – pobožnost prvih pet subota. I kao treće, ovaj pavlin je tijekom godina, upravo iz iskustva isповijedanja i fatimske pobožnosti, postao prepoznat kao branitelj nerodenog života. On se u isповijedima često susretao sa ženama koje su bile opterećene grijehom pobačaja. Sjećam se kako

¹Više o tome možete pročitati u potpoglavlju Samostan na Sveticama – mjesto iscijeljenja (poglavlje „Središnja Hrvatska“).

²Mk 16, 15-20.

³Više o tom susretu možete pročitati u potpoglavlju Zajednice (poglavlje „Središnja Hrvatska“).

⁴Citati koji slijede do kraja potpoglavlja Marko Glogović preuzeti su iz knjige u pripremi Misija: neroden, 20 godina karizme zvane Betlehem, Rašeljka Zemunović – P. Marko Glogović.

je pater Krzysztof na toj duhovnoj obnovi nama novacima pričao kako je Gospa u Fatimi poručila da teški grijesi, među kojima je na prvom mjestu pobačaj, silno ranjavaju Isusovo i Marijino srce.⁵

Marko će reći kako je taj dan prvi put „slušajući napokon čuo za grijeh pobačaja“. „Pater Krzysztof govorio je kako pobačaj predstavlja najteže oskvrnuće Božje ljubavi. Pričao je o povijesti pobačaja (...) Pričao nam je kako Isusovo i Marijino srce trpe neopisivu bol svaki put kada se događa ubojstvo nevinog djetete u majčinoj utrobi. Bio je uvjeren kako upravo zbog toga diljem svijeta kipovi plaču krvavim suzama te kako zbog pobačaja nastaju ratovi i kataklizme; žanjemo što sijemo. ‘Milijuni dječice, koja su stvorena na sliku Božju, uništavaju se u majčinoj utrobi. Bog je za svu tu djecu imao plan. Ona su začeta Božjom voljom, a Sotona ih krade‘, govorio je. Citirao je Ivanovo evandelje u kojem piše kako je ‘davao ubojica od početka, čovjekomrzac, koji je došao da ukrade, zakolje i uništi’⁵. Stari pavlin se u jednom trenutku toliko zanio u svoj govor da je počeo plakati. Niz lice su mu tekle krupne suze. Mi novaci smo se ukipili i promatrali starca koji toliko vapi jer ne može prihvati da se tako olako i posvuda usmrćuju nedužna Božja bića, što predstavlja grijeh koji ne može ostati bez vrlo teških posljedica.“ Pater Marko svjedoči kako su se njegove uši u tom trenutku „otvorile“. „Napokon sam čuo i shvatio tragediju skrivenu iza riječi pobačaj. Do tada sam mogao milijun puta slušati o strahotama pobačaja, ali ja to nisam čuo. Sada sam napokon čuo. Osjećao sam se kao da me je netko ošamario.“ Poljski svećenik je nastavio: „Dragi mladići, vi ste na početku, vi tek krećete, a ja se polako približavam svojem odlasku... Upravo zbog toga među vama tražim svojeg nasljednika. Volio bih da se u nekome od vas probudi žar za spašavanjem nerođenih.“

Nakon govora pomolio se nad okupljenim kandidatima. Klečali su zatvorenih očiju dok je on govorio: „Oče Nebeski, dotakni onoga koji će nastaviti ovo djelo za spas nerođene nevine dječice i njihovih roditelja, okovanih duhom smrti. Na Tvoju čast i slavu Marijinu... Molim te, učini to u močno Isusovo ime.“ Pater Marko svjedoči kako je u tom trenutku osjetio „nešto snažno i neopisivo“. „Doživio sam jedno valjda mistično iskustvo, kao da se nešto spustilo na mene, kao da je na mene pao plašt. Sav sam se preznovio. Kroz moje tijelo je prošla struja. Bio sam u jednom vakuumu. Taj osjećaj trajao je nekoliko sekundi, a meni se činilo kao da traje vječnost“, opisuje svoje tadašnje stanje hrvatski pavlin.

Pater Krzysztof potom je ponovno pitao tko ga želi naslijediti. „Podigao sam ruku na trenutak i odmah je spustio. Bio sam u šoku kad sam shvatio što sam učinio. Svećenik me nakon toga blagoslovio i darovao mi svoju knjigu o pobožnosti prvih pet subota, u kojoj je on povezao pobačaj, Fatimu i silnu važnost zadovoljštine Isusovu i Marijinu Srcu. Toga dana sam u svoj dnevnik zapisao kako upravo započinjem borbu za nerođene te još neka svoja promišljanja. Pater Krzysztof se nakon toga vratio u Varšavu. Kasnije smo se vidjeli još samo jednom, prije njegove svetačke smrti. Uvjeren sam kako se toga dana baš po njemu meni Gospodin očitovao, a vjerujem i da me on s Neba prati svojim zagовором.“

Gostovanje na Radio Mariji – „trenutak kada je sve počelo“

Početak apostolata nerođenih u Hrvatskoj nije bio ništa manje zanimljiv. Pater Marko reći će kako se to dogodilo 15. rujna 1999., na blagdan Gospe Žalosne⁶ dok je kao bogoslov nakratko boravio u Hrvatskoj.

„Tog dana bio sam pozvan na Radio Mariju, koji se tada još nalazio u skromnim prostorijama na Kajzerici, u Novom Zagrebu. Mislim da sam im bio zanimljiv kao pavlinski bogoslov što je tada bila vrlo rijetka pojавa. Pozvali su me da pričam o našem

⁵Usp. Iv 8, 44.

⁶Ovdje valja napomenuti kako se sjećanje patera Marka Glogovića i drugog aktera koji je pomogao u stvaranju apostolata, gospodina Željka Strage (kojeg ćete upoznati u idućem potpoglavlju), oko ovog događaja razlikuju u nekim detaljima, osobito onim „vremenskim“.

redu, pavlinskoj baštini, našim poznatim samostanima, kao što je Lepoglava, i sličnim temama. Radijsko gostovanje iskoristio sam kako bih prvi put hrvatskim vjernicima objasnio povezanost pavlina i borbe za nerođenu djecu, odnosno borbe za život. U jednom trenutku sam pozvao slušatelje da mi pomognu u prvim koracima prema ostvarenju ovog apostolata u Hrvatskoj. Izgovorio sam sljedeće: ‘Preveo sam jedan letak. Imam veliku želju da ga podijelim po cijeloj Hrvatskoj. Letak govorи o duhovnom posvojenju nerođenog djeteta⁷ i u njemu sam detaljno objasnio inicijativu.’ Apostolat sam htio započeti na način na koji su to pavlini tijekom svoje duge duhovne tradicije uvek radili: molitvom. Htio sam vjernike pozvati da tijekom devet mjeseci postanu duhovni skrbnici jednom nerođenom djetetu.“ (...)

„Gоворио сам како осјећам вјетрове са Zapада, односно ону климу коју је Ivan Pavao II. назвао цивилизацијом смрти. Рекао сам како је крајне vrijeme да јој се одупремо. Наравно да сам у разговору с водитељем споменуо како сам ја још увјек млад, још нисам зарађен, те да, што је također важно, баš и нисам при новцу (smijeh).“ Njegove riječi тада је чуо Željko Straga. Kasnije ће рећи како му one нисуdale mira. „Željko се једнога дана појавио у стану мојих родитеља у загребačkoj Ilici. Bio је то почетак divnog prijateljstva. Došao је на наша vrata, пруžio mi omotnicu sa svom svojom uštedevinom i rekao: ‘Izvolite ову kuvertu i nemojte me više mučiti.’ Bio sam u totalnom šoku. Kada је nepoznati muškarac već krenuo prema izlazu, odnekud се појавила моја mama, pozvala čovjeka у kuću i spasila stvar. Vикнула је за njim: ‘Gospodine, čekajte, па zaslužujete barem kavu... Pa, Marko, ti stvarno nisi nikakav domaćin...’ Nakon тога smo popili kavu, upoznali сe i postali prijatelji.“ Željko Straga постао је tako prvi dobročinitelj apostolata за живот који ће kasnije izrasti u udrugу Betlehem. „Njegova je donacija била dovoljna за tiskanje nekoliko stotina tisuća letaka zahvaljujući којима smo u Hrvatskoj постали prepoznati kao борци за nerođenu dječicu.“

Pater Marko se ubrzo nakon тога morao vratiti u bogosloviju u Poljsku. „U Zagrebu se stvorila једна grupica ljudi, predvođena мојим dragim prijateljem Željkom i gospodом Marijom Kovač, који су поčeli okupljati будуће чланове нашеј apostolata. Treba napomenuti како су наš apostolat, zahvaljujući ponajviše letcima који су били tiskani u milijunskim nakladama, prepoznati католички mediji u Hrvatskoj. Dakle, letci су у почетку odradili sjajan posao, ali су још увјек aktualni i predstavljaju središte нашеј djelovanja. Још увјек често на svojim seminarima i duhovnim vježbama pitам vjernike тko je molio duhovno posvojenje, па se mnogo ruku diže u zrak...“

⁷Detaljnije o molitvi duhovnog posvojenja možete saznati u idućem potpoglavlju.

Željko Straga

Željko Straga podsjeća na ludog genijalca. Dok smo telefonom dogovarali susret za potrebe monografije, njegov zbrzan, čak pomalo neurotičan način govora tjerao nas je da se zapitamo kako će tek izgledati razgovor uživo. Idući dan pred nama je stajao visok i mršav čovjek, s frizurom kao da svira u Ramonesima, koji je, osim u govoru, bio zbrzan i u pokretima. Isprva smo pomisili da je umjetnik. No Željko to nije, ali su stoga on i njegova obitelj bili izrazito zanimljivi sugovornici. U uputama za monografiju pater Marko istaknuo nam je kako je Željko, koji s obitelji živi u Samoboru, bio prvi donator Betlehema i to dok Udruga još uvijek nije formalno postojala. U natuknici pokraj njegova imena pritom je stajalo: „Neka ti posvjedoči o tome kako je upoznao ženu...“ Ukratko, dobili smo dvije odlične priče, a nije isključeno kako bismo, da smo ostali duže s obitelji Straga, saznali za još poneku, jednako uzbudljivu priču.

Potpuni neznanac i tisuće maraka

„Sve je krenulo 21. rujna 1999. godine. Fra Ivan Matić vodio je susrete utorkom i četvrtkom, a tog se dana, mislim da se radilo o utorku, održavao prvi susret nakon ljeta. Pri povratku kući, negdje oko 22 sata i 30 minuta, u automobilu sam slušao Radio Mariju i naletio na intervju s paterom Markom Glogovićem, tada još bogoslovom. Govorio je o svojoj ideji da se proširi molitva za spas nerođenih, konkretno o molitvi duhovnog posvojenja, i da traži nekoga tko mu može pomoći u širenju apostolata. Drhtao sam dok sam slušao intervju. Uletio sam u kuću i odmah nakon završetka emisije nazvao Radio Mariju i tražio patera Marka. Dogovorili smo susret za idući dan.“

Željko će za sebe reći kako je odgojen u katoličkoj obitelji, no da je istinsko obraćenje doživio na ispovijedi uoči blagdana Velike Gospe, 1998. godine. Potom je tri godine odlazio na susrete kod patera Ivana Miškića na Sveti Duh. Nakon obraćenja dobio je jedan zanimljiv poticaj. „Analizirao sam svoj život i nekako došao do zaključka da bih trebao donirati određenu cifru za siromašne. Također, nekako mi je u to vrijeme baka po ocu povjerila da je moja majka napravila pobačaj. Pred majkom to nisam spominjao niti sam ju optuživao, ali sam bio šokiran.“ Svjedoči nam kako su mu se te spoznaje posložile dok je slušao intervju s paterom Markom te je odlučio donirati novac za potrebe nerođenih.

„Dogovorio sam sastanak za sutradan između 10 i 11 sati. Bio sam uzbudjen i htio sam mu dati novac jer je razradio hrpu ideja, ali praktički nije imao za kavu. I takav je cijeli život, što god zamislí, bude (smijeh). Uglavnom, sljedeće jutro krenuo sam na posao i stao u Zagrebačkoj banci na Savskoj. No to su bile devedesete. Za dizanje cifre veće od 5000 maraka s devizne štednje trebao si se najaviti dva dana ranije, a ja sam odmah na ruke dobio 14 000 maraka. To je bio prvi šok. Dolazim na posao s kuvertom u rukama. Tresem se jer nosim puno novaca i pitam se jesam li lud, je li Božja volja dati hrpu love nekome koga ne znaš. Zovem patera Miškića, kojeg inače nikako ne možeš dobiti, i on se javi. Pitam ga spadaju li nerođeni pod siromašne i on odgovori potvrđno. Zbrisao sam s posla, sjeo na tramvaj, i došao kod Marka. Dočekao me žgoljavi dečko u bijeloj plahti (smijeh). Dao sam mu kuvert s novcima i rekao kako imam samo dvije želje. Prva je bila da se na letku prenese istina o abortusu kao ubojstvu nerođenog djeteta. Druga, da se sve crkve u Hrvatskoj ispune brošurama do te mjere da se ljudi popikavaju po njima pri ulasku.“

Naš sugovornik reći će kako je pater Marko ostao šokiran njegovim posjetom. Željko je nakon inicijalnog poticaja sedam godina financirao apostolat. Kaže kako je tijekom tog razdoblja tiskano oko milijun letaka i brošura. „Ako to pretvorimo u eure, čini mi se da sam tijekom godina donirao nekih 40 000 eura samo za letke.“

Apostolat za život na motoru

Željko nije pružao „samo“ finansijsku podršku pateru Marku i udruzi Betlehem, već je i podijelio na tisuće letaka diljem hrvatske obale. Letke je raspačavao na motoru koji je vozio premda od 1991. ima potkoljenu protezu. „Civilna sam žrtva Domovinskog rata, ali sam volio motore od mladosti te sam svoju Yamaha XTZ 660 prilagodio vlastitim fizičkim potrebama.“ Priča nam kako je motorom prošao brojne europske i svjetske zemlje, a onda je odlučio svoju strast usmjeriti na širenje istine o abortusu. „Imam motor, imam vremena, nisam oženjen i kaj sad? Uzeo sam torbu i po 6000 letaka razvozio po cijeloj Hrvatskoj. Bio sam svugdje: od Slavonije, preko Križevaca do Unija, Silbe i Lastova... Dva tjedna godišnjeg iskoristio bih za dijeljenje brošura.“

Slobodno vrijeme, motor i otoci – za prosječnog muškarca zvući kao odmor iz snova. No Željko nam kroz smijeh priča kako nisu sve situacije na tim putovanjima bile, blago rečeno, najugodnije. „Skoro me ‘ištemao’ jedan čovjek na Tkonu“, govori nam i objašnjava: „Tražio sam župnika, ali ga nije bilo pa sam gledao neko mjesto gdje bih mogao ostaviti brošure. S balkona susjedne kuće promatrao me neki čovjek, stupili smo u komunikaciju te je pristao da sve ostavim kod njega, a on će kasnije proslijediti svećeniku. I tako stojim ja na pristaništu, čekajući trajekt za obalu, kad dolazi taj čovjek i zvizne me po leđima. Počeo se derati na mene i psovati, a kasnije smo se skompali i otišli u birtiju. Što se, zapravo, dogodilo? Na letku je pročitao da je umjetna oplodnja težak grijeh, a on i žena ne mogu imati djece te su već sve novce ‘zdrobil’ na to, a ništa se ne događa. Uputio sam ga na patera Marka, ali se kasnije više nismo čuli.“

„Skoro sam dobio batine i u Belom Manastiru, ali ovog puta od župnika“, nastavlja Željko svoju priču. „Kad je vidio o čemu su brošure počeo se derati na mene, da kaj ja radim, da tu ljudi umiru od gladi, da se nosim odavde... Vidil sam da se hoće tuć i morao sam se povući. I jedna časna na Korčuli me pokušala istjerati iz crkve. Baš sam izgledao neuredno i zmazano, a ona mi je rekla: ‘iš!', valjda je mislila da sam došao žicati novce. No, na kraju me primila (smijeh). Moj otac se također protivio apostolatu. Psovao me i ljutio se jer je garaža bila puna brošura. Čak mi je prijetio oduzimanjem nasljedstva. Bojao se da će sve dati popovima (smijeh).“

Nisu, doduše, sve priče negativne. „Na seminaru patera Jamesa Manjackala u Splitu podijelio sam 11 000 brošura. Seminar se odvijao u dvorani koja je imala samo jedna velika vrata i nikako nisam mogao sam podijeliti materijal. Molio sam Mariju da mi pošalje neke anđele i tad me ugledao voditelj redara te pozvao ostale da mi pomognu dijeliti. To mi je bilo prekrasno svjedočanstvo. U Ludbregu sam također znao podijeliti više od 10 000 letaka na proslavi Krvi Kristove“, reći će Željko, dodavši kako je molio svetog Antu da mu pronade parkirališno mjesto jer je gradić redovito bio pretrpan automobilima. Sveti Ante bi, kao i uvijek, uslišao molitvu.

„Sedam godina molio sam za suprugu“

S ovim oblikom apostolata morao je prestati nakon što je upoznao suprugu Svjetlanu i dobio djecu. Katarina, Margareta, Jakov, Elizabeta i Brigita sa svojim roditeljima čine idealni obiteljski portret. Zanimljivo je da je Željko suprug i otac postao tek u svojim četrdesetim godinama. „Molio sam za suprugu sedam godina, već sam skapavao i rušio se u nesvijest, a ona je molila samo mjesec dana i dobila mene. Gdje je tu pravda?“ govori nam kroz smijeh. Smije se i njegova supruga te otkriva svoju verziju. „Odlučila sam povući crt ujer sam već napunila 30 godina. Dosta mi je bilo čekanja, ili idem u časne ili mi, Bože,

izvoli konkretno poslati supruga, ali tako da ga prepoznam (smijeh). Molila sam Tridesetodnevnicu svetom Josipu i koji mjesec kasnije prepoznala sam ga.“

Svetlana i Željko upoznali su se na hodočašću u Vukovar koje je organizirao fra Vatroslav Frkin, no početak njihove ljubavne priče uslijedio je kasnije. „Na blagdan Ivana Merza, u bazilici Srca Isusova u Zagrebu, srelj su nam se pogledi i tad sam osjetila u srcu: ‘On je taj’. Bila sam šokirana, on je stariji od mene i ima bradu, ali sam pustila da se stvar odvija sama od sebe. Počeli smo se povremeno viđati, a prohodali smo 16. listopada, na blagdan svete Margarete Alacoque, na Mariji Bistrici. Njoj u čast imamo kćer Margaretu.“ Kad su se vjenčali Željko je imao 44 godine, no bili su otvoreni životu te su im djeca dolazila „jedno za drugim“. „Toliko je pomagao pateru Marku u apostolatu za nerodene i vjerujem kako ga je Bog odlučio usreći poslavši mu mene i petero djece (smijeh)“, zaključuje Svetlana.

Što se tiče patera Marka, Željko je za kraj htio istaknuti i posebnu zahvalu. „Mislim da svi možemo biti zahvalni pateru Juraju Domšiću, tadašnjem prioru u Karlovcu, koji je pateru Marku dozvolio da djeluje. To je bio prst Božji zbog kojeg je i uspio sve ovo ostvariti.“

Duhovno posvojenje

Duhovno posvojenje⁸ je molitvena obveza, koja se može zavjetovati, privatno ili javno, s nakanom spašavanja začetoga života u opasnosti. Tijekom devet mjeseci molitvom i žrtvom molitelj prati dijete koje je poznato samo Bogu, kao i njegove roditelje, a osobito majku, te mu time pomaže da se sigurno rodi. Nijedno zlo ne ostaje nekažnjeno – a snagom molitve i žrtve uistinu ga se može sprječiti!

Nastanak ove zamisli

Godine 1987. u Varšavi (Poljska), bijela braća pavlini započinju širiti molitvu čiji se korijeni nalaze u Bogorodičnim fatimskim objavama i nebeskim pozivima na obraćenje.

Pavlinski red uspješno širi Duhovno posvojenje, koje je kao očiti Božji dar od tada usko povezano s pavlinskom karizmom i duhovnošću. Ova molitva, upravljena po zagovoru Marije, Majke nerođenih i sv. Josipa, namijenjena je svima onima koji su svjesni ozbiljnosti zla pobačaja, a koji se iz različitih razloga možda ne mogu uključiti u tzv. aktivnu borbu.

Duhovno posvojenje nerođenog djeteta može biti Tvoja ponizna i iskrena molitva za djetešće u opasnosti pobačaja, kojemu su roditelji nakanili bolnu smrt:

- zbog nepoznavanja veličine zla koje čine,
- zbog prividno nužnih, često sebičnih razloga, potaknuti silama zla koje vladaju ovim mračnim svijetom (usp. Ef 6, 12),
- zbog časovite koristi koju donosi grijeh, ali one koji to čine udaljuje iz naroda Božjega (usp. Heb 11, 25).

Znaj da Bog želi svako začeto dijete i raduje mu se, jer ono je Njegovo! Nitko se ne rađa a da ne postaje kao novo ljudsko biće

⁸ „Danas na svetkovinu Blagovijesti duhovno posvojite nerođeno dijete – evo što trebate raditi...“ (2019). Preuzeto 13. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/vjera/duhovnost/svetkovina-blagovijesti-duhovno-posvojenje/> (tekst je nadopunjen dodatnim informacijama).

dar – za Tebe, za Crkvu i svijet! Tvoja molitva i žrtva, kao znak Tvoje ljubavi prema Životvorcu i životu, zaista mogu biti izlaz, pomoći i snaga potrebna za spas nerođenog stvorenja Božjeg, koje ima dušu i od začeća je ljudska osoba, kojoj Otac nebeski želi podariti Sebe i život vječni! Ako hoćeš, možeš se uključiti u borbu za život!

Kako moliti?

- moli punih devet mjeseci tijekom kojih se dijete što ga posvajaš nalazi pod srcem majke koja ga ne želi, pa i nju prati svojom molitvom.
- moli samo za jedno dijete, čije ime, narodnost, spol i roditelje zna samo Gospodin.
- možeš se zavjetovati privatno sam ili javno u skupini na euharistijskom susretu zajedno s ostalim župljanima, u molitvenim zajednicama, za vrijeme televizijskoga ili radijskoga prijenosa euharistijskoga slavlja i slično.
- ako se dulje od dva tjedna izostavi molitva na koju se zavjetovalo, potrebno je obnoviti zavjet, pri čemu treba imati na umu da se potpunim zanemarivanjem zavjeta dana Bogu upada u grijeh.
- ustraj u vjeri i povjerenju da će milosrdni Bog spasiti dijete za koje moliš, a Tebe blagosloviti svojim providnosnim blagoslovom.
- nastavi moliti i za djetetov ispravan i svet život nakon rođenja, da jednom s njime mogneš gledati Boga u vječnoj, obećanoj sreći!

Molitva zavjetovanja, samo na početku posvojenja:

Presveta Djelica, Bogorodice Marija, svi anđeli i sveti, u želji da pomognem obranu nerođenih, ja (ime), čvrsto odlučujem da ču od dana ____ do ____, duhovno posvojiti jedno dijete, čije ime samo Bog zna, tako što će tijekom ovih devet mjeseci svakoga dana moliti za spas njegova života, kao i za ispravan život roditelja i djeteta nakon rođenja. Amen.

Svakodnevno moli sljedeću molitvu:

Gospodine Isuse, zagovorom Tvoje Majke Marije, koja te s ljubavlju rodila, i svetoga Josipa, muža žive vjere i predanja, koji se brinuo o Tebi nakon poroda, molim te za to nerođeno dijete, koje sam duhovnim putem posvojio/la, a koje se nalazi u opasnosti ubojstva pobačajem. Molim te, udjeli njegovim roditeljima ljubavi i hrabrosti da svojem djetetu sačuvaju život, koji si mu Ti odredio. Amen.

Svojoj molitvi dodaj deseticu krunice, a Bogu osobito prikazuj svoje kušnje, trpljenja, starost i bolest!

„Tko god primi dijete u moje ime, prima mene i onoga koji me poslao!“

- Ova tvoja velikodušna molitva donosi život djetetu kojemu postaješ „duhovni skrbnik“, a tebe oplemenjuje, produbljuje tvoj odnos s Bogom, otkriva ti duboki smisao žrtve potičući obnovu tvoga obiteljskoga, kršćanskog i poslovног života, donoseći poštivanje i sloge!
 - Vjeruj i ne brini! Uskrsli Isus pobijedio je Sotonu, smrt, bolest i grijeh. On liječi rane učinjene pobačajem, dovodi majke do obraćenja i vjere, čini ih odgovornima. On ti donosi mir i spasenje, daje ti svoga Duha Svetoga i vodi te u svoje Kraljevstvo!
- „Što god tko učini jednom od ove moje najmanje braće, meni je učinio!“**

Istra

Sveti Petar u Šumi

p. Gaudencije Vito Spetić i p. Ivan Šarić

Ne shvaćaju to svi, ali putovati središtem Istre uvijek je povlastica. Nikada ne znaš što će naići iza sljedećeg brežuljka; možda još jedan „grad na gori“, možda još jedna kamena crkva prebogate umjetničke i sakralne vrijednosti, možda još koja konoba s dobrom ponudom domaćeg pršuta i sira. Ukratko, „hrvatska Toskana“ nikada ne razočara, a nije ni ovog puta. Središte središnje Istre, mala općina Sveti Petar u Šumi, otkrilo nam je crkvu sv. Petra i Pavla sa starim pavlinskim samostanom koji čuvaju vrijednu i čudotvornu sliku Majke Božje Supetarske. Tu će sliku, zajedno s oltarom Nevine dječice koji se nalazi s lijeve strane glavnog oltara, pater Marko nazvati „svojom inspiracijom“ za razvijanje apostolata nerođenih. Ispred crkve dočekala nas je Karmela Lazarić, po struci vjeroučiteljica i jedna od prvih suradnica patera Marka.

„Pater je u župu došao 2002. godine te je već u sebi nosio ideju zaštite nerođenog djeteta. Ideja, doduše, nije lako zaživjela jer se suočio s puno poteškoća i prepreka na mnogim razinama. Međutim, uz molitvu i jednu čistu želju koja je sve više sazrijevala u njegovu srcu, na koncu se ostvarila.“ Uskoro su se počeli okupljati prvi župljeni koji su podržali apostolat. „Pater Marko pokrenuo je tjedna klanjanja na kojima se, između ostalog, molilo i za nerođene. Kasnije smo započeli s cjelonočnim molitvenim bdjenjima na nakanu trudnica i njihove dječice“, reči će Karmela dodajući kako su se ubrzo počele javljati djevojke i žene koje su se suočavale s problemom i posljedicama pobačaja. „Što se više molilo to je više Gospodin otvaraо pateru put“, ističe. „Mi ostali bili smo molitvena pozadina koja ga je pratila u tom radu.“

Kapelica Marije, Majke Života

Naša sugovornica provela nas je crkvom kojom dominira barok. Pokleknula je pred svetohraništem te nas kroz sakristiju pove- la uskim stepenicama do kapele u kojoj su se organizirala noćna bdjenja. To je prva kapela nerođenih te sjedište prvog Centra za nerođeni život koji će kasnije prerasti u Betlehem. Uređena na prvom katu samostana, kapela Marije, Majke Života sastoji se od glavne prostorije s oltarom i dva pretprostora od kojih jedan gleda na oltar dok se drugi nalazi na bočnoj strani kapele. Prostorije su ispunjene slikama i predmetima vjerske i pro-life tematike, a u njih se može natiskati pedesetak osoba. „Kapelicu je 12. prosinca 2004. blagoslovio tadašnji porečko-pulski biskup Ivan Milovan koji je dekretom i podržao osnivanje Centra za nerođeni život čiji je voditelj bio pater Marko. Tu su se jednom mjesечно održavala cjelonočna bdjenja za nerođene. Znalo je doći i do 40 – 50 ljudi“, prisjeća se Karmela.

Ističe kako u vrijeme kad je pater dobio ideju za molitveni prostor „novaca nije bilo“, ali su donacije iznenada počele stizati „iz tjedna u tjedan“. „Marko se dosta molio i to je izvor njegovih ideja. Premda, ljudski gledano, nije bio posebno velik kapacitet, imao je Duha, imao je dubinu, što se moglo osjetiti pogotovo u nekim njegovim odlukama koje nisu bile lake i koje su išle protiv struje.“

Misterij oltara Nevine dječice

Spomenuli smo već kako su slika Majke Božje Supetarske, koja je na Badnjak 1721. proplakala krvavim suzama, te oltar Nevine dječice bili inspiracija pateru Marku za razvoj apostolata. Ono što je zanimljivo jest da nije jasno zašto se oltar Nevine dječice uopće nalazi u crkvi.

„Glavni oltar je, naravno, posvećen sv. Petru i Pavlu, titularima crkve. Prednji desni oltar pripada svetom Pavlu, prvom pus-

tinjaku, osnivaču pavlina, što je također očekivano. Dva stražnja oltara Svetog Križa i Gospe od Krunice pripadaju ovdašnjim bratovštinama, a zašto je prednji lijevi oltar posvećen Nevinoj dječici, ostaje tajna", govori nam otac Gaudencije Vito Spetić, mladi subrat patera Marka i jedan od četvorice pavlina koji žive u supetarskom samostanu. Otac Gaudencije pritom priznaje kako je teško ne primijetiti simboličnu vezu između spomenutog oltara i činjenice da je slika Majke Božje Supetarske krvavim suzama plakala od Badnjaka do pretkoncilskog blagdana Obrezanja Gospodinova 2. siječnja, tj. dok Crkva razmatra o novo-rođenom Isusu. Dodajmo i kako se upravo u te dane, 28. prosinca, obilježava blagdan Nevine dječice.

Razgovor s našim domaćinom nastavljamo dok nas vodi u obilazak samostana koji prolazi kroz temeljitu obnovu. „Pavlini su ovamo došli iz samostana u Čepiću“, govori nam otac Gaudencije vodeći nas kroz obnovljene prostorije zdanja, kao i one u kojima radovi tek slijede. Dodaje kako nije poznato kada je samostan osnovan, no povjesni podaci pokazuju da su ga isprva nastanjivali benediktinci. „Zna se da je postojao u 11. stoljeću. Benediktinci su ga nastanjivali do početka 15. stoljeća i pojave kuge. Kasnije je opustjeli prostor predan pavlinima.“ Krajem 18. stoljeća red je otjeran s hrvatskih prostora pa tako i iz Svetog Petra u Šumi. Povratak će uslijediti tek nakon dobivanja samostalnosti. „Na inicijativu pokojnog porečko-pulskog biskupa Antuna Bogeticća i pazinskog gradonačelnika Stanka Mališe, 1993. vratili smo se u ruševni samostan i preuzeli župu.“ S obzirom na to da je od njega ostao samo klaustar s kuhinjom, pokrenuta je temeljna obnova koja traje do danas. Radovi su zahtjevni, no pomak je vidljiv. „Na 25. obljetnicu povratka pavlina, 7. srpnja 2018., dovršen je dio samostana te smo se nakon gotovo 250 godina ponovno uselili u njegove prostorije“, zaključit će otac Gaudencije.

Povratak pavlina pamti Karmela. „Isprva su došla dva Poljaka, župnik i kapelan“, govori nam i otkriva kako neki mještani, zbog određenih dezinformacija, nisu to najbolje primili. No, do dolaska patera Marka situacija se smirila. „Marko se vrlo brzo implementirao u župu. Bio je poput umiljatog djeteta te se lako ljudima uvukao pod kožu“, govori naša sugovornica, dodajući kako su članovi njezine i njegove obitelji postali kućni prijatelji. Zbog toga joj nije teško u polušali reći kako je pater u svom pro-life apostolatu čak „znao biti i malo naporan“: „Vidjelo se da je to jače od njega.“

Vjera koja dotiče i mijenja

Karmela će nam priznati kako je putem suradnje s paterom Markom i sama doživjela jedno pročišćenje te prihvatile i zavoljela svoj život. „To mi je otvorilo oči i pomoglo da uočim vrijednost života od začeća do prirodne smrti.“

Spomenimo i kako je naša sugovornica prvo održavanje noćnog bdjenja, umjesto u kapelici dočekala u bolnici, na kiretaži. „Dobila sam miom na maternici i noć provela na ginekologiji. Nazvao me prije nego je započelo bdjenje. Iako ima dvije kćeri, ističe kako su ona i suprug uvijek htjeli imati još djece. Želja nije postala stvarnost. „Kad je pater došao, sa sobom je iz Poljske donio molitvu za duhovno posvojenje. Prihvatile sam taj apostolat i devet se mjeseci molila za dijete kojem je prijetio pobačaj. Doista osjećam da je ono, u Duhu, i moje dijete. I tu me Gospodin ispunio.“

Plodove apostolata za život osjetili su i drugi župljani. „Jedna djevojčica iz mjesta konkretan je plod molitve duhovnog posvojenja. Njezina majka bila je također dijete kad smo započeli s moljenjem te pobožnosti, svidjelo joj se te ju je nastavila moliti svaku večer. Kad je u odrasloj dobi zatrudnjela liječnici su uočili da se njezinu bebi crijeva nalaze izvan tijela. Tad se obratila Gospodinu: 'Bože, kad sam bila mala molila sam se za nerođene, a sada te molim da ti spasiš moje dijete.' Djevojčica

je rođena sasvim normalna i zdrava te je sada moja učenica.“

Nažalost, unatoč plodovima, nakon odlaska patera Marka apostolat za život polako se ugasio u Svetom Petru u Šumi. Pater Vito reći će, doduše, da se i dalje povremeno održavaju molitve za nerođene, no od prvotne zajednice i „Centra za nerođeni život“ danas je ostala još samo ploča na zidu samostana.

Karmela Lazarić

Majka Božja Supetarska

„Ono što zovemo slikom Majke Božje Supetarske zapravo je vrlo stara kopija Majke Božje Čestohovske iz Poljske. Godina njezina dolaska u samostan nije zabilježena, ali sigurno se ovdje nalazila u 18., a vjerojatno i u 17. stoljeću“, govori nam otac Gaudencije. „Zanimljivo je da se radi o kopiji napravljenoj prije napada husita na samostan Jasna Gora 1430. godine. Originalna slika tada je oštećena i danas ima dvije rane na obrazu koje je mačem učinio jedan husit. Slika u našoj crkvi stoga je kopija originala prije izmjena i popravaka te predstavlja dragocjen izvor.“

Ono što ovu sliku Majke Božje Supetarske čini posebnom jest činjenica da je na Badnjak 1721. godine proplakala krvavim suzama. „Svećenik je tog dana služio misu oko 7 sati ujutro na glavnom oltaru na kojem se slika i danas nalazi. U jednom trenutku prepoznao je krvave tragove poput suza. Prema legendi, nakon što je Majka Božja proplakala fratri su počeli zvoniti te se narod sakupio u crkvi i svjedočio čudu.“ Otac Gaudencije ističe kako nije jasno zašto je Majka Božja proplakala baš te godine koja ni po čemu nije bila posebna. Samostan i crkva tek su bili u obnovi nakon uništenja u Uskočkom ratu. „Simbolika plača ostaje tajna. Možda je to na neki način povezano i s oltarom Nevine dječice, s obzirom na to da se sve odigralo na Badnjak, uoči proslave Isusova rođenja, no to ne možemo sa sigurnošću tvrditi.“

Slučaj je došao istražiti porečki biskup Gaspar de Nigris, osnovavši komisiju koja je trebala ispitati događaj. Komisija je zaključila kako se radi o čudu. „Ono što je izazvalo dodatnu zbuđenost jest da je slika nastavila plakati idućih osam dana. Biskup je potom odredio da se održi sveta misa koju je slavio svećenik, prvi očeviđac čuda, te da se nakon toga suze moraju obrisati.“ Suze su obrisane purifikatorom, krpicom koja služi za čišćenje kaleža nakon euharistije. Krpica je kasnije sa svom dokumentacijom i izjavama svjedoka odnesena u Biskupijski ordinarijat u Poreču, gdje se i danas nalazi. Nakon toga, crkva svetog Petra i Pavla u istarskom mještalu postala je hodočasničko mjesto.

Otar Gaudencije tijekom našeg je razgovora otkrio još jednu zanimljivost. „Činjenica je da je Majka Božja plakala u intervalu između Badnjaka i pretkoncilskog blagdana Obrezanja Gospodinova, a Židovi su svojoj djeci upravo na obrezanju davali imena. Znači, radi se o periodu kada je Isus bio novorođenče bez imena; mi bismo danas rekli da nije bio kršten.“

Premda se krvave suze više nisu pojavile, zabilježena su brojna čuda po zagovoru Majke Božje Supetarske. Navedimo neka od njih⁹:

- 26. kolovoza 1722., nakon što se supruga pazinskog upravitelja N. Diminića zavjetovala Čestohovskoj Gospi, njezin umirući sin je čudesno ozdravio. U znak zahvale ona je 3. siječnja 1723. poslala tabelu sa slikama urezanim u srebro

- 2. listopada 1722. čudesno je ozdravio gologorički župnik Petar Kruzila koji je pri padu s konja posve oglušio. Nakon zavjeta Supetarskoj Gospi i ozdravljenja svima je razglasio da je ozdravio, a da prije nije vjerovao u ozdravljenje.

- Također, tijekom 1723. čudesno su ozdravili Žminjac Ivan Rovis i ugledni kapetan Barbana Antun Franković koji je u znak zahvale za sliku Gospe dao u Veneciji izraditi lijepi okvir.

⁹Općina Sv. Petar u Šumi (bez dat.) Čudesna Čestohovska Gospa prosuzila 1721. god. na glavnom oltaru crkve sv. Petra i Pavla. Preuzeto 3. prosinca 2019. s <http://www.supetarusumi.hr/Home/CudesnaGospa> (na službenim stranicama općine Sveti Petar u Šumi stoji kako je popis čudesnih uslišanja zapisao samostanski vikar. Popis je djelomično ureden za potrebe monografije).

- Ugledni seljak Grubiša Sikula iz Jasenovice kod Fuškulina ozdravio je nakon što je izrekao svoj zavjet riječima: „Pomozi mi, Djevice Marijo, koja si u crkvi sv. Petra krvavim suzama plakala.“

- Nakon čudesnog ozdravljenja ugledni pazinski muž darovao je 12 velikih svjeća za oltare crkve sv. Petra.

- Administrator pazinske grofovije Antun Bartol Bono Aminis darovao je čudotvornoj Supetarskoj Gospi nožicu od srebra u znak zahvale za ozdravljenje svoje djevojčice koja se rodila s iskrivljenom nogom, a po zagovoru roditelja noga joj se potpuno izravnala.

- Čudesno su ozdravile Mateja Bataja iz Kanfanara 6. listopada 1937., te Lucija Krpcić koja je ozdravila 1738. iako je već bila na umoru.

Pula

Pulska bolnica, ožujak 2019. Nebo je sivo, no jaka bura nagoviješta da kiše neće biti. Brzo hodamo prema mjestu sastanka s članovima zajednica „Treće srce“ koji već godinama duhovno i materijalno skrbe za najosjetljiviju skupinu Puležana – nerođenu djecu. Nalazimo se u bolničkoj kapeli sv. Mihovila, odvojenoj crkvici u sklopu bolničkog kompleksa. Zidovi su nas zaštitili od udara bure, ali ne i od hladnoće. Unutrašnjost kapele skromna je, ukrašena tek ponekim pro-life sloganom i fotografijom. Skromni su, ali ponosni (kakvi bi, uostalom, Istrijani trebali biti), i naši sugovornici: Ester Čuić, Vesna Hrvatin Lukić, Andželina Greblo i fra Đuro Vuradin. Neki od njih čine se već pomalo umorni. Ne čudi stoga da se tijekom razgovora nekoliko puta spomenula tema mladih od kojih se očekuje da polako počnu preuzimati konce borbe za život u Puli. Najveći istarski grad jedna je od početnih točaka apostolata patera Marka Glogovića. Možemo stoga reći da je u hrvatskom slučaju do Betlehema (pokretanja apostolata i udruge) vodila zvijezda sa zapada (Hrvatske).

„Pater Marko osnovao je prvu zajednicu ‘Treće srce’, odnosno ‘Centar za nerođeni život’, u Svetom Petru u Šumi. Ubrzo nakon osnivanja sa svojim sam prijateljicama otišla na njihov večernji molitveni susret. Bilo je nevjerojatno, prvi je put netko tako govorio o temi pobačaja“, govori nam Andželina Greblo, viša medicinska sestra koja je tada radila u Katoličkom savjetovalištu za brak i obitelj Porečko-pulske biskupije. Prostorije savjetovališta nalaze se u sklopu kapelice sv. Mihovila, nasuprot sakristiji u kojoj smo vodili razgovor. Andželina nam otkriva kako se ljubav za nerođene u njoj probudila kada je, kao učenica medicinske škole, gledala prvi pobačaj. „Vidjela sam u životu mnogo prometnih nesreća i teških situacija na kirurgiji, ali pobačaj je bilo nešto najstrašnije čemu sam svjedočila. Tada sam odlučila cijeli život posvetiti nerođenima“, reći će nam.

Pomoći djeci i trudnicama u nevolji godinama je pružala u sklopu spomenutog savjetovališta, samo nekoliko stotina metara od Službe za ginekologiju i opstetriciju u kojoj su se vršili pobačaji. „Kao medicinska sestra radila sam u Službi za kirurške bolesti, a poslije kao nastavnica zdravstvene njegе u Medicinskoj školi. Ponekad bih na kraju vježbi odvojila nekoliko minuta vremena i djevojkama govorila o strahotama pobačaja. Neke bivše učenice kasnije su mi priznale, evo i sad se sva naježim, kako su isle na pobačaj, ali su ipak u zadnji čas odlučile zadržati dijete sjetivši se mojih riječi.“

„Stoga“, reći će, „kad sam čula za patera Marka, odmah sam se zainteresirala.“ Naša sugovornica potvrdit će ono što su nam drugi već ispričali, da su na zajednicu „Treće srce“, koja se sastajala u pavlinskom samostanu u Svetom Petru u Šumi, dolazili autobusi puni ljudi iz okolnih mjesta, pa čak i iz Rijeke. Ubrzo je dobila priliku upoznati se s paterom Markom. „Velečasni Milivoj Koren, tadašnji predstavnik Ureda za obitelj Porečko-pulske biskupije, pozvao me u svoju župu, u Novigradu, kako bi me upoznao s paterom. ‘On je jedan poseban čovjek’, rekao mi je, znajući da se oboje borimo za nerođene. Došla sam 10. veljače 2004. te s paterom Markom provela nekoliko sati.“ Andželina će reći kako je pater ostavio „silan dojam na nju“, a predložio joj je i da osnuju molitvenu zajednicu u Puli (pater nikada nije okolišao, op. a.). „Znate što... razmislit ću“, odgovorila mu je nevoljko. Mjesec dana kasnije ponovno su se sastali. Andželina je, kao edukatorica programa Teen Star za cjeloviti spolni odgoj mladih, 16 djevojaka iz osmog razreda „za nagradu odvela na izlet“ u Sveti Petar u Šumi. „Bila je subota, 27. ožujka 2004. godine. Pater Marko oduševio nas je. Pritom mi je poklonio knjigu ‘Molitva križnog puta za spas nerođenih’“ Iskustvo čitanja te knjige pokazat će se presudnim.

„Čitala sam je iste večeri kod kuće. Već na drugoj postaji čujem kao neki glas koji mi kaže: ‘Osnuj molitvenu zajednicu Treće srce’, ali sam tu pomisao, naravno, odmah odbacila. Idući dan ista mi se misao bez prestanka vrtjela po glavi. Kako nisam imala

Andželina Greblo

mira rekla sam Bogu: ‘Gospodine moj, ako je od tebe, reci mi jasno i zauzet ću se za osnivanje molitvene zajednice.’ Nije trebala dugo čekati odgovor. „Sutradan, u ponedjeljak, otišla sam na jutarnju misu. U prvom čitanju, koje je opisivalo kako Danijel spašava Suzanu (Dn 13), spominjale su se Božje riječi: ‘Nedužna i pravedna da nisi ubio.’ Tad mi se upalila lampica, to je bilo to: nedužna i pravedna da nisi ubio. Nazvala sam patera i rekla da prihvaćam. Isti dan, nevjerojatno, dobila sam iz Zagreba na

dar knjigu 'Mirjam, zašto plačeš' (o ženama koje na srcu nose ranu pobačaja, op. a.). Darovala mi ju je prijateljica smatrajući kako će mi dobro doći za rad u savjetovalištu. Pritom nije znala za moje razgovore s paterom. Ukratko, shvatila sam da je to to."

Molitvena zajednica trebala se sastajati u kapelici koja je, izuzev prostorije u kojoj je djelovalo savjetovalište, tada bila u derutnom stanju. Pater Marko i Anđelina započeli su obnovu u suradnji s vlč. Milanom Milovanom, koji je također djelovao u savjetovalištu. „Pomogle su nam i dvije moje drage prijateljice, Nada Kuhar i Mirjana Videc. Naravno, ništa ne bismo mogli bez potpore dragog biskupa Ivana Milovana koji se silno radovao tomu.“ Anđelina tvrdi kako je isprva sumnjala da će prikupiti novac za obnovu kapelice, no pater Marko imao je povjerenja od početka. „Dobit ćete novce, i kolače će vam nositi“, rekao nam je, a ja sam se čudila što to on govori. No stvarno je bila istina. Primili smo nekoliko tisuća kuna donacija i uredili kapelicu. Otvorenje je bilo veličanstveno; 15. rujna 2004. (na blagdan Gospe Žalosne), a vodio ga je pokojni biskup u miru Antun Bogeticić. Na otvorenju su bili i predsjednik Hrvatskog katoličkog lječničkog društva, glavna sestra bolnice... Došla je i gospođa Dorotea Murković iz Trsta, koja je ondje vodila centar 'Aiuto alla Vita'. Ona nam je pomagala u apostolatu za život, osobito financijski, a mi smo tu pomoći davali trudnicama.“

Prvi molitveni susreti započeli su tri mjeseca ranije, 1. lipnja. Tog dana se na molitvi okupilo 10 osoba, a kasnije će broj članova rasti do gotovo 50. Naša sugovornica uz osmijeh če nam reći kako je pater Marko za svaki susret slao upute, materijale i pisma, što će pjevati i što moliti. „Svi su naši susreti bili unaprijed planirani, a održavali su se utorkom.“ Anđelina nam predaje originalne upute koje im je slao pater te različite bilješke, dokumente i fotografije. Premeće ih prstima trudeći se da ništa i nikoga ne zaboravi spomenuti. U njezinu pogledu i tihom glasu primjetni su sjeta te radost, karakteristični za prisjećanje na dobre stvari koje smo tijekom života radili. Prvi susret pratio je i jedan nemili događaj. Naime, vlč. Milivoj Koren, koji se „silno radovao otvorenju zajednice“, tog je dana teško stradao u prometnoj nesreći.

Nenadani vođa

Anđelina je zajednicu vodila do 2010. kad joj se suprug teško razbolio. Njezino mjesto u međuvremenu je preuzeila Vesna Hrvatin Lukić. Ona je, kao i naša treća sugovornica Ester Čuić, u zajednici od samih početaka. Vesna je, zanimljivo, u apostolat za život ušla smatrajući da žena ima pravo odlučiti „što će sa svojim tijelom“.

„U savjetovalištu se devedesetih sastajala zajednica 'Molitva i Riječ', čiji sam član postala na nagovor prijateljice. Tada nisam znala moliti ni kruniku, no s vremenom sam ušla dublje u vjeru te primila sakramente prve pričesti i krizme. Nakon što je zajednica prestala s djelovanjem, kolegica mi je rekla da će se pokrenuti druga zajednica na kojoj će se moliti za nerođene. Rekla sam: 'Nema šanse, da ne bih kao u Americi išla moliti ispred bolnicu!' No uvjerili su me da dodem, rekavši kako će se molitva odvijati samo u kapeli. S obzirom na to da mi je u prethodnoj zajednici bilo lijepo, odlučila sam se priključiti. Pritom nisam vjerovala da će promijeniti mišljenje o pobačaju“, govori nam Vesna koja 15 godina kasnije ne samo da vodi zajednicu „Treće srce“ nego i sudjeluje u bdjenjima pred pulskom bolnicom koja svake godine organizira inicijativa „40 dana za život“. „Sve što sam u životu naučila bilo je iz knjiga. Nakon dvije godine moje mišljenje potpuno se promijenilo. Shvatila sam da se tu ne radi o jednom tijelu nego o dva bića, da postoji novi život. I tako, nakon desetljeća i pol, svakog utorka dolazim ovamo moliti za bračne parove koji ne mogu imati djecu, za bolesnu djecu i onu u utrobama majki...“

Istiće kako je kod njih uvijek bio naglasak na molitvi, više nego na karitativnom radu. No, kada je bilo potrebno, pomogli su. Jednu obitelj godinama su pratili. „Angelina nam je znala javiti kad bi imala neki slučaj u savjetovalištu i mi bismo onda zagovarali za to.“

Vesna je posebno istaknula problem nedostatka mladih u apostolatu za život koji se osjeti u Puli. „Mi smo molitelji, ali ne možemo sve. Trebaju nam novi ljudi, nove snage. Uvijek se iste osobe vrte u krug. Ja sam najmlađa u našoj grupi, a imam 55 godina. Od nas sedam-osam svake nas godine sve manje može izaći na ulicu, to su već žene u godinama. Prošle godine sve smo se razboljele.“ Tvrdi kako je inicijativa „40 dana za život“ pokušala stupiti u kontakt s mladima iz lokalnih župa. „Neki su i htjeli doći, ali bi im onda roditelji rekli da ne idu“, opisat će naša sugovornica nezavidnu situaciju apostolata za život u Puli. Sam će pater Marko taj grad istaknuti kao bolnu točku djelovanja udruge Betlehem koja, unatoč brojnim pokušajima, nikako

Rani dani zajednice

Kapela sv. Mihovila

Otvorenie obnovljene kapelice 15. rujna 2004. vodio je biskup Antun Bogetić

Vesna Hrvatin Lukić i Ester Čuić

Fra Đuro Vuradin

da zaživi na prostoru Istre. „Udruga je svakako potrebna, ali ona traži nekoga tko će imati vremena i volje voditi je“, zaključit će Vesna.

Molitvena i karitativna pomoć

Valja spomenuti kako u Puli, uz molitvenu zajednicu u kapeli sv. Mihovila, djeluju još dva ogranka molitvene zajednice „Treće srce“. Jednu, koja se okuplja u pulskom kvartu Veli vrh, vodi Majda Vošten (koja, nažalost, nije mogla prisustvovati zajedničkom razgovoru, op. a.). Drugu, u crkvi sv. Franje, vodi Ester Čuić. Ester nam priča kako je patera Marka Glogovića prvi put slušala u crkvi sv. Antuna. „Došao je predstaviti svoje djelo, Centar za nerođeni život, i naravno da je jedan mlađ, karizmatičan svećenik osvojio sva srca. Tako i ono moje kćeri, koja je imala svega 15 godina, ali se odlučila odmah uključiti u molitvu za nerođene. Naša sugovornica priznaje da joj isprva to nije najbolje sjelo. „Kao pobožna majka i žena rekla sam: ‘Ne može!‘ (smijeh), no jednog smrtnog dana ipak sjele u automobil i otišle u Sveti Petar u Šumi na molitveni susret.“ Njezin rezolutno „ne“ tad se pretvorilo u „da“ te je Ester praktički od samih početaka uključena u pro-life apostolat u Puli. „Jedno vrijeme dolazili smo na zajedničku molitvu u kapelu sv. Mihovila. No pater je polako poticao stvaranje novih zajednica sa željom da u svakoj župi postoji ogrank na 'Trećeg srca'. Pritom broj ljudi nije bio toliko važan koliko da zajednica bude samozatajna i ustrajna. Molitvene zajednice tada su dobile jedan zamah i velik je broj ljudi bio uključen u njihovo djelovanje.“ Ester potvrđuje Andelinine riječi kako je pater redovito slao upute zajednicama kako bi trebali izgledati njihovi susreti. „Čak smo susrete organizirali istog dana u isto vrijeme kako bismo zajedno bili u molitvi.“

Ponosno ističe da su uz molitvu te karitativnu pomoć potrebitima više puta konkretno pomagali djevojkama i samohranim majkama. „Čini mi se da smo tijekom godina djelovanja pomogli pet trudnica koje smo pratili tijekom i nakon poroda. Sjećam se slučaja jedne djevojke koja je ostala trudna, a bila je sama. Radila je u kafiću i živjela kao podstanarka, no zbog trudnoće joj je prijetio gubitak posla. Odlučili smo je posjetiti na radnom mjestu te smo joj od tog trenutka pružali nesebičnu pomoć. Rođen je maleni dječak, a godinu dana kasnije, u crkvi svetog Franje napravili smo feštu i proslavili njegov prvi rođendan. Nažalost, mladić s kojim je majka zatrudnjela napustio ih je i nije htio čuti za dijete.“ Pratili su je i kasnije, sve dok se s novim dečkom nije odselila iz Pule. Danas je majka troje djece.

Drugi primjer je djevojka koja je bila ovisna o tabletama te imala dijete s ozbiljnom srčanom manom. „To su uglavnom teške obiteljske priče“, reći će Ester, ne želeći ulaziti u detalje. „Ono što je važno je da smo uvijek pratili obitelji i nakon rođenja djeteta, donirajući pelene i sve ono što je novorođenčetu potrebno.“

Sva tri ogranka „Trećeg srca“ djeluju već više od desetljeća u Puli. Njihove voditeljice reći će kako zajednica „uvijek prolazi kroz oluje i mirne vjetrove“: „Kako se radi o malim molitvenim grupama možda se naše djelovanje ponekad čini skrovitim i tihim, nekad nema odjeka, nekad ima, ali trudimo se biti ustrajni“, dodat će. „Molitvena zajednica je otvorena karaktera“, reći će Ester. „Svi su pozvani pridružiti nam se utorkom nakon večernje svete mise. Ljudi dolaze i odlaze, fluktuacija je velika, ali naša su vrata otvorena svima koji žele prisustvovati, pa makar taj jedan dan.“ Andelina, Vesna i Ester istaknut će i kako molitva za nerođene „daje mnogo osobnih darova“. „Naše je iskustvo da više dobivamo nego što zapravo dajemo. Dragi Bog obilno blagoslovila svaku molitvu za nerođeni život. Ta molitva, naravno, uključuje i rođene, tj. život od začeća do smrti i sve njegove

segmente.“

„Svi smo tijekom života – netko više, netko manje – bili na neki način zatvoreni životu. Mislim da smo svi tu pomalo krhki i slabici, posebno u mladosti“, dodat će Ester. „Ali uključenjem u molitvu vjerujem da Bog sve liječi, sve opršta. Stoga pozivamo sve one žene i muškarce koji su na bilo koji način zgrijesili protiv zapovijedi ljubavi da dođu, pokaju se, uključe u molitvu te prime stostruko zauzvrat.“

Fra Đuro Vuradin

Više od sat i pol vremena trajao je naš razgovor s voditeljicama apostolata za život u Puli. Cijelo to vrijeme fra Đuro Vuradin, bolnički kapelan koji služi u pulskom samostanu sv. Franje, sjedio je ne progovorivši ni riječi, premda su naše sugovornice više puta istaknule njegovu pomoć i važnost. Ester Čuić, voditeljica „Trećeg srca“ u samostanu sv. Franje, tako će reći: „Zajednica, Bogu hvala, djeluje dugi niz godina uz nesebičnu pomoć naših frataraca, osobito fra Đure, koji nas redovito poziva na molitvu, ukazuje na potrebe te kad god može prisustvuje sastancima. On je naše najvjernije Treće srce, uvijek dostupno kao potpora i pomoć.“

Kad je nakon strpljiva čekanja napokon došao red i na njega, progovorio je poput glasnika u antičko vrijeme. U jednom je dahu izgovorio povjerenu mu poruku, čini nam se plod molitve i razmišljanja, te osim kratka upoznavanja nikakva dodatna pitanja nisu bila potrebna.

Jedina digresija u njegovu kratkom monologu dogodit će se na samom početku. Tada će reći kako je na traženje članova zajednice „Treće srce“ odlučio pomoći u molitvi, dodavši pritom kako „sigurno ima boljih“ od njega. Cijelo to vrijeme ovaj je postariji svećenik, sitne građe i dobroćudna lica, skromno gledao u stol, rijetko podižući pogled. Njegov glas i izgled odavali su dojam istinskog franjevca starog kova: *Dragi Bog vodi Crkvu Duhom Svetim. Nalazimo se u vremenu kada se sve mijenja: svijet, kršćanska kultura, druge denominacije – sve se nalazi pred trenutkom potpune promjene. Postoji panj i na tom panju sad raste nešto drugo. Živjeli smo kao kršćani u kršćanskoj kulturi koja je bila temeljena na životu koji je bio najvažniji. Sad se nalazimo u kulturi razuma. Moraš prvo imati plan, ako ga nemaš – ništa ti ne vrijedi. Taj se duh uvukao i u Crkvu koja ga je prihvatala. Crkva planira, a s njom i naši kršćani. Oni dođu u crkvu, sudjeluju u prekrasnoj procesiji, a onda se vrate kući gdje se ponašaju kao i ovaj svijet. Sve planiramo: koliko ćemo djece imati – jedno, dvoje ili nijedno – najprije moraš imati kuću, pa se onda vjenčati... Plan je na prvom mjestu i to će po prilici trajati još jedno određeno vrijeme. Ostat će manji dio kršćana, oni koji će moliti, koji su povezani s Isusom. Ukratko, život je na zadnjem mjestu. No meni je nakon svega što ste danas rekli ostala jedna misao: Život će ostati!*

Isus je onaj koji je izvor svega, no gdje je on danas? Imamo nove crkve, idemo se moliti tu ili tamo, ali Isusa kao da nema. No on sam na nebu govorio: „Niste od ovoga svijeta, ja nisam od ovoga svijeta.“

Mi živimo život koji nam je Bog dao, a planovi slijede nakon toga. Ako su došla djeca, onda će planirati što će i kako s njima, a ne obrnuto: djecu će rodit i uspijem napraviti kuću – to je kultura svijeta.

Nije samo naša kršćanska kultura ušla u planiranje, isto se dogodilo i ostalim svjetskim kulturama te više nema života. Bez života nema ni nade ni radosti. Zato se ja divim njima (našim sugovornicama i apostolatu udruge Betlehem, op. a.); to je djelo Duha Svetoga. Danas se možda Duh Sveti poslužio paterom Markom i ovim ženama, oni su panj koji je ostao i oni prenose život. Važno je da te za-

jednice ne zapadnu opet u planiranje, što će i kako učiniti, nego da im temelj bude Isus koji će ih onda voditi. Duh Sveti je onaj koji želi život da živi i koji je to potaknuo preko patera Marka i molitelja. Oni koji planiraju na bazi svijeta su prolazni i njihovo vrijeme će proći. No sada živimo u takvom vremenu, okupirani smo planom i Crkva će biti u katakombama. To ne znači da ćemo doslovno ići u podrumе, već da ćemo živjeti u obitelji. U konkretnom životu, na ulicama, mi smo u katakombama. Djeci roditelji govore: što će ti Crkva, to je zaostalo, to je staro i ne vrijedi. Nije pitanje jesmo li stari, mlađi, veliki, dobri, ovakvi, onakvi, nego jesmo li s Gospodinom. On se služio najjednostavnijima i njemu je moguće od slabih učiniti nešto silno i veliko, a tako je činio tijekom čitave povijesti u Crkvi. Tako je radio i u Starom zavjetu. Izraelci nisu bili dobri, bili su najgori narod, ali ih Bog izabire da bi pokazao da je njegova ljubav tu. I kakvi god da su bili oni su ga prihvatali. Oni koji prihvate Gospodina živjet će.

40 dana za život

„Nema šanse, da ne bih kao u Americi išla moliti ispred bolnica!“ riječi su Vesne Hrvatin Lukić, koje je, kako smo već naveli, izrekla kad su je pitali želi li se priključiti molitvi za nerodjene. Božji smisao za humor i ironiju ni ovog puta nije zakazao. „Nakon više od 10 godina sudjelovanja u molitvenoj zajednici i dalje mi je bio problem stati ispred bolnice. Stanujem u blizini, u vojnom naselju, i moj je otac bio vojno lice. Kako ću kad me svi poznaju? U zajednici se možete sakriti, ali ispred bolnice nikako. S druge strane, nisam mogla reći ne, morala sam doći. Mi smo relativno malen grad, svi sve saznaju i onda vam na poslu ‘šuškaju’ iza leđa. Ipak, za vrijeme prve inicijative plakati s porukama za život bili su stvarno veliki, pa si se mogao skriti iza njih (smijeh).“

Teških situacija nije nedostajalo. „Jedna mlada majka, koja je, čini se, imala problema u trudnoći te su joj lječnici predložili pobačaj, bila je iznimno ogorčena, svašta nam je rekla. Također jednom je neki čovjek na ulici dobacio kako su mu tijekom rata silovali sestru i majku, i da kakve su to gluposti. No najteže je bilo kad bi nam prilazili ljudi koji idu u crkvu i govorili da se maknemo, da ih sramotimo. Sjećam se jedne situacije kad nam je prišla žena koja je vjernica te ju je kolegica pozvala da se pridruži molitvi. Počela nam je govoriti da nam je mjesto u crkvi, da ljudi ionako nemaju dobro mišljenje o nama, i da će sada biti još i gore. Razmišljala sam u sebi: ‘Zar još i to moram slušati?’ A onda sam ih ugledala... Otac i sin prelazili su cestu i hodali prema nama. Prepoznala sam čovjeka s obzirom na to da smo na zajednici zagovarali za njega i suprugu da dobiju dijete. I tad sam prvi put vidjela njihova sina. Ne kažem da su ga dobili zbog naših molitava, ali bio je tu i u tom me trenutku više nije bilo briga što ta žena govoriti. Prišao je, popričali smo – a nekako ste vi muškarci s djecom posebno lijepi – i bila sam kao u nebu. To je dijete bilo sunce, radost i život...“

Betlehem

Na Molitvenom saboru nerođenih koji se početkom rujna 2018. održao na Sveticama, pater Marko istaknuo je Istru i činjenicu da prostor iz kojeg je u institucionalnom smislu sve krenulo nema vlastite podružnice Betlehema, kao svoju „bolnu točku“.

„Udruga je bila osnovana, a donesen je i statut“, odgovorit će Ester kad smo tu temu spomenuli u razgovoru. „Nakon što je pulska podružnica Betlehema pokrenuta kontaktirali smo biskupiju s ciljem da i Pula dobije Kuću života za trudnice i majke, poput one sv. Josipa u Karlovcu. Biskup Dražen Kutleša bio je susretljiv i srdačan te su na sastanke s njim više puta išli članovi nacionalnog odbora Udruge, kao i tadašnja tajnica pulskog ogranka koja se snažno angažirala u tom projektu. Zamolili smo biskupiju da provjeri postoji li u gradu neki objekt u crkvenom vlasništvu koji bi se mogao prenamijeniti za primanje žena u potrebi.“ Iz biskupije su, pak, predložili ponešto drugačije rješenje. „Idea je bila da se vidi koliko je trudnica uopće u potrebi. Biskupija bi im potom pružila pomoć, pronašla privatni smještaj i snosila njegov trošak, dok bi se s kućom pričekalo, ovisno o broju potrebitih.“

Taj će prijedlog Estera prokomentirati ovim riječima: „Ovo je moj osobni stav, stav Udruge ne bih iznosila, ali čini mi se da je mnogo bolje, možda griješim, kada postoji mjesto koje može primiti svakoga tko je u potrebi, nego da se ide od slučaja do slučaja. Uostalom, gledajući kuće u Karlovcu, Sisku i Zagrebu vjerujem da bi i u Puli takav prostor dobro došao jer bi na njega bilo vezano područje čitave Istre.“

Kao najveći gubitak za udrugu Betlehem (koja je, saznajemo, u Puli postojala kratko vrijeme, nakon što je 2014. osnovana) istaknut će smrt tajnice Marine Kajić. „Marina je pulsku podružnicu vodila bez greške, praktički je bila nositeljica Udruge“, reći će naša sugovornica, dodajući: „Marinu je snašla teška bolest te se ovdje Betlehem počeo gasiti s njom.“ Ipak, zaključit će Ester u veselijem tonu, „planovi za budućnost udruge postoje“. Nadamo se i vjerujemo da će se i ispuniti.

Svjedočanstva

Malo je vjerojatno da čete, razgovarajući s članicama i članovima Betlehema, ostati ravnodušni. No pritom postoje ljudi koji se dodatno ističu. Jedna od njih je gospođa Andelinia koja je s nama podijelila nekoliko svjedočanstava iz vremena svog rada u Katoličkom savjetovalištu za brak i obitelj Porečko-pulske biskupije.

„Tijekom godina mog rada u savjetovalištu sedmero djece spašeno je od pobačaja. Najstarije dijete danas je dva-desetjednogodišnja djevojka“, govori sa smiješkom. Svjedoči i kako je pratila još sedam trudnica koje nisu razmišljale o pobačaju, ali su ih pratili teški problemi. Neke su u trudnoći izgubile posao, druge su roditelji izbacili iz kuće, a neke su zatrudnjene s već oženjenim muškarcima da bi na kraju ostale same. No, dolaskom u savjetovalište više ne bi bile same. „Sjećam se jednog slučaja, oko 21 sat nazvala me trudnica kojoj su u bolnici rekli da dijete 'nije normalno' te da sutradan dode kako bi inducirali prijevremeni porod. Pitala me što učiniti, a ja sam joj rekla da se spremi te da idemo k pateru Marku. U 23 sata bile smo u Svetom Petru u Šumi. Pater je s njom razgovarao, molio nad njom i rekao: 'Tvoje dijete je zdravo.' I doista, odbila je prijedlog liječnika te sačekala još mjesec dana koliko je do poroda ostalo. Ona i suprug tijekom tog su vremena nosili veliki psihološki teret. No na kraju se rodila vesela i zdrava djevojčica.“

Uz žene koje su htjele pobaciti i one kojima je trebala podrška u trudnoći, postoji i treća skupina onih kojima je Andelinia pomogla: žene koje su požalile jer su pobacile svoju djecu. „Desetak takvih gospođa došlo je u savjetovalište nakon što su napravile pobačaj, tražeći mir za svoju dušu. Kad se te žene prvi put otvaraju osjećate njihovu veliku težinu. Jedna je, npr., došla s nalazom ultrazvuka i od tada ga uvijek nosi sa sobom u novčaniku te redovito razmišlja kako bi njezino dijete danas izgledalo. To je ta velika muka, ta bol i suze koje izlaze kako bi zadoobile mir. No njega im nitko ne može dati doli Liječnik naših duša i slomljenih srdaca. On je taj koji donosi svjetlost i oslobođenje“, zaključuje naša sugovornica.

Dan života

Niska stabla čempresa posložena su u obliku srca oko malene kapele, netipična izgleda za hrvatsku sakralnu arhitekturu. Preko puta nalazi se vanjska pozornica za veća slavlja, također okružena stablima, čiji se oblik srca nazire ali u potpunosti otkriva tek pogledom iz zraka. Izvan „srca“ je maleni pastoralni centar u kojem se 2. veljače 2019. okupilo stotinjak članova i simpatizera udruge Betlehem na proslavi Dana života¹⁰ koju je predvodio pater Marko Glogović. Proslava se održava u Schönstattskom svetištu Majke Triput Divne u Maloj Subotici kraj Čakovca. Nema buke ni velike pompe. Jednostavnost, malenost i ugodnost svetišta održava se i među okupljenima na misi i klanjanju koji prerastaju u intimnu duhovnu obnovu. Došli smo točno na početak svete mise, slavljene na nakanu parova koji žele a ne mogu imati djecu. Prevladavaju žene u srednjim i kasnijim godinama, no ima i dosta mladih, osobito parova i male djece koja netipično mirno podnose šestosatni program.

„Bog ima svoje vrijeme“, propovijedao je pater Marko okupljenim vjernicima, progovorivši o bolnoj temi neplodnosti: „No mi želimo svoje vrijeme. Kažemo: 'Ali izmolila sam deset devetnica da dobijem dijete...', no ne ide to tako.“ Dotaknuo se i teme pobačaja djece sa sindromom Down, progovorivši iskreno o problemima s kojima se ponekad susreće u svom pro-life angažmanu: „Vodio sam telefonski razgovor s majkom koja se raspitivala kako može svoje dijete pokopati u grobnicu za nerodenu djecu. Naravno, pozdravio sam njezinu želju i upitao u kojoj bolnici se nalazi tijelo djeteta kako bih joj dao lokaciju najbliže grobnice. No gospoda mi je odgovorila: 'Ma ne, za dva dana idem pobaciti dijete pa bih ga onda htjela pokopati!“ U tom trenutku čuo se kolektivni uzdah nevjericе okupljenih u prostoriji.

Tako je otprilike izgledao gorko-slatki ritam – red radosti, red žalosti i kajanja – susreta za Dan života koji se u Hrvatskoj, unatoč podršci Hrvatske biskupske konferencije, još uvijek nedovoljno obilježava.

Kod Majke Triput Divne

Ovo je treća godina da se proslava Dana života organizira u Schönstattskom svetištu Majke Triput Divne u Maloj Subotici, prvom takvom svetištu u Hrvatskoj, osnovanom 2009. (drugo, slično ovome te dvjestotinjak drugih diljem svijeta, nalazi se u Ivanovcima pokraj Valpova).

„Indirektna suradnja s paterom Glogovićem, tj. naš prvi kontakt, dogodio se 2014.“, govori nam Igor Dodek, član Koordinacijske grupe Schönstattskog svetišta. „Moja supruga javila se pateru putem e-maila zbog jedne potrebe, a on je tek kratko odgovorio: 'Samо hrabro, molit ču se za vas.' Suprugu je to pomalo razočaralo. No 2016. nam se iznenada javio. U to sam vrijeme obolio, imao sam encefalitis na mozgu i bio sam u bolnici u Zagrebu, u dosta kritičnom stanju. Pater Marko je upravo tada nazvao Ivanu kako bi pokrenuo krugove Gospe Hodočasnice (dio schönstattске duhovnosti, op. a.). Supruga mu je opisala situaciju i rekla da u tom trenutku ne može razgovarati, na što je on odgovorio: 'Dobro, kad suprug dođe kući, javite mi se.' Znači nije rekao 'ako dođe', već 'kad dođe'. I ja sam se doista vratio kući te mi je supruga rekla za njegov poziv. Nazvali smo ga, a on je odvratio: 'Super, evo me za dva sata.' Sjeo je u automobil i došao k nama. Prvo je otisao u kapelicu da bi me potom ispovjedio i dao bolesničko pomazanje. Ostalo je povijest.“ Njegova supruga Ivana Mikac Dodek dodaje kako se Marku odmah svidjelo svetište te je prvo imao svojevrsnu privatnu duhovnu obnovu: tri dana u šutnji, postu, molitvi i miru. „Kad se, ono, baš napunio, odmah je rekao kako bismo mogli ovdje napraviti veću duhovnu obnovu. Došlo je dosta članova udruge Betlehem, mjesto im se svidjelo te su izrazili želju da Schönstattsko svetište postane 'naše mjesto hodočašća'. Godine 2017.

¹⁰Krvavica, T. (2019). Bili smo na proslavi Dana života u Maloj Subotici i osjetili gorko-slatki ritam borbe za život nerodenih. Preuzeto 17. srpnja 2019. s <https://www.bitno.net/vjera/aktualnosti/reportaza-dan-zivota> (tekst je prilagođen za potrebe monografije te su dodane nove informacije).

hodočastili su prvi put na Dan života i od tada, jednom na godinu, Udruga se sastaje pod okriljem Majke Triput Divne.“

'Ovdje smo zbog života'

Za razliku od Igora i Ivane koji s ostalim članovima Hrvatske schönstattiske obitelji čuvaju svetište, Mišo i Nikolina Senčar ovdje su prvi put. Mladi bračni par u srednjim dvadesetim godinama upao nam je u oko čim se pojavio na svetoj misi. I razlog nije bio samo zato što su malo kasnili. Nikolina je, naime, bila trudna četiri i pol mjeseca. „Djevojčica je, zvat će se Rita, po sveticu. Njoj sam se molila i za supruga“, govori sa širokim osmijehom, gledajući svog supruga.

„Upoznali smo se tijekom izlaska. Lupila me laktom i nakon toga mi nije htjela dati broj, rekla je da mi na čelu piše da sam ženskaroš (smijeh), nadovezuje se Mišo. „Kasnije sam išao na liječnički pregled, a ispalo je da ga ona kao medicinska sestra vodi. Tako je sve krenulo, uključujući i moj put obraćenja. Razjasnila mi je da sam trenutačno na dnu i da postoji put kojim mogući, bolji put. Molila se svetoj Riti za mene i sad sam u vjeri“, reči će nam i dodati: „Na proslavu Dana života došli smo upravo zbog života kojeg čekamo. Nedavno smo se doselili natrag u Međimurje pa nam nedostaje duhovnih događanja.“ Nikolina pak zaključuje: „Kod nas nije kao u Zagrebu. No, ovdje nam je bilo super.“

Nakon svete mise na programu je bilo klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramentom, obogaćeno molitvom krunice Božjeg milosrđa te glazbom u izvedbi Dragutina Hrastovića i njegova nećaka Ivana Vulame. Poznati skladatelj duhovnih pjesama sa svojim nećakom na udaraljkama već osam godina povremeno prati patera Glogovića na duhovnim obnovama. „Pratili smo ga na seminarima u Hrvatskoj i inozemstvu. Sviđa nam se njegov stil. Recimo, pobožnost koju pater ima prema svetoj misi potiče i nas na jače sudjelovanje i veću pobožnost“, govori nam Vulama. Dragutin Hrastović pak ističe paterov odnos prema Djevici Mariji, pobožnost koju i sami njeguju. „U današnje vrijeme kada je velika ponuda New agea i kada čak i ljudi koji su dugo u vjeri mogu zastraniti, važno je imati Mariju kao sigurnu luku, kao sredstvo ustrajnosti koje nas čuva od hereza. Uostalom, Gospa je to obećala sv. Dominiku kad mu je predala krunicu: tko je bude molio bit će siguran od zastranjenja.“

U klanjanju su se izmjenjivale pohvale, glazba, molitva i kajanje. Okupljeni su se kajali za svako pobaćeno dijete te molili za prestanak pobačaja, za obitelj, Crkvu i hrvatski narod. Program je završio procesijom s Presvetim od pastoralnog centra do kapele gdje je pater Marko Glogović, ispod slike Marije Triput Divne, blagoslovio okupljene, nakon čega se spontano razvila pjesma Majci Božjoj.

Ivana Mikac Dodlek rekla nam je kako Majka svakom hodočasniku daruje tri milosti: milost duhovnog udomljenja, milost unutarnje preobrazbe te milost apostolskog poslanja. Čini se da, iako smo došli napraviti posao, zauzvrat smo dobili puno više.

Bračni par Dodlek

Schönstattski pokret

Osnivač¹¹ Schönstattskog pokreta je pater Josef Kentenich (1885. – 1968.). Pokret je dobio ime po Schönstattu, dijelu grada Vallendara kod Koblenza, gdje je 18. listopada 1914. i osnovan. Joseph Kentenich rođen je 16. studenoga 1885. u Gymnichu kod grada Kôlna, a zaređen je za svećenika-palotinca 8. srpnja 1910. Dvije godine kasnije imenovan je duhovnikom u Zavodu palotinaca u Schönstattu. U proljeće 1914. s mladićima osniva Marijinu kongregaciju pod motom „Po Mariji k Isusu“. Kongregacija je tražila prostor za potrebe susreta te su im palotinci predložili zapuštenu kapelu sv. Mihaela na nekadašnjem groblju koja je služila kao spremište za alat. Kapelu su očistili i uredili, a kasnije su na dar dobili danas poznatu sliku Gospe Schönstattske koju je jedan profesor kupio u južnoj Njemačkoj. Naslov slike „Majka Triput Divna“, koju članovi Pokreta osobito časte, preuzet je od jedne druge Marijine kongregacije koja je tada tri stoljeća djelovala u Ingolstadtu. Godine 1926. otac Kentenich osnovao je Institut Marijinih sestara, a 1938. Institut za neudane žene. Prve Marijine sestre dobile su misije u Africi i Latinskoj Americi. Tako se pokret proširio i na druge kontinente. Ondje su se počela graditi svetišta identična onom u Schönstattu, tzv. filijalna svetišta. Tako je svetište u Schönstattu dobilo naslov „Prasvetište“.

Tijekom Drugoga svjetskog rata oca Kentenicha prvo zatvara Gestapo da bi poslje pet mjeseci običnog zatvora više od tri godine proveo kao logoraš u Dachauu. U logoru je osnovao još dvije grane Pokreta: Institut Marijine braće i Obiteljsko djelo. U slobodno je vrijeme držao mnoga predavanja (prije svega svećenicima), bez dozvole je ispovijedao, te diktirao molitve i cijele knjige. Osim toga je sa svećenicima različitim narodnosti razvijao i tzv. „schönstattsku internacionalu“. Nakon otpuštanja iz koncentracijskog logora, o. Kentenich poduzima niz svjetskih putovanja kako bi izgradio Međunarodni schönstattski pokret. Godine 1949. te od 1951. do 1953. izvršena je crkvena vizitacija pokreta. Od 1951. osnivač će 14 godina proživjeti odvojen od pokreta. Neposredno pred kraj Drugoga vatikanskog koncila (1965.) o. Kentenich bio je pozvan u Rim. Papa Pavao VI. rehabilitirao ga je te ponovno postavio na službu u Schönstatt. Ostale su mu još tri godine intenzivnog i nesmetanog djelovanja za svoju duhovnu obitelj. Umro je 15. rujna 1968. Kasnije je pokrenut i proces za proglašenje blaženim¹². Njegovo životno djelo danas je rašireno po svim kontinentima, u više od 80 zemalja. Do 2015. u svijetu je izgrađeno više od 200 originalnih Schönstattskih svetišta. Pokret ima oko 300 tisuća članova te oko tri milijuna simpatizera koji povremenno dolaze na susrete ili posjećuju svetišta.

Pokret u Hrvatskoj ima korijene od sedamdesetih godina prošlog stoljeća te djeluje pod imenom „Hrvatska schönstattска obitelj“ (HŠO). Trenutno postoje dva svetišta po uzoru na izvorno u Schönstattu: u Maloj Subotici kraj Čakovca te kod Ivanovca. Prema trenutnim podacima, HŠO ima oko tisuću članova.

¹¹Skraćeno i prilagođeno sa službenih stranica Schönstattskog pokreta u Hrvatskoj: <http://www.hso.hr/>. Preuzeto 8. veljače 2020.

¹²Važno je napomenuti da su se početkom srpnja 2020. godine pojavile optužbe da je o. Kentenich navodno zlostavljao redovnice, što je sadašnje vodstvo Schönstattskog pokreta odbacilo. Vjest je potaknula biskupa Stephana Ackermannia, koji upravlja njemačkom biskupijom Trier, da imenuje povjesnu komisiju koja bi trebala ispitati postupak beatifikacije oca Josepha Kentenicha. Ovu odluku pozdravio je i međunarodni predsjednik Schönstattskog pokreta otac Juan Pablo Catoggio.

Sedam oznaka schönstattске duhovnosti

Marija. Gdje god je pokret prisutan nalazi se slika Schönstattske Gospe. Ona nosi naziv Majka Triput Divna, Kraljica i Pobjednica Schönstattska.

S Marijom članovi sklapaju Savez ljubavi. To je središte cijele schönstattске duhovnosti. U Savezu ljubavi Marija nas vodi do Presvetog Trojstva i povezuje članove međusobno. Savez znači: „Ništa bez Tebe (draža nebeska Majko) – ništa bez nas!“

Odgoj. Schönstattski pokret smatra Mariju u posebnom smislu odgojiteljicom. Marija nam pomaže rasti na putu do osobnog idealja (cilja života) i podupire naš samoodgoj.

Marija nas vodi do Oca. Bog je naš nebeski Otac koji nas neizmjerno ljubi i koji vodi svijet kroz temeljni zakon ljubavi. Mi smo njegova ljubljena djeca.

Praktična vjera u Božju providnost pokazuje nam u svakidašnjici tragove i znakove mudrog i ljubaznog Očeva vodstva našega života. Pokušavamo odgovoriti na najsitnije želje i svetu volju dobrog Oca.

Obitelj. Gdje su majka (Marija) i otac (nebeski Otac, otac Kentenich), ondje nastaje obitelj. Želimo živjeti u pokretu povezani kao prava braća i sestre.

Apostolat. Bog nas treba. Mi smo njegova oruđa i apostoli. Njegujemo u sebi svijest i zahvaćenost poslanjem. Svaki član pokušava apostolski djelovati na svome mjestu: u obitelji, na poslu, u Crkvi i u društvu.

Hodočasnici i voditelji autobusa

Što bi hodočašća bila bez voditelja autobusa? Ako vam ovo pitanje zvuči čudno, vjerojatno nikada niste bili na hodočašću. Pater Marko nam je negdje na početku rada na monografiji jasno dao do znanja kako očekuje razgovore s organizatorima koji dovode vjernike na Svetice, proslavu Majčina dana ili, u ovom slučaju, Dana života. Neke od njih su i Mirjana Premužić te Kata Čabraja koje već godinama organiziraju „pro-life hodočašća“.

„Hodočašće za život je kao obično hodočašće: mise, klanjanja, križni put; jedino je nakana uvijek za život“, kažu. Većina novinara reći će vam da neke od najzanimljivijih informacija možete saznati od taksista ili konobara u lokalom kafiću. Slično možemo reći i za naše sugovornice. Tako su nam otkrile kako za razliku od „masovki“, koje se okupljaju kod nekih svećenika poput fra Ive Pavića ili fra Smiljana Kožula (koje volimo i cijenimo, da ne bi netko nešto pogrešno pomislio), k pateru Marku dolazi manji broj ljudi. „Kad god idemo k pateru Marku uvijek ima više prepreka. Boriš se za svakog hodočasnika i teško je sakupiti ljude. Neki se boje, a drugi imaju averziju jer su sami možda imali pobačaj“, govori nam Mirjana, koja već osam godina organizira hodočašća od Međugorja do Italije. Njezine riječi potvrđuje i Kata, također dugogodišnja organizatorica hodočašća koja sa suprugom vodi vjernike diljem Hrvatske: „Mnogi ljudi smatraju da se pater moli isključivo za bračne parove koji nemaju djece ili su imali pobačaj pa sad pate zbog toga. Ljudi se također raspituju hoće li biti polaganja ruku, žive za to, misle da će primiti neki veći blagoslov (smijeh), pa kad čuju da toga ovdje nisu baš zainteresirani za dolazak.“

„Moram reći da je to živa istina (smijeh)“, nadovezuje se Mirjana. „Ljudi pitaju: ‘A zašto pater ne polaže ruke?’ To je kod nas silno popularno. Ima i onih koji moraju svaki mjesec otići fra Ivi u Šurkovac da na njih položi ruke i tek su onda dobro (smijeh).“ Indikativno, zar ne?

Kata Čabraja i Mirjana Premužić

Poruka hrvatskim biskupima povodom dana života

Nedavno smo s apostolatom koji smo osnovali prije točno 20 godina, u svetištu Majke Triput Divne u Maloj Subotici, radosno i svečano proslavili Dan života¹³. Slaveći Isusa Krista, koji je naš Život, želimo se osvrnuti na prilike koje obilježuju ovogodišnju proslavu Dana života. Smatramo da se sada, pred najavljenom i vjerojatno donošenjem novoga zakona o pobačaju, nalazimo na jednoj sudbonosnoj prekretnici kako za našu domovinu tako i za Crkvu u njoj. Vjernici okupljeni u pokrete za život smatraju da je ovo uistinu dramatičan trenutak, bez trunke pretjerivanja. U iskustvu vjere, koju nam prenosi Sveti pismo, kao i iz povijesti Crkve znamo da se duhovna borba dobiva samo duhovnim metodama, ničim drugim i nikako drugačije. Nikakav lobi, politika, naravna sredstva i utjecaji ili pak slogan o našem hrvatstvu i katoličanstvu ne mogu nam danas ovdje i sada pomoći. Nisu puno pomogli ni u nekim prijašnjim, pa i nedavnim prekretnicama. Dok premnoge udruge, novinari, liječnici bez prigovora savjesti, razni ubačeni agenti... zadovoljno trljaju ruke ohrabreni melankoličnim otporom, plješću i proglašuju pobjedu (nad životom) – mi, imam osjećaj, generalno, uspavano mudrujemo i čekamo što će se dogoditi. Ispričavam se na iskrenosti, ali to mi govori i srce i glava. Ni ja ne činim dovoljno!

Osjećamo stid i duboku žalost zbog političara „katolika“ koji ne brane najmanje, nevine, a usta su im istovremeno puna uzvišenih maksima o zaštiti slabijih. „Kome je više dano, više će se od njega tražiti.“ Potpisat će smaknuće nerođenih, a sutra će biti kumovi na krštenju neke bebe. Srca nam krvare jer je danas tako lako oduzeti – život. Jer veliki u malenima ne vide malog Isusa. Jer ne uzimamo „Božju opremu“ u sukobu sa silama tame. Pobačaj je nasilje, trauma, rana, mučenje, krv i smrt. A sve to htjeli bi još i pojednostavniti i učiniti dostupnijim, najbolje bez ikakvih ograničenja. Žestoko se trude opravdati neopravdivo. Osjećali bismo takvu istu bol i silnu razočaranost ako bi kršćanski duhovni autoriteti u ovo vrijeme rata protiv „Kristove najmanje braće“ (usp. Mt 25, 40) bojažljivo šutjeli ili se zaustavili isključivo na porukama i izjavama.

Neka zazvone naše crkve i katedrale. Neka se samostani pozovu na bdjenja. Neka se bogoslovije pokrenu u jasnom svjedočenju ozbiljnosti situacije. Neka vjernici dođu u svoje zajednice i poste i čine pokoru zajedno s nama pastirima. Neka se oglasi djelo zadovoljštine za nesagledive udarce Bogu, koji pogadaju samu bit našeg postojanja i vjeroispovijedanja. Neka se duhovni ponašaju duhovno. Neka se prestane strahovati od gubitaka beneficia, kakvih god i komu god. Neka se podupru laici koji se silno trude da se čuje glas onih „koji glasa nemaju“. Neka se podižu molitvene kuće i zajednice i pokreti. Neka se slavi, moli krunica, neka se probudi kreativnost mlađih i starih. Postoje vrlo ozbiljna vremena u kojima vrlo ozbiljno moramo izići iz svojih kutija i ostaviti svoje sigurne okvire. Biblija i predaja, sveci i mučenici i cijela zbilja vjere nas uče: za nas ne postoji „ugodan status quo“. Nema druge pomoći i nema drugog puta. Sve ljudske intelligentne priče ovdje prestaju, jer nemaju moći preobrazbe srdaca.

Mediji naveliko pišu o mogućem produljenju roka za pobačaj, na 12 tjedana. Osobno mislim da bi to bio događaj ravan pobjedi i okupaciji zemlje u ratu. Kakva će se poruka poslati mladima... Što misli o tome Gospodin? Kome zapravo odgovara moguće takvo „rješenje“? I bez ikakvih vjerskih sankcija za katolike na pozicijama moći. Potpisat će smrtnu kaznu za najslabije i nastaviti će raditi svoje, kao da se ništa nije dogodilo. Dolazit će nam na blagdane i isto tako potpisivati razne ugovore s prelatima, graditi će nam pastoralne dvorane. Sudjelovati pri blagoslovima skulptura i autocesta i dičiti se svojom „vjerom“. A ja ču ih morati pričestiti Kristovim tijelom. Radije bih u zatvor zbog stava o nerođenoj dječici, ako mogu birati. S druge strane, razumijem da svatko mora slušati svojeg gospodara.

¹³Glogović, M. (2019). Pater Marko: Pozivam oce biskupe u ovom dramatičnom trenutku za sve nas – borite se za nerođene! Preuzeto 26. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/kolumnne/markobiotika/pater-marko-pozivam-oce-biskupe-u-ovom-dramaticnom-trenutku-za-sve-nas-borite-se-za-nerođene/>.

Najsrdačnije i u bratskoj ljubavi, bez i primisli moraliziranja i dociranja, pozivam oce biskupe te redovničke provincijale i provincialke kao i drugo duhovništvo da izadu i da se pokažu često zbumjenim pa i prestrašenim vjernicima laicima, da stanu pred bolnice u bdjenjima, da hodaju za život, da podižu savjetovališta i utočišta, da počnu drugačije razmišljati i zaključivati. Da otvore oči! Neka ih pljuju na forumima i psuju u komentarima ispod članaka: ionako to obilato čine, neka bude s pravim razlogom. Neka budu „skandalozni i kontroverzni“. Neka im pogrdno dovikuju i neka ih medijski razapnu, kao Učitelja. Neka ih s pravom i zbog Krista optuže za radikalizam i netoleranciju, jer se odupiru toleriranju čistog zla u njegovu najtamnjem obliku. Znam da nismo svi na sve pozvani i da nemamo svi iste karizme: ali ovo nadilazi naše osobne male svjetove. U obrani najmanjih svi se moramo ujediniti. Najgore što sada možemo učiniti je povući se u svoju komotnost, šutjeti ili najviše sramežljivo i slabašno ponavljati što ponavljaju Crkva i pape i sv. Toma Akvinski. Zloduh smrti ne drhti od naših fraza niti od naših nakana ili od slave prošlosti, već od vapaja upućenih na koljenima vjernih koji plaču zbog strahote grijeha i vase Gospodinu za milosrđe nad ovim svjetom. Ako čemo pasivno promatrati kako nas zavode i uništavaju ono najsvetije jednom narodu, djecu, sve ostalo u našem propovijedanju i življenu bit će upitno.

Gledajte što se događa u New Yorku: ozakonili su abortus do poroda, a u drugoj američkoj državi željeli su zakon kojim bi se dopustilo da se i nakon poroda dijete ostavi da umre! Totalan krah čovještva! Ovo demonsko zvjerstvo i žrtvovanje djece savršeni je znak do čega je ljudi dovelo ludilo i izopačenost pobune protiv Stvoritelja. I što kraj toga znače sva zgražanja nad holokaustom? Što nama znači ogorčenost nad ratnim zločinima? Kad se sve ponavlja u užasnom krvoprolici nevinih – koje rađa novim svirepostima prema čovjeku. To je svijet, to je duh ovoga svijeta. Bez Isusa sve je u tami i kaosu.

Ako danas ne ustanemo i ne zavapimo Bogu, potpisujemo našem narodu izvjesnu propast. „Ako se sa zelenim drvetom tako postupa, sa starim – što će biti?“ – možemo parafrasirati Sveti pismo. „Narod koji ubija vlastitu djecu nema budućnosti“, rekao je sv. Ivan Pavao. „Rat protiv nerođenih izaziva nove ratove među ljudima i narodima“, rekla je sv. Majka Terezija. Jesu li oni lagali, izmišljali?! Ako se sada Crkva ne ponizi i ne zajeca pred Jahvom, bit će „kao bljutava sol koja se baca van, da bi ju ljudi gazili“. Sada trebamo „zatrubiti u trublju na Sionu“ i uzeti autoritet u imenu Isusa.

Govorimo „Stepinčeva Hrvatska“ i rado ponavljamo tu sintagmu. Ali naš kardinal blaženik dao je život za Hrvatsku! Imajući ga za uzor moramo biti spremni na to da budemo znak protivljenja, pa i do progonstva, zbog istine! Nipošto ne smijemo sagrijevati ovako teškim grijehom propusta – ako djelima ne potvrđujemo svoje riječi i lijepo sročene deklaracije. One same nisu dovoljne! Ako šutimo, činimo kompromis, a posljedice će biti neopisive, jer obrana nerođenih je i obrana nedodirljivosti i dostojanstva već rođenih i života uopće. Pred čime čemo u ovoj oluji pokleknuti, mi, koji imamo Božju riječ i Božju silu? Pred financijama, častima, karijerama, ljudskim obzirima? Što će nas natjerati da padnemo na koljena i zavapimo iz svega glasa, ako ne ovaj rat protiv dječice, protiv života samoga? Kada čemo konačno kao kršćani shvatiti ozbiljnost vremena? „Izbacit ću te iz utrobe, jer niti si vruć niti si hladan, već si mlak!“ Ne smijemo šutjeti i glede ovoga: navješćujmo Božje milosrđe i njegovu želju za obraćenjem svih onih koji sudjeluju u „civilizaciji smrti“. Isus je umro i za njih: i to trebamo „vikati s krovova“. Ljubeći neprijatelje izvršavamo misiju i zapovijed koju smo dobili samo mi, kršćani. Zadnje riječi Djevice Marije zapisane u Evangeliju su: „Činite sve što vam Isus kaže.“ Ako smo Kristovi učenici, onda moramo nešto učiniti, jer taj se isti Krist nedužan i svet usmrcuje u majčinoj utrobi.

U subotu smo slavili Dan života. U našim se crkvama možda pročitao neki dopis, možda se u molitvi vjernih dodao jedan zaziv, možda će na nekoliko stotina župa jedna, samoinicijativno i nešto više učiniti. Znamo da je to tako, zašto bismo uljepšavali. Ako grijesim, najiskrenije molim za oprost. No, ako samo na tome ostanemo, na klasičnom izražavanju općecrkvenih stavova, u ovom presudnom času, neka nam se Bog smiluje. Što ću reći pred njim, kada me pozove? Danas abortus, sutra eutanazija. Danas nerođeni, sutra rođeni. Pitanje svih pitanja, pitanje od „nacionalne važnosti i sigurnosti“, pitanje prosperite- ta, transparentnosti, ali i istinske veleizdaje temeljnog ljudskog poštjenja i pravednosti – pitanje je života nerođene djece u majčinoj utrobi. A ključevi ovog pitanja su u rukama nas vjernika i naše Crkve. Da, sve je ostavljeno moći molitve, pokore, zadovoljštine, posta i ljubavi. Tu se nalazi odgovor i pobjeda, samo tu. Iz toga izviru djela milosrđa, ali prvo to. Svaka čast pa- pirima, ali oni neće zaustaviti oduzimanje života dječici pod majčinim srcem. Govorit ćemo, ali iznad svega ćemo moliti – jedna svehrvatska, ozbiljna molitva je ono ispravno i jedino djelotvorno djelovanje koje danas trebamo.

Molim s nadom i vjerom da će Gospodin podići vjernike koji će shvaćati koliko je važna i temeljna ljubav prema najmanjima i prema njihovim bližnjima. Slavim Gospodina za one koji su prozreli laži i zavodenje „kneza ovog svijeta“ i hrabro se uključuju u pobjedu Uskrsnuća.

Sretan vam i blagoslovjen Dan života!

Betlehem - Karlovac

Kuća života „Obitelj sv. Josipa“ prva je kuća za majke i trudnice udruge Betlehem te ostvarenje dugogodišnjeg sna patera Marka Glogovića i njegovih suradnika. Na blagdan sv. Josipa, 19. ožujka 2019., kuća je proslavila 10 godina postojanja. U tom razdoblju kroz nju je prošlo više od 80 majki s djecom te velik broj volontera. Ista je poslužila i kao uzor za druge kuće u kojima se spašavaju životi nerodenih, trudnica te čitavih obitelji.

Kuća u karlovačkom naselju Gradac ne razlikuje se puno od susjednih. Ipak, bolji pogled na vanjski zid otkriva raspelo dok se u dvorištu nalaze kip Djevice Marije i tobogan. Ta tri simbola žrtve (i ljubavi), roditeljstva i radosti, savršeno prikazuju ono što članovi Betlehema rade kako bi pomogli odbačenim trudnicama.

U kući smo boravili u dva navrata – u ožujku i travnju 2019. godine – razgovarajući s majkama i volonterkama. Pri prvom posjetu na ulazu nas je dočekala Nikolina Perinac s devetomjesečnim sinom Markom. On i njegov mlađi prijatelj David, sin druge korisnice kuće Petre Rupčić, pozdravljaju nas osmijesima i radoznalim pogledima. Čini se da im godi vidjeti dva odrasla muškarca u kući. Sjedamo za stol u velikom dnevnom boravku koji, shvaćamo, ima više namjena – primaća soba, mjesto odmora, igraonica za djecu – kakva je, već, potreba. Uz korisnice tu su i članice udruge Betlehem: Ines Madjarić, voditeljica Kuće života „Obitelj sv. Josipa“, zatim Ivana Mlinac, tajnica karlovačkog ogranka udruge Betlehem, te Marica Vidović, predsjednica karlovačkog ogranka. U Hrvatskoj je dio kulture sastanke održavati uz kavu. Dobra „turska“ priprema nas za nesvakidašnje priče naših sugovornica.

‘Rođenje djeteta poboljšalo je moj odnos s majkom’

Puno je potpitanja potrebno kako bismo izvukli proširenu rečenicu iz Petre Rupčić. Saznajemo da ima 21 godinu te da je u kuću došla u kolovozu 2018. zbog neslaganja sa svekrvom. „Nikako nismo mogle na zelenu granu, stalno smo se svađale“, kaže i dodaje kako je za Betlehem doznala preko patronažne sestre: „Ona mi je dala broj.“

Petra i otac djeteta nisu vjenčani, ali su u kontaktu. U trenutku razgovora on je već duže vrijeme izbjivao iz Hrvatske. Tvrdi da je dobro prihvatio njezinu trudnoću i rođenje sina. Dok nam to govori, njezin maleni David smješka se. Čas se nalazi na jednom, čas na drugom kraju stola, ovisno čije ga ruke drže. Iako pobačaj nije bio Petrina opcija, neki bliži članovi obitelji poticali su je upravo na to. „Stalno sam se svađala s majkom. Ona je htjela pobačaj, a ja nisam. Ne znam koji je bio njezin razlog.“ I dok je otac ipak bio na njezinoj strani, tvrdi da život s roditeljima nije više bio moguć. Danas je, pak, stalno zovu da dođe k njima. Pitamo je što se promijenilo. „Rodio se“, odgovara kroz smijeh, dodajući: „S majkom se nakon toga uvelike popravio odnos.“ Članove svoje obitelji sadavida redovito, „uglavnom nedjeljom“, no odnosi sa svekrvom još se nisu izgladili. „Ponekad nazove, ali to je rijetkost“, škrto će Petra. Dodaje kako joj se život „promijenio naglavačke“ otkad je dobila sina, ali ističe kako joj je draga što je rodila.

Budući da prema pravilima kuću mora napustiti kad dijete navrši jednu godinu (u njezinu slučaju radilo se o siječnju 2020.), pitali smo je o budućim planovima. U trenutku razgovora povratak svekrui i svekrvi, kao i vlastitim roditeljima, nije bio opcija. „Plan mi je prijaviti se na natječaj za gradski stan, dijete staviti u jaslice te se vratiti na posao. Konobarenje je moja struka, a to sam i radila dok nisam zatrudnjela“, zaključuje.

Petra Rupčić i Nikolina Perinac

'Tajila sam trudnoću'

Za nekoga tko, poput Petre, ima 21 godinu nije jednostavno ostati sam s djetetom te ovisiti o pomoći potpunih stranaca. No što reći za našu drugu sugovornicu, Nikolinu Perinac, koja je u trenutku začeća svog sina imala samo 17 godina – i k tome je živjela u domu za nezbrinutu djecu u Karlovcu. Možda će zvučati kao oksimoron, ali upravo je ona bila jedna od zrelijih štićenica udruge Betlehem koje smo upoznali tijekom naših 'putešestvija'. Pritom ne želimo omalovažiti druge korisnice pomoći, već istaknuti činjenicu kako roditeljstvo može izvući ono najbolje iz čovjeka te od neodgovorne osobe učiniti odgovornu.

Nikolina je u trenutku našeg prvog susreta imala 19 godina, a njezin sin Marko devet mjeseci. Za razliku od Petre brzo nam se otvorila. Iz njezina svjedočenja vidjelo se da pred nama stoji osoba koja iskrenost smatra važnom vrlinom. „U dom za nezbrinutu djecu došla sam svojom voljom sa 16 godina. Sa 17 godina saznala sam da sam trudna. Nisam mogla ostati u domu, a nisam ni mogla računati na pomoć roditelja s kojima sam bila u lošim odnosima zbog godina neslaganja. Svoju situaciju skrivala sam do šestog mjeseca trudnoće. Išla sam naravno k ginekologu, ali nisam nikome u domu govorila o tome. Zbog moje visine i šire odjeće nitko nije posumnjao.“ Videći kako se sve teže nosi sa „striktnim rasporedom i dužnostima“ te školskim obavezama, odlučila je potražiti pomoć. Udrugu Betlehem pronašla je preko interneta. „Znala sam da mora postojati neka ustanova koja će mi pomoći. Naišla sam na internetsku stranicu 'Stop abortus', pronašla kontakt i preko kolegice im poslala e-mail. Odgovorila mi je Verica Cvitković (tadašnja tajnica karlovačkog ogranka Udruge, op. a.) te sam uskoro posjetila kuću, upoznala se s članovima Udruge i paterom Markom, izvidjela situaciju te se odlučila preseliti ovamo.“ Svoju odluku trebala je priopćiti odgajatelju u domu, istom onom od kojeg je pola godine skrivala trudnoću. „Čekala sam da završi s ručkom kako bi bio dobre volje. Odlično je primio vijest te mi je pružio podršku. No kad sam mu rekla da idući dan odlazim u Betlehem samo mi je odgovorio: 'Ne, ne ideš.' Trebalо je, naime, srediti dokumentaciju što je trajalo idućih deset dana.“

Nikolina će više puta reći kako je, na njezino iznenađenje, odgajatelj bio „dobar prema njoj“, čak je pohvalivši kako se „sama snašla“. No jedna njegova rečenica ostala joj je posebno u sjećanju. „Rekao mi je da bi se situacija mogla riješiti da sam mu ranije rekla za trudnoću. Mislio je na pobačaj.“ Ističe kako za nju abortus nije bio opcija. „Ja, kao, nisam bila tip za djecu. Imala sam prijateljicu koja je s 15 godina ostala trudna i tada sam joj vikala da pobaci, ali kad sam se sama našla u sličnoj situaciji slika se okrenula za 180 stupnjeva.“

Pitamo je što se za to vrijeme događalo s ocem djeteta. „Otac je malo problematičan. To je bila mladenačka veza i tada mi to nije bilo pretjerano bitno“, rekla je Nikolina, ne odustajući od iskrenosti. Dodala je i kako Markov tata plaća alimentaciju te ponekad viđa dijete.

U jednom trenutku razgovora naša sugovornica reći će kako dobivanje djeteta mijenja pogled na život. Dolazak Marka također je promijenio i njezinu obiteljsku situaciju. Na bolje. „Kako se on rodio tako se moj odnos s roditeljima počeo izglađivati. Znate, dosta ih je pogodilo što sam svojevoljno otišla u dom, bili su ljuti, a i sredina iz koje dolazim je dosta konzervativna. No s vremenom je ljutnja posustajala, a posebno su se raznježili kad se Marko rodio. Naš odnos nije bajan, više je služben zbog višegodišnjeg neslaganja, ali s njim su se baš povezali. Sada se viđamo gotovo svaku nedjelju.“

Nikolina je kuću trebala napustiti u lipnju 2019., tri mjeseca nakon našeg susreta. Nije izgledala zabrinuto. „Uz pomoć Udruge doista je moguće uštedjeti lijepu svotu za novi početak. Betlehem mi je, recimo, uz pomoć donacija platio polovicu

vozačkog ispita. Pomogli su mi i oko ostvarivanja prava na dječji doplatak, a svake godine prodajemo na nekim događanjima stvari koje izradimo svojim rukama, poput mirisnih svijeća, epruvetica s tamjanom i sl.“ Nikolina je završila hotelijerstvo, ali je, kaže, više usmjerena na kuhanje. „Svaki dan kuham u kući“, dodaje. Njezina rečenica potaknula nas je da je pitamo kako izgleđa prosječan dan u Kući života „Obitelj sv. Josipa“. „Ustajemo se oko 8:30, mi majke pijemo kavu i imamo zajednički doručak. Potom slijedi pospremanje, kuhanje ručka ili neka druga obaveza; uvijek ima nekog posla. Nakon zajedničkog ručka slijedi čišćenje i briga oko djece. Jedna drugoj pomažemo, ja kuham dok Petra pere suđe. Netko od volontera redovito je s nama te nam pomaže.“ Priznaje kako je jedina stvar koja joj nedostaje u kući samostalnost. „Nije zgodno ovisiti o nekome, biti socijalni slučaj. Voljela bih da jednog dana mogu djetetu reći: 'Ja sam ti ovo omogućila', darovati mu nešto od sebe.“

Betlehem je obitelj

Uloga zaposlenika i/ili volontera udruge Betlehem može biti nezahvalna. I prije dolaska u Karlovac imali smo jasnu sliku o količini žrtvovanja vlastitog vremena i želja koja je potrebna kako biste doslovno spasili tuđi život. Jedna od najvećih kušnji (ili opasnosti) je, čini nam se, zanemariti svoj privatni život. To su nam potvridle i voditeljica kuće Ines Madjarić te tajnica Ivana Mlinac, djevojke u kasnim tridesetim godinama, koje su zaposlene u Udrizi.

„Dan u Betlehemu je uvijek nepredvidljiv. Svakodnevno se dogodi nešto neočekivano; dolazak majke s djetetom, posjet do-natora i sl.,“ govori nam Ines koja kućom upravlja od srpnja 2018. Ističe kako se zbog toga sve rjeđe viđa s obitelji i prijateljima. Njezine dužnosti raznovrsne su: brine se o donacijama te o svim potrebama majki i djece, kao što su posjeti liječniku i pedijatru ili rješavanje osobnih dokumenata i papira. Kaže kako nije svaki dan u kući, ali nerijetko u njoj zna biti od jutra do mraka. „Dnevni plan uglavnom dogovaramo dan ranije. Majke su mi dužne reći svoje obveze, te na temelju toga sastavim raspored i popis poslova koje treba napraviti.“

U tome joj pomaže i naša sljedeća sugovornica, Ivana, koja je u rad Betlehema uključena 12 godina. „Dugo godina borila sam se s depresijom (i još se borim s nekim anksioznim poremećajima), a izgubila sam i sestru. Onda je u župu Kamensko (predgrađe Karlovca, op. a.) došao pater Marko koji je bio na glasu kao karizmatik – onaj koji liječi (smijeh). Moja majka slušala je njegove propovijedi i vjerojatno pomislila, evo, on će izlječiti Ivanu (smijeh).“ Nakon kratkog nagovaranja pristala je otići na razgovor s novim svećenikom. Nije imala velika očekivanja, no ispostaviti će se da je to bio susret koji joj je usmjerio daljnji život. Naime, pater Marko pitao ju je bi li se htjela, s obzirom na depresiju, uključiti aktivnije u karitativen rad. „Tada je Betlehem uglavnom djelovao preko Caritasa. Pronašla sam se u karitativnom radu i pomaganju te mi je ono i danas u srcu.“ Dapače, Betlehem smatra svojom obitelji. „Ne možeš pobjeći ni da hoćeš“, govori kroz smijeh.

Premda je posao tajnice većinom vezan uz administrativne zadatke, Ivana redovito dolazi u kuću kako bi bila s majkama i djecom te pomogla u dnevnim poslovima. No velikim se dijelom sredstava Udruga koristi pomažući i bivšim stanarkama koje se „još nisu snašle“ te obiteljima u lošoj materijalnoj situaciji. „Imamo popis ljudi kojima pomažemo na mjesечноj bazi, no uvijek se nade još netko sa strane.“

Ines, voditeljica kuće u Karlovcu, pridružila se, pak, Betlehemu 2015. godine. „Uvijek sam voljela pomagati, po prirodi sam takva, a djecu sam čuvala od svoje 20. godine. Završila sam ekonomiju i turizam, ali sam radila doslovno svašta, od posla u

trgovini preko Europskog parlaminta u Bruxellesu i sada u Betlehemu.“ Dok razgovaramo o potrebama i problemima na koje nailaze štićenice Udruge Ines nam otkriva kako je i sama iz „pomalo disfunkcionalne obitelji“, no putem volontiranja je otkrila da „ima i težih situacija“ od njezine.

Najdraži dio posla, istaknut će naše sugovornice, su djeca. „Bebači“ su najbolji. Oni me oduševljavaju te uvijek volim uskočiti u pomoć, nahranići ih ili presvući“, reći će Ines. Njezina kolegica Ivana dodaje kako radost znaju probuditi i neke sitnice. „Sjećam se jedne majke koja je, doduše kratko, boravila u kući. Nedostajala joj je jakna, nije imala što obući, pa sam otisla u Caritas i našla joj jaknu. Ona je bila toliko sretna zbog jednog odjevnog predmeta. Te male zahvalnosti, toplina koju dobiješ od ljudi, ono su što me može ispuniti.“

Priča Marice Vidović

Dok razgovaramo s Ines i Ivanom, naša treća sugovornica, Marica Vidović, jednim okom i uhom prati razgovor, a drugim nadgleda situaciju u kući. Sa svojeg mjesta za stolom u dnevnom boravku tek se ponekad ubaci u razgovor nekim pojašnjnjem ili informacijom. Svoju priču ispričala nam je tek tijekom drugog posjeta, u travnju 2019.

„U Betlehemu sam praktički od samih početaka“, otkriva nam Marica, dodajući: „Sve je počelo s molitvenom zajednicom ‘Treće srce’ iz koje se potom razvila karizmatska zajednica ‘Isus, sin Marijin’, koja je bila ishodište Betlehema.“ Pitamo je zašto se uključila u borbu za nerođenu djecu, majke i obitelji. „Nekako me od početka zapravo privukla molitva u ‘Trećem srcu’, slavljenje i klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramenton, prebivanje s Gospodinom. I kad sam se uključila u volontiranje molitva mi je nekako ostala najbliža.“ U njoj je, dakako, postojala i ljubav prema malenima. Kao udovica i majka dviju kćeri odlučila je 2012. udomiti dvoje djece koja su potom kod nje živjela gotovo šest godina. Predsjednica karlovačkog ogranka Udruge postala je 2015. „Nisam pomislila da bi se to moglo dogoditi niti sam to htjela. Zapravo nisam ni znala mogu li uopće biti predsjednica, no Božji prst je sve vodio.“

Dok nam govori imamo osjećaj kao da nam nije u potpunosti otkrila razloge zašto se uključila u rad Betlehema. Osjećaj nas nije varao te nakon našeg ponovljenog pitanja, postoji li možda „još neki razlog“, Marica odgovara potvrđno. „Postojali su, recimo to tako, ‘nesvesni razlozi’, jer si neke stvari nisam htjela priznati. Na kraju krajeva, one su bile i potisnute“, govori nam polako, tražeći riječi. „U obitelji sam još imala brata i sestru. I sjećam se kako bi naša teta znala bratu reći: ‘Ti si zamalo završio u kanti.’ Tada to nisam razumjela, ali sam kasnije shvatila da se radi o pobačaju.“

„I sama sam pobacila dijete“, otkriva nam napisljetu. Ta rečenica postaje okidač koji otvara suzne kutijice na rubovima njezinih očiju. Premda se za svoj grijeh pokajala i primila Božje oproštenje, bolno sjećanje i dalje nosi svoje breme. Otvoriti se potpunim neznancima situaciju ne čini nimalo lakšom. Govori nam kako je pobačaj napravila na završetku srednje škole koju je pohađala u Travniku, srednjobosanskom gradu u kojem je odrastala. „Pohađala sam četvrti razred, a to nije bila ni veza, već se, eto, dogodilo. Moja majka je, k tome, dvije godine ranije rodila moju sestru.“ Priča nam kako u to vrijeme – naziva ih „lude osamdesete“ – nije bila u vjeri, a odrastala je u miješanoj okolini, gdje su bile „isprepletene i vjere i nacije“ te je bilo „lako upasti u nevolje“. Pitamo je kako se osjećala nakon što je pobacila dijete. „Bilo je strašno, jednostavno strašno i ono što govore druga slična svjedočanstva¹⁴ je živa istina. Sad imam mir, doživjela sam oslobođenje i oproštenje, no prije toga sam godinama

nosila krivnju zbog koje si nisam mogla oprostiti. Kad smo se suprug i ja vjenčali, i kad smo poželjeli dijete, imala sam spontani pobačaj. Bilo mi je iznimno teško jer sam osjećala kao da je to posljedica mog abortusa. Teško je to nositi, živjeti sa spoznajom da si pobacila dijete, to vas blokira. Ne bih željela nešto slično niti jednoj ženi. Često sam znala razmišljati koliko bi moje dijete imalo godina, kako bi izgledalo, možda bih imala i unučice...“ U ovom trenutku suze su bile presnažne ili prebrze. Njezina tišina govorila je o boli snažnije nego riječi. Tad nas je pogledala, iznenada se nasmijala i rekla: „Dar suza je doista dar. Nema ljepšeg nego kad se čovjek može isplakati.“

Spomenimo kako za razliku od Ines i Ivane, Marica nije zaposlena u udruzi. Ona svoju ulogu predsjednice izvodi volonterski. To joj, duduše, ne umanjuje odgovornosti. „Kao predsjednica odgovorna sam pred zakonom i pred majkama za sve što se događa u sklopu Udruge. U kontaktu sam s ljudima, s donatorima, radim na predstavljanju Betlehema, dočekujem goste u kući...“

„Svaki put kad dođem u kuću osjećam se dobro i odem ispunjena srca. Duh Sveti, Božja milost, ono je što me drži tu jer bih zbog svoje naravi već odavno otisla. Bog me drži, a ja ga stalno pitam ‘do kada’ (smijeh). Nije lako raditi ovaj posao kvalitetno a pritom ne dopustiti da vas „prekrije val“. S obzirom na ono što su nam ispričale Ines i Ivana, privatni život, pa i spavanje, nerijetko mogu patiti kad radite s ranjivim skupinama. „Morate biti prisni s majkama jer se inače neće otvoriti, ali mora postojati i određena distanca kako se osobe ne bi previše vezale“, objašnjava Marica. „Nemoguće je, duduše, ne vezati se, ali uvijek treba tražiti načine kako se malo udaljiti. U protivnom trpe vaša obitelj i vaša djeca.“ Govori nam kako se 2015., kad je izabrana za predsjednicu, nije najbolje snašla. „Imala sam dvoje udomljene djece i kćer, a rad u kući me potpuno preuzeo. Bila sam često nervozna, nisam stizala kući, pa sam se ljutila i na djecu, i na majke, i na cijeli svijet. Donosila sam probleme iz Betlehema u svoj dom, i umjesto da vodim brigu o kući, samo sam se raspravljala sa svima u glavi. Znala sam da to nekako moram presjeći, sad sam u kući, a poslije idem dalje... jer majke bi trebale naučiti same funkcionirati. Ne možemo mi živjeti njihove životе.“

Nedostaje duhovni rast

Kuća života „Obitelj sv. Josipa“ može primiti četiri majke s djecom i nikada nije prazna. Njihove potrebe uspiju se namaknuti novčanim donacijama, ali i onim materijalnim u obliku pelena, kolica, robice za djecu...

No naše sugovornice žalosti što u posljednje vrijeme ne primjećuju kod majki duhovni rast. „Pokušavale smo s njima moliti krunicu, imali smo i duhovne obnove. Dolazili su redovnici i svećenici, htjeli smo da majke imaju mogućnost osobnog razgovora s njima, ali nismo polučile zamjetan uspjeh. Ako jedna ne želi, najčešće sa sobom povuče druge, a prisiliti ih ne možemo niti želimo“, reći će Marica. Istiće kako je u prvim godinama bilo drugačije. „Postoje majke, osobito iz ranih dana, koje idu i na molitvene zajednice, duhovne obnove, isповijedaju se... Jer svi mi grijesimo, i važno je da u čovjeku dođe do promjene.“

„U kući se ipak osjeća mir“, dodat će Marica te zaključiti: „Puno se lijepoga ovdilo, čak i krštenja i svadbe... Bilo je doista prekrasnih trenutaka.“

¹⁴Jednu takvu intimnu ispovijest možete pročitati u potpoglavlju Jasmina Bogojević (poglavlje „Slavonija“).

Marica Vidović

Ivana Mlinac, Marica Vidović i Ines Madjarić ispred kuće Betlehem u Karlovcu

Spomenik Milosrdnog Isusa na groblju Jamadol

„Milosrdni Isuse, oprosti nam za nerođenu i nevinu dječicu koja više nisu s nama...“

Kip Milosrdnog Isusa, postavljen na sjeveroistočnoj strani karlovačkog groblja Jamadol, kao da pokretom svojih ruku blagoslivlja umrle koji se u svojim grobnicama prostiru pred njim. Figura Sina Božjega tako ne odudara od standardnog „dekor“ vječnih počivališta diljem ovih prostora. Ono što ponekog prolaznika natjera da zastane i pažljivije ga promotri su gore citirani natpis te lik fetusa uokviren srcem na čijem vrhu je maleni križ – simbol udruge Betlehem.

„Mnogi i ne znaju koja je namjena spomenika, vide samo Milosrdnog Isusa“, reći će Marica Vidović, predsjednica karlovačkog ogranka udruge Betlehem, i dodati: „Tek kad se približe i pročitaju natpis otkriva im se njegov smisao.“ Milosrdni Isus tada dobiva potpuni oblik spomenika nerođenoj i nevinoj dječici, prvi takav u Hrvatskoj. Rad kipara Franje Haramine iz Zaprešića postavili su udruga Betlehem te Udruga za promicanje vrijednosti i poštivanje dara života „Gabrijel“, a svečano je blagoslovjen 5. listopada 2009., na blagdan sv. Faustine Kowalske. „U suradnji s paterom Markom Glogovićem pojavila se ideja za postavljanjem spomenika posvećenog nerođenima na groblju. Namjena je osobito bila da roditelji koji nisu mogli pokopati svoju dječicu imaju mjesto na kojem će upaliti svijeću. I doista, pred spomenikom se uvijek mogu vidjeti upaljene svijeće te muškarci i žene koji se u tišini zaustavljaju“, poručila je Marica.

Spomenik Milosrdnog Isusa na groblju Jamadol

Nevenka Šoštarić

Sjedili smo u podrumu jedne karlovačke slastičarnice. Govorila je tiho, ali je svaka njezina riječ odzvanjala težinom i značajem. Ponekad bi joj glas zadrhtao, a ni suze – posljedica snažnih uspomena – nisu bile rijetke. Nevenka Šoštarić kao da je tijekom razgovora s nama ponovno proživljavala godine služenja u karlovačkoj podružnici udruge Betlehem, koju je zajedno s paterom Markom pomogla osoviti na noge.

„Moj suprug je poginuo u Domovinskom ratu. Dijete mi se razboljelo, roditelji također, a ni moje zdravstveno stanje nije bilo najbolje. U takvoj situaciji, kao osoba koja nije išla u crkvu, na nagovor svoje sestre došla sam na susret molitvene zajednice. Trebali su se pomoliti za mene uoči jedne operacije. Ondje sam prvi put susrela patera Marka. On se pomolio nad mnom te sam počela, doduše polako, redovito dolaziti u zajednicu. Njezino ime bilo je ‘Treće srce’, govori nam Nevenka o samim počecima onoga što će u budućnosti izrasti u udrugu Betlehem. Zajednica je pokrenuta 2000-ih, još dok je pater Marko služio kao svećenik u malom istarskom mjestu, Svetom Petru u Šumi. U trenutku kad im se priključila naša sugovornica dvadesetak molitelja okupljalo se u pavlinskoj crkvi Majke Božje Snježne u karlovačkom predgrađu Kamenskom. U njihovim srcima, reći će, sve je započelo, uključujući i Betlehem. „Pater Marko već je tada imao mnoštvo ideja, toliko se toga u njemu budilo i toliko je toga želio. Nekako sam i ja smatrala da bismo kao zajednica mogli i trebali dati više.“ Paterovi napori nakon određenog vremena urodili su osnivanjem Udruge. „Krenuli smo malo po malo. Počeli smo obilaziti djevojke koje su se nalazile u teškim situacijama. Jedno vrijeme djelovali smo preko Caritasa, obilazili samohrane majke i trudnice te im konkretno pomagali“, reći će Nevenka i dodati kako je pater Marko od početka imao viziju kuće za smještaj samohranih majki. Ta će se vizija godinama kasnije ispuniti. „On je imao viziju, a ja sam bila ta koja će, uz suradnju mnogih volonterova, odraditi logistički dio: papirologiju, dogovore s majstorima, pomoći u brizi za majke i djecu“, poručuje naša sugovornica dodajući kako je temeljni cilj uvijek bio spas nerođenog djeteta. „Život je dar i blagoslov i to je najvažnije u ovoj prići.“

Pomoći trudnicama i otvaranje prve kuće za majke

Uskoro su se susreli s realnošću borbe za život. „Čak bi i trudnice koje su se same javile i tražile pomoći imale određeni otpor prema nama. Najčešće bi se pokazalo da su ranjene od ljudi u svojoj okolini, članova obitelji ili partnera koji su se protivili rođenju djeteta. To je dijete baš svima smetalo te smo majkama često bili zadnja ruka pomoći“, govori Nevenka, otkrivajući kako je apostolat izgledao u svom začetku. „Netko od nas otisao bi k trudnici, razgovarao s njom te je pokušao odgovoriti od grijeha pobačaja, od ubojstva djeteta. Pomagali smo im i materijalno i duhovno. Tih ranih dana bilo je puno slučajeva djevojaka koje su završile na ulici te smo ih čak znali smještati kod mene kući. No sve bi se na kraju, uglavnom, dobro završilo.“ Članovi obitelji bi, naime, nakon rođenja djeteta doživjeli unutarnju promjenu te pružili dobrodošlicu majki i bebi, otkriva nam. Neke su, tvrdi, i danas dio njezina života. „Ponekad navrate, subotom ili nedjeljom, znamo imati zajednički ručak. Jedna je k meni došla na nekoliko tjedana i ostala tri godine (smijeh). One su dio mog života, dio moje obitelji“, govori nam Nevenka dok je emocije preplavljuju.

U ovom trenutku prve suze pojatile su se u rubovima njezinih očiju. Poduž stanku naša je sugovornica prekinula osobnom ispriješću. „Znate, i sama sam kao dijete u majčinoj utrobi trebala umrijeti. Moj brat blizanac je preminuo, a ja sam ostala živa s 1,4 kilograma. Ništa u životu nije slučajno i vjerujem da je dragi Bog odlučio da će živjeti kako bih ispunila misiju koju mi je dodijelio.“

Dugogodišnji san o otvaranju kuće za trudnice i majke ostvaren je na blagdan sv. Josipa, 19. ožujka 2009., kad je u Karlovcu

Nevenka Šoštarić u pavlinskoj crkvi Majke Božje Snježne

otvorena Kuća života „Obitelj sv. Josipa“. „Sjećam se tih prvih trenutaka, s koliko smo žara i ljubavi uređivali prostorije i sobe. Svaki trenutak bio je pravo veselje“, reći će Nevenka. Kuću su im ustupili pavlini, a oni su je, pak, dobili na dar od jedne obitelji koja živi u Kanadi. Nakon otvaranja jedno je vrijeme u njoj s majkama živjela i naša sugovornica. „Provela sam ondje tri godine. Bog mi je dao mnogo ljubavi i strpljivosti za te djevojke i njihove teške priče. Mnoge su prošle teške trenutke još u djetinjstvu, bile su zlostavljanje, silovane i odbačene. Mi volonteri bili smo im sve: i mama, i sestra, i rame za plakanje. Kad bi rodile pomagali smo im s ostvarivanjem dječjeg doplatka, porodiljnim, vozačkim, rješavali svu papirologiju. Jednom sam moralu ići u Županju gdje je majka imala prijavljeno prebivalište kako bismo joj pomogli u ostvarivanju prava. Molili smo se s njima, nekoj djeci rođenoj u kući bila sam krsna kuma...“

Bog je, tvrdi, kroz Udrugu lječio i nju. „Stavio me s tim majkama kako bi me ozdravio od rane odbačenosti“, priznaje te nam usput otkriva i neke simpatične crtice iz života u kući. „Dječica ne bi mogla izgovoriti riječ ‘pater’ pa su Marka nazivala ‘pato mato’ (smijeh). U kući smo imali i psa Gringa kojeg su djeca gnjavila pa ih baš i nije volio (smijeh).“

Kaže kako je tijekom njezina djelovanja u Betlehemu kroz Kuću života prošlo pedesetak majki i djece. Neke od njih i danas susreće, premda ženā i djece na čijem je spašavanju radila ima po cijeloj Hrvatskoj. „Nekoliko ih je ostalo u ovom gradu. Njihova djeca sada imaju pet-šest i više godina. To mi je najveća nagrada, moj najveći blagoslov.“ Vidljivo je dirnuta dok govori. Pitamo je znači li to da se majke uspiju integrirati u društvo? „Neke da, neke ne“, uzvraća. „Neke se drže zajedno, međusobno se druže i nakon odlaska iz Betlehema. To me usrećuje. Nekolicina ih dolazi na molitvenu zajednicu s djecom. Često se s veseljem dočekujemo“, govori nam dodajući kako nisu svi dobro prihvatali njezino sudjelovanje u borbi za život. „Bilo je svakakvih komentara, ljudima je to bilo čudno. No udruga Betlehem zaslужna je što se savjest Karlovčana u pogledu pobačaja ipak mijenja.“

Nevenka je udrugu Betlehem, u kojoj je djelovala i kao tajnica, napustila 2014. O razlozima odlaska ne želi detaljno govoriti, već samo poručuje kako je „bilo vrijeme da se kreće dalje i da neki drugi ljudi nastave taj apostolat“. Pritom će dodati: „Bilo mi je teško, čovjek se s vremenom naveže na majke i djecu koja postanu dio njega. Morala sam krenuti dalje.“ No njezin stav prema udrizi, a osobito pateru Marku, i dalje je iznimno pozitivan. „Pater i ja se gotovo nikada nismo posvađali; što je jedan mislio, to je drugi radio. Bio mi je kao brat i zajedno smo tvorili dobar tim. I kao prijatelj i kao duhovnik on je doista jedna karizmatična i posebna osoba koja je u našim životima ostavila dubok trag.“

Udruga udomitelja "Život s osmijehom"

- Pro-life apostolat puno je više od nekakva političkog aktivizma za zabranu pobačaja. Više je čak i od pomaganja nerođenoj djeci, trudnicama i obiteljima „na terenu“. Shvaćen ispravno on uključuje (i treba uključivati) ljubav i borbu ne samo za svaki ljudski život nego i za dostojanstvo tog života. Razgovor s Nevenkom Šoštarić tu nam je ideju dodatno posvijestio.
- Nakon godina predana rada i skrbi o trudnicama u udruzi Betlehem, Nevenka je pokrenula udrugu za udomljavanje¹⁵ „Život s osmijehom“ koja okuplja udomitelje djece i odraslih osoba s područja Karlovačke županije. „Kad sam otišla iz Betlehema znala sam da i dalje želim raditi za djecu i obitelji. Na kraju sam se odlučila za temu udomiteljstva. Udrugu smo osnovali prije dvije¹⁶ godine“, otkrila nam je naša sugovornica. Dodaje kako su u društvu raširene „iznimno negativne konotacije“ prema udomiteljima. „Postoje oni koji nemaju plemenite namjere, koji to možda rade iz nekakva koristoljublja, ali ne možemo generalizirati.“ Takav odnos smetao ju je te je odlučila raditi na promjeni percepcije. „Kad smo osnovali udrugu obišli smo sve udomitelje s područja grada Karlovca i Karlovačke županije. Napravili smo razne akcije, predavanja, prikupljali donacije...“
- Dodaje kako je cilj udomiteljstva da djeca „osjetite toplinu doma“ te kako ono zapravo predstavlja budućnost brige za nezbrinutu djecu. „U vremenu u kojem živimo mnogo je djece koja nemaju mogućnost primiti roditeljsku ljubav i pažnju jer ju često ni sami roditelji nisu primili. Djeca zbog toga trpe različite posljedice. No slična je sudbina onih starijih i nemoćnih. Oni su zaboravljeni u današnjem svijetu.“ Udruga „Život s osmijehom“ ima četrdesetak članova te često organizira kreativne radionice, predavanja, ali i sportska okupljanja za udomitelje i njihove štićenike. „Čak smo organizirali i zajednički odlazak na more s djecom. Ona su, ipak, lakši dio posla, teže je organizirati događaje sa starijim udomljenim osobama koje su nerijetko nepokretne ili slabo pokretne. No i tu smo pokušali napraviti što više, pa smo organizirali radionice za odrasle na temu dekubitusa.¹⁷“ Dodaje kako se iskreno divi ljudima koji udomljuju odrasle osobe. „Kao prvo, za to trebate imati puno strpljivosti, snage i razumijevanja jer stariji ljudi imaju svoje potrebe i poteškoće. Imaju ih, naravno, i djeca, ali njih još uvijek možete oblikovati. Odrasli su nerijetko teško bolesni. Neki su dijabetičari, neki imaju rak, neki su psihički bolesni... Udomitelji im moraju mijenjati kateter, pelene, moraju ih oprati, a istovremeno od države dobivaju vrlo malo. Svaki udomitelj prolazi teške trenutke i morate biti snažni kako biste sve izdržali. Ne može to svatko.“
- Nevenka je i sama udomila dvije djevojčice. Jedno vrijeme u njezinoj je kući, uz vlastitu kćer i udomljenu djecu, živila i samohrana majka s djetetom. Zanima nas kako su uspjele uskladiti živote. „Teško (smijeh), znate, svaka od nas ima svoje probleme. Ni moja kćer ispočetka to nije najbolje podnijela. Znala je biti ljuta na mene, osjećati se odbačeno i

¹⁵Udomiteljstvo i posvojenje razlikuju se u nekoliko aspekata. Međutim, glavna razlika očituje se u činjenici da udomitelji skrb i brigu nad djetetom preuzimaju privremeno, npr. dok se ne poprave prilike u primarnoj obitelji djeteta ili dok se ne doneše odluka o nekom drugom obliku skrbi. Posvojenje je, s druge strane, trajno te posvojitelji stječu sva prava roditelja.

¹⁶Razgovor je vođen sredinom ožujka 2019.

¹⁷Rane od ležanja.

"KANA" - Molitveni kutak

iznevjereno. No s vremenom je prihvatile taj način života, kao i svaku osobu koja bi neko vrijeme boravila u našoj kući.“ Dvije djevojčice¹⁸ koje je Nevenka udomila su, u trenutku razgovora, kod nje živjele tri i dvije godine. „Prva je imala dvije dijagnoze vezane uz traume iz djetinjstva. No u srcu sam znala da mogu raditi s njom, da mi Bog šalje to malo ranjeno dijete. Danas je ona vedra i vesela poput ostalih vršnjaka. I dalje posjećuje psihijatra i psihologa, ali je njezino stanje puno bolje. Dolazi i na našu molitvenu zajednicu. No najveća Božja pobjeda u svemu tome je što živi normalno, zna pristupiti ljudima i tražiti zagrljav. Ne boji se, već živi u jednoj radosti“, dodaje Nevenka. „Druga djevojčica ima mamu i tatu koji ju jako vole, no ne mogu se adekvatno brinuti o njoj. Ona je djevojčica sa sniženim intelektualnim sposobnostima, ali je predivna, puna topline i ljubavi. Također je vrijedna, marljiva i sposobna, naravno, u okviru svojih

+ DODATAK

U prosincu 2019. godine ponovno smo razgovarali s Nevenkom Šoštarić. Tada nam je priopćila kako je nedavno udomila još jedno dijete. „Treća djevojčica od 17 mjeseci došla je u rujnu ove godine. Rođena je prije termina u obitelji čija situacija nije bila za nju podobna. Otac je pretrpio moždani udar, a majka nije sposobna brinuti se o njoj. Djevojčica je divna, uvijek nasmijana i unijela je još veću toplinu u naš dom.“

Užurbanost, ozračje konzumerizma, šarene reklame koje nas napadaju sa svih strana propagirajući hedonizam i poruku o stvaranju vlastitog identiteta novim i novim kupovanjima¹⁹... To su slike koje smo navikli gledati u trgovačkim centrima, tim „hramovima“ potrošačkog društva koje ljudi današnjice sve upornije i hipnotiziranje posjećuju. Ozračje je to u kojem nismo navikli susresti Božju Riječ i Božje milosrđe koji da su potpuno izbačeni iz svijeta potrošnje koji smo stvorili i kojemu robujemo. Ili možda ipak ne mora biti tako?

Duhovni prostor u trgovačkom centru

Prošetate li malo trgovačkim centrom „Karlovčanka“ u središtu Karlovca, neće proći dugo nego naiđete na jedan neobičan „poslovni prostor“. Na natpisu iznad ulaza stoji: „Kana – molitveni kutak“. Uđete li unutra, vidjet ćete na zidovima pobožne slike: veliku sliku Milosrdnog Isusa, Isusa Patnika, sv. Mihaela Arkandela koji gazi Sotonom, te sliku Marije Tripudivne, talijanskog autora Luigija Crosija. S jedne strane je velika polica s duhovnim knjigama i letcima koji govore o raznim pobožnostima i molitvenim inicijativama. Na jednoj od polica smješten je i relikvijar s relikvijama bl. Anne Marije Taigi, talijanske blaženice koja je živjela na prijelazu iz 18. u 19. stoljeće i bila poznata po proročkim darovima. Na sredini prostorije postavljena je sofa i stolić sa Svetim pismom i kipom sv. Majke Terezije na njemu. Svatko tko želi može izaći iz užurbanog svijeta trgovačkog centra i ući u ovaj prostor molitve i Božjeg mira, onoga za čime svi, svjesno ili nesvesno, žudimo.

Tko stoji iza otvaranja ovog duhovnog prostora u trgovačkom centru, prvi takvog u Hrvatskoj, a vjerojatno i šire? A tko drugi nego naš pater Marko Glogović i njegovi suradnici iz molitvenih zajednica. „Papa nas je pozvao izaći ‘iz okvira’, izbjegavati ‘klišeiziranu’ vjeru i izaći na ulicu, među ljudi s njihovim stvarnim problemima. Dulje sam vrijeme razmišljao o načinu na koji bismo unijeli nazočnost vjere i Boga na neko od mesta gdje ljudi tu nazočnost ne očekuju. Saznao sam da se iznajmljuje prostor u trgovačkom centru u samom središtu Karlovca i shvatio sam da je to poziv na koji trebamo odgovoriti“, priča nam pater Marko dok sjedimo u „Kani“. Došli smo ga posjetiti na dan otvaranja „molitvenog kutka“ i njegova blagoslova. Tamo su se okupili i članovi molitvene zajednice „Isus, sin Marijin“, te udruge Betlehem. Oni će „dežurati“ u tom prostoru i ugošćivati svakoga tko uđe u njega radi duhovne okrjepe. Prostor će biti otvoren od ponedjeljka do subote, kao i trgovački centar, nedjeljom naravno ne.

„Zašto baš trgovački centar?“ pitamo pavlinskog redovnika. „Tu ljudi dolaze ne samo radi kupovine nego i radi oslobađanja od stresa i radi zabave. Ti su centri, nažalost, zamjenili crkve i znam masu ljudi koja nedjeljom dolazi ovamo umjesto na misu. To je ono što nudi svijet i ovdje je lako zaboraviti na Boga. Nadalje, ti centri stavljuju čovjeka u neko stanje užurbanosti, kada oni trebaju smirenje i razgovor. Ovaj prostor je zamišljen tako da bi u takvo stanje unijeli Boga, da bi se odmorili i pronašli spokoj“, odgovorio nam je pater Marko. Pavlin dodaje kako su on i njegovi suradnici napravili program jednosatnih dežurstava. Dežurna osoba u „Kani“ prije svega će biti u neprestanoj molitvi i zagovoru za grad i zemlju. U trenutku kada u prostor uđe neki posjetitelj ili posjetiteljica, imat će više izbora. Mogu se pridružiti molitvi, mogu čitati neku knjigu iz bogate duhovne knjižnice koja će im biti na raspolaganju, mogu čitati Sveti pismo ili razgovarati s dežurnom osobom. Ili mogu jednostavno sjediti i odmoriti se. Jer, kako kaže pater Marko, bitan je ugodaj u koji ta osoba ulazi. „Pogledaj, sve oko nas je profano. A ovdje čovjek ulazi u prostor sakralnog, u prostor susreta s Bogom“, kaže. Osoba tu može uspostaviti i kontakt sa svećenikom – bilo radi

¹⁸Neki dijelovi su izmijenjeni kako bi se zaštitila privatnost djece.

¹⁹Andrijanić, G. (2016). Pogledajte fotografije iz 'Kane' – molitvenog kutka u trgovačkom centru u Karlovcu u kojem se čovjek vraća Bogu. Preuzeto 26. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/molitveni-kutak-trgovacki-centar-kana/>.

Foto: Luka Marušić

Foto: Luka Marušić

Udruga milosrde - centar za beskućnike

razgovora ili radi isповijedi. Može i ispisati molitvenu nakanu na komadiću papira predviđenom za to i staviti ga u posudicu na kojoj je u skladu s imenom prostora ispisano „Vina nemaju“. Za njega će se moliti članovi molitvenih zajednica.

Izlazak na periferije

Pater Marko nam kaže kako se nada da će se njegova ideja proširiti, pa će trgovački centri i u drugim gradovima dobiti svoje „Kane“. Mjesta gdje ljudi koji višu nisu dijelom Crkve, ali idu na mjesta poput trgovačkih centara, mogu ponovno uspostaviti kontakt sa svećenicima i narodom Božnjim. Mjesta gdje se, slično kao u Kani Galilejskoj, mutne vode našeg života pretvaraju u vino vječne radosti i gozbe s Gospodinom. „Papa Franjo kao glas Duha Svetoga i Kristov namjesnik lijepo je rekao: izadite. Potrebno je da vjernici svjedoče ne samo unutar svoje zajednice i crkvenih struktura nego da izadu i svjedoče. Želimo da nevjernici, ali i vjernici primijete da je Bog u svemu, ne samo u nekom skućenom prostoru gdje smo ga mi strpali. Bog je u svemu i želi proniknuti u sve pore našeg života: u obične ljudske razgovore na kavama, u njihove financijske probleme, u sve njihove životne situacije. Već imamo kapelice na kolodvorima, ali ovo nije kapelica u klasičnom smislu“, objašnjava nam Glogović. Kao i sve drugo što pavlini rade i ova je njegova ideja, kaže nam, pod zagоворom Blažene Djevice Marije. „U Godini smo milosrđa i veliki se blagoslovi događaju ove godine. Učinili smo ovo i na čast Majke Božje, jer nam se bliži 100. obljetnica objavljenja u Fatimi i želimo učiniti nešto na njezinu čast“, poručuje.

Izlazak Crkve na periferije društva – to je jedna od poruka koje nam papa Franjo neprestano stavlja na srce i savjest. A „periferija“ se tu više ne razumije tek kao margina društva u socijalnom, statusnom smislu. Ona može biti u samom središtu društva u kojem živimo i treba biti shvaćena u svom duhovnom značenju. Možda su dobre slike te „periferije“ upravo trgovački centri i duhovna pustoš koja često u njima vlada. Pater Marko i njegova braća i sestre izašli su na nju. Slijedimo njihov primjer, svatko na svoj način.

Prije devet godina pater Marko Glogović osvanuo je na stranicama Jutarnjeg lista. Pozitivan tekst o svećeniku, rijekost u tadašnjoj uređivačkoj politici jednog od najčitanijih hrvatskih dnevnih listova, privukao je pozornost zbog netipične akcije u koju se dotični upustio. Naime, pater Marko odlučio je zadnji tjedan došašća, pred Božić 2011. godine, provesti s karlovačkim beskućnicima te iskusiti komadić njihova života. Reakcije na članak, kao i na svećenikovu inicijativu (kakvoj bi, vjerujemo, hrvatski vjernici voljeli svjedočiti češće od svojih pastira) bile su mahom pozitivne, bez obzira na politički spektar ili vjersko (ne) opredjeljenje.

U travnju 2019. razgovarali smo s karlovačkim beskućnicima, korisnicima udruge Milosrde – Centra za beskućnike, u istoj prostoriji u kojoj je pater Marko s njima provodio noći (i dane). Danas ona služi kao blagovaonica s čajnom kuhinjom. Sjedimo na drvenoj klupi postavljenoj uz izduženi stol i razgovaramo s Petrom Banićem, predsjednikom udruge Milosrde i voditeljem Centra za beskućnike. Petar je posljednjih 13 godina, koliko postoji Centar, posvetio problemu beskućništva. Kao nekadašnji vojnik i sudionik Domovinskog rata zna koliko je disciplina važna kako bi se uspješno vodilo mjesto poput ovoga.

No daleko od toga da je naš domaćin osoba mrkog lica kojemu red predstavlja ispriku za prikriveni sadizam. Upravo suprotno, Petar je, čini nam se, jedan od onih dobrodušnih ali odgovornih ljudi koji znaju kada treba stisnuti, a kada popustiti. Na Centar i njegove korisnike gleda kao na obitelj, a tako se prema njima i ponaša. Korisnici ga slušaju bez pogovora. Na našu molbu postrojio ih je kako bismo napravili zajedničku fotografiju. Nakon obavljenе „dužnosti“ većina ih odlazi prema centralnoj zgradi kompleksa koji se nalazi na rubu karlovačkog naselja Gaze. Popularna „pušiona“ opremljena je stolom, stolicama i televizorom koji se jedva vidi od količine dima. Osim nje u Centru se još nalaze muška i ženska spavaonica, ljetna kuhinja – pečenjara, dva skladišta i kapela Milosrdnog Isusa. Stambeni prostor prostire se na 567 kvadratnih metara dok ukupna površina, u koju su uračunata dva platenika, plantaža sa 750 stabljika aronije i nasadi s oko 240 voćaka, iznosi 6400 kvadrata.

‘Čudo za nula kuna’

„Nakon rata jedno sam vrijeme bio predsjednik lokalne HIVIDR-e“, započinje Petar priču o „čudu za nula kuna“, kako je nazvao Centar. „U listopadu 2006. došla su mi četiri moja invalida u kancelariju. Jedan spava u automobilu, drugi u vojarni koju smo srušili kako bismo izgradili ovo mjesto, a dvojica u nekadašnjem kinu Luxor. Sjetio sam se da u gradu imamo prognaničko naselje koje dvije-tri godine nije bilo u funkciji, ostale su samo kućice. Ušli smo i u njih smjestili branitelje. Vodu i hrana dovozili smo svakodnevno, struju su koristili samo noću i to od susjeda pomoću 100 metara kabela, a grijali su se na drva.“ Tri mjeseca boravili su na toj lokaciji, a onda su se morali preseliti – na mjestu prognaničkog naselja planirana je izgradnja novih zgrada. „Preselili smo se na Gazu, tj. na sadašnju lokaciju koja je bila zarasla u nisko i visoko raslinje. Ovdje su bile tri stare vojarne, srušili smo ih i od tog materijala podignuli teren za jedan metar kako bismo dobili ravnotežu između najnižeg i najvišeg dijela. Od dvije kućice iz naselja napravili smo ovu prostoriju, a četiri smo kasnije spojili u spavaonicu.“

Kaže kako su od početka s njim u projektu bili pojedini članovi HIVIDR-e. Tijekom godina priključit će im se novi ljudi – poput sadašnje dopredsjednice Ivanke Vukas-Grdić koja je došla 2012. godine – ali i članovi njihovih obitelji. Petrov mlađi sin Jurica na devet trenažnih terena u sklopu Centra ospozobljava i školuje beskućnike iz cijele Hrvatske. Domagoj, stariji sin, vodi dnevni boravak. S njima su i dvoje socijalnih radnika koji nisu zaposleni već volontiraju. Grad Karlovac pokriva plaće za

zaposlenicu koja vodi prenoćište te dva dežurna beskućnika koji se izmjenjuju na četiri sata, a ostalo se, kaže Petar, financira preko programa. „S tim da Ivanka i ja od početka radimo bez naknade, tj. vodimo Udrugu kao volonteri“, dodat će.

Spominje i zanimljivu crticu s početka djelovanja Centra. „Kad smo započeli zvali smo se HIVIDR-a Karlovac i Županijska HIVIDR-a Karlovac. No gdje god smo kucali nismo naišli na prihvatanje (govorimo o 2006., praktički 10 godina nakon završetka Domovinskog rata, op. a.). Shvatio sam da moramo promijeniti ime jer kad kažem da sam invalid nitko mi ne želi dati donaciju. Razgovarali smo s paterom Markom, napisali desetak imena i odabrali ‘Udruga Milosrđe’. I tad nam je napokon krenulo, 2007./2008. počele su dolaziti donacije. Mi – isti branitelji, isti invalidi – koji nismo dobivali ništa, promijenili smo ime i vrata su nam se otvorila.“

Žene beskućnice

Petar nam otkriva kako je u 13 godina kroz Centar za beskućnike prošlo više od 280 različitih osoba. Godišnje njime prodefilira pedesetak korisnika, što zahtijeva snažnu organizaciju i značajna sredstva. „Prvo smo htjeli napraviti klasično prihvatilište, a onda je došla inspekcija i rekla da moramo zaposliti jednog socijalnog radnika, psihologa i dvije medicinske sestre na četiri sata radnog vremena. Trebala su nam i dva zaštitara... Da imamo milijun kuna, mogli bismo tako raditi, ali nemamo. Odlučili smo stoga malo ‘prilagoditi zakon’. Otvorili smo prenoćište i dnevni boravak. Što se tiče prenoćišta, ja kao pedagog mogu njime upravljati a pritom ne trebam biti zaposlen. To nam je pomoglo u razdvajaju, čime smo uštedjeli novac. Ostale potrebe i funkcije ‘pokrijemo’ preko programa. Ukratko, funkcioniramo odlično.“

U trenutku našeg posjeta u stalnom boravku nalazilo se 26 korisnika, od čega četiri žene. Dnevni boravak koristilo je njih 58, a dio je dolazio u pučku kuhinju koja može poslužiti šezdesetak osoba. Pitamo koliko dugo korisnici ostaju živjeti u Centru. „Koliko god hoće“, odgovara Petar, smijući se. „Mi imamo zakon koji kaže 6 + 6 mjeseci, ali ne mogu ja baki nakon pola godine reći da ide van. Zakon je jedno, pravilo drugo, a život treće. Ovdje imamo konkretne žive i brinemo se o njima, a ne o zakonu.“

Što se tiče ženskih korisnica, samo u 2019. godini, tijekom zime, kroz Centar je prošlo njih 12. Značajno povećanje, reći će naš sugovornik. Neke samo „dođu i prođu“, druge su u prihvatištu već godinama. Pitamo ga kakvi su odnosi, ali i razlike, između muškog i ženskog dijela populacije. „Mislim da su žene ovdje zaštićene i povlaštene“, reći će Petar kroz smijeh i objasnit: „Dečki rade sve fizičke poslove, a žene malo pospreme i to je to. Dečki ih tretiraju kao sestre, poštuju ih i pomažu im u svemu. No svoje obaveze odrade.“

Poseban status u Centru ima Katarina Gašparović, najstarija stanarka koja na Gazi boravi od studenoga 2011. godine. Tako je upoznala patera Marka Glogovića za kojega od tada redovito plete džempere, kape i rukavice. „Pletem i za druge korisnike. Prišijem gumb ili nešto zašijem pomoću mašine ako je potrebno. Perem posteljinu za beskućnike, a dok sam mogla radila sam i vani, čupala travu“, reći će simpatična starica, jedan od zaštitnih znakova Centra. Katarina je korisnicom postala nakon što je zbog raka na plućima izgubila supruga, a zbog lošeg kredita – „potpisa na prijevaru“, reći će – stan. „U roku od 24 sata ostala sam bez svega, sama na cesti. Bila sam u jednoj barakici, a kad me pogodila najgora zima nazvala sam policiju i oni su me smjestili ovdje.“ Tada je u Centru postojala samo glavna prostorija – današnji dnevni boravak s kuhinjom. Muškarci i žene

spavali su zajedno. „Bilo je nekoliko kreveta, jedan mali štednjak na kojem smo si kuhali kavu, i regal iza kojeg smo se nas dvije žene mogle sakriti i presvući.“ U toj je prostoriji s beskućnicima spavao i pater Marko, o kojem baka Kata ima samo riječi hvale. „On i dan-danas zna reći da nikada neće zaboraviti kako sam ga pokrivala dok je spavao.“

Za razliku od Katarine, Goran Gvozdanović jedan je od najmlađih korisnika Centra. U trenutku našeg razgovora boravio je u njemu mjesec i pol dana. No druge je korisnike već poznavao – naime, njegova majka boravila je u tom istom centru tri godine. „Prije deset dana otišla je sestri. Počela je raditi“, rekao nam je Goran. Otkrit će nam kako je ranije imao problema u obitelji, potom je živio u domu te se zaposlio u Samoboru. Ipak, bilo je problema s plaćanjem, zbog čega je dao otkaz. Kasnije je radio „u fušu“ u jednoj tvrtki u Karlovcu, a kad je izgubio smještaj došao je na Gazu. Tako je došlo do netipične situacije da majka i sin zajedno borave u smještaju za beskućnike. Pitamo ga kako je izgledao njihov suživot. „Ispočetka ne baš dobro, ali priviknuo sam se. Slagali smo se, a i danas se čujemo te ponekad vidimo.“ Ostatak stanara dobro ga je prihvatio, a voditelj su mu ubrzo pronašli i posao. „Radim u Autotransportu, struka mi je autolimarija i to me zanima. Radim do 14:30 pa se vraćam u Centar gdje pogledam televiziju i kartam belu s drugim korisnicima. Imamo i plastenike te dobrovorne radove, a od 1. svibnja kreće košnja.“

„To u Autotransportu mu je privremeno zaposlenje, a u Centru ćemo ga osposobiti za još nekoliko poslova“, ubacuje se Petar, objašnjavajući kako će Gorana poslati na usavršavanje za pomoćnog kuhara i konobara. „Također, iskoristit ćemo ga i za dio javnih radova, dobit će osposobljavanje za trimer i kosilicu.“ Ta nas informacija dovodi do jedne od najvažnijih komponenti u radu Centra i rehabilitacije njegovih korisnika.

Privatna arhiva

Rehabilitacija kroz obrazovanje i rad

Snalažljivost je (neslužbena) kršćanska vrlina²⁰. I nerijetko se oni koji žele pomoći osobama u potrebi – osobito voditelji i predsjednici različitih dobrotvornih organizacija ili udruga – moraju snalaziti. Ponekad vam na putu konkretnе materijalne i finansijske pomoći stoje kruti zakoni²¹ i birokracija. Ponekad je područje u kojem započinjete djelovanje nepoznato i neistraženo. Pritom su tu i „očekivano neočekivani“ svakodnevni problemi te borbe s različitim nedaćama: od prirodnih nepogoda do teško bolesnih korisnika ili onih s puno težim problemima kao što su ovisnost o kocki, alkoholu i drogama. Vjerujemo da vam je čitajući ovu priču o Centru za beskućnike udruge Milosrđe teško mogla izmaknuti snalažljivost onih koji njime upravljaju. U sljedećim redcima dodatno ćemo produbiti ovu priču koja se posebno očituje u dvama aspektima: financijama i rehabilitaciji.

„Kad sam 2000. godine preuzeo upravljanje HIDR-om, započeli smo sa školovanjem branitelja. Prije sam radio kao vanjski suradnik i predavač u nekoliko škola te sam shvaćao da moram nešto dati i svojim suborcima“, priča nam Petar, dodajući: „Tako smo otvorili Učilište hrvatskih branitelja ‘Damir Pintar’ te smo tijekom nekoliko godina školovali stotine ljudi. Oko 350 smo ih dali u HS, tvornicu oružja u Karlovcu, nakon što smo ih obučili za puškare, zaštite...“

„Kad sam započeo raditi s beskućnicima pojavila mi se ideja da i njih obrazujemo“, dodaje. No pokretanje edukacija zahtijevalo je rješavanje nekih logističkih prepreka. „Ako želiš nekoga obrazovati za vrtlara, treba ti vrt; ako netko ide za voćara, treba ti voćnjak, za povrćara je potreban plastenik“, kaže naš sugovornik. „Ja sam vojnik i ne dopuštam da ljudi samo sjede i gledaju televiziju. Korisnici moraju raditi i ‘zaraditi’ za doručak, ručak i večeru.“ Najveći program udruge Milosrđe, koji finančira Ministarstvo za demografiju, obitelj, mlade i socijalnu politiku, je „Školovanjem, edukacijom i radnim aktivnostima do povratka u život zajednice“. Program traje tri godine, a njime je smještaj na Gazi postao referentni centar za školovanje beskućnika u Hrvatskoj. Neka od zvanja koja beskućnici mogu steći u Centru su: njegovateljica, pomoćni kuhar, pizza-majstor, pomoćni pekar, pomoćni konobar...

„Edukacija traje pet mjeseci, a korisnicima dozvoljavamo i dva osposobljavanja kako bi bili konkurentniji na tržištu. Nitko ovdje ne može dobiti potvrdu za pizza-majstora a da ne zna ispeći pizzu u krušnoj peći“, dodat će Petar. Udruga Milosrđe surađuje, ili je surađivala, s obrazovnim institucijama na području Karlovca, poput Pučkog otvorenog učilišta. No predavači, reći će naš sugovornik, dolaze u Centar držati nastavu. Tako se teorijska predavanja s ispitima održavaju u kapelici dok se praktični rad provodi u Centru na jednom od devet specijaliziranih terena.

Mnogi programi u kojima udruga Milosrđe sudjeluje, osim što služe rehabilitaciji beskućnika te finansijskoj održivosti Centra, od konkretnе su koristi za šire društvo. Tako korisnici sudjeluju u javnim radovima na području Karlovca te pomažu sugrađanima u potrebi. „Imamo 58 korisnika dnevnog boravka. Oni preko dana borave u Centru, hrane se kod nas, ali se predvečer vraćaju u svoje domove. Neki su bolesni i stari te ponekad ne mogu doći na ručak ili im je potrebna kakva druga pomoć. Tu uskaču naši korisnici. Muškarci urede okućnicu, donesu hranu, a žene počiste i urede njihov dom.“

Ljubav i obitelj

U jednom trenutku Petar će nam priznati kako je bilo podosta teškoća u radu Centra i trenutaka kada je posustajao, no njih se u razgovoru nije htio detaljno spominjati. „Preoptimističan sam da gledam loše stvari“, reći će. Saznajemo da ga, s druge

²⁰ „Budite dakle mudri kao zmije, a bezazleni kao golubovi!“ - tako piše u 16. retku 10. poglavlja Evandelja po Mateju. Neki prijevodi (Tomislav Dretar) umjesto „mudri“ koriste riječ „lukavi“.

²¹ Jedno vrijeme različite su udruge vodile borbu (i pobijedile) za ukidanje PDV-a na doniranu hranu.

strane, najviše raduju uspješne priče rehabilitacije i resocijalizacije korisnika Centra. Nas je pak najviše zainteresirala „ljubavna priča“ koja se razvila u suradnji s udrugom Betlehem. „Stjepan Habulin Haba pozitivan je primjer čovjeka koji je nekada kod nas boravio kao beskućnik a danas je zaposlenik Centra. Jednom prilikom kosili smo dvorište Kuće života „Obitelj sv. Josipa“, često im ljeti pomažemo, i Stjepan je ‘kliknuo’ s jednom njihovom korisnicom koja je imala dvoje djece. Vjenčali su se i krenuli u zajednički život“, priča nam Petar, dodajući: „Naš Marinko Brozović također se oženio jednom njihovom korisnicom. Tako između Milosrđa i Betlehema imamo dva braka (smijeh).“

Ponosan je i na Matea Sadleka, dečka kojeg smo upoznali tijekom boravka u Centru. „Mali Mateo sad je već TV zvijezda. Bio je na Svjetskom nogometnom prvenstvu beskućnika, pojavio se u filmu i stalno je na televiziji (smijeh). A pronašli smo ga na cesti. Imao je 19 godina i lošu obiteljsku situaciju, nije imao kamo. Bio je psihički izmaltretirano i uplašeno dijete, a mi smo ga kao društvo izolirali tako da nije mogao dobiti ni radnu sposobnost, a posljedično ni posao. Počeo sam ga voditi psihijatru te je danas mnogo mirniji. On je pravi primjer dobre prakse i pokušat ćemo ga ovdje zaposliti na četiri sata. Toliko smo dugo zajedno da me zove ‘tata’, a ja njega ‘sine’ (smijeh)“, dodat će Petar.

„Jedan Pante Mijić, to je najbolji pizza-majstor – evo, skidam mu kapu – otiašao je raditi u Italiju. I o njemu je snimljen film...“

Petar će nam na kraju reći kako smještaj na Gazi ne voli zvati Centrom za beskućnike već svojom obitelji. „Ovo nije ustanova, drugačiji je duh. Centri inače nude samo jelo i spavanje i tako ukrug. Mi ovdje pokušavamo rehabilitirati ljude. Neki su bolji, neki su lošiji, ali iz Centra svi odlaze kvalitetniji. U širem kontekstu, ovo je jedna dobra, obiteljska zajednica.“

Radovi u centru/Foto:Privatna arhiva

Katarina Gašparović

Kapela Milosrdnog Isusa

Kapela Milosrdnog Isusa, osim po visini, ne odskače puno od limenih kućica i prostorija u Centru za beskućnike. Tek križ i malo zvono na ulazu mogu nagovijestiti što se nalazi unutar njezinih zidova. Ideja za njezinu izgradnju došla je od patera Marka. „Nakon što je proveo neko vrijeme s nama osjetio je potrebu da se napravi kapelica kako bi se ljudi mogli i duhovno oplemeniti“, govori nam Petar Banić, dodajući: „Jedan od volontera donio mi je omotnicu s novcima namijenjenim za gradnju molitvenog prostora. Novac je preko patera donirala jedna gospođa. Iskreno, mislio sam da ćemo graditi nekakvu seosku kapelicu, veličine metar puta dva, a kad sam vidio koliko novaca je u omotnici samo sam pomislio: ‘Pa ja ovdje gradim crkvu.’“ Radilo se, naime, o 20 000 eura koliko je gospođa donirala za izgradnju, Petrovim riječima, „najvećeg i najlepšeg objekta u centru.“

„Bila je to prva donacija koja nas je bacila na koljena. Cijelu noć nisam spavao.“ Dodaje kako su crkvu, osim gromobrana i pločica, napravili sami.

Kapela nema Presveti oltarski sakrament, već ga po potrebi donosi svećenik koji vodi misu. Dodajmo i kako se u njoj tijekom tjedna okupljaju i članovi molitvene zajednice „Isus, sin Marijin“ te polaznici Ignacijskih duhovnih vježbi. No ona ne služi isključivo za molitvu već je prostor višenamjenski. Tako je sakristija zapravo ured. U kapeli se održavaju sastanci te predavanja za beskućnike iz cijele Hrvatske koji u Centar dolaze na školovanje. Kad tijekom zime poraste broj korisnika koristi se i kao spavaonica. „Razmaknemo klupe, postavimo madrace te svake zime desetak osoba spava u kapeli. Neki od njih su različitih uvjerenja, ali nitko se ne buni.“ Petar će priznati kako ga je u prvim trenucima izgradnja crkvice malo opteretila, no danas ga njezino postojanje ispunja srećom. „Svi osjetimo da se ljudi malo drugačije ponašaju, duh je drugačiji.“ Mise i molitveni susreti u Centru za beskućnike služe se utorkom i četvrtkom, a u služenju se izmjenjuju pater Marko i još jedan svećenik. Također molitvene zajednice koje se okupljaju u tom prostoru otvorene su i za korisnike.

„Svake godine na Badnjak, u 17 sati, služi se polnoćka. Jedne godine na njoj je sudjelovala i predsjednica Republike Hrvatske Kolinda Grabar-Kitarović“, poručio je Petar za kraj.

Zajednice

Apostolat za nerođeni život koji provodi Betlehem bio bi nepotpun bez svog „molitvenog krila“. Ovdje ćemo predstaviti zajednice „Treće srce“ i „Isus, sin Marijin“ (obje smo već spominjali u ranijim poglavljima), gotovo nevidljive male skupine ljudi koji potihom mole, poste, dјeluju za spas nerođenih te evangeliziraju kako bi spasili duše.

„Treće srce“

Prva zajednica „Treće srce“ osnovana je 2003. godine, u Svetom Petru u Šumi, dozvolom biskupa Ivana Milovana. Ubrzo su još tri zajednice, koje i dalje dјeluju, oformljene u Puli²². Danas ih ima u cijeloj Hrvatskoj, a njihovo dјelovanje neraskidivo je od onog udruge Betlehem. Pater Marko reči će nam kako su one zapravo bile „prethodnice Udruge“, a mnogi članovi sudjelovali su u radu oba entiteta. Dragica Teteši tako je pomogla osnovati „Treće srce“ u Karlovcu, a jedno je vrijeme vodila i Kuću života „Obitelj sv. Josipa“.

„Ubrzo nakon što je pater Marko kao mlad svećenik pokrenuo zajednicu Treće srce u Svetom Petru u Šumi zaputili smo se iz Karlovca na hodočašće na Trsat. Pritom smo navratili k našim pavlinima u Istru. Pater je tada predložio da sličnu zajednicu osnujemo i u Karlovcu.“ Naša sugovornica reči će kako se isprva opirala toj ideji, ali je pater, po običaju, bio uporan. „Inače sam član Neokatekumenskog puta i tada sam imala supruga, troje djece i vlastite obaveze. No kada nešto radimo za najmanje i Gospodina, on nam uvijek providi vrijeme i snagu.“

Nit vodilja „Trećeg srca“, ujedno i objašnjenje njihova pomalo neobična imena, glasi: „Srce Isusovo, Marijino i moje kućaju za nerođene.“ Dragica će nam reči kako se ispočetka na molitvi u Župi Majke Božje Snježne, u karlovačkom prigradskom naselju Kamenском, okupljalo desetak žena. „Kasnije je znalo doći i do 50 ljudi. Molili smo se za obitelji, nerođene, parove bez djece, brakove u krizi... Uvijek smo počinjali susret s Riječu Božjom, zatim bi uslijedila molitva krunice i spontane molitve.“ Danas su njihovi susreti, pod novim vodstvom, dobili drugačiju notu. „‘Treće srce’ sada se okuplja svakog 18. u mjesecu²³ u crkvi Presvetog Trojstva gdje se održava sveta misa i klanjanje za nerođene. Isti program svakog se utorka održava u bolničkoj kapeli Opće bolnice Karlovac.“

Kako smo već napisali, naša je sugovornica jedno vrijeme bila i voditeljica Kuće života „Obitelj sv. Josipa“, koja se u Karlovcu brine o trudnicama koje su bile prisiljene na pobačaj. „Bilo je to predivno životno iskustvo. Volim majke koje su boravile u Kući jer sam i sama bila samohrana majka te su mi poznate teškoće s kojima se suočavaju. I danas s nekim od njih održavam kontakt, pomažem im oko djece, kuham te se molim za njih. Svakoj sam nastojala u srce uvesti Riječ Božju, da otvara Bibliju i u njoj traži vodstvo. Jednoj majci, koja je imala psihičkih poteškoća, bila sam skrbnica. U protivnom bi joj oduzeli dijete. Ta je priča imala lijep završetak. Majci skrbništvo više nije potrebno, vraćena joj je radna sposobnost, a pronašla je i muškarca s kojim odgaja svoje petogodišnje dijete.“

O pateru Marku Glogoviću, pak, ima same riječi hvale. „Znam ga dvadesetak godina, još dok je kao bogoslov bio u župi na Kamenском. Kad sam ga prvi put vidjela, osjetila sam nešto u sebi i rekla: ‘Ovaj će biti kao fra Zvezdan Linić.’ Bio je vrlo topao, drag, spreman pomoći siromašnjima. Od prvih svećeničkih dana imao je osjećaj za druge, za ugrožene i malene.“ Dragica nam je posebno izdvojila jednu situaciju. „Nalazila sam se u bolnici, a pored mene je ležala neka žena. Imala je osmoro djece, ali su živjeli u siromaštvu. Priznala mi je da je napravila pobačaj i osjećala je veliku tugu zbog toga. No bojala se ispunjedi. Rekla sam

joj da će baš taj dan jedan svećenik doći k nama te da može s njim razgovarati. Pater je stigao i ja sam napustila sobu. Nakon pola sata, kad sam se vratila, žena je bila uplakana. Rekla mi je da nikada nije susrela takvog svećenika. Marko ju je ispunjedio, ohrabrio i dao joj je novaca, a prvi su se put susreli. Uvijek je bio takav, prekrasna duša i Bogu hvala što postoji“, zaključila je naša sugovornica.

„Isus, sin Marijin“

Druga važna molitvena zajednica koja je neraskidivo povezana s udrugom Betlehem nosi naziv „Isus, sin Marijin“. Zajednica je osnovana 2005. te se također okupljala na Kamenском. Nemali je broj onih koji se pojavljuju u ovoj monografiji, a sudjelovali su (ili sudjeluju) na njihovim molitvenim susretima. Pater Marko reči će nam da je „Isus, sin Marijin“ „od početka bila pro-life zajednica“ na kojoj se „posebno molilo za iscjeljenje rana pobačaja“.

„Molitvu smo započeli u podrumu pavlinskog samostana koji je zbog obnove cijelog kompleksa, teško oštećenog u Domovinskom ratu, pretvoren u kapelicu. Počeli smo s nekoliko ljudi koji su na duhovnim obnovama doživjeli iskustvo živoga Boga te su nakon obraćenja tražili daljnje načine vlastita rasta u Duhu“, reči će pater.

U zajednici je od početka Željko Šegović²⁴, koji nam je ispričao zanimljivu priču o njezinu nastanku. „Počeli smo kao jedna druga zajednica te smo tražili duhovnika. Na jednom duhovnom seminaru molili smo se i dobili riječ: ‘Zašto tražite okolo, imate proroka u svom kraju.’ Bilo je to vrijeme kad je pater Marko došao u Karlovac, a mi nismo ni znali za njega. Kasnije smo se upoznali te sam ga pitao bi li htio voditi našu molitvenu grupu. Rekao nam je da dođemo u Župu Majke Božje Snježne i tako je nastala zajednica ‘Isus, sin Marijin’.“ Željko će dodati kako se broj članova ubrzano povećavao zbog čega su morali pronaći novi prostor. Uskoro su se preselili u crkvu bl. Alojzija Stepinca na Turnju. „Zajednica je bila karizmatskog karaktera. Susreti su se održavali svaki tjedan, a nerijetko su nam dolazili gosti, od fra Ive Pavića do fra Smiljana Kožula.“ Slično će reči i pater Marko. „U Turanj smo počeli zvati razne evangelizatore, duhovne bendove, svjedočice, misionare, a dјelovali smo i ekumenski. Na vrhuncima je susretima znalo prisustovati i nekoliko stotina ljudi.“

Gotovo od samog početka u zajednici su prisutni supružnici Vesna²⁵ i Željko Gobac. Oni su se priključili 2006. godine čime je, svjedoče, započela promjena u njihovim životima. „Zajednica nam je jako pomogla, osobito meni“, reči će muška polovica tog braka. „Bio sam ranjen u Domovinskom ratu, ali sam još više bio ranjen duševno. Imao sam fizičkih i psihičkih problema, a onda sam se putem molitve, ispunjedi i svete mise otvorio prema Riječi koja me počela polako mijenjati i davati mir. Taj je mir u meni stvarao nove poglede i osjećaje prema sebi, obitelji i bližnjima. Prije su moja obitelj i dom bili kao autobusna stanica – dođem, prođem, nema me. Sada je ona centar iz kojeg sve izlazi.“

Kao posebnu milost zajednice, molitve i Očeva blagoslova supružnici Gobac ističu činjenicu da su nakon 25 godina braka dobili svoje drugo dijete. „Na prvo smo čekali 10 godina, a onda još 15 na drugo. Liječnici, a bili smo kod svih mogućih, rekli su nam da je medicinski sve u redu. Polako smo se prestali nadati da ćemo imati više djece te smo svoju situaciju predali Bogu. I onda se jednog dana atmosfera u kući promijenila. Postalo mi je iznimno lijepo kod kuće, ni zbog čega. I nakon dva mjeseca saznamo da je supruga trudna“, poručuje Željko i dodaje: „To je milost zajednice.“

Sa Željkom smo razgovor vodili u kapeli Milosrdnog Isusa u Centru za beskućnike udruge Milosrđe koja je postala novi dom

²²Njihovo dјelovanje detaljnije smo opisali u potpoglavlju Pula (poglavlje „Istra“).

²³Slično kao i zajednica „Tještilj Milosrdnog Isusa“ koja se svakog 18. u mjesecu okuplja u crkvi sv. Blaža u Zagrebu. Detaljnije o toj zajednici možete pročitati u potpoglavlju Molitvene akcije i apostolati (poglavlje „...i još...“).

²⁴Željko Šegović suprug je Dubravke Šegović koja u sklopu Betlehema vodi apostolat „Ljubav nikad ne prestaje“ – pomoći supružnicima koji su spontanim pobačajem izgubili djecu. O spomenutom apostolatu detaljnije smo pisali u potpoglavlju Molitvene akcije i apostolati (poglavlje „...i još...“).

²⁵Vesna i Željko Gobac danas u sklopu Betlehema vode apostolat „Obiteljski blagoslov“ o kojem smo također detaljnije pisali u potpoglavlju Molitvene akcije i apostolati (poglavlje „...i još...“).

članovima zajednice „Isus, sin Marijin“. „Danas na molitvene susrete dođe do 40 ljudi, ali je dvadesetak standardnih članova. Često navrate i beskućnici, korisnici Centra“, reći će naš sugovornik, dodajući kako u posljednje vrijeme slabije dolazi u zajednicu jer se posvetio drugom projektu koji se odvija u kapeli. „Ovdje se četvrtkom okupljuju osobe koje u sklopu karlovačkog ogranka zajednice Injigo prolaze program duhovnih vježbi po uzoru na svetog Ignacija Lojolskog.“

Susrete zajednice „Isus, sin Marijin“, pak, svakog utorka i dalje vodi pater Marko Glogović. „Susreti obično traju dva sata, a uključuju isповijed, svetu misu ili klanjanje te biblijski ili Marijanski sat. Ponekad imamo i goste. Najčešće nam dolaze osobe u teškim životnim problemima: oni maleni, slabi, nemoćni, siromašni. Mi smo zajednica slomljenih, kako običavam reći. Ali, Sin Marijin nas drži da ne potonemo i svakog se tjedna dolazimo zahvaliti njemu, Milosrdnomu“, svjedoči pater.

Željko Šegović, koji je i sam nekoliko godina vodio zajednicu, otkrio nam je zanimljivu crticu s jednog od ranih molitvenih susreta. „Mijo Barada gostovao je u zajednici i imao je proroštvo za patera Marka. Dobio je u molitvi da će pater evangelizirati i izvan granica Hrvatske. Marko ga je tada, a bilo je to prije dosta godina, gledao u čudu (smijeh).“ Proroštvo se doista ispunilo. Pavlinski svećenik i osnivač udruge Betlehem tijekom godina je održao velik broj duhovnih obnova u Europi, osobito u Njemačkoj i Austriji²⁶ gdje prati nekoliko zajednica. „Kaljenje“ u zajednici „Isus, sin Marijin“ tu je svakako bilo od velike pomoći.

Željko Gobac

²⁶O teškom i žalosnom stanju tamošnjih Crkvi pater Marko napisao je nekoliko kolumni za portal Bitno.net. Posebno ističemo kolumnu pod naslovom: „Pater Marko Glogović o ‘Grozoti pustoši’: Ušao sam u tu crkvu i osjetio tjeskoban duhovni mrak...“ Više možete pročitati na linku: <https://www.bitno.net/kolumnne/markobiotika/marko-glogovic-grozota-pustosi/>.

Dubovac

Nacionalno svetište sv. Josipa u karlovačkom naselju Dubovac na više je razina povezano s apostolatom za život udruge Betlehem i njezina osnivača. Svetište pripada Župi Blažene Djevice Marije Snježne gdje se jedno vrijeme okupljala zajednica „Isus, sin Marijin“. Također, 21. ožujka 2018., p. Marko Glogović darovao je Svetištu relikvije prvog stupnja svetog pape Ivana Pavla II. Tom prilikom istaknuo je i želju da članovi inicijative „40 dana za život“ jednom godišnje zajedno hodočaste k svetom Josipu, zaštitniku Hrvatske, čuvaru obitelji i hranitelju Božjeg Sina.

Kako bismo najbolje opisali važnost Svetišta sv. Josipa na Dubovcu za patera Marka Glogovića, citirat ćemo fragment iz intervjuja koji je osnivač Betlehema jednom prilikom dao za Veritas²⁷:

- Kako ste Vi saznali za pavline i zašto ste izabrali taj duhovni poziv?

Pa, bilo je to sasvim slučajno 1989. godine dok sam bio u osmom razredu. Moj župnik iz zagrebačke župe sv. Blaža, pokojni Danijel Labaš, nagovarao me da idem na hodočašće s mlađima iz Malog koncila, a meni se nije dalo ići. Međutim roditelji su me pogurali jer se išlo na more i jer je bilo besplatno. Isti roditelji koji će mi poslije raditi velike probleme kad krenem u samostan. I prva postaja na putu za Zadar bilo je nacionalno svetište sv. Josipa u Karlovcu. U crkvu sam ušao nezainteresirano u nekakvom postkrizmaničkom i pubertetskom buntu. Dok su oni nama nešto pričali ja sam zjevao i u tom trenutku iz sakristije je izašao jedan mladi pavlin u bijelom habitu. Znam točno, da kad sam u toj nanosekundi video pavlina u bijelom habitu, da se tada u meni pojavilo zvanje. Počeo sam se dopisivati s njima i nakon srednje sam otisao u novicijat u Poljsku. Iz toga susreta izvodim zaključke da ne smijemo nikada prezreti te pubertetlje jer i oni razmišljaju premda izvana izgledaju kao buntovnici, i da je važno nositi habit.

²⁷Penava, I. (2010, prosinac) Trudnica je kraljica: Razgovor s pavlinom p. Markom Glogovićem, voditeljem udruge “Betlehem”. Veritas: Glasnik sv. Antuna Padovanskog, 12, str. 18-21. Dostupno na http://www.veritas.hr/casopisi/2010_12/2010_intervju.html.

Razmatranje o milosrđu

Ovoga puta, malo drukčija kolumna²⁸.

Ponekad nam treba i malo kontemplacije, a ne samo akcija. Prilikom jednog sastanka naših udruga „Betlehem“ napisao sam razmatranja o milosrđu glede nas samih i onih kojima smo Božjom voljom poslani služiti. Korigiravši ih za potrebe šireg čitateljstva, evo donosim ta razmatranja sada ovdje. Možda se nađemo u tome, možda nekomu pomogne. Smatram kako je milosrđe prava verifikacija naše vjere; naše vjernosti Bogu i povjerenja njegovim zapovijedima. Ispravno shvaćeno milosrđe čini nas autentičnim, ispravno razmišljajućim i djelujućim kršćanima. Konačno moramo razumjeti da je Isus Krist donio NOVOST u ljudsku egzistenciju. Nije dovoljno da samo budemo „pravedni“ i „dobri“ i „pobožni“. Kršćanstvo je skroz drugačije, skroz „s drugoga svijeta“. Svijet ima svoje metode, drastično i radikalno suprotne Božjim standardima. Milosrđe nam pomaže da živimo svoju vjeru onako kako je to Gospodin zamislio, ne ljudi. Zato nas milosrđe i – ljuti i boli i sablažnjava, ponekad. Stotine su se knjiga napisale o milosrđu: o Božjem milosrđu prema grešnom čovjeku.

Međutim, malo je jasnih, konkretnih smjernica kako biti milosrdan sebi pa onda i bližnjemu! Ovih nekoliko rečenica mogu nas uputiti na taj put. Svakako bismo mogli – zajedno – napisati još deset puta više... No, zasad ovoliko. Svi, naime, živimo život s nekim ograničenjima, teretima i povrijedenostima. U razmatranju o „biti milosrdan/na“ možemo pomalo otkrivati gdje grijesimo ako i kad, primjera radi, ne razgovaramo s punicom, zavidimo kolegi, neprestano se branimo od susjeda ili se tužimo na odmetnuto dijete... Znam i vjerujem, milosrđe je u srcu rješenja tih mnogih problema. Ispravno shvaćeno milosrđe uvijek će biti i kamen spoticanja – ali i „kamen zaglavni“ u našim odnosima s drugima. Zašto, to objašnjavam u sljedećim redcima. Postoji i krivo shvaćeno milosrđe, pa i to znajmo prepoznati kao Kristovi i potrudimo se otkrivati, dan po dan, što znači milosrđe i zašto je ono sudbonosno za naš život, kako ovaj zemaljski tako i za onaj vječni.

Budi milosrdan, budi milosrdna:

- primijeti u bližnjemu ranjeno srce
- ne smatraj se višim ili boljim od bilo koga
- odvoji svoje vrijeme i slušaj bližnjeg osobito između redaka
- ne paničari ako netko prijeti ili vrijeda: u trpljenju je
- bližnji je nezahvalan? – pogledaj u sebe
- ne slušaju te, tvrdoglavci su, bijesni, grubi? – pogledaj u sebe
- ohole se, svadljivi su, ljubomorni i zavidni, ljuti i zločesti? – zar ti nisi, nikada?
- puni su mana, grijeha, buntovnosti i budalaština? – vidi isto kod svih nas
- milosrdno je prisjetiti se nas samih s 16+ godina...
- milosrđe znači: ne odgovaraj odmah na optužbe
- ne padaj u depresiju zbog svoje nemoći: budi milosrdan prvo sebi
- ne vraćaj kamenom na kamenje, da ne postaneš kao kamen
- okreni drugi obraz i pouzdaj se u Isusa

²⁸Glogović, M. (2009). VIDEO Pater Marko razmatra pojам milosrđa i daruje nam uglazbljenu pjesmu. Preuzeto 26. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/kolumnne/markobiotika/video-pater-marko-razmatra-pojam-milosrda-i-daruje-nam-uglazbljenu-pjesmu/>.

- operi noge svojim Judama, kao Učitelj
- dozvoli da te poljube s lažnom ljubavi, u tvojem Getsemaniju
- dozvoli si slabost i ranjivost, tek tada Bog može preuzeti kontrolu
- najtvrdi su „orasi“ najmiliji Gospodinu
- sjeti se Božjih ingerencija i čudesa u svojem životu
- budi pravi prijatelj i imat ćeš prave prijatelje
- biti milosrdan, što znači: podmetnuti leđa – biti Šimun Cirenac
- „Vrlo sam se rijetko pokajao za ono što sam prešutio“ (vlč. Sudac)
- imati strpljenja, zbog Isusa
- pokušati opet i opet, zbog Isusa
- ne reagirati u povrijeđenosti, zbog Isusa
- milosrđe znači gledati u ono sutra: što bi čovjek mogao postati, u Isusu
- milosrđe podržava i proniče istinu
- istina treba biti izrečena u milosrdnoj ljubavi inače može „ubit“

Kako sudiš, tako će ti se suditi

- i tvoji bližnji prilaze istom žrtveniku po isto Tijelo i Krv
- ja bih radije bio milosrdan i prevaren nego nemilosrdan i „pravedan“ u svemu
- tvoje milosrđe će donijeti ploda... u svoje vrijeme; u Božje vrijeme
- tvoje milosrđe te čini čovjekom
- ne možeš biti kršćanin ako nisi čovjek
- biti milosrdan ne znači biti glup: nego razborit, mudar, poučljiv
- zapostavljaš svoj život, služeći drugima – velika je tvoja plača...
- radiš prekovremeno, iscrpljen, umoran, razočaran – velika je...
- milosrđe znači vidjeti i drugu stranu, ne samo zlo i naopako
- milosrdna ljubav ne pamti zlo
- milosrđe je skandalozno: Isus je „prijatelj grešnika“
- milosrđe se crpi u Lurd, Fatimi i Međugorju – ali razlijeva se u tvojem prebivalištu
- lažno (krivo) milosrđe ostaje u Lurd, Fatimi i Međugorju
- milosrđe je i ovo: znati odustati, zbog dobra svojega i bližnjih
- ako ti je sve crno a onda i svi crni, otrovan(a) si ne-milosrdem
- „Više ljubi onaj kojemu je više oprošteno!“
- ako si u depresiji, potraži pomoć: i to je milosrđe
- milosrđe je i: ne iznositi mane mojeg suradnika pred drugima

- milosrđe nije sa zemlje: zemaljski čovjek ga ne razumije
- demon kaže: previše si milosrdan
- demon kaže: previše si milosrdna
- „Pravi kršćanin postaješ kad izgubiš obraz“ (p. Augustyn Pelanowski)
- „Karijera kršćanina je križ“ (netko)
- milosrđe me mora boljeti
- milosrđe me mora i srditi
- milosrđe me mora: provocirati, poticati, nadahnjivati
- milosrđe me mora slomiti
- milosrđe me mora pronaći, često na dnu
- milosrdno radi sa svakim osobno i posebno
- iz milosrdnosti prema njima, događat će se čudesa u tebi i u tvojima
- „svega mi je dosta“ – citiram Gospodina, glede mene samoga
- „oni su nemogući“ – čitaj gornji redak
- „samo smo u stresu“ – milosrđe pobjeđuje stres

Milosrđe je revolucija u – glavi

- za Boga ne postoji „nemogući slučaj“
- „Izabra Bog ono što nije, maleno, neznatno, sramotno, nikakvo... da postidi velike, jake, pametne...“ (Korinćanima)
- Isus: „Ljubite svoje neprijatelje“
- plači sa zaplakanima
- pleši s radosnjima
- ne moraš sve čuti, vidjeti i analizirati: nisi Udba
- ne moraš na sve imati odgovor
- ne moraš se oko svega iscrpljivati do krajnjih granica
- ako ti sve vodiš, onda smo svi oko tebe „gotovi“
- „Marta, Marta, toliko se (uzaludno) trudiš...“
- milosrđe iznenađuje: daruj bližnje koje voliš
- milosrđe sablažnjava: daruj duplo one koji su ti mrski
- ne govori da si za sve odgovoran/a: nisi, stvarno nisi
- milosrđe znači i: dopustiti si ranjivost, na veću slavu Božju
- učenik mora slijediti Učitelja
- milosrdno srce će pretrpjeti nepravdu i ponizanje i to prikazati Bogu koji je to dozvolio i koji tako radi za naše spasenje
- opraštaj sebi: to je milosrđe: primaj milosrđe (u ispovijedi) da ga možeš davati

- „Znam i obilovati i oskudjevati, prihvati i pohvalu i pokudu“ (sv. Pavao)
- milosrdno srce će ljubiti i one koji se ne daju ljubiti
- milosrđe nas nekad ostavlja bez teksta
- „Nebesa će se zapanjiti nad mojim milosrdjem“ – Isus sv. Faustini
- „I čovjek mrtav u sebi, čovjek kao lešina, može postati svet“ – Isus sv. Faustini
- Božja djela moraju prolaziti konstantne kušnje
- Đavao najviše mrzi i uči prezirati: milosrđe
- jesam li ispovijedao težak grijeh ne-milosrđa?
- evo srži: nemilosrdan si sebi, nemilosrdan si drugima
- milosrđe prema sebi znači: imati „svetu ravnodušnost“

Prošlost ostaviti prošlosti

- veseliti se dobrim stvarima, o njima govoriti, njih primjetiti, njih svjedočiti: na njih se fokusirati
- pljuju te? – uvijek će te netko pljavati
- milosrđe je u brisanju pljuvačke bez kontra-napada
- Milosrdni Isus će ti popljuvano mjesto obasjati Slavom i Svetlošću
- imaj vjere: ona je srce milosrđa
- gledaj dalje, gledaj Nebo
- dozvoli si malakslost: čovjek si
- ne idi u san s osjećajima nemilosrđa
- ne dozvoli si da izgubiš dar milosrđa
- duša bez milosrđa – „grozota pustoši“
- milosrđe se ne hvali i ne naglašava: ono se jednostavno živi
- moraliziranje i stalna kritika ubija život
- zamisli sebe u situaciji bližnjih: to je milosrđe
- milosrđe: vidjeti čudesna oko sebe
- nemilosrđe: ne vidjeti čudesna, zbog zatvorenih očiju i ušiju
- moj neprijatelj može postati moj najbolji prijatelj
- milosrdno ne ponavljam drugima njihove greške i ne naglašavaj slabosti
- milosrdno znaj dokučiti dobro u bližnjemu
- moja malenost i bijeda me guraju bliže Isusu
- Bog dopušta neko zlo radi većeg dobra
- milosrđe nam otvara vrata obraćenja; križevi su neophodni za spasenje
- Marija je razmatrala sve događaje u svojem srcu... i nama su svi događaji u obitelji... znak i pouka

- milosrđe nije sve dozvoliti i sve što drugi traže i dati: ali ne stavljač točku iza „ne može“, nego objasni i potakni na bolje
- milosrđe nije opravdanje grijeha nego ljubav za grešnika
- držati se isključivo zakona, bez ljubavi, vodi u slijepu ulicu i u veću bol
- milosrđe nije: napadaj u obrani
- ljudski obziri su kao neka brana milosrđu
- milosrđe ponekad nema ljudske logike
- zar želiš samo ugodu i ostvarivanje svoje volje?
- činiti dobro namrgodena lica – nije dobro

Preispavač odluke

- ne prilazi bližnjima, kad si u stanju erupcije emocija
- milosrđe je svakako rizik: ne poznaješ ni sebe a kamoli druge
- „Bog sve okreće na dobro onima koji ga ljube“
- „Bogu je sve moguće“
- milosrđe je cjeloživotna škola: s diplomom u – nebu
- „A nemilosrdan je sud onima koji ne čine milosrđe“
- milosrđe nije puka osjećajnost već konkretno razdrto srce
- ako smo milosrdni – nismo toga zapravo ni svjesni
- milosrđe će nas postaviti s desne strane Kralja, s ovacama
- shvaćaš li uistinu ovo: svaki je bližnji Božja volja za nas i znak njegova milosrđa prema nama
- krivo je milosrđe biti dobar samo sebi i svojima
- „Kome je više dano, više će se očekivati...“
- kada ne znaš kako postupiti, sjeti se Zlatnog pravila: „Čini drugom što želiš da se tebi čini...“
- „Kad učinite dobro djelo, recite: ‘Sluge smo beskorisne, učinimo samo ono što smo bili dužni učiniti‘“, kaže Isus
- ako radim ono što ne volim, kao i da ne radim: više poštuj sebe
- „Dajem sve od sebe, a oni su...“ Bez Isusa ne možemo učiniti ništa
- koliko stvarno moliš (i postiš) za bližnje: to je mjera milosrđa
- „Neka sunce ne zađe nad vašom srdžbom“ – svaki je novi dan početak novog odnosa
- ružan odnos i stav bližnjih mora ti biti izazov
- od kukanja se nitko nije popravio
- milosrđe nije: imati sindrom žrtve i pre-potenciranja neugodnih stvarnosti
- „Samo ja radim“ – a što radiš, da ne radiš samo ti?
- ako „samo ti radiš“, onda te moram posebno pohvaljivati?
- zasluge dolaze samo po istinskom milosrđu

- „Neki jako pobožni nas kleveću i podmeću nam...“ – istina će i tako izaći na vidjelo jednom: radi svoje u miru
- budi milosrdan ne-milosrdnoj braći i sestrama, oprosti im i blagoslovljaj ih te pusti Gospodinu da to riješi kako želi

Bog je svima milosrdan i želi da se svi spase

- i milosrđe i nemilosrđe nisu u pustim riječima, nego u gestama i djelima
- milosrđe nije zatvarati oči na zlo, već blagošću Kristovom i s razumijevanjem dovoditi k dobru
- milosrđe je proces
- prepoznaj Isusove tragove i putokaze milosrđa
- milosrđe nije „sve priuštiti što netko poželi“, nego sve vagati – na vagi milosrđa
- milosrđe je kreativnost; „creatio“ znači „stvaranje“, a ne uništavanje
- ako nešto zabranjuješ, zabrani s trostrukim objašnjenjem
- ako je nešto zlo zabranjeno, mora se ponuditi nešto dobro zauzvrat
- istinska radost života (s Isusom i zbog Isusa) je zarazna
- vide li naši bližnji u nama Krista?
- napadne pobožnosti i verglanje molitava nisu izgrađujući načini vjeroispovijedanja
- milosrđe ne prihvata maske: smiješ biti svoj(a) – milosrđe ti pomaže da otkrivaš kakav si te shodno tomu postupaš
- bližnji nas mogu ugodno iznenaditi!
- milosrđe uvijek razgovara, nikada uvrijedeno ne šuti
- milosrđe nikada ne odustaje
- kao što je Božja pomoć nepojmljiva i silna glede naših materijalnih situacija, tako se možemo oduševiti i čudima providnosti u međuljudskim odnosima
- milosrđe znači prihvati da nismo i da ne moramo biti supermeni
- milosrđe je....
- milosrđe nije....

Eto, sada nastupaš ti, sa svojim mislima. Kojih će zasigurno biti „milijun“. Netko će možda reći: ‘ma sve je to jedna utopija’. Slažem se, ali s dodatkom: ‘sve je to utopija, ako nema zagledanosti u Isusa Krista’. Zato, apsolutno svaka zdrava duhovnost, pa i „duhovnost milosrđa“ počiva na osobnom odnosu s Gospodinom. Nema drugog puta. Nikada ne ćemo moći biti milosrdni ako nemamo intime s Milosrdnjim. Pročitao sam valjda stotine životopisa svetih i u baš svakom od njih jedna je karakteristika svetih identična svima: bili su milosrdni. „Nisam došao suditi svijet, nego ga spasiti“, rekao je Gospodin, i oni koji su njegovi ne mogu osuđivati, nego se svim silama trude spašavati, a što sami ne mogu, Bog čini sam u svojem milosrđu.

Preporučujem svima lekturu „Dnevnika sestre Faustine Kowalske“ – tajnice Božjeg milosrđa. U njezinim razgovorima s Isusom možemo najbolje dotaknuti otajstvo milosrđa. (...)

Sv. Faustina Kowalska

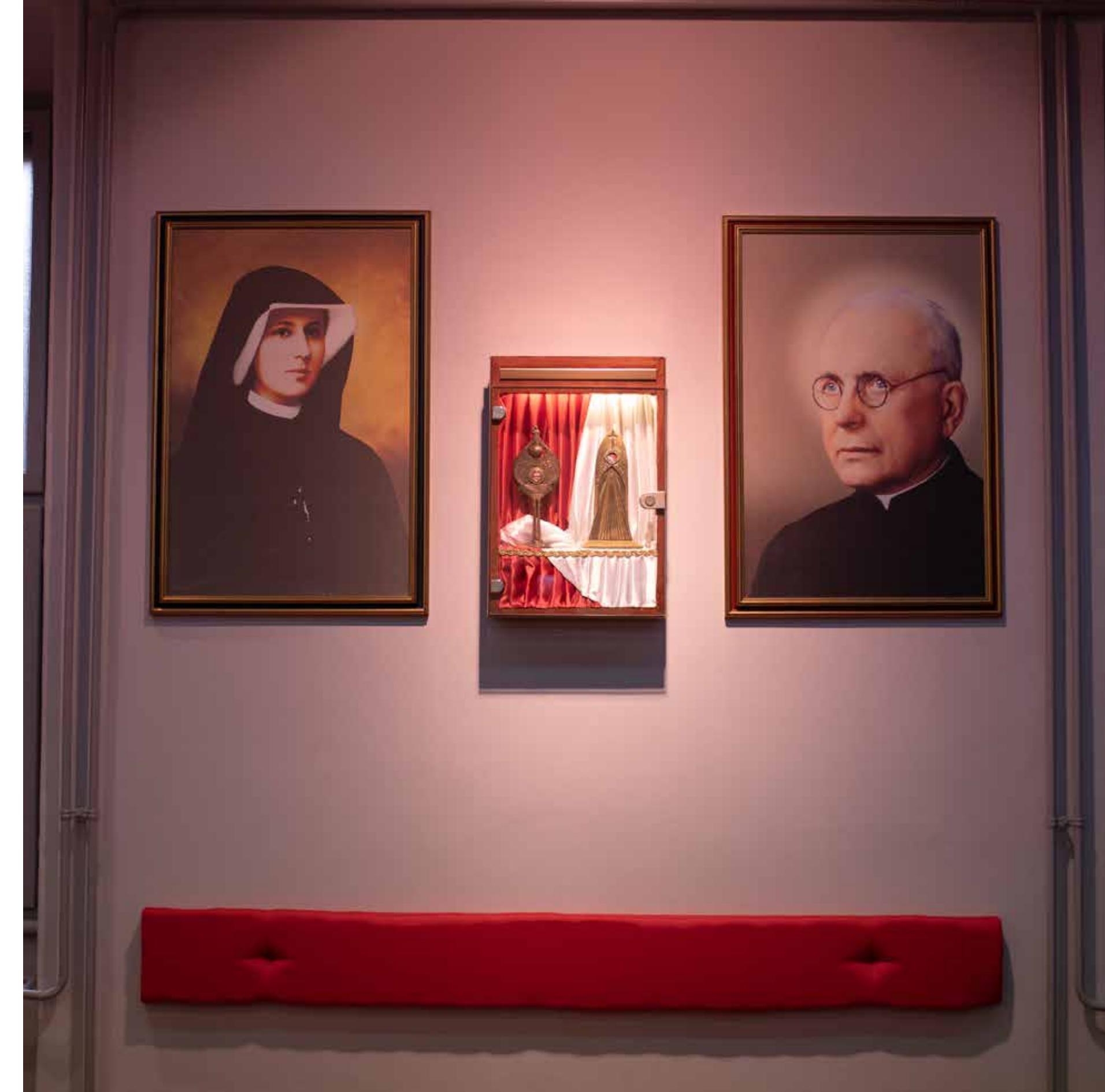
Sestra Faustina, tj. Helena Kowalska, rođena je 25. kolovoza 1905. godine u selu Glogowiecu, u blizini Lodza (Poljska), kao treće od desetoro djece. Sama će reći da je Božji poziv na samostanski život osjetila već od sedme godine, ali da nije uvijek bila poslušna tom glasu milosti. S 18 godina priopćila je roditeljima da želi ući u samostan, no oni su odbili njezinu molbu. Zbog toga se na jedno vrijeme okrenula svjetovnim učicima. „Jednom pođoh s jednom od svojih sestara na ples. Kad su svi bili u najboljem raspoloženju, moja je duša osjećala unutarnje muke. U trenutku kad sam započela plesati, ugledah pored sebe Isusa, prljavog, razgoličenog Isusa, cijelog u ranama, govoreći mi: 'Koliko dugo ču te podnosići i dokle ćeš oklijevati?' U tom trenutku zanijemi draga glazba, nesta društvo u kojem sam se nalazila, ostadosmo Isus i ja. Sjedoh pokraj svoje drage sestre i pokušah sakriti glavoboljom ono što se u mojoj duši zbivalo. Nakon nekog vremena potajice napustih društvo i svoju dragu sestru i otidoh u katedralu sv. Stanislava Kostke. Počeše osvanjivati jutarnji sati, samo malo ljudi bijaše u katedrali. Ne pazeci na ništa što se događa oko mene, bacih se pred Presveti Sakrament i molih Gospodina da mi podari spoznati što trebam dalje činiti. Odmah sam čula riječi: 'Otputuj odmah u Varšavu, tamo stupi u samostan.' Podigoh se iz molitve, dođoh kući i spremih potrebne stvari. Koliko sam mogla povjeriti svojoj sestri što se događalo u mojoj duši i rekoh joj da pozdravi roditelje. Tako se oprostih. U jednoj odjeći, bez ičega, pođoh u Varšavu²⁹.“

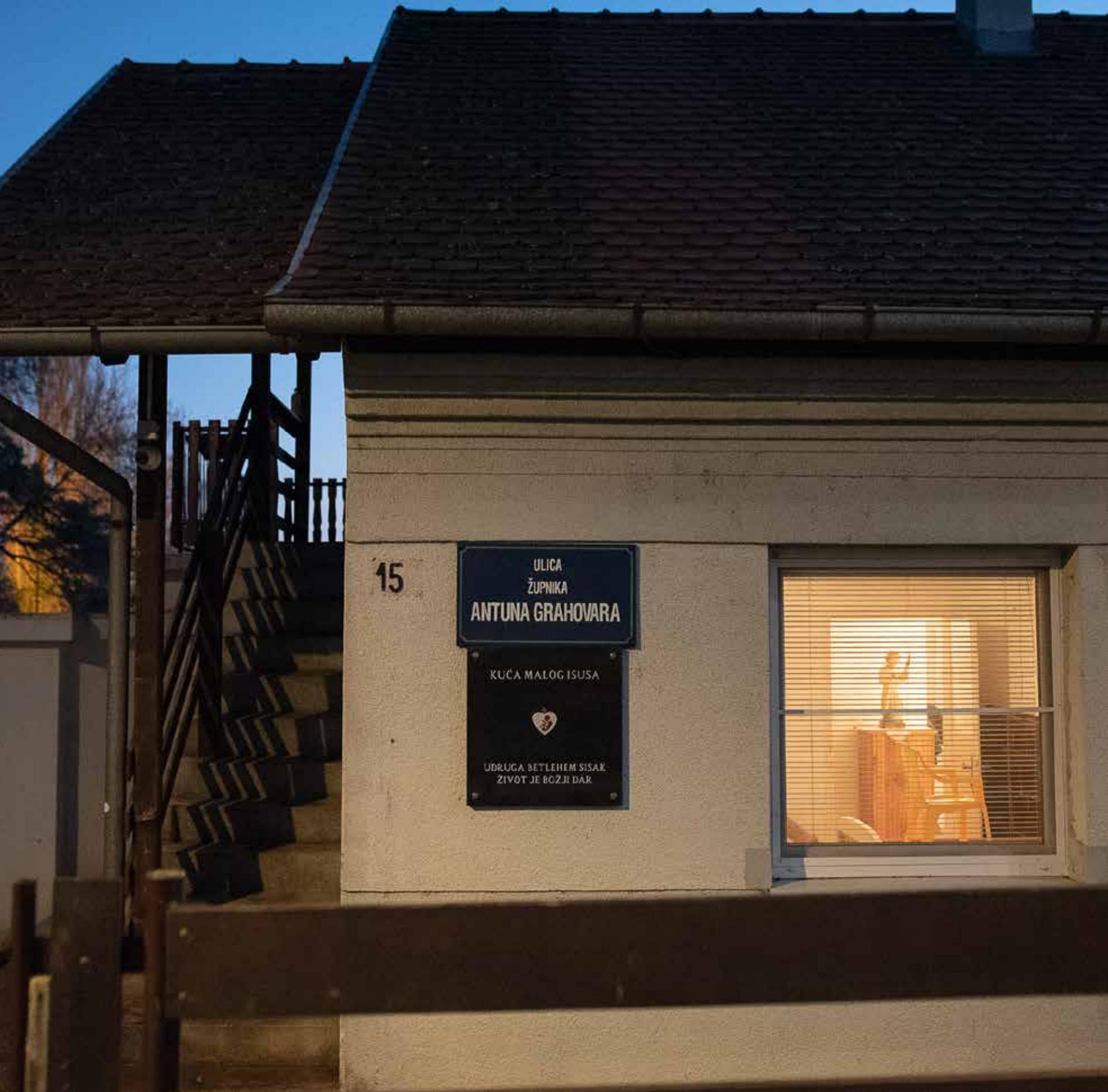
U Varšavi iz drugog pokušaja biva primljena u Kongregaciju Gospe od Milosrđa kao sestra Maria Faustina od Presvetog Sakramenta. Za vrijeme boravka u samostanu u Plocku, 22. veljače 1931. imala je prvo viđenje Milosrdnog Isusa, koji joj je dao zadaću da naslika njegovu sliku, upravo takvog kakvog ga vidi – Isusa iz čijeg srca izlaze zrake u vidu krvi i vode i izljevaju se na cijeli svijet. Sam Krist poručio je štovateljima ove slike i ove pobožnosti: „Obećavam da se duša koja bude štovala ovu sliku neće izgubiti. I obećavam joj već ovdje na zemlji pobjedu nad neprijateljima, a osobito u času smrti.“ Mistični susreti nastavili su se i sljedećih godina. Zadaća svete Faustine po Isusovoj želji bila je: usrdno moliti Božje milosrđe za cijeli svijet, primjenjujući pri tome nove načine pobožnosti prema Božjemu milosrđu; štovati sliku Milosrdnog Isusa s natpisom „Isuse, uzdam se u tebe“; slaviti svetkovinu Božjega milosrđa prve nedjelje poslije Uskrsa; moliti krunicu Božjeg milosrđa; štovati Čas milosrđa – čas Isusove smrti na križu (15 sati) i širiti pobožnost Božjemu milosrđu. Također, podsjećati svijet na istinu naše vjere iskazane u Svetom pismu o milosrdnoj Božjoj ljubavi prema svakom stvorenu³⁰. Po Isusovoj zapovijedi, ali i zahtjevu svog duhovnika bl. Mihaela Sopoćka, svoja iskustva zapisala je u dnevnik koji je i danas popularno štivo među vjernicima.

Sestra Faustina Kowalska umrla je iscrpljena patnjama i oslabljena tuberkulozom 5. listopada 1938. godine, u dobi od 33 godine.

²⁹Životopis svete Faustine (bez dat.) – preuzeto i prilagođeno 27. siječnja 2020. s <https://milosrdniisus.wordpress.com/kontakt/sveta-faustina/>

³⁰Ibid.

Betlehem - Sisak

„Ulazim u bolnicu, tražim nju, znam da ide na pobačaj. Nema je na popisu, ali imam dojavu da je sigurno unutra. Prolazim hodnicima, tražim sobu, ulazim, a unutra liječnici rade pobačaje na crno... Ugledam je, ona mi uzvrati pogled i kaže: 'Zakasnila si', i onaj osjećaj nade u tebi umire u tom trenutku... Izadeš, padneš jadan... I onda te opet podigne, kreneš dalje i tako u krug.“

To je već godinama svakodnevica Ive Grgurinović, voditeljice udruge Betlehem – Sisak. Od našeg prvog susreta (u svibnju 2016. radili smo reportazu za Bitno.net³¹) do posljednjeg (prosinac 2018.) neke se stvari nikako nisu promijenile. Borba za (svaki) život i dalje zahtijeva sukanje rukava i kopanje po blatu. Ipak, okolnosti su se poboljšale. Betlehem – Sisak sve je više prepoznat među običnim ljudima u gradu. Od nekadašnje župne kućice prenamjenjene u Kuću Malog Isusa za majke i njihovu djecu, uz pomoć dobrih ljudi te donacija iz Hrvatske i inozemstva, stekli su još jednu, veću kuću, zemljiste na kojem uređuju vrt te napravili grobno mjesto za nerođene.

Kuća života „Emanuel“ otvorena je u lipnju 2018. Zanimljivo je da je prostor donirao musliman. „Vlasnik kuće u njoj nikada nije živio, već ju je sagradio nadajući se da će se jednog dana iz Njemačke vratiti u Sisak. Iako je stavio oglas za prodaju, i to za vrlo visoku cijenu, godinama se nije mogao rastati od kuće. Ono što ga je privuklo jest naša priča, činjenica da se borimo za život. Na kraju nam je kuću prodao za 60 000 eura, iako je njezina stvarna vrijednost dvostruko veća. Njih smo skupili uz pomoć Hrvatske katoličke misijske zajednice u Sydneyu. Sakupljeno je 63 000 eura, od toga smo 3000 iskoristili za plaćanje poreza tako da smo bili točno na nuli.“ Potom su se uključili drugi dobri ljudi, kaže Iva. Netko je kupio stol, netko kauč ili televiziju te je zahvaljujući donacijama prostor uređen. Kuća trenutačno može primiti devet majki s djecom. Za usporedbu, u Kući Malog Isusa mogu stajnovati tri majke.

No, novi prostor skriva i jednu posebnost, nevidljivu onima koji promatraju njegovu vanjštinu. Biskup sisacki Vlado Košić, veliki prijatelj i zagovaratelj Udruge, dao je dopuštenje da se u kući uredi kapela Svete obitelji, u koju je pohranjen Presveti oltarski sakrament. To je omogućila i činjenica da naša sugovornica, zajedno sa svoje dvoje djece, trenutačno živi u kući zbog čega Presveto nikada nije samo. „Presveto je najveća radost i milost koju je Betlehem – Sisak dobio, znak Kristove ljubavi te poruka da samo on može izlijeci srca koja dolaze ovamo potražiti utočište. Biskup nam je iskazao i dodatnu čast, imenujući kancelara biskupije duhovnikom Udruge. Stoga se u kućnoj kapeli održavaju i svete mise, klanjanja te duhovne obnove“, reći će Iva.

Kuća života „Emanuel“

U trenutku našeg razgovora u Kući života Emanuel nije boravila niti jedna majka³². „Dvije su trudnice živjele ovdje. Jedna je isprva svoje dijete htjela dati na posvajanje, ali ga je ipak zadržala. Trenutačno joj smještaj provida splitski Betlehem³³. Druga se, pak, vratila svome suprugu koji je na kraju prihvatio to dijete. Uglavnom, oba slučaja uspješno su završila.“ No, to ne znači da je Kuća prazna ili da manjka događanja. „Uz stari prostor u kojem borave dvije majke s djecom, karitativno pomažemo i obiteljima u potrebi“, govori Iva, dodajući kako se radi o 12 obitelji koje prate tijekom dužeg vremena, učeći ih vještinama svakodnevnog života. „Učimo ih kuhanju, odnosima u braku, a onima koji to žele naš duhovnik pruža i duhovno vodstvo.“ Također imaju i molitvenu zajednicu „Emanuel“ koja se okuplja u kapeli nove kuće. „Zajednica trenutačno ima dvanaest članova koji su u radu Udruge svakodnevno prisutni molitvom, postom i pomaganjem. Isus nas je okupio i tako, savršeno nesavršeni, pomažemo majkama koliko možemo.“ Voditeljica sisacke podružnice Betlehema dodaje kako su mnogi od njih parovi s djecom, što atmosferu na molitvenim

³¹Dijelovi ovog teksta preuzeti su i preoblikovani iz članka Tukli su ih, ponižavali, napuštali, a njihovu djecu tjerali u smrt – ali one su rekле NE!, objavljenog na portalu Bitno.net. Preuzeto 17. kolovoza 2019. s <https://www.bitno.net/vijesti/betlehem-sisak-kuca-za-neroden-zivot-majke-koje-nisu-hjele-pobaciti/>.

³²Spomenuta situacija, naglašena činjenicom kako su se nove kuće za majke i trudnice otvorile u Splitu i Varaždinu, potaknula je razgovore unutar Betlehema o prenamjeni jedne od dviju sisackih kuća. Do završetka ove monografije stara kuća (Malog Isusa) darovana je na korištenje prvoj štićenici sisacke podružnice Udruge, koja tamo živi sa svoje troje djece.

³³Radi se o Ivani Ćuk čiju priču možete pročitati u potpoglavlju Betlehem – Split (poglavlje „Dalmacija“).

susretima čini prilično veselom. „U zajednicu dolaze ljudi različitih zanimanja. Imamo medicinsku sestruru, električara, socijalnog pedagoga, duhovnika, službenika u uredu državne uprave koji rješava sve potrebne papire za majke i trudnice... Bog nas je doista dobro posložio“, dodaje. Zanimljivo je i da Udruga okuplja samohrane očeve, još jedan apostolat koji otkriva širinu djelovanja Betlehema. Za njihovu prisutnost Iva će reći kako je „iznimno značajna“.

Kuća je, inače, početkom 2021. godine postala novi dom Družbe sestara Milosrdnog Isusa. Udruga Betlehem Sisak ustupila je potkrovле kuće za klauzuru sestrama koje su nakon 20 godina djelovanja u Puli odlučile nastaviti svoj apostolat u Sisku. Prve stanovnice postale su dvije časne sestre, Jaira Udovičić i Ivana Perković. Utjemeljitelj ovoga poljskoga reda je blaženi Mihail Sopoćko, isповједnik svete Faustine Kowalske. Sestre će osim pomaganja trudnicama i majkama biti i na službi u župi sveti Kvirin i u Sisačkoj biskupiji. Samostan je otvoren za djevojke koje razmatraju poziv. Zainteresirane se mogu prijaviti na adresu e-pošte: milosrdni.isus@gmail.com.

Grobna za nerođene zaživjela je, pak, 2017. U trenutku našeg razgovora u njoj su bile pokopane tri bebe. „Imamo jako dobru suradnju s lječnicima, no još uvijek pregovaramo s bolnicom da nam preda i tjelesca djece mlađe od 15. tjedna trudnoće“, ističe Iva. Uza sve to, savjetima i razgovorima pomažu trudnicama koje im se obrate za pomoć. Takoder, odgovaraju ih od pobačaja, a pomažu i roditeljima koji imaju iskustvo gubitka djeteta, pružajući im mogućnost da se i sami uključe u apostolat.

Kuća Malog Isusa

Kao što smo spomenuli, u starijem prostoru Kuće Malog Isusa tijekom našeg posjeta Sisku živjeli su dvije majke s djecom. Izvorna ideja bila je da taj prostor bude namijenjen majkama kojima je pomoći potrebna i nakon godinu dana koliko, prema pravilima Udruge, mogu boraviti u kućama života. Upravo ondje zatekli smo našu „staru poznanicu“ Romanu Filipović. Betlehem Romani pomaže već nekoliko godina, a upoznali smo je tijekom rada na našoj prvoj reportaži. Zanimljivo je kako je današnja Kuća života, koja se nalazi pokraj gradskog groblja, tijekom Domovinskog rata bila svjedokom ubojstva. Iva nam govori kako je u njoj ubijen prvi svećenik, žrtva Domovinskog rata, Antun Grahovar. Ironija je što hodnicima i podovima koji su nekada bili poprskani krvlju danas odzvanja smijeh i cika djece čije su majke imale hrabrosti reći „da“ životu. To je Božji način djelovanja.

„Kao malu su me oduzeli od majke, a oca nikada nisam ni upoznala“, ispričala nam je Romana. Bila je malo dijete kad je došla u dom, međutim, sreća joj se, činilo se tada, nenadano osmjehnula. Odlučila ju je posvojiti poznata zagrebačka obitelj, bračni par koji nažalost nije mogao imati djece. Međutim i tu su stvari uskoro krenule lošim smjerom: „Imala sam sedam godina kad sam došla u njihovu kuću, međutim samo tri godine kasnije umrla je žena koja me posvojila i ostala sam sama s očuhom. On je puno radio i nije imao vremena za mene. Kad su mi trebali zagrljaj ili riječ utjehe nisam ih nikad dobila. Čak sam odlazila k prijateljici i njezinoj majci po utjehu i savjet. Takoder brzo sam naučila kuhati jer je on po cijele dane jeo sendviče, a ja to više nisam mogla, bilo mi je slabo od sendviča.“

Došlo je vrijeme srednje škole i puberteta. Imala je svoj san, htjela je biti njegovateljica, ali on je odbio tu ideju. Sa 16-17 godina je pobjegla, pronašla muža preko društvene mreže te su se s 18 godina vjenčali. „Očuh me tražio neko vrijeme, ali nakon što sam mu rekla razloge svog bijega, prestao je. Nadala sam se da će od supruga dobiti onu ljubav koja mi je nedostajala.“ Ispočetka se sve činilo u redu u njezinoj novoj obitelji. Međutim nakon vjenčanja suprug je počeo piti, a i ostatak obitelji bio je problematičan.

„Bježala sam na psihijatriju jer su me terorizirali i samo sam se ondje osjećala sigurnom“, govori nam plahim glasom. Nakon poroda patila je od postporodajne depresije, a rani „izleti“ u psihijatrijsku bolnicu otkrili su i neke druge dijagnoze. Situacija se, hvala Bogu, iz dana u dan popravlja.

Nakon što se razvela od supruga uskoro je utjehu pronašla u drugom, ovog puta starijem dečku: „Mislila sam da će, ako je stariji, biti i pametniji, međutim nije.“ Uskoro je s njim zatrudnjela, ali nakon što mu je priopćila ono što mnogi zovu „radosna vijest“, njezin život postao je noćna mora. „Tukao me, uzeo za kosu i lupio glavom u zid, tražio me da pobacim – nije htio naše dijete“. Romana je tada odlučila pobjeći. „Isprosila sam novce od policije, pobjegla u drugi grad gdje sam imala prijatelja, i njegova majka, koja je radila u Caritasu, pronašla mi je mjesto u ovoj kući.“

Pitamo je kako to da nije htjela pobaciti. U njezinu odgovoru otkriva se zrelost osobe koja prihvata odgovornost i posljedice: „Dijete nije krivo za ono što se meni događalo. Ako mi je Bog htio dati dijete, On je znao zašto je to tako. Odlučila sam mu pružiti svu onu ljubav koju sama nisam dobila i to mi je promijenilo život.“ Njezinom sinu u međuvremenu su dijagnosticirali Legg-Calvé-Perthesovu bolest koja napada bedrenu kost te uzrokuje bol i smanjuje pokret u kuku. S obzirom na njegovu dob, bolest se može izlječiti.

Romana je u kući smještena već više od četiri godine. U našem posljednjem razgovoru s kraja 2018. rekla je kako joj je boravak u Betlehemu promijenio život na bolje. „Ovdje sam dobila toplinu i stekla odgovornost koju prije nisam imala. Dobila sam obitelj, ljude kojima se mogu obratiti, koji mi pomažu i uz mene su. Zahvaljujući Bogu koji mi je dao dijete osjećam što znači biti majka i što znači potpuno se dati za dijete. Takoder, osjećam velik pomak u svom životu, što mogu zahvaliti isključivo udruzi i ljudima koji su mi pomogli.“

Njezina sustanarka, Ana-Marija Magdić, u kući je u trenutku našeg drugog posjeta boravila dvije godine. S njom je bila i tada četveromjesečna kći Lea. Ana-Marja je odrastala u teškom okruženju. Kasnije je upoznala muškarca s kojim je začela, no ispostavilo se da on ima drugu obitelj. „Rekao je da će mi pronaći stan i pomagati dijete, ali od toga na kraju nije bilo ništa, samo prazna priča“, svjedoči ova mlada djevojka. Kasnije je kratko živjela s majkom, no ubrzo su završile na ulici. „Vlasnica stana izbacila nas je te su mi zbog toga prijetili oduzimanjem djeteta. U Centru za socijalnu skrb rekli su kako postoji mogućnost da nas razdvoje, ali to nikako nisam htjela. U međuvremenu mi se javila Iva i rekla kako se u kući oslobođilo jedno mjesto.“

Ispričala je, kaže, bila poprilično zatvorena. „Iskreno, kad sam tek došla u kuću osjećala sam strah, nisam znala što me čeka niti čime se bavi Udruga. Iva i Sanja (Sanja Blažević, tajnica sisačke podružnice udruge Betlehem, op. a.) poticale su me na razgovor te su nekako uspjеле doprijeti do mene. Naučile su me odgovornosti, pomogle mi pronaći posao te pomogle u odnosu s Leom. Ispočetka nisam bila povezana s kćeri koliko sam trebala biti i tek sam ovdje stekla odgovornost prema njoj.“

Ispričala su u kući živjeli tri majke s djecom, no Romana i Ana-Marija kroz smijeh pričaju kako je atmosfera jednostavnija otkad su ostale samo njih dvije. Što se tiče djece, Romana će reći da se ponašaju „poput brata i sestre“: „Sad se vole, a sad se ne vole (smijeh).“ Djevojke zajedno ističu kako su u Kući Malog Isusa doobile ljubav, podršku i materijalnu pomoć. „Što god nam treba imamo“, poručuju, a u glasu im se osjeća zahvalnost prema Ivi i volonterima Udruge.

No pomoć je obostrana, govori nam Sanja Blažević, tajnica Betlehema – Sisak. Sanja na toj funkciji djeluje već četiri godine. „Njihovi su se životi promijenili, ali čini mi se da se moj promijenio još i više. Kad vidite s kakvim se stvarima te osobe u životu

susreću, onda vaši problemi izgledaju tako mizerni. One nam daju snagu.“ Spomenimo i kako su u početku članice Udruge bile isključivo žene, no i to se s vremenom promijenilo. Polako se uključuje sve veći broj muškaraca koji, kaže Sanja, nude ipak jednu drugu dimenziju pomaganja, osobito u vidu manualnog rada, molitve i druženja s djecom korisnika. „lako su naše majke prvenstveno ranjene od muškaraca, njihova uloga pokazuje se sve važnijom. Kao prvo, oni korisnicama kažu neke stvari koje im se mi možda ne bi usudile reći. Također, osjeća se da djeci nedostaje očinska figura te volonteri i tu uskaču, pružajući im barem osjećaj obiteljske atmosfere. Baš smo poput velike obitelji“, zaključit će Sanja.

Iva Grgurinović

Ana-Marija Magdić i Romana Filipović

Posebno poslanje

Iva Grgurinović otkriva kako je kroz Kuću Malog Isusa prošlo oko 12 majki i 17 djece, dodajući kako su sve korisnice promijenile svoj život na bolje. „Premda se neki stalni kontakt s vremenom izgubi, ipak se čujemo za blagdane, čestitamo i pitamo trebaju li pomoći. Ponekad za Svetog Nikolu svoj toj djeci pošaljemo slatkiše.“

Zanimljivo je istaknuti i kako Betlehem – Sisak prima trudnice i majke sa psihičkim bolestima, što nije specifično za ostale kuće. „S obzirom na to da sam po struci socijalni pedagog sa završenom psihoterapijom, mogu pomoći majkama koje imaju određene probleme na području psihe. Na primjer, imali smo djevojku s paranoidnom shizofrenijom koja je dobro funkcionirala pod lijekovima, ali ih je tijekom trudnoće smjela piti u iznimno malim dozama. Znamo da i najzdravija žena u trudnoći prolazi određena

Proizvodi "Božjeg vrta, gospodarstva majki"/Foto:Privatna arhiva

Božji vrt, gospodarstvo majki

- „S obzirom na to da neke naše štićenice zahtijevaju dugotrajniju skrb, razmišljali smo na koji im način dodatno pomoći.
- Tako smo u ožujku 2017. započeli s projektom vrta za majke. Jedan od volontera Udruge ustupio nam je svoju zemlju te smo tijekom prve godine obradili poveći dio hektara, posadivši voće i povrće“, govori nam Iva. Dodaje kako je, nažalost, ta prva godina obilovala kišom te su samo rijetke stvari, poput mahuna, urodile plodom. „Imamo punu škrinju mahuna (smijeh),“ dodat će Iva. „No, djevojke su doista uživale i radile s ljubavlju te su se maknule od svakodnevice i naučile odgovornosti.“
- Ovaj zanimljivi vid rehabilitacije nazvali su „Božji vrt“, a Iva posebno ističe jedan njegov segment. „Djevojke su dobile osjećaj kako je to biti donator, jer smo plodove, kao i zimnicu koju smo napravili od njih, dijelili ostalim kućama udruge Betlehem. Uostalom, i cilj je da se međusobno pomažemo.“

Netipična situacija

- Tijekom mnogih susreta uglavnom s volonterkama udruge Betlehem uočili smo da privatni život nerijetko pati. Iva nije iznimka. Njezin brak završio je razvodom. Zbog toga ponekad u odnosu prema djeci, ali i korisnicama Udruge, mora preuzeti mušku ulogu što na njezinu licu ostavlja tragove strogosti i odlučnosti. „Čini mi se kao da me Bog proveo kroz različite situacije kako bih bila bliža majkama. Gubitak djeteta, razvod i gubitak krova nad glavom. Djeca i ja živjeli smo jedno vrijeme u podstanarstvu, ali je gazdarica povisila stanarinu zbog čega smo se u vrlo kratkom roku morali iseliti.“
- Pater Marko pozvao ju je da se preseli u Kuću života „Emanuel“, što je za nju, kako svjedoči, bilo „jako ponižavajuće“:
- „Shvatila sam što prolaze druge majke koje moraju napustiti sve i s djecom doći u nepoznatu kuću gdje će im drugi pomagati i brinuti se o njima, a one bi, kao, zbog toga trebale biti sretne i zahvalne. Svaka osuda koju sam možda imala prema njima se rasplinula.“
- „Kad sam ulazila u kuću u mislima mi je bila ona rečenica iz 10. poglavљa Matejeva evanđelja: 'Tko izgubi svoj život poradi mene, naći će ga.' I Bog mi je doista puno toga darovao. Pomogao mi je da upoznam sebe i svoje predrasude, kako bih trudnicama i majkama mogla pružiti istinsku ljubav“, zaključila je Iva svoju dragocjenu ispovijest.

Najmanji među nama

Oko ovog projekta bilo je mnogo nerazumijevanja, pa i, blago rečeno, kritički nastrojenih komentara i napisa u nekim svjetovnim medijima. No premla je vrlo jednostavna i, čini nam se, iznimno plemenita. „Najmanji među nama“ po našoj procjeni ima za cilj tri stvari. Prvo, posvijestiti da je i nerođeno dijete čovjek. Drugo, da ono poput svih ostalih ljudi zaslužuje dostojan ukop. I treće, upoznati roditelje s pravima koja im pripadaju kako bi smrt njihova nerođenog djeteta imala dostojanstven završetak.

„Gospodin ne treba udrugu Betlehem da bi k sebi primio djecu. Moja služba je isključivo biti na raspolaganju mamama i tatama koji su u potrebi za razgovorom i žalovanjem kako bi mogli prihvati volju Gospodinovu“, reći će nam Ljubica Oršić, voditeljica projekta u sklopu udruge Betlehem.

„Najmanji među nama“ pokrenut je početkom 2015. upravo na inicijativu naše sugovornice. „Prvi put sam se susrela s ovom temom čitajući članak o grobnici³⁴ za nerođene koja se prije nekoliko godina otvorila u Mostaru. Priča me dirnula i zapitala sam se zašto nešto slično nemamo u Hrvatskoj. No kako je misao došla, tako je i prošla.“ Naša sugovornica nije bila syjesna da je Bog već tada posadio sjeme projekta koje će donijeti utjehu stotinama roditelja u Hrvatskoj. „Nakon nekoliko mjeseci, u vrijeme došašća, najbolja priateljica me nazvala i rekla da je izgubila bebe. Bila je trudna s blizancima. Pitala me što dalje, a ja sam samo rekla: ‘Ne daj ih njima’ (bolnici, op. a.) – to mi je bilo snažno na srcu“, svjedoči Ljubica. „Bila sam spremna i da odemo poskriveći na groblje i sahranimo djecu. Cijela je kapela na zornici molila za njih, i na kraju se ispostavilo kako je u pitanju bio samo veliki hematom. Djeca su, Bogu hvala, rođena živa i zdrava.“

No Ljubicu više nije napušтало pitanje zašto u Hrvatskoj ne postoji grobnica za djecu koja preminu u majčinoj utrobi. „Počela sam tražiti, istraživati, čak sam kontaktirala neke osobe u Austriji koja ima sređen sustav ukopa nerođene djece. Pisala sam udrugama, slala poruke i Kaptolu, znajući da moram nešto napraviti.“ Potom joj je jedan svećenik rekao da kontaktira patera Marka Glogovića. „Patera nisam poznavala, no sjela sam za kompjuter i napisala e-mail u kojem sam ‘istresla’ cijelo svoje srce, muku i ljutnju. Nekoliko minuta kasnije nazvao me i samo rekao: ‘Ljubice, nemaš pojma koliko sam te čekao.’ Tako je zapravo započeo ovaj projekt.“

Ubrzo su kupili grobno mjesto na Markovu polju. „Udruga Betlehem dala je sredstva za grobno mjesto, dok smo grobnicu finansirali iz donacija. Gospodin je bio taj koji je sve odradio. No onda smo se susreli s drugim problemom. Nikako nismo mogli dobiti blagoslov od Kaptola. Mislili smo kako je dovoljno samo poslati obavijest da Kaptol objeručke prihvati projekt. Međutim trebao je proći filter vremena i ustrajnosti tako da je blagoslov Crkve napokon stigao osam mjeseci kasnije. Prvi ukop imali smo u travnju 2016.“

U trenutku pisanja monografije u grobnici je bilo pokopano pedesetak djece. No, ističe Ljubica, nerijetko je roditeljima trebala samo pomoći ili informacija kako dobiti tijelo djeteta koje su potom pokopali u vlastitu obiteljsku grobnicu. U Hrvatskoj je, nažalost, situacija u tom pogledu pravno neriješena. Stoga se Ljubica raduje najavljenom novom pravilniku koji bi trebao precizirati cijeli postupak. „Kod nas to prečesto ovisi o tome koliko se roditelj spremjan boriti, tko je dežuran u službi i jesu li liječnici i patolozi otvorena srca. Imali smo situacije u kojima smo bolnicama prijetili pravnim mjerama jer nisu htjele ustupiti ostatke za ukop nakon biopsije.“

Naša sugovornica ističe kako je krajnji cilj da svaka podružnica udruge Betlehem ima svoju grobnicu. Trenutačno one posto-

je u Zagrebu, Osijeku, Vinkovcima, Gospiću, Sisku i Šibeniku. „U Poljskoj je pokop preminule djece redovita praksa. To su veliki sprovodi koje predvode biskupi, a djeca su položena u bijele ljesove. Kad dođete na jedan takav ukop vidite koliko je to zapravo radosno, a ne žalosno. Čak i onaj roditelj koji zbog nekog razloga ne sudjeluje na sprovodu kasnije bude zahvalan što ima mjesto na kojem se može doći pomoliti ili zapaliti svijeću. Nekima je to čak i put do Boga.“

Ljubica Oršić s obitelji/Foto:Petar Barišić

³⁴Grobnice za nerođene trenutno postoje u nekoliko hrvatskih gradova: Zagrebu, Osijeku, Vinkovcima, Šibeniku, Sisku i Gospiću.

Betlehem - Zagreb

Kućne crkve nisu svojstvene samo za Kinu, možete ih, doduše rijetko, pronaći i u Hrvatskoj. Kuće, školske dvorane, kulturni domovi i danas su dom nekim župama u mjestima gdje se crkve nisu mogle ili smjele graditi. Sadašnja Kuća života Srca Isusova i Marijina u Zagrebu, točnije u Novom Brestju, smještena je u dvokatnici koja je za vrijeme Jugoslavije služila kao crkveni prostor i župni stan Župe Dobrog pastira. Ostvarivanjem samostalnosti stvorili su se uvjeti za gradnju crkvene zgrade. Gotovo dvadeset godina kasnije umjesto „Kruha života“ u staru kuću uselile su se majke koje su izabrale život. Od 14. ožujka 2015., kada je nova kuća u sklopu Betlehema otvorena, do našeg posjeta (prosinac 2018.) kroz kuću su prošle 33 majke s djecom. Mi smo imali čast upoznati neke od njih.

Gordana Stojanović rođena je u Bosni i Hercegovini gdje je i odrasla. Prije dolaska u kuću radila je u Beču. Živjela je kod oca, s kojim se prije toga nije vidjela od svoje devete do devetnaeste godine, a u tom gradu upoznala je i dečka. „Bili smo u vezi godinu i pol dana prije nego sam ostala trudna. Nije htio dijete te me nagovarao da pobacim, a već je iz prvog braka imao dvoje djece. Očekivala sam pomoći od tate, ali mi je i on rekao da ima svojih problema te da radim što hoću. Kako mi je majka umrla kad sam imala 11 godina, a u Austriji sam radila na crno, ostala sam sama i bez pomoći.“ Za Udrugu je doznala preko kume, pronašla je broj na internetu i nazvala Blaženku Bakulu, predsjednicu Betlehema – Zagreb. U kuću se doselila u studenome 2017. i reći će kako joj „dugo nije bilo ljepeš“: „Imam podršku te se osjećam sretno i sigurno. Članovi Udruge su mi mnogo pomogli, jer sam prolazila i određena depresivna stanja. Također, mi u kući se dobro slažemo. Naravno, razmirice uvijek postoje, ali to je normalno. Čak mi je žao što ću otići iz kuće.“

Njezin boravak trajao je do veljače 2019. godine, iako to ne znači da joj Betlehem neće pomagati, kao što radi sa svim trudnicama i majkama koje su boravile u njihovim kućama. Naša sugovornica već je imala i neke planove za posao i mogući nastavak školovanja nakon izlaska.

U trenutku razgovora, Gordana, koja je rodila kćer Emiliju, otkrila nam je kako je nakon dolaska u Zagreb ponovno ostvarila kontakt s djetetovim ocem, no on ga i dalje nije prihvatao. „Nazove me ponekad, kad popije malo više, ali za nju ne pita“, govori nam, dodajući kako se s vlastitim ocem više ne čuje. Danas od svoje obitelji kontaktira jedino s ujakom (koji također živi u Zagrebu te ju je posjećivao u Kući života Srca Isusova i Marijina) te s bratom.

‘Svemoćni’ Google

Za razliku od Gordane, koja odaje dojam povučenije osobe, Katarina Soldo, Kaštelanka u kasnim tridesetim godinama, ima britak jezik i specifičan način izražavanja. Sama Blaženka reći će kako je prvi telefonski razgovor s njom jedan od najčudnijih koje je vodila. „Zvučala sam potpuno nepovezano i ne sjećam se baš što sam govorila (smijeh)“, reći će Katarina.

Kad je ostala trudna, već je imala jedno dijete s drugim partnerom. Drugu trudnoću nije planirala. „Trudnoća me šokirala jer oca djeteta nisam baš previše poznавala“, reći će. Situacija ju je toliko iznenadila da je nekoliko puta tražila da joj pročitaju nalaz hormona beta HCG-a kojim se dokazuje rana trudnoća, premda je po struci i sama medicinska sestra. „Trudnoća mi se dogodila u najgore vrijeme. Taman sam promijenila posao i pritom napravila lošu transakciju te mi je novo radno mjesto izlazilo na uši. Količina stresa bila je tolika da sam mislila kako nešto neće biti u redu s djetetom kad se rodi. (Bogu hvala, s djetetom je sve u redu, op. a.)“

Ivana Plesec

108

Isprva nije rekla ocu djeteta za trudnoću, kako kaže, „nije joj ostavio dobar dojam“, jer je na početku veze rekao da ne želi djecu. „Jednom dok sam se igrala sa svojom kćeri u igmaonici poslao mi je poruku i tad sam mu odlučila reći. Bio je oduševljen i tražio njezine fotografije, ali od toga kasnije nije bilo ništa. U mom selu se kaže: 'Plave oči, a sve ostalo guzica.'“ Pomoć je odlučila potražiti preko interneta („ako nešto ne znaš, pitaj Google“, reći će), saznavši pritom za udrugu Betlehem. Kaže kako joj je u kući ispočetka bilo „urnebesno“: „Bilo je mnogo žena s djecom, full house, a ja sam došla pod izrazito velikom količinom stresa tako da mi je svega bilo previše. Tko je radio u ženskim kolektivima zna kakav je to 'cušpajz'.“ No, za volontere ima samo riječi hvale. „Članovi Udruge nam mnogo pomažu. Neki su, poput Blaženke, u kući gotovo svaki dan.“

„Sviđa mi se koncept kuće. Praktički si prisiljen da neke stvari odradiš sam. Nije poanta u tome da ti netko nešto servira i stavi u usta, već da se naučiš boriti, i to mi je dobro“, ističe Katarina dodajući još jednu pohvalu volonterima: „Moraš voljeti ovaj posao da bi mogao voditi kuću, jer je to zaista stresno. Ovdje bude i svađa, a volonteri dosta toga prešute. Osjetila sam njihovu ljubav i pomoć, ali to rade na jedan pametan i lukav način.“

Naša sugovornica priznaje kako je prije dolaska u Betlehem razmišljala i o pobačaju, no odlučila je zadržati dijete. „Inače mi je pobačaj freaky, ali čovjeku u takvoj situaciji na pamet padnu sva moguća rješenja. No, znala sam da će me Google spasiti (smijeh).“ Katarina ističe kako joj je plan nakon izlaska iz kuće vratiti se na posao medicinske sestre. „Voljela bih obnoviti licencu jer posla u mojoj struci uvijek ima. Ja sam osoba koja uvijek ima nekoliko planova i rijetko me što može iznenaditi – osim djeteta“

Iskustvo volontera

Jedna od volonterki koja vrijeme često provodi u Kući života Srca Isusova i Marijina je Ivana Plesec, koja se Betlehemu priključila 2015. godine. „Suprug i ja imali smo vlastitu tvrtku koja je u međuvremenu propala te sam jedno vrijeme bila bez posla. Počela sam volontirati, prvo u jednoj, pa u drugoj crkvi, tražeći svoje mjesto. Cijelo to vrijeme prolazila sam i kroz određene duhovno-psihološke krize te sam tijekom tog procesa shvatila da sam bila zlostavljanu dijete“, iskrena je Ivana. „Za Betlehem sam čula u crkvi, ali sam detaljnije saznala preko interneta. Znala sam da se volonteri ponedjeljkom sastaju u kući, ali me isprva bilo strah doći. Zapravo sam nekoliko puta samo kružila biciklom oko kuće (smijeh).“ Napokon je skupila hrabrosti, nastavlja, te je prišla Blaženki i rekla: „Ne osjećam se baš najbolje, ali bih voljela biti tu.“

„Blaženka me samo zagrlila i odgovorila: 'Znam', premda me prvi put vidjela. Iako imam predivnog supruga i dvoje divne djece, djevojke ovdje također doživljavam kao svoju obitelj.“ Ivana je uskoro postala vrijedan član tima za kojeg će Blaženka reći kako broji tek „pet do šest aktivnih članova“.

„Ne postoji norma za posao koji volonter treba odraditi. Kad dođem u kuću prvo vidim koja je potreba. Ponekad treba pospremiti ili rasporediti i podijeliti donacije vanjskim korisnicama. Ponekad satima pijemo kavu i razgovaramo; mi rješavamo njihove probleme, a korisnice naše“, govori Ivana dodajući kroz smijeh kako posljednju aktivnost nazivaju „radni sastanak“. Pitamo ju koji je najljepši trenutak koji je doživjela tijekom volontiranja u Betlehemu. „Definitivno svaki put kad iščekujemo bebu“, spremno odgovara.

'Ja trebam tebe'

Blaženka Bakula, toliko spominjana predsjednica zagrebačke podružnice Betlehema, reći će kako je njezin najdraži trenutak rođenje prvog djeteta u Kući života Srca Isusova i Marijina. „To je bilo doista veliko iščekivanje. Toni je rođen 16. srpnja 2015. i bio je prekrasan dečkić“, govori Blaženka.

Njezina avantura s Udrugom počela je 2009. godine, gotovo od samog početka Betlehema – Zagreb. Iz razgovora s njom te informacija koje smo dobili od korisnika kuće, shvatili smo da ima veliku empatiju za napuštene trudnice, majke te nerođenu djecu. „I sama sam dijete koje je trebalo biti pobačeno. Moja majka već je krenula pobaciti, ali se predomislila u zadnjem trenutku. Naime, u jednoj maloj trgovini je prije više od 40 godina kupila mlinac za orahe te više nije imala novca za pobačaj. Sigurna sam da se tada netko molio za nerođene i izmolio moj život. Hvala mu na tome“, govori Blaženka koja je i sama darovala život te rodila četvero djece.

Za Betlehem je čula slušajući intervju s paterom Markom na Radio Mariji nakon njegova povratka iz Poljske. „U jednom trenutku on je rekao: 'Ja trebam tebe.' Kad sam to čula srce mi je počelo gorjeti, ali sam uvjeravala samu sebe da izmišljam. No počela sam pratiti njegov rad i priča Betlehema me sve dublje i dublje privlačila.“ Pateru Marku javila se jednim „podugačkim e-mailom“ nakon što se otvorila prva kuća života u Hrvatskoj, ona u Karlovcu. „Moja prijateljica Željka Vidović i ja počele smo volontirati za Betlehem – Karlovac te smo sastavile e-mail koji smo proslijedile prijateljima tražeći donacije za Kuću života „Obitelj sv. Josipa“ u Karlovcu. I tada se dogodio 'bum'. Naši prijatelji proslijedili su e-mail svojim prijateljima, oni svojima i uskoro su nas zvali doslovno iz cijelog svijeta. Karlovačka kuća opremljena je i uređena zahvaljujući dobrim ljudima.“ Uskoro ju je pater Marko pitao može li preuzeti zagrebačku podružnicu, s obzirom na to da je prva predsjednica odustala zbog privatnih razloga. „Ispočetka nisam bila sigurna, imala sam svoj frizerski salon, previše posla i dvoje djece.“ Na kraju je pristala, a sada svjedoči kako se u 10 godina doista mnogo toga promjenilo. „Danas se mnogo više priča o pobačaju te su informacije o nama dostupnije. Poznaju nas i centri za socijalnu skrb, svećenici, liječnici i medicinske sestre. S druge strane, mi smo također odrasli...“

Godinama su se članovi Udruge, govori Blaženka, okupljali u prostorima Župe Svih svetih, zahvaljujući „jednom prekrasnom svećeniku“, don Božidaru Tenšeku. Do otvaranja kuće za majke i trudnice, koje unatoč pritiscima okoline nisu htjele pobaciti, djelovali su karitatивno i molitveno. Jedan od primjera dugogodišnja karitativnog djelovanja je akcija „Božić za sve“, koju su u trenutku našeg razgovora organizirali desetu godinu zaredom. „Svake godine od 15. studenoga do 15. prosinca organiziramo akciju u koju je sad već uključeno preko stotinu djece čije su obitelji korisnici Udruge. Na našem profilu na Facebooku objavimo popis te u roku od 15 minuta svako dijete dobije donatora. Donatori sami kupe i donesu (ili pošalju) poklon djetetu. Tijekom akcije otvorimo i podračun na kojem skupljamo donacije te svaka korisnička obitelj dobije i omotnicu s određenim iznosom za Božić. Djeca se doista raduju zvuku šuškanja dok razmataju i otvaraju poklone“, govori Blaženka.

Unatoč brojnim akcijama, nakon nekoliko godina osjetili su da je došlo vrijeme za novi korak – otvaranje kuće za trudnice i majke. „Ispočetka nam je ova kuća bila 30 000 eura preskupa. Na kraju smo se ipak odlučili za nju te smo 15. rujna 2014. započeli akciju prikupljanja donacija.“ Blaženka kaže kako nije spavala mjesecima moleći i proseći donacije. „I na Svetog Nikolu, moj susjed i veliki prijatelj Udruge dao je posljednjih 50 000 kuna potrebnih za kuću. Kupili smo je i započeli raditi. Sigurni

Katarina Soldo i Gordana Stojanović

smo, doista, da je ova kuća Božja providnost, da ju je Gospodin želio i da ju on vodi. Premda nemamo stalnih velikih donatora, u svjetiljci uvijek ima ulja.“

Naravno, u kući ne teče uvijek med i mlijeko. Blaženka posebno izdvaja jedan teški trenutak koji se odigrao dvije godine prije našeg susreta. „Jedna je majka širila klevete o meni te je za sobom povukla i neke druge korisnice. Manipulirala je i širila razdor te je čak uspjela posvaditi neke volontere.“ Situacija je toliko eskalirala da ju je Blaženka bila spremna tužiti za klevetu. „Stajala sam ispred suda u Zagrebu i poslala poruku pateru Marku: 'Što da radim, ovo je prevršilo svaku mjeru?', jer klevete su se već proširile izvan kuće.“ Odgovor patera Marka ubrzo je stigao³⁵: „Ostaviti prošlost u prošlosti, loše stvari i loše ljudi iza sebe, sve ružno, sve nečije mane, zloču, manipulaciju i klevetu, zaboraviti. Pamtiti samo lijepo stvari i lijepo događaje i lijepo osobine kod ljudi... Svakako postupiti prema Gospodinovom: oprostiti, blagosloviti, ne uzvraćati, ne silaziti s križa, okrenuti drugi obraz i moliti da se obrati... I nadati se da oni mogu sebe pogledati u ogledalo znajući što rade, govore i misle! Samo pozitiva <3. I moli da se obrati. Ja bih tako učinio. Đavao zaista divlja nevjerojatno mu smetamo. Ali smatram da ćemo biti u blagoslovu samo ako imamo Isusove stavove i odgovore, dakle ako budemo poniženi. Nije logično, ali...“ Blaženka svjedoči kako je u tom trenutku odustala od tužbe: „Ima gore jedan koji sve vidi i sve zna.“ Slučaj je, Bogu hvala, pozitivno završio. „Ja sam joj oprostila, a vjerujem da je i ona meni. Shvatila sam da je klevete širila zbog nekih svojih rana i prijašnjeg načina života. Sigurno je i s moje strane bilo pogrešaka. Danas ona ima prekrasnog dečkića, kad nešto treba nazove, a i mi je se uvijek sjetimo kada dobijemo konkretnu donaciju. Ostale smo u korektnim odnosima“, zaključuje naša sugovornica.

Čudo pomirenja i oproštenja nije jedino koje se događa u Kući života Srca Isusova i Marijina. Riječima volonterke Ivane Plesec: „Ono što sam spoznala u Betlehemu jest da se svaki dan događaju mala čuda. Običan primjer: nemamo tepih za kupaonicu i sutradan nam ga netko donira. Ili vodimo djevojke na more, nemamo kupaće kostime i oni se sutradan pojave. Ponekad nam nedostaju osnovne namirnice i ubrzo se pojavi donacija pa imamo viška. Također, svaka beba koja se rodila tijekom boravka u kući rođena je zdrava. To su moja čuda. I bez obzira na to što djevojke kad-tad krenu u novi život, znaju da smo i dalje tu za njih.“

³⁵Poruku patera Marka Blaženka i danas čuva. Njezin sadržaj dobili smo na uvid te ga ovdje vjerno prenosimo, bez obzira na gramatičke i pravopisne „nedostatke“.

Blaženka Bakula

Bijeli križ

- Velik je broj pobožnosti, krunica, svetih sličica i sličnih katoličkih predmeta koje „prate“ djelovanje patera Marka Glogovića i udruge Betlehem. Najvažnijom od njih čini nam se ipak Bijeli križ. U njegovu središtu nalazi se crveno srce s djetetom u fetalnom položaju. Iz srca po okomitoj gredi gredaju crvene kapljice krvi u zlatni kalež koji simbolizira sjedinjenje s Kristovom žrtvom. Ispod kaleža ispisano je slovo M koje označava Mariju i to u plavoj (marijanskoj) boji. Ukratko, Bijeli križ, čiji je autor sam pater Glogović, simbolizira djecu ubijenu namjernim pobačajem. I baš kao što je Kristov križ „sablažan i ludost“ onima koji ga ne prihvataju, slično vrijedi i za simbol udruge Betlehem.
- „Kad smo organizirali mjesecne hodove za život od Sesveta do jedne od četiriju zagrebačkih bolnica u kojima se rade pobačaji, uvijek bi se na čelu kolone nalazio Bijeli križ“, govori nam Blaženka. „Svi ga vide, i u kratkom roku shvate o čemu se radi. Reakcije su dvojake. Neki stanu sa strane i prekriže se. Također, ne znam koji je razlog tome, ali velik broj njih kaže ‘hvala’. Drugi pobegnu od križa, prijeđu na drugu stranu ulice ili nam okrenu leđa. Hodajući Zagrebom s križem izgledamo poput luđaka, ali znamo da nas Bog poziva na to.“ Blaženka dodaje kako je Betlehem – Zagreb jedan od prvih koji je nakon zagrebačke župe Botinec krenuo s mjesecnim hodovima za život, prije nego ih je „progutao“ veliki godišnji Hod.
- „Prekrasne su se stvari znale događati tijekom hodova. Na primjer, redovito bismo se u Sesvete vraćali javnim prijevozom te bismo pjevali stare crkvene pjesme. Mnogi ljudi bi nam se priključili u pjesmi, možda neki koji godinama nisu bili u crkvi, ili im je pjesma ostala u uhu još iz djetinjstva. Jednom je u autobus ušao mladić duže kose, u uskim trapericama i s martensicama na nogama. Imao je slušalice u ušima, ali je primijetio nas, neke luđake u bijelim majicama s pro-life porukama, kako pjevamo. Skinuo je slušalice, približio nam se korak-dva i upitao može li pjevati s nama. Takve su nam se stvari redovito događale.“

Štovatelji milosrdnog lica

U izvanrednoj i svetoj Godini milosrđa (2015. – 2016.), odgovarajući na poziv Svetog Oca Franje, pater Marko Glogović i Betlehem – Zagreb pokrenuli su trajnu duhovnu inicijativu, temeljenu na molitvenom zajedništvu vjernika, djelatnom svjedočenju i proslavljanju Božje milosrdne ljubavi, davanju zadovoljštine za grijehe i štovanju Milosrdnog Kristova Lica³⁶. „Crkva snažno osjeća hitnost navještanja Božjeg milosrđa... Ona zna da je njezin prvi zadatak... uvesti sve u veliko otajstvo Božjega milosrđa, razmatrajući Kristovo Lice (Lice Milosrđa, 25).“ Gospodin Isus govori blaženoj sestri Pierini De Micheli „apostolici pobožnosti Licu Kristovu“: „Želim da moje Lice, na kojem se ogleda unutarnja žalost moje Duše i bol i ljubav moga Srca, bude više štovano... Onaj tko me štujući promatra, tješi me... Svaki put dok motrite moje Lice ja ću ulijevati svoju ljubav u vaša srca i po štovanju mojega Svetoga Lica mnoge će duše zadobiti spasenje... Tko će dati poljubac ljubavi mojemu Licu, da učini zadovoljštinu za poljubac Jude?...“ Svatko može nabaviti sliku Isusova Lica i blagoslovljenu je postaviti ondje gdje živi. Pozvani smo otkriti, zavoljeti, produbit i širiti pobožnost Licu Isusa Krista: Milosrdnom Licu!

U ovoj se pobožnosti mogu koristiti razni prikazi, koje je Crkva prihvatile i odobrila: Krista – Patnika, Krista na križu, Krista u muci, s usredotočenjem na prikaz Lica – izražaji nadahnuti likom s Torinskog platna, Svetoga Lica iz Manoppella, iz objava bl. sestri Pierini De Micheli ili s. Mariji od sv. Petra ili druge. Postoji i medaljica s prikazom Svetoga Lica, odbrena još 1940., na kojoj piše: „Rasvijetli svoje Lice nad nama, Gospodine“ te „Ostani s nama, Gospodine“, koja se nosi s vjerom i ljubavlju.

Štovatelji Milosrdnog Lica se trude:

- Svojim životom bližnjima pokazivati sućutnu i milosrdnu ljubav Božju, svjedočeći milosrđe koje se očituje na licu Gospodina Isusa.

- Svakodnevno moliti „Malu krunicu Kristova Lica“, preporučujući sve slomljene, izgubljene, ranjene, odbačene, osamljene, povrijeđene, ponižene i shrvane ljude, moleći osobito za obraćenje bogoposovača, ovisnika o drogama, kocki, bludnosti, nasilju i alkoholu; za žrtve praznovjerja i magije, sekta i kultova; za samohrane roditelje, nerođenu djecu, roditelje dotaknute pobačajem; za beskućnike, izbjeglice i ostale patnike u svakom smislu; za duše u životnim borbama i problemima; za one koje muči duh samoubojstva, očaja, beznađa... Sve te nakane mogu se navesti prije molitve Krunice. Ako smo u prilici, Krunicu molimo pred izloženom slikom Kristova Milosrdnog Lica. Nakon molitve Krunice, čita se i razmatra u šutnji neki

dio Svetoga pisma, uz spontanu molitvu srca, sve kako prilike omogućuju. Mogu se dodati i druge razne molitve, po volji.

- Ponekad moliti s bližnjima, pozivajući i susjede i prijatelje. Taj susret zovemo: Zajedništvo. Gospodina štujemo klanjanjem Presvetom sakramentu ili Njegovu križu; ovime se želi potaknuti štovanje i Njegova Milosrdnog Lica, ondje gdje živimo i s kojima živimo, u malom krugu molitelja – u „kućnoj Crkvi“. Zajedno s Gospodom Žalosnom, tvorimo duhovnu vezu vjere, nade i ljubavi pod križem Isusa – sućutne Ljubavi: tamo su ustajale tri Marije i učenik Ivan; stoga ćemo i mi ostvarivati svoje dnevno ili tjedno Zajedništvo s barem još jednom ili više osoba.

- Kad je moguće, učiniti bdjenje – tzv. Getsemani (makar kratko, u večernjim satima ili u noći), vapijući za milosrđem za domovinu i svijet. Bije se u noći s četvrtka na petak, u spomen početka muke Gospodinove u Maslinskom vrtu. Getsemani činimo u pjesmi, šutnji, čitanju Psalama, u kontemplaciji Isusova Lica, moleći litanije... Blagoslovljena je obitelj u kojoj se časti slika Isusova Lica!

- Ponekad posjetiti ljubljenog Isusa u crkvi, odnosno doći izvan liturgijskih događaja i podijeliti s Njime, u tišini srca, vrijeme u razgovoru, slavljenju i klanjanju; učinit ćemo time jedno malo „hodočašće“ koje će, kako nas podučava Papa, „biti znak da je Milosrđe također cilj kojemu treba prisjeti i da zahtjeva predanost i žrtvu“ (LM, 14). Ovaj čin je nazvan: Pohod Milosrđu.

- Gospodina vidimo u licima onih koji trpe poniženja, prezrenost, osudu, progon, bolest, noseći svoj teški križ: „Što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste“ (Mt 25, 40). Odvažimo se moliti ondje gdje je Isus uprisutnen u licima najmanjih, odnosno: u bolnici, zatvoru, skloništu za beskućnike, u domu samohranih majki i djece, kraj nepokretnih i starih, nemoćnih i samih u obiteljima, u staračkim domovima i slično. Svi su maleni i bijedni u očima svijeta dobrodošli sućutnom Kristu, koji liječi rane i krije dušu. Ovaj dolazak drugima nazvan je: Poslanje. Pritom se podučava molitva Krunice i daruje se slika najboljeg Prijatelja!

- Darovati sličicu s prikazom Milosrdnog Lica Kristova, gdje to prilike dopuštaju, nenametljivo pozivajući bližnje na razmišljanje o Božjoj milosrdnoj ljubavi koja želi sve dotaknuti i obnoviti. Snaga je i milost ove slike u tome što Isus preko nje ranjenima govori: Trpio sam zbog tebe; trpim s tobom! Tvoje trpljenje ima smisla. Pogledaj me: ljubim te! Slika Lica je samo jedan od nebrojenih znakova što govore

³⁶Glogović, M. (2016). Pokrenuli smo molitvenu inicijativu Štovatelja Milosrdnog Lica Isusova – pridružite nam se. Preuzeto 27. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/kolumna/markobiotika/pokrenuli-smo-molitvenu-inicijativu-stovatelja-milosrdnog-pridruzite-nam-se/> (dijelovi kolumna skraćeni su i prilagođeni za potrebe monografije).

o Božjoj zaljubljenosti prema nama. Poruka oproštenja i milosrđa (Bog je Milosrdna Ljubav koja uvijek prašta i želi spasiti sve ljudе; Isus je došao spasiti grešnike) i slika dijele se najbolje osobno, u povjерljivom i nenapadnom razgovoru, ali i grupama: u župi, molitvenoj zajednici, pri vjeronauku... „U ovo vrijeme, kad se Crkva posvećuje zadaći nove evangelizacije, temu milosrđa treba uvijek iznova predlagati s novim zanosom i novim pastoralnim djelovanjem... Gdje god su kršćani, svatko mora naći oazu milosrđa“ (LM, 12). Sličica koju darujemo može predstavljati neku od mnogih već navedenih i čašćenih prikaza Isusova Lica, takve se mogu nabaviti u katoličkim trgovinama, putem interneta ili besplatno na donjoj adresi.

- Gospodin Isus je raspet „o trećoj uri“ (9 sati), a umro „o uri devetoj“ (15 sati), što znači da je visio na križu šest sati (usp. Mk 15,25). Štovatelji se u vremenu tih šest sati petkom ujedinjuju u molitvi jedni za druge, makar samo kratkim zazivima, od srca.

Ova je inicijativa odobrena crkvenom dozvolom zagrebačkog pomoćnog biskupa msgr. Ivana Šaška. Štovatelji Milosrdnoga Lica ne posjeduju upisnicu ili članarinu, mogu nositi medaljicu Lica Kristova. Javite se i posvjedočite o svojim iskustvima, obavijestite o plodovima molitve i djelima Milosrđa, o Zajedništvu koje činite; naručite letke i slike: milosrdnokristovolice@gmail.com.

Mala krunica Kristova Lica

Autor Krunice je bl. Honorat Koźmiński, poljski kapucin.
Moli se na pet desetica, kao kod Krunice Blažene Djevice Marije:

Uvodna molitva:

Naš Oče, pogledaj prežalosno Lice svoga Sina i po zaslugama Njegove Muke oprosti
nam grijeha; I obrati naša srca, da ti što gorljivije služimo. Amen.

Sva „velika“, tj. središnja zrna:
Pokaži nam, Gospodine, Lice svoje;
I bit ćemo spašeni! (Ps 80, 4)

Sva „mala“ zrna, tj. desetice:
Pogledaj, Bože, Kristovo Lice;
I smiluj se nama! (Ps 84, 10)

Na kraju:

Neka uvijek i svugdje bude hvaljeno i slavljeno uzvišeno Božje Ime, od svega stvorenja
i od Božanskog Srca Isusa Krista; Prisutnog u Presvetom oltarskom sakramantu. **Amen**

Ante Čaljkušić - (40 dana za život)

Molitvena inicijativa 40 dana za život u Hrvatskoj proizašla je iz udruge Betlehem. Tako nam priča njezin osnivač i voditelj Ante Čaljkušić, u razgovoru koji smo vodili u studenom 2018. „Sve je zapravo počelo filmom 'Zagrli život' o udruzi Betlehem na kojem sam radio kao producent. Bez obzira na godine djelovanja, Udruga tada još uvijek nije bila široko poznata, a i cijeli pro-life pokret bio je nekako na marginama. Film smo promovirali po hrvatskim župama i kada je cijela ta priča, uključujući i širi konzervativni pokret, počela buktati 2013., dobio sam poziv da pokrenem inicijativu 40 dana za život. Moj rad prepoznat je upravo promocijom Betlehema.“

Premda su se molitvene kampanje, nastavlja Ante, još neko vrijeme pravno vodile pod Betlehemom, rast broja sudionika i organizacijski zahtjevi najavili su potrebu osnivanja vlastite udruge. „Tako je pokrenuta 'Hrvatska za Život' u sklopu koje se provode razni projekti inicijative 40 dana za život poput 'Vikenda Srca Marijina', programa 'Oprostom oslobođene' i sl.“ Dodaje kako je unatoč tome pater Marko Glogović ostao njihov duhovni savjetnik. „Ne postoji savjet koji smo od njega primili a da nije bio dobar i plodonosan za naše djelovanje. Iza našeg zajedničkog rada stoje dirljive priče spašenih života“, reči će Ante i vratiti nit razgovora na film „Zagrli život“ kojim je plodonosna suradnja počela.

„Imao sam veliku želju raditi filmska djela koja će ispunjavati i obogaćivati čovjeka, a ne ga degradirati. Moja supruga, Sara, rekla mi je da se javim pateru Marku te sam mu odlučio poslati e-mail. Iako se nismo poznavali, odmah je odgovorio i dao svoj blagoslov. Film zapravo prenosi svjedočanstva majki koje su došle u doticaj s udrugom Betlehem i koje su – unatoč pritiscima i odbačenosti od muževa, partnera i okoline – donijele odluku za život. Mnoge nisu imale krov nad glavom, ali su smještaj dobine u kućama života kojima upravlja Udruga. To su plodovi rada o kojima film zapravo govori: radosne majke i djeca. Mogu reći da je uradak dirnuo tisuće srca i urođio brojnim milostima“, dodat će Ante, ali i poručiti da je apostolat za život puno dublja stvarnost od puke brige za materijalni boljitet majke i djeteta. „Pojedinac to ne može dokučiti ako se u potpunosti ne predava vodstvu Duha Svetoga, tj. ako ne uroni u apostolat molitvom, postom i sakramentalnim životom. U protivnom ostaje na površini, što je isto dobro, ali onda ne uspijeva povezati duhovnu stvarnost koja stoji iza borbe za život.“

Bijela krunica

Dvije posebne pobožnosti koje u tome pomažu, i koje nam je u razgovoru približio Ante Čaljkušić, su Bijela krunica i Presveta Duša Kristova. „Bijela krunica (puni naziv: Krunica Nevine dječice, op. a.) predivna je pobožnost, zaštitni znak udruge Betlehem i borbe za život u Hrvatskoj. S njom nas je upoznao pater Marko te je od tada sastavni dio pro-life borbe“, govori nam Ante i otkriva kako se radi o jednoj od njegovih najdražih pobožnosti. „Kad je molim ona samo teče, u njoj osjećam nevinost, ljepotu i zahvalnost Bogu što sam stvoren tako čudesno i što se molim za spas nerođenih. Posebno su mi lijepo Litanije svetim Srcima Marije i Isusa za spas nerođenih. Svaki zaziv je jedna prekrasna misao – jednostavna, a duboka – koju bih mogao razmatrati cijeli dan.“

Bijela krunica je, piše na službenim stranicama udruge Betlehem³⁷, nastala na čudesan način 31. ožujka 2008., na blagdan Navještenja Blažene Djevice Marije (Blagovijest) koji se obilježava i kao Međunarodni dan nerođenih. Taj dan je u crkvi Hrvatske katoličke misije u austrijskom gradu Klagenfurtu jedan bračni par, u zajedništvu s hrvatskim svećenikom, nakon svete mise molio krunicu pred milosnom slikom Majke Marije s Djetetom Isusom. U trenutku nadahnula pojavila se zamisao

³⁷Udruga Betlehem (bez dat.) Bijela krunica ili Krunica Nevine dječice. Preuzeto 21. siječnja 2020. s <http://www.betlehem.hr/bijela-krunica-ili-krunica-nevine-djecice/>.

o Bijeloj krunici. Nekoliko minuta bilo je dovoljno te su molitelji znali kako će krunica izgledati i na koji će se način moliti. Spomenimo i da je ženski član bračne zajednice tada pod svojim srcem nosio nerođeno dijete. Svećenik koji je s njima molio, piše na mrežnoj stranici Betlehema, otvorio je Sveti pismo i u njemu pronašao riječ potvrde u citatu: „Otvaraj usta svoja za nijemoga i za pravo sviju nesretnika što propadaju“ (Izr 31, 8). Tadašnji je biskup Porečko-pulske biskupije, mons. Ivan Milovan, na spomendan sv. Bernardice Soubirous, 16. travnja 2008., usmeno dao blagoslov za „Bijelu krunicu“. Pismenu potvrdu odo- brenja ove pobožnosti dao je generalni prior Reda pavilina, o. Izidor Matuszewski, 19. svibnja 2008. Istoga je dana odobren molitveni pokret „Tješitelji Milosrdnog Isusa“ koji će se brinuti za širenje Bijele krunice.

Duša Kristova i Sofija Tajber

Što je dakle duša i što je Duša Kristova?⁴⁰ Katedikazam Katoličke Crkve objašnjava: „Ljudsko biće, stvoreno na Božju sliku, istovremeno je i tjelesno i duhovno biće... Pojam duša često u Svetom pismu označuje ljudski život ili čitavu osobu. Označuje i sve što je dio čovjekova unutarnjega života, ono što se smatra najvrjednijim; ono što čovjeka čini Božjom slikom: duša je duhovni temelj čovjeka. Čovjekovo tijelo sudjeluje u dostojanstvenoj „Božjoj slici“; to je tijelo ljudsko, upravo zbog toga što ga je oživjela njegova duhovna duša i čitavo je ljudsko biće predodređeno da postane svetište Duha u Kristovu Tijelu. Crkva uči da je svaku duhovnu dušu neposredno stvorio Bog – ona nije „rezultat“ roditelja. Ta je duša besmrtna; ona ne umire, već se nakon odlaska iz tijela u trenutku smrti ponovo spaja s tijelom u trenutku posljednjega uskršnua.“ (KKC 362-364., 366.) Sofija Tajber u svojoj originalnoj misli govori da Duša Kristova u nama živi kao u članovima Otajstvenoga tijela. Kao takvi, posebice kroz euharistijske milosti ili po svetoj prijesti, mi smo „duše blagoslovljene svjetlom i prožete Bogom“. Zato je štovanje Presvete Duše Kristove, zaključuje Sofija Tajber – „poluga koja će uzdići ljudski rod i započeti preporod u 20. stoljeću“.

Ona piše: „Cijelom sam se svojom osobom, svom dušom, čitavom životnom silom, ukratko – čitavim bićem jasno vidjela da je to sjedinjenje s Dušom Spasitelja i život s Bogočovjekom koji se nastanio u nama, najgorljivija želja vječne volje Božje i Spasitelja ljudskoga roda, Isusa Krista. Zato se moja želja da spasim svoju dušu i duše svih ljudi razvijala i jačala svakim danom. Sve sam konačno shvatila kada me sam Isus proveo kroz Božje namjere i planove za čovječanstvo u XX. stoljeću, jer stvaranje Družbe njegove Božanske Duše bilo je, kako mi je i sam često govorio, najsnažnija želja njegove Duše koja žudi za obnovom ljudskoga roda. Kada sam skrušeno kasnije pitala Krista zašto on svojoj Crkvi u XX. stoljeću daje na štovanje svoju Božansku Dušu i zašto stvara njezinu Družbu, milosrdni mi je Krist objasnio da je to lijek za štetan utjecaj i prokleta djela Sotone, kao i za moralni pad koji uništava cijeli ljudski rod koji masovno počinje negirati postojanje ljudske duše, njezin natprirodan život kao i zagrobnji život općenito. Zadubljinjem u njegovu Dušu – Bogočovjeku, oživjet će ljudsku dušu koja mu je predana i kroz to će ljudi spoznati ljepotu, snagu i sve mogućnosti svoje duše kao i beskrajnu vrijednost sjedinjenja ljudske duše s njegovom Dušom koja će životom svojim u nama predati sve moći svoje Duše, da se može ostvariti kroz naše duše...“

(...)

Službenica Božja i pitanje pobačaja

Sama je doživjela: „Nakon večernje molitve (14. rujna 1953.) klečala sam smirena duha pred svetohraništem i osjećala sam u sebi djelovanje triju božanskih Osoba. Željela sam ispuniti Božju volju, pa sam s ljubavlju zapitala Boga što on, milosrdan, želi od mene; koji mi je posao namijenio na ovoj zemljii? Odmah mi je došla radosna misao, puna svete nade >da Gospodin Bog želi otkriti tajnu na koji način da spriječimo ratove na zemljii... Da svi narodi i rase žive u miru, poštenju i u punini vjere... Da si svi međusobno pomažu u radu i da zajedno otkrivaju tajne života!“

Tako sam se okrenula Bogu s punim povjerenjem i rekla: „Vječni naš Gospodine Bože! Reci na koji način možemo stati na kraj svim ratovima koji su odgovorni za takva uništenja na zemljii, koji uzrokuju grijeh i bijedu i patnje i koji uzalud troše neograničenu ljudsku energiju u tzv. borbi „za bolje sutra“. Tada sam čula Božje obećanje, puno milosti, koje budi nadu Božje

⁴⁰Glogović, Marko (2017) Svi znaju za pobožnost Presvetom Srcu i Krvi, ali jeste li čuli za pobožnost ‘Duši Kristovoj’? Preuzeto 21. siječnja 2020 s <https://www.bitno.net/vjera/formacija/marko-glogovic-poboznost-presvete-duse-kristove/> (prilagođeno i skraćeno za potrebe monografije).

pobjede: „U trenutku kada na svijetu prestane postojati grijeh pobačaja, prestat će svi zemaljski ratovi! Čovječanstvo, koje tada više neće na svojoj savjesti nositi pečat toga zločina, radosno će težiti svojemu vječnom cilju – stvaranju Otajstvenoga tijela Bogočovjeka Krista, kroz savršenstvo svojih udova. To će čovječanstvu darovati blagoslovjen mir, a svaki će čovjek proživjeti opći i individualni razvitak i duhovni procvat. Također, procvast će i plodom urođiti i njihovi poslovi kojima neće ostvariti samo materijalna dobra, nego i svoju predanost Bogu!

Porast novih, dobrih generacija, izmoljenih od Boga, voljenih od čestitih roditelja i od brojne obitelji, kao i pojave na zemljii brojnih vjerskih genija, a i drugih, bit će znak neba da sam ja – Bog, dao oproštenje za sve zločine počinjene na zemljii! Jer je pobačaj ravan zločinu bogomorstva! To su najgori grijesi koji moralno, fizički, duhovno i umno uništavaju ljudski rod. To su grijesi koji prizivaju Božju osvetu; grijesi koji čovječanstvu ne priskrbljuju samo neprestane ratove, nego i kaznu vječnoga prokletstva! Neka čovjek prestane grijesiti čedomorstvom i bogomorstvom i Božji mir za kojim se tako čezne, nastanit će se zauvijek na zemljii!“

(...)

Danas, kada sam vidjela to svjetlo, Majka Božja je proljevala suze za čitav svijet kada je vidjela toliko nerođene, ubijene djece. Tko će umanjiti neutješnu bol Majke Božje? Ona plače nad djetetom koje je trebalo povećati Otajstveno tijelo njezina Sina na zemljii, a kojemu su njegovi zemaljski roditelji uskratili mogućnost da ugleda svjetlo dana i koje je omalovažavano kao da ga nije stvorio svemoćni Bog Otac, nego kao da je sâmo, na neki način, započelo svoj život.“

Pater Marko Glogović - Pismo moliteljima pred bolnicom

Nazvat ću vas: dječica⁴¹. Upravo tako, dječica. Jer vi ste ljubljena Očeva dječica, Gospina dječica, draga dječica Majke Crkve. Pišem vam ovo pismo ohrabrenja i potpore kao svećenik, po nekom nadahnuću i sa žarkom željom da ne posustanete u činjenju dobra. Tisuće vas odlučilo je izići iz svojih životnih rutina, napustiti ugodnost vlastitoga doma i prekinuti s ustaljenim obavezama, sve da biste došli pred bolnice u našoj domovini, pred kojima se na tridesetak mjesta bdije danju, a ponegde i noću.

Bog vas blagoslovio svakim blagoslovom duhovnim, u Kristu. Podario vam darove radosti i mira, obilno, svakodnevno, zauvijek. Vi brišete suze s lica Nebeskoga Oca. Vi ste melem ljubavi ranama Srca Isusova i Marijina. Vi ulijevate nadu da postoje duše kojima nije sve svejedno što se promiče i čini zlo. Odgovorili ste na poziv koji vam je upućen: zaista, budite blagoslovljeni. Znam, nije vam lako. Ali, što je lako u životu? I, mora li biti lako? Ohrabrite se, ne bojte se, sve je u Božjim rukama. Gospodin ponekad, uvijek radi našega dobra, obraćenja, posvećenja i spasenja dopušta da budemo progonjeni i neshvaćeni, da se dignu oluje protiv onih koji su upoznali Krista i koji ga zaista ljube. Jer, prisjetimo se, ne možemo kao učenici biti „veći od učitelja“.

On nas je učio i da ljubimo neprijatelje i da blagoslivljamo one koji nas progone. Ohrabrite se dakle i ne bojte se. Nad vama je ruka Očeva. Za ovako velike stvarnosti života treba se nekada i poniziti i treba prihvatići da ćemo trpjeti. Činite stvar koja je daleko iznad svake vaše misli i shvaćanja. Spuštate nebo na zemlju. Vi ste utjelovljenje Božjega milosrđa ispred ovih bolница. A milosrđe uvijek donosi dobre plodove. Ne možete biti svjesni, sada, u ovomu svijetu, što se po vašoj molitvi i ljubavi događa u onom nadnaravnome svijetu. Ne optužujete i ne prozivate, vi molite. Svojom molitvom vežete tamu, otvarate vrata koja su se činila nemogućima za otvoriti; molitvom i bdjenjem postajete svjetionici dušama u životnim borbama i putokazi onima koji još nisu shvatili jedinu Istину. Istina o životu je jedina, jer ne može ih biti više. Niste slučajno ovdje i niste uzalud ovdje, pred bolnicom u svojem gradu. Bole vas neke ružne riječi i pogledi, pisani ili čak izvikani komentari. Oprostite im. Oni koji vas napadaju najčešće nisu zli već su u biti beskrajno nesretni. Siguran sam da se u svojim savjestima bar jednom pitaju: što ako su ovi pred bolnicama u pravu? Što ako Bog zaista postoji? Što ako je Isus Krist Spasitelj čovjeka i svojim je načinom dolaska među ljudi posvetio svako nerođeno dijete... Što ako je sve to istina, o svetosti ljudskoga života, od začeća? Ona istina koja se stoljećima naviještala i zbog koje mi danas postojimo. Oni koji viču i prijete, zapravo su u strahu i nemoći, jer ne razumiju život i strepe pred zahtjevnostima istine. A Božja riječ kaže: „Istina oslobađa.“

Pogledajmo malo u sebe i oko sebe, u prošlost: je li ikada na svijetu bilo sve dobro? Mijenjaju se vlasti, mode, sloganji i parole, a čovjeku je uvijek – isto. Podlijezemo trpljenju, samoći, strahovima, depresiji, otuđenjima, bolestima duše i tijela, ratovima. Nerođeno dijete nije prijetnja ili teret, ono je šansa i čudo koje mijenja svijet. Trebamo Isusa, on je naš mir i sigurnost, on je ta novost i blaženstvo koje tražimo i za kojim čeznemo. Našom zajedničkom molitvom i žrtvom otkrivamo svijetu tu istinu, u ljubavi.

Vaša molitva pred bolnicama Božje je nadahnuće. Ona je izravan odgovor svima koji traže pomoći u svojim životnim teškoćama, jer ponizna molitva je uistinu izlaz i prvi korak ka rješenju svih kriza u čovjeku i u narodu, u društvu i u Crkvi. Pomoći nije prvenstveno stvar materijalnoga, novca, karijere... Ta prava pomoći je stvarnost Božje providnosti! Kada bismo gledali samo na ovo materijalno i tjelesno, ta tko bi se onda uopće i rodio za ovaj svijet? A Bog sve izvodi na dobro, i gleda naša srca. Međutim, vaša molitva i ovaj izraz pokore otvara i vrata humanosti: nalaze se dobročinitelji, pomažu se udruge, prikupljaju se

⁴¹Glogović, M. (2017). Moje pismo onima koji ovih dana mole pred bolnicama diljem Hrvatske. Preuzeto 27. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/kolumna/markobiotika/pater-marko-glogovic-moje-pismo-onima-koji-ovih-dana-mole-pred-bolnicama-diljem-hrvatske/>.

Detalj iz Kuće života "Emanuel" u Sisku

pelene, dolaze i stanovi i poslovi... Dobri Bog u svojem neizmjernom milosrđu pokreće lavine životnih promjena za one koji mu to dopuste, za one koji idu putom vjere i ljubavi prema bližnjima.

Zazivajte silu Duha Svetoga! Naša prava snaga nije u tijelu, u zdravlju, u bogatstvu, u idolima svijeta, u uspjesima, također u medijskoj propagandi, dobroj edukaciji, tehnologiji, raznim lobijima ili slično... Naša je jedina snaga živi Bog, koji nas ljubi svim žarom svojega milosrdnog srca. Zaštite se Krvlju Kristovom, molite osnaženi svetim sakramentima. Njegujte ekumensku stvarnost ove inicijative: s braćom koji nisu katolici molite čitajući isto Sveti pismo. Ne prestajte svijetliti dobrotom, svima. Baš svima! Budite srce Isusovo danas, za čovjeka. Prvo za čovjeka pod majčinim srcem. U svakom tom najmanjem čovjeku vidite malenoga Isusa, u Marijinoj utrobi. Vi ste čudo, miljenici svetoga Mihaela! Vi ste ponos svetoga Josipa! Hvala vam neizmjerno jer ste shvatili být evanđelja. Odvažili ste se biti sada i ovdje Šimuni Cirenci i Veronike. Stojite pod križem kao „tri Marije i učenik Ivan“... Dok razapeti Gospodin podignutih očiju prema nebu viče: „Oče, oprosti im, jer ne znaju što čine!“

I ovu će kampanju s vama biti posebna gošća: Blažena Djevica Marija. Nemojte nipošto sumnjati u njezinu svetu prisutnost... Ona je uvijek uz malene, slabe i odbačene, prezrene i neprihvaćene. Njezino Bezgrešno Srce, kako je rekla s. Luciji u Fatimi, najsigurniji je put k Bogu i utočište. Imamo tu čast da nam Gospa dolazi u kipu izrađenomu baš u Fatimi, prije pedesetak godina, a okrunjen je krunom blagoslovljennom od samoga pape Franje. Baš evo o stotoj godišnjici njezina objavljenja svijetu hodočasti našim hrvatskim gradovima i mjestima, dolazi pred bolnice. Bezgrešno Srce želi tješiti svoju dječicu u našim bolima i bolestima. U Majčinim će se očima u ovome kipu, kada se kasnije vrati u moju crkvu, vidjeti tisuće očiju i srdaca njezine ljubljene djece koja su prihvatile njezin poziv.

Vi ste radost naše Nebeske Majke, sakriveni u njezinu Srcu činite neopisivo veliko djelo. Neizrecivo važno djelo za cijeli svijet, ne samo za našu domovinu. Jer molitva prodire kroz sve granice. Ne čudite se onda orkanima iznutra i izvana, koji vas žele prestrašiti i obeshrabriti. To tako mora biti. Dobro je svakako uvijek u borbi sa silom i nasiljem koje uništava čovjeka i silovito se trudi uništiti Boga u čovjeku.

Neka je blagoslovljena svaka minuta i svaki pobožni uzdah i svaki trenutak tišine i svaka izrečena molitva pred ovim Golgotama današnjice. Neka je blagoslovljena svaki vaš vapaj koji upravo pred bolnicama upućujete nebu, da se ono smiluje zemlji, ovoj našoj zemlji. Prije svega budite milosrdni. Na to nas neprestano poziva Evanđelje i Petar naših dana, papa Franjo. Prisjetite se kako on ljubi čovjeka i čini sve da bi se čovjek spasio. I on posjećuje bolnice, zavtore, sirotišta, ne čini razliku između velikih i malih, poznatih i neprimjetnih. On je slika Isusa Krista današnjem svijetu. Stoga rado prebiva s odbačenima, te s onima koje drugi osuđuju i progone. On voli grešnike, kao i Gospodin. I dobro zna koja je strahota grijeh! Na milosrđe nas pozivaju naše savjesti, koje će jednom suditi Bog. Budite milosrdni usprkos svemu, uvijek i svima milosrdni. Bez obzira na sve ljudske obzire, budite milosrdni! Milosrđe je u ovome: ne suditi bližnje, ma kakvi bili. Ne uzdižite se nad druge. Ne sudite one koji vas osuđuju. Ne djelujete po načinima ovoga svijeta. Ljubite molitvom i molite s ljubavlju. Samo to, ostalo prepustite Božjoj volji i njegovim putovima. Milosrđe je i u ovome: nismo bolji mi, a oni drugi su gori: svi imamo šansu za obraćenje i za spasenje. Milosrđe Božje je prema našim mjerilima skandalozno i neshvatljivo: Bog silno želi oprostiti i pomiriti se s onima koji ga razapinju ponovno, danas. S onima koji mu ranjavaju i lome srce. S onima koji ga ne vide u djetetu. Naš Nebeski Otac je duboko žalostan, a vi ga tješite i povijate mu rane srca svojim dolascima pred mesta u kojima anđeli slušaju njemi krik nevinih.

Milosrđe ne opravdava grijeh, ne laže, ne prikazuje izokrenute činjenice, ono nije „jeftina floskula“ kojom se može sve odbiti, sve relativizirati i na sve pristati. O, ne! Zato je vaš dolazak pred mesta stradanja nevinih i snažan poziv na obraćenje. Vi ne protestirate i ne prkosite, niste došli s osjećajima bijesa pred mesta ljudskih boli. Ali sasvim je sigurno i nepobitno: abortus je bol na bol, rana na ranu. Budite melem ranjenima!

Uđite u Marijino srce – ono nam otkriva ova velika otajstva. Zatvorite se u njemu. U današnja po mnogočemu izvanredna vremena Bog nam daruje izvanrednu pomoć: Bezgrešno Srce Marijino. Ovo će Srce biti jedini znak u vremenima kaosa i odmetništva, strahovite ljudske patnje i dezorientiranosti. Zatvorite se u oazu Majčina Srca; ondje smo dionici njegovih utjeha i zaštićeni smo od zabluda. Marija nas uvijek i jedino vodi k Isusu i zato, oslonite se u svemu na Gospu. Zagrlite našu najdražu Majku koja vas same ne ispušta iz svojega zagrljaja. Dodite s njom pred bolnice, držeći ju za ruku, baš kao što dječica drže svoje majke i vjeruju im te najradnije prebivaju u toploem zagrljaju svojih majki.

Uvjeravam vas, jer to sasvim sigurno znam, da su vaša miroljubiva bdjenja pred bolnicama dodirnula nebrojena srca! Bog je preko vas spasio mnoge nevine živote! Spašeni su i brakovi u krizama, cijele obitelji od rasula; mnogi su mladi progledali po vašem svjedočanstvu i zaključili jedino ispravno, da treba poslušati one koji ne pristaju na nepravdu prema manjima, drugačijima, slabijima. Baš su oni najviše potrebni naše pažnje i brige. Ovi nevidljivi okom itekako su vidljivi srcem, ako ih samo želimo vidjeti.

Novac je svakako potreban za život, ali nikako ne smije odlučivati o životu. Na ovome svjetu nikome u potpunosti ne teče med i mlijeko, osim onima koji dolaze pred Kristovo ranjeno Srce, iz čijega boka izlaze krv i voda – med i mlijeko, koji nas napaju, hrane i oživljuju. Upravo se to događa kada molimo! Kada Krista prepoznajemo u malenima, siromašnima, u bližnjima u problemima. Nasiljem se ništa ne može riješiti, a kako god okrenemo, zar pobačaj nije vrsta nasilja? Majka ne nosi bolest, nego živo biće pod svojim srcem. Zato trebamo silno moliti i postiti da se promijene srca. Naš je kršćanski odgovor na svaku vrstu nasilja – konkretna pomoć i konkretna molitva. Upravo to, konkretno, činite! Ne sramite se biti znak, makar i znak protivnosti. Ne stidite se stati ondje gdje u ime Boga i u ime čovjeka trebate stajati. Ako vas je i stid i strah, što su ljudski normalni osjećaji, prikažite i to za žrtvu i kao zadovoljštinu za grijehu. Uz molitvu, pokora je ona prva duhovna stvarnost koja krije dušu i vodi je u spasenje. Zadovoljštinu za grijehu je vrlo važan i neizostavan dio procesa ozdravljenja i oslobođenja od teških posljedica života u neprijateljstvu prema Stvoritelju.

Ohrabrite se! Hrabrite se međusobno. Gledajte očima srca i očima vjere. Ako gledamo samo očima tijela, onda malo toga ima smisla i mnogo toga nam je nepremostiva muka, zar ne? Sjetimo se, koliko nam je puta Gospodin pomogao... On spašava djecu, ne mi. On čini čudesne preokrete u ljudskome srcu, ne mi. On vodi inicijativu 40 dana za život, ne mi. Uz vas bdiju Božji anđeli! Uz vas je i neprocjenjiva pomoć i utjeha euharistijske gozbe i žrtve, proslavljanje dnevno po vašim svećenicima.

U ime Božje, hvala vam neizmjerno, što ste ovako maleni sami odlučili stati uz najmanje. Odlučili ste stati uz i za nerođenoga Isusa. Uz trudnu Gospu koja s Josipom kuca na vrata Betlehemaca, na vrata današnjega svijeta. Odlučili ste ući u štalicu, rasvjetljenu Svjetlom vječnosti i spasenja. Budite blagoslovljeni, dragi molitelji. Baštiniti blagoslov svih svetaca i duša u čistilištu, svih čistih nebeskih duhova, jer kako Gospodin plače nad svakim izgubljenim čedom tako se silno raduje nad svakim onim spašenim. Blagoslovljene vaše obitelji, vaša radna mjesta, prijatelji, sve vaše životne stvarnosti. Sve je to pod moćnim bla-

Foto: Petar Baraćić

goslovom i sve vam u životu postaje blagoslov, jer ste sami odlučili biti blagoslov drugima. Budite radosni – događaju se čuda! Budite u miru – Bog sve vodi! Budite u svjetlu, jer tama je grijeha užasna. Budite Božji, jer samo tako ćete biti istinski sretni.

Pozovite i druge da vas prate u ovoj vašoj prisutnosti pred bolnicama. Ona je neprocjenjiva i ona je poziv: tu smo jer želimo pomoći. Tu smo jer ljubimo. Tu smo jer smo sami okusili Kristovo milosrđe i ljubav. Pa i onima koji su se ogriješili o život, prisiljeni na to ili ne, vi svojom prisutnošću poručujete: molite. Bog u svojoj neizmjernoj dobroti želi praštati, podizati s dna, obnavljati i враћati čovjeku nevinost i ljestvu života u milosti! Ne možete učiniti bolje duhovno djelo milosrđa i pokore, kako za advent tako i za korizmu, negoli da dođete pred bolnicu, kršćani. Kao što sam naziv govorim, ovo je mjesto boli i mjesto gdje se liječi bol. Nama su boli iscjeljivane kroz sakramente isповijedi i pričesti, kroz molitve oslobođenja i ozdravljenja, kroz tolika Božja dobročinstva. Zbog toga smo dužni Bogu dati hvalu i slavu.

U bolima su i majke i očevi i njihova djeca, i mi sami, jer svaki čovjek, koliko god obilovalo u materijalnome, nosi neku bol u sebi. Neka smrt nikada ne bude rješenje i izlaz nametnut u bolima. Trudnice – majko, ako je Bog dopustio začeće novoga života u tebi, imaj vjere i pouzdanja da će se on pobrinuti za taj život. Očevi nerođene djece, ne budite kukavice. Dođite pod križ i od onoga kojega su oteli majci i pred njom ga razapeli, primite dar milosti i pomirenja, snage i vjere.

Kršćani, dječice Božja! Zahvaljujte za ovu milost poziva da stojite i molite pred bolnicama. Molite uvijek i srcem i usnama. Budite mirni, u svim duhovnim i ostalim napadima i napastima. Morate proći put križa kao učenici Isusa Krista. Zahvalimo za križ! Ogrnite se svjetlošću s neba, svjetlošću vječnosti. Vaš dolazak pred bolnicu znak je vaše vjere u vječnost. Ako živimo samo za ovaj svijet, što ćemo od toga imati? Gledamo u nebo! Kršćani sve u životu gledaju kroz perspektivu neba. U Isusovu imenu i s Isusova križa primite poseban blagoslov namijenjen onima koji ljube u dimenziji križa! U svim pustinjama i hladnoćama života, neka vas drži Gospodin koji vas je stvorio kao – embrije, kao svoju ljubljenu nerođenu djecu, i dao vam besmrtnu dušu. Neka vas drže primjeri svetaca. Prekriveni ste Majčinim plaštjem i andeoskim krilima. Uzdajte se u Gospodina! Bog ljubi i prašta jer silno ljubi, sve zove i sve osnažuje u dobrim odlukama. Ne gubite povjerenje u njegovu silnu moć. Hvala vam, hvala vam neopisivo, što ste glas onih kojih se glas sve više ne želi čuti.

Vaše svjedočanstvo je najveće blago za sve nas koji smo uz vas i s vama, da bi se najveće blago vaše budućnosti našega svijeta moglo roditi, da bismo taj čudesan blagoslov i dar života – dijete, mogli držati u rukama i diviti se, u beskrajnoj poniznosti i čuđenju, kličući kako je Bog predivan i kako on sam gleda kroz oči ovoga djeteta. Hrabro! S Marijom, hрабро! „Velika je plača vaša na nebesima“, kaže Isus. Budite složni, strpljivi, budite primjer i sjetite se da niste sami po sebi došli ovdje, već da imate poziv koji prihvatacete s vjerom da je „Bogu sve moguće“. Zajedno sa mnom, primite blagoslov vaših svećenika i redovnika, te one bolesne, stare braće i sestara koji vas prate svojim molitvama i žrtvama, te tolikih koji vam zahvaljuju jer su mogli reći: „Tata, mama!“

Betlehem – Varaždin

U monografiji je više puta istaknuta važna uloga očeva, ali i općenito muškaraca, u očuvanju nerođenog života. Pritom je možda i najčešće spominjan problem udruge Betlehem, barem smo takav dojam stekli iz razgovora s njezinim članicama, nedostatak „muške ruke“. Muškaraca, pogotovo volontera, doduše ima, ali ih, kažu, nema dovoljno. Stoga je priča o Betlehemu – Varaždin ponešto drugačija od većine priča u ovoj knjizi. Najsjeverniju podružnicu Udruge, naime, vode muškarci.

S Vjeranom Grabantom, bivšim nogometniškim Varteksa i Medimurja, razgovarali smo još u rujnu 2018.⁴² dok su planovi o monografiji bili tek u povojima. Sekundirao mu je Tomislav Kovač, njegova „desna ruka“. Povod razgovora, koji smo vodili u centru „baroknog grada“, bila je obnova kuće koju su na dar dobili od jednog donatora. Mjesto je vapilo za obnovom, a članovi Betlehema – Varaždin prepoznali su portal Bitno.net kao platformu koja im može pomoći u prikupljanju donacija.

Vjeran će nam kasnije u telefonskom razgovoru otkriti kako se dan nakon objave reportaže javio donator koji je besplatno sredio grijanje i kupaonicu buduće „Kuće života Gospe Fatimske“, kako su je nazvali. Vrijednost radova iznosila je između 35 000 i 40 000 kuna. U kakvom se derutnom stanju nalazila kuća govori i činjenica kako radovi nisu bili gotovi ni gotovo godinu dana nakon našeg prvog susreta. „Odražen je velik dio posla. Ostaje nam dovršiti podove, a onda nas polako čeka unutarnje uređivanje. U glavnem dijelu kuće planiramo napraviti smještaj za dvije majke s djecom. Svaka bi imala svoju sobu, dok bi ostatak prostorija bio zajednički. S vremenom bismo uredili i potkrovle, u kojem bismo napravili stanove za još dvije ili tri obitelji.“

„U donjem dijelu kuće očistili smo i uredili prostoriju za molitvene sastanke. Ondje održavamo slavljeničke susrete na nakane bračnih parova koji nemaju djecu ili onih koji su imali spontani pobačaj. To nam je pomoglo privući nove članove u Udrugu. Mahom dolaze roditelji s djecom koja se igraju dok se mi molimo i pjevamo“, otkrio nam je Vjeran.

Ivana priča

Kuća je namijenjena za majke-korisnice Betlehema, kojima je potrebno više od propisanih godinu dana kako bi stale na noge. „U prvih godinu dana cilj je osigurati osnovne materijalne uvjete za žene koje su se oduprle pritisku okoline da naprave pobačaj“, rekao nam je Tomislav Kovač prilikom našeg prvog susreta. „Te žene su najčešće stigmatizirane, osuđene, odbačene od svojih bližnjih te ostaju same na ulici s djetetom. Udruga Betlehem, osim duhovne pomoći, nastoji pružiti i konkretnu materijalnu pomoć. Majci se osigurava krov nad glavom i ona se pomalo priprema za samostalan život. Poanta tih godinu dana je da otac tog djeteta, djedovi i bake, općenito članovi obitelji otople odnose i prihvate ih natrag u svoje živote. I žene se često na kraju vraćaju svojim obiteljima.“

„No“, uskače Vjeran, „ima dosta žena koje nakon godinu dana nisu spremne za samostalan život, a prema zakonu trebaju napustiti kuću. Nekima treba dodatnih godinu dana, možda čak i više, kako bi stale na noge“, dodaje.

Njihova jedina štićenica za sada je Ivana B. (podaci zaštićeni, op. a.) koja je prvotno boravila u kući u Sesvetama. „Cijeli sam život provela po ustanovama i svaki je dan bio borba. Moje djetinjstvo nikada nije bilo onakvo kakvo bi trebalo biti“, rekla nam je u razgovoru koji smo vodili na Molitvenom saboru za nerođene, koji se u rujnu 2018. odvijao na Sveticama. Udomljena s 12 godina, odbačena je nakon što je u 19. godini ostala trudna s drugim djetetom. Njezin tadašnji dečko je, pak, imao problema s drogom. U takvoj situaciji, i pod pritiskom okoline, neke bi žene izlaz pokušale potražiti u pobačaju, no za Ivanu to nije bila op-

Kuća života Gospe Fatimske prije obnove (rujan 2018.)

⁴²Dijelovi ovog teksta preuzeti su i prilagođeni iz reportaže Ekipa iz Betlehema Varaždin pokrenula je odličan projekt koji je nedostajao hrvatskoj pro-life sceni, otkrili su nam kako pomažu majkama s djecom objavljenog na portalu Bitno.net. Preuzeto 18. srpnja 2019. s <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/betlehem-varazdin-kuca-zivota-gospe-fatimske/>.

Vjeran Grabant i Tomislav Kovač

cija. „Htjela sam ostati sa svojom djecom, htjela sam im priuštiti budućnost i normalan život“, govori nam. Ivana je samohrana majka. Njezin dečko utopio se u 20. godini. Iz razgovora s njom vidimo kako je zahvalna za svu pomoći koju joj Udruga pruža. „Lijepo je što postoji netko tko će ti pomoći i tko te želi, iako te tvoji ne žele.“

„Život u Varaždinu je dobar, zadovoljna sam, iako me prvih mjesec dana nakon što sam napustila kuću u Sesvetama bilo strah što i kako dalje. Nakon godinu dana čovjek se ipak naveže na ljudе s kojima je živio, oni su mi bili poput obitelji. Sada počinjem normalan život. Ne želim da moja djeca prožive ono što sam ja proživjela, želim im da rastu u normalnom svijetu i da imaju bolju budućnost.“

Betlehem – Varaždin trenutačno Ivani plaća garsonijeru, pronašli su joj posao, a za djecu organizirali tetu čuvalicu. Premda je prvotni plan bio da se nakon završetka radova presele u kuću, zbog praktičnih razloga on je promijenjen. „Ivana se odlično snašla u mjestu gdje stanuje. Blizu je radnog mjesta, uklopila se u društvo, a djeca joj dobro napreduju. Plan je da još nekoliko mjeseci bude naša štićenica, ali vrlo je izgledno da će ubrzo stati na svoje noge“, otkrio nam je Vjeran u trećem razgovoru koji smo vodili sredinom srpnja 2019.

‘Prva stvar koju je zdravstveni sustav ove države ponudio mojoj suprudi bilo je ubojstvo djeteta’

Zanimljivo je bilo vidjeti dva muškarca koji su senzibilizirani za pitanje pobačaja i koji, uz ostale članove Udruge, svoje slobodno vrijeme koje mogu, na primjer, iskoristiti u druženju s obitelji, provode pomažući nepoznatoj djevojci. Prilikom zajedničkih razgovora otkrili su nam kako uz vjeru postoje i osobni razlozi koji ih motiviraju u služenju i borbi za život.

Vjeran nam tako otkriva kako je njegovo uključenje u pro-life inicijative teklo usporedno s njegovim obraćenjem. „Jako sam volio čitati Michaela O’Brienu, a kako se amaterski bavim i slikanjem, privukli su me i njegovi likovni radovi. Nakon što sam pročitao O’Brienovu knjigu ‘Pomrčina sunca’ napravio sam sliku pobačaja. Pola godine kasnije trebao sam imati izložbu svojih radova u jednoj galeriji. No kad je gospođa iz galerije došla k meni rekla je kako će uzeti sve slike osim te. Stoga sam je odlučio pokloniti.“ Tada, govori nam, nije poznavao patera Glogovića, ali je čuo za njega i njegov apostolat. „Nabavio sam njegov e-mail, poslao mu fotografiju slike i pitao želi li je. On je pristao i tako smo stupili u kontakt. U međuvremenu sam odlazio na klanjanja u samostan uršulinki i tu sam doživio „klik“. Čuo sam nešto kao Božji glas koji mi je rekao: ‘Budi bijeli vitez’, i vjerujem da je to bio poziv da se borim za nerodjene.“

Ta je borba bila obilježena i osobnim tragedijama. „Supruga je, nažalost, imala dva spontana pobačaja. Kod drugog, sjećam se kako smo bili kod mojih roditelja, sjedili i razgovarali, sve je bilo u redu, a onda je iznenada prokrvarila. Otišli smo brzo u bolnicu, a ono što me šokiralo bila je reakcija lijećnice koja je za vrijeme pregleda bila radosna i rekla: ‘To je bilo dijete, to je bio život.’“

„Ona se radovala jer se se radilo o životu koji je sad na nebū, no meni u tom trenutku nije bilo do veselja. Odvezao sam se u Varaždin, bila je zima, lagano je padao snijeg, a ja sam u 23 sata šetao gradom i osjećao se kao hladno željezo. Bio je to osjećaj tupoće, osjećaj ničega. Kao bol, ali nije bol.“ Tvrdi kako mu danas to iskustvo pomaže kad s drugima razgovara o toj teškoj temi. „Sad kad razgovaram sa ženama i odgovaram ih od pobačaja, uvijek opisem svoje iskustvo spontanih pobačaja i taj gubitak, težinu i bol koju sam proživljavao. Pokušavam im barem približno dočarati do čega sebe mogu dovesti.“

Ipak, njegova i ženina priča imala je sretan obrat. „Nakon drugog spontanog otišli smo k pateru Marku koji se pomolio nad mojom suprugom. Tada je, nakon što smo prethodne godine izgubili dvoje djece, uslijedila godina mira u kojoj smo uživali blagoslov. I potom smo imali dvije uspješne trudnoće.“

Tomislav i njegova supruga su, pak, proživjeli bol izvanmaterične trudnoće, ali varaždinski pravnik ističe kako ga je na borbu za život posebno potaknuo drugi događaj: „Svijest o tome da je plod malo ljudsko biće počela se razvijati kad sam gledao prve snimke ultrazvuka. Čuo sam srce kako kuca, video glavicu na slikama. U meni je sazrijevala svijest da je nenormalno ubijati te male ljude. No potpuna prekretnica bila je kad smo saznali da je supruga trudna s našim sinom. Bili smo oduševljeni, dugo smo čekali to dijete. Ne znam zašto, ali ovog sam puta ja zvao našu liječnicu, jednu poznatu varaždinsku ginekologinju, kako bih joj priopćio vijest i naručio suprugu na pregled. I zovem je pun oduševljenja, kažem joj: ‘Gospodo doktorice, naručio bih suprugu na pregled, ona je u drugom stanju.’ S druge strane uslijedilo je pitanje: ‘Želi li gospoda pobačaj?’“ Nisam mogao doći sebi, prva stvar koju je zdravstveni sustav ove države ponudio mojoj supruzi bilo je ubojstvo djeteta. Tada sam si počeo osyjećivati da se te stvari u velikoj mjeri rade i da je potrebno početi djelovati u tom području.“

Iako su u trenutku razgovora djelovali tek četiri godine, Vjeran i Tomislav tvrde kako vide promjene koje se događaju u gradu. „Kad smo počeli pratiti statistike, Varaždin je bio grad s najviše prijavljenih pobačaja u Hrvatskoj. U jednoj klinici vršilo se više prijavljenih pobačaja nego u tri zagrebačke bolnice. Nakon početka djelovanja naše Udruge, ali i akcija inicijative ‘40 dana za život’, znatno je pao broj legalnih pobačaja“, ističu, no dodaju kako ipak ostaje pitanje jesu li doista probudili svijest o štetnosti pobačaja ili se radi o fiktivnom padu zbog porasta ilegalnih pobačaja. No ono što im se doista može pripisati jest briga za Ivanin život, i želja da majkama koje su, unatoč pritisku okoline, pobačaju rekle „ne“, pruže ruku konkretnе pomoći.

Majčin dan

Tri su godišnja duhovna događaja koja u većem broju okupljaju hodočasnike posebno privržene apostolatu za život. Već opisani Dan života održava se u Maloj Subotici, dok Molitveni sabor nerođenih i Majčin dan mjesto održavanja dijele na Sveticama. Usudujemo se reći da se simbolika novog života koja prati proljetnu proslavu Majčina dana posebno očituje među ljudima koji su spremni predati svoje vrijeme, resurse i ugodu za nerođene. Sve to pod okriljem Blažene Djevice Marija, zaštitnice župe na Sveticama i najpoznatije Majke. Fascinantna je, i pomalo zastrašujuća, pomisao da je Bog u svojoj mudrosti znao da će ovo zabilježiti mjesto između Karlovca i Ozlja, u koje ne možete doći „slučajno“, biti fokalna točka promicanja života u Hrvatskoj i okupljanje tisuća ljudi godišnje. Zašto zastrašujuća? Nismo sigurni da su graditelji crkve i samostana predviđeli takvu mogućnost, što nas tjera da se zapitamo o posljedicama onoga što svakodnevno činimo. I dobrog i lošeg.

Ljudi koji potiho rade u sjeni

Crkva je prepuna. More ljudi iz svih krajeva Hrvatske u molitvenom zanosu predvođeni paterom Markom Glogovićem kaju se, opraćaju i zahvaljuju. Profesionalna dužnost ne dopušta nam da se prepustimo slavlju, ali u nama se rađa određena zahvalnost i radost dok gledamo lica osjenjena Duhom.

„Pater je svojim razmišljanjima i propovijedima potaknuo u meni razmišljanje o životu i začeću“, govori nam Ivana Lukšić Šegina, volonterka u dvadesetim godinama koja se zajedno s drugim volonterima brine da cijeli događaj prođe u najboljem redu. „Moram priznati“, nastavlja, „da sam i sama prije podržavala žene koje su htjele pobačaj, nije mi to bilo ništa tako strano. No, pater je mnoge ljudi potaknuo da promijene mišljenje, a promijenila sam ga i ja. On je veliki borac za pravo na život, a njegov odnos prema vjeri snažno isjjava prema van. Nije dovoljno samo ga čuti, već ga morate i upoznati.“

Njezina kolegica, Martina Krnežić, također u dvadesetim godinama, već je nekoliko puta sudjelovala na projektima patera Marka, pomažući tijekom susreta mladih, Molitvenog sabora nerođenih ili proslave Male Gospe. „Sudjelovati u ovome je velika milost, mislim da to svi osjećamo i stoga pokušavamo i druge, svoje kolege i prijatelje, uvesti u to“, reći će. Volonteri na Sveticama pomažu na različite načine, poput podizanja šatora pred crkvom, dijeljenja hrane ili kreativnog osmišljavanja parkinga za autobuse i automobile koji na uskoj cestici pokraj samostana izgledaju neprirodno poput kruzera u rječici.

Svjedočimo i dugim redovima za isповijed koji se tijekom dana ne smanjuju. Svećenici iz nekoliko župa provode sate ispjedajući, tek uz kratku pauzu za ručak. Jedan od njih je i pater Marijan Krištofić, svećenik dehonijanac sa zagrebačke Trnovčice koji djeluje kao pučki misionar. „S Markom se znam nekoliko godina, no na žalost ne mogu uvijek biti prisutan na ovakvim događanjima jer često držim duhovne obnove u Hrvatskoj i inozemstvu. Ali ovog sam puta ugrabio prigodu.“ Tijekom dana polako se pročuo glas o njemu kao strogom ispjedjniku. Pitamo ga kakav je, s druge strane, njegov doživljaj ispjedjivanja kod vjernika. „Čini mi se da su ljudi ovamo došli ciljano očistiti dušu i imam dojam da su u tome uspjeli. Mada, moram to reći, kod nas se ljudi za razliku od inozemstva još uvijek dosta dobro ispjedaju i imaju potrebu za tim.“

Dodjela misijskog križa

Na proslavi Majčina dana imali smo priliku prisustovati jednom nesvakidašnjem događaju. Fra Mario Škrtić, provincijal pavlinskog reda, uručio je pateru Marku misijski križ povodom 20. godišnjice njegova apostolata za život. Čin je među hodočas-

nicima dočekan sveopćim odobravanjem i oduševljenjem.

„Borba za život je konkretno kršćanstvo na djelu“, započeo je svoj govor fra Škrtić. „Radi se o velikim žrtvama, satima molitve. Plemenito je kad čovjek može žrtvovati nešto od sebe kako bi dao drugome koji je u lošijoj, ili čak boljoj poziciji; i to u ime Isusa Krista koji je došao, kako piše Ivan u 10. poglavju svog evanđelja, ‘da život imaju, u izobilju da ga imaju’. Čudno je što su danas vrijednosti poput života i obitelji dovedene u pitanje. Najveća je ljudska vrijednost život. Presveto Trostvo imalo je toliko ljubavi u sebi da je taj božanski život htjelo podijeliti s ljudima. Bog želi s čovjekom podijeliti svoje božanske atribute, da može sudjelovati u stvaranju i primanju života. Hvala vam što ste to prepoznali, što to živite, što se za te vrijednosti žrtvujete i što ih promičete. Jer događaju se čuda, prvenstveno u srcu čovjeka“, poručio je provincial okupljenima, dodavši: „Hvala za svih ovih 20 godina, što ste tu Božju sliku dostojanstva danog čovjeku otkrivali i vraćali svakom čovjeku, svakoj djevojci i ženi da živi svoje dostojanstvo majke.“

„Koliko je samo djece spašeno da može živjeti u radosti Božje djece. To su plodovi koji se ne mogu ni izreći. I stoga neka vam ne bude žao ni žrtava, ni poteškoća, ni nelogičnosti koje se javljaju. To vrijedi podnijeti za čuda koja se događaju u srcima ljudi. Na taj način mijenjaju se naša svijest, naša država i naše društvo. Dvadeset godina takvog djelovanja – budite ponosni. Bog se smješka s nebesa i zadovoljan je. Kad sveti Pavao piše ‘dobar si boj bio’, to se odnosi na vas“, izrekao je fra Škrtić u govoru, okrenuvši svoju pažnju potom na patera Marka. „Nema dijela Hrvatske gdje Marko nije bio. Čuo sam dosta svjedočanstava ljudi koji su se obratili zahvaljujući njegovu propovijedanju i djelovanju. Promjenili su se životi, ljudima je vraćena nada, vraćena im je vjera. Zato, Marko, hvala od srca i hrabro naprijed.“

„Brate Marko, s obzirom na to da si u preko dvadeset zemalja održao seminare, duhovne obnove i misije, u stotinama župa, samostana, škola, bolnica i ostalih ustanova; s obzirom na to da godinama provodiš duhovnu evangelizaciju preko medija i ostalih sredstava, a osobito za obranu dostojanstva nerođenog života, odlučili smo o 20. godišnjici apostolata za život dati ti ovaj prekrasan misijski križ s moćima. Ovime blagosloviljam tvoj napor u ime ove pavlinske provincije. Proglašavam te s veseljem pučkim misionarom. Marko, primi ovaj misijski križ kao pučki misionar i ponesi svjetlo Kristovo onamo gdje je tama“, zaključio je provincial, uz pljesak okupljenih.

Na pateru, koji je i sam nekoliko godina služio kao provincial, vidjelo se koliko je dirnut darom svoje subraće.

'Hvala svim majkama'

Pred kraj susreta, među hodočasnicima koji su većinom srednje životne dobi, uz blagu prevlast ženskog spola, zatekli smo i dva mlada muškarca u dvadesetim godinama koji su upijali svaku riječ patera Marka tijekom duhovne obnove. Odlučili smo ih pitati što ih je privuklo na Svetice.

„Odluka je pala u zadnji čas. Bili smo sinoć na misi u Palmi (među mladima popularna bazilika Presvetog Srca Isusova u Palmotićevoj ulici u Zagrebu, op. a.) i sjetili se da smo negdje čuli za hodočašće na Svetice te smo jednostavno odlučili prijaviti se i doći. I draga nam je da smo to napravili“, govori nam Dominik Radoš. Njegov priatelj, Marko Jurlina, prvi je put na Sveticama bio na Molitvenom saboru nerođenih prije četiri godine. „To je bilo vrijeme mog obraćenja i zanimljiva mi je bila spoznaja da se uopće priča o temama kao što je borba za život“, govori nam. Pritom dodao je: „Sviđa mi se biti ovdje jer je drugačije. Najviše

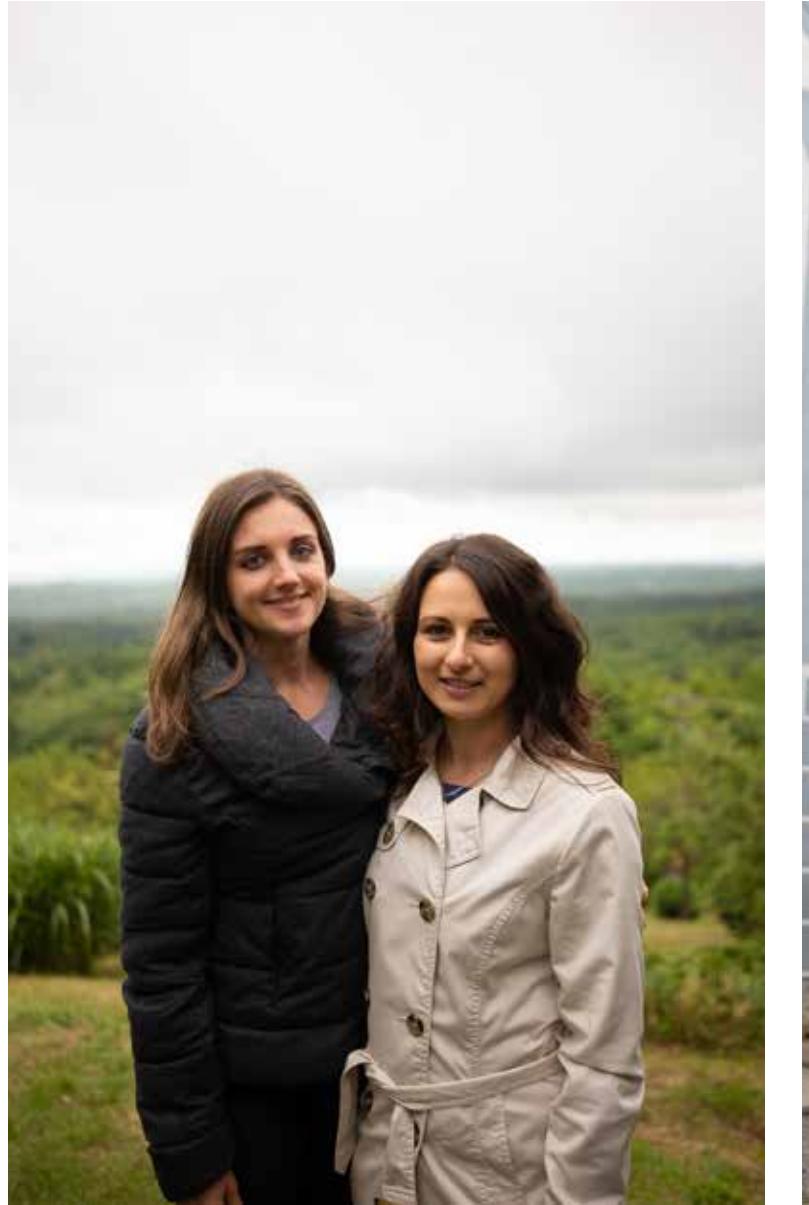
mi se sviđa paterova karizma duhovitosti, kao i duhovan način na koji sadržajno, na jedan dublji način, govori o duhovnom boju i problemima u koje svaki dan upadamo te kako se boriti protiv njih“, dodaje.

„Pater je blizak ljudima“, nadovezuje se Dominik. „Vidi se da je, što bi se reklo, čovjek iz naroda, jednostavan, kao i da govori i svjedoči istinu.“

Dečki su za kraj uputili i posebnu zahvalu majkama, a i mi se pridružujemo njihovim riječima. „Svim majkama, a ponajprije našoj Gospi, hvala. Hvala što su se odlučile za život, neka budu hrabre i neka ustraju. Hvala i našim majkama što su nas rodile, brinule se o nama i bile strpljive.

Pater Glogović prima misijski križ

Martina Krnežić i Ivana Lukšić Šegina/Foto:Petar Barišić

Marko Jurlina i Dominik Radoš/Foto:Petar Barišić

Marijana Petir

Svakako jedna od najprominentnijih hodočasnica na proslavi Majčina dana 2019. godine, barem gledano svjetovnim očima, bila je hrvatska političarka i tadašnja europarlamentarka Marijana Petir. Iskoristili smo priliku kako bismo joj postavili nekoliko pitanja o politici i odnosu prema životu i pro-life pokretima. Razgovor koji smo vodili 4. svibnja 2019., uoči izbora za Europski parlament u kojem gospođa Petir na kraju nije uspjela zadržati mandat, odlučili smo donijeti u obliku intervjeta.

- **Koji je razlog Vašeg dolaska na proslavu Majčina dana na Sveticama?**

Već godinama pratim rad patria Marka i udruge Betlehem te sam više puta dolazila na ovo mjesto, između ostalog i na Majčin dan, pružiti podršku njihovim aktivnostima. Također, dolazila sam i privatno na duhovne vježbe u šutnji jer smatram da Svetice nude jako lijepo okruženje gdje čovjek može uroniti u svoju dušu u miru i tišini te ponovno u molitvi susresti Boga.

- **Možete li ukratko opisati svoje doživljaje s proslave Majčina dana?**

Čini mi se da ovakvi događaji imaju posebno značenje, osobito kada govorimo o svakodnevnom ozračju jedne demografske propasti koja se događa i u Europi i u Hrvatskoj, zato što služe kao podrška majkama koje su odlučile donijeti svoju djecu na svijet. Neke od njih su takve odluke donosile u teškim okolnostima i bez one adekvatne podrške koju bi svaka žena očekivala kada se nalazi u blagoslovijenom stanju. Stoga mi se čini da zajedničko okupljanje ovakvog karaktera, koje je svojevrsno i jedna duhovna obnova, majkama znači podršku i zahvalu što su donijele nova stvorenja na svijet, učinivši tako veliku stvar. Jer bez ljudi ne bismo imali ni projekata, niti bismo imali za koga raditi, niti bi sve što se događa imalo značenje kakvo ima u svjetlu dovođenja života na svijet.

- **Spomenuli ste pojam „duhovna obnova“. Što on znači za Vas?**

Znači mnogo, jer živim vrlo brzo i užurbano. Naravno, svake sam nedjelje na svetoj misi, trudim se ići i preko tjedna, a srijedom imamo euharistiju i u Europskom parlamentu. S obzirom na posao kojim se bavim, koji je iznimno dinamičan, izazovan i otvoren susretu s drugim ljudima, sveta misa i duhovna obnova su nešto što me krije i pomaže obavljati taj posao na ispravan način, da se ne izgubim, da me ne ponesu neke životne okolnosti i prilike, da ne pokleknem pod pritiscima ili se uzoholim kad dođu pohvale i lijepi trenuci.

Samostan na Sveticama – mjesto исцелjenja

Vrhunski teran zadržava kvalitetu i ako ga pijete iz plastične čaše ili boce, no užitak je veći, okus bolji, a oblik primjereniji ako ga poslužite u elegantnoj čaši za vino. Također, biftek, bio on i najbolji na svijetu, ne jedete bez priloga, a dobar whiskey „pita“ tek kap vode.

Da bismo u nečemu uživali ili se potpuno tome predali, nerijetko su važne okolnosti. Slično je i s vjerom. Isus je isti „jučer, danas, sutra“, no mnogima ga je lakše susresti u tišini crkve nego u buci velegrada. Svetice, a posebno tamošnji samostan, nude vrhunske predispozicije za duboki susret s Gospodinom. Dapače, svi projekti duhovnosti i događaji koji se događaju na svetičkom brežuljku nazvani su „Gora blagoslova“. Oni su upravo ti „prilozi“ koji olakšavaju predanje onom bitnom.

Svetice – dom pobožnosti

Barokna crkva s pripadajućim samostanom i okolicom na Sveticama krije pravo blago pobožnosti, gdje svatko može pronaći nešto za tebe. U podrumu samostana tako se nalazi „Mali dvor Isusa, Kralja Ljubavi“. Radi se o molitvenom prostoru koji se ponekad tijekom zime koristi umjesto župne crkve za nedjeljnu svetu misu. Također, kapela služi i kao mjesto duhovnih obnova i susreta poput Vikenda Srca Marijina⁴³.

Desno od zvonika svetičke crkve napravljena je sjenica s koje puca prekrasan pogled na širu okolicu. Sjenica je ugodno mjesto za „odmaranje očiju“ na prekrasnoj prirodi te kontemplaciju Božjeg stvaranja. Uz samu crkvu također se nalazi i vrt, a na padini podno sjenice „Božji vinograd“. Ovo predivno mjesto za molitvu i razmatranje u tišini sastoji se od 20 postaja, tj. otajstava svete krunice. U sklopu vinograda uređena je i Lurdska špilja.

Marijne Jaslice

Jedno od novijih mjeseta u samostanu i oko njega koje će vam pomoći približiti se Bogu je „Nazaretska kućica Male Marije“, odnosno „Jaslice Male Gospe“, otvorena nasuprot crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije na blagdan Gospina rođenja, 8. rujna 2019. Radi se o nekadašnjoj štalici (doslovno) koja je preuređena u Svetište života – molitveno mjesto susreta i osobne i zajedničke molitve supružnika željnih djece te onih koji se mole za njih. „Također“, reći će pater Marko, „ovo je mjesto molitve za svu djecu – nerođenu i rođenu – koju ovdje kao njihova obitelj, rodbina, prijatelji preporučujemo, odnosno posvećujemo, našoj najdražoj ‘Gospici’.“ Do jaslica, u kojima se nalazi poseban kip Nazaretske svete djevojčice, vode lijepo postaje nove pobožnosti, okružene botaničkim vrtom. Tu su i špilja sv. Ane, vrelo sv. Mihaela te sjenica za odmor i razmatranje Božje riječi u tišini i miru.

Pater ističe kako „bračni parovi koji mole za potomstvo, dolazeći do ove spomen-kućice rođenja Blažene Djevice Marije, trebaju moliti pobožnost Marijina puta“. Ona se sastoji od:

- Razmatranja pet postaja „Marijina puta“
 - Krunice Male Gospe
 - Posvete Bezgrešnomu Srcu Male Marije (u Kućici)
 - Zajedničke molitve pred Malom Marijom i primanja svećeničkog blagoslova
 - Upisa u „Knjigu posvećenih Maloj Mariji“, odnosno u knjigu daljnje duhovne povezanosti s ovim mjestom.

⁴³Više o Vikendima Srca Marijina možete pročitati u sljedećem potpoglavlju.

Marijne jaslice

„Ako Bog usliši naše molitve, vraćamo se na ovo mjesto i ostavljamo sliku djeteta, igračku, cvijeće ili neku drugu zahvalu. Iznimno se radujemo svakoj izmoljenoj milosti, a osobito daru potomstva“, ističe pater Marko.

Novi projekti

U posljednjem razgovoru, početkom ožujka 2021., pater Marko rekao nam je kako Udruga u Karlovcu planira, u suradnji s pavlinima sa Sveticama, otvoriti "Oazu svete obitelji". Naime, pavlini su dobili kućicu, negdašnju vikendicu, nekoliko stotina metara od samoga samostana. Preuredivši ju, od nje žele napraviti mjesto molitve, posta, odmora i razmišljanja kako za svećenike u krizama poziva (prvenstveno, ali i za one jednostavno premorene) tako i za bračne parove koji se u zajedničkom životu susreću s određenim problemima. Kuća obuhvaća i kapelicu, a okružena je prekrasnom prirodom te će oni koji prihvate dane povučenosti sigurno dobiti priliku za nove početke. Udruga Betlehem odvaja se i na ovaj način apostolata, primjećujući kako sve više supružnika doživljava slomove i teške krize identiteta, gubeći snagu s borbama koje vode.

Na blagdan sv. Josipa 2021. godine, organizirana je akcija prikupljanja novčane pomoći od svih "Betlehema" u Hrvatskoj te je kupljeno zemljište s objektima na Sveticama, tik do pavlinske crkve. Ovdje će Betlehemci preuređiti postojeće kuće i pretvoriti ih u "Marijinu Misiju Milosrđa", odnosno mjesto molitve za roditelje koji su spontanim ili namjernim pobačajem izgubili djecu. Želja je udruge da ovdje bude mjesto posebnog pijeteta i za svu umrлу dječicu, mjesto ohrabrenja i zadobivanja snage za njihove ožalošćene roditelje. Ovaj projekt obilježava duh i duhovnost Božjeg milosrđa; tu će se na poseban način častiti izvorna slika Milosrdnog Isusa, kao i kip Trudnice Majke Marije uz "molitvu tzv. Krune Suza koju je Gospa predala časnoj službenici Božjoj s. Amaliji iz Brazilia".

„Ta Kruna – kako ju je Majka nazvala – izvrsna je pomoć onima koji trpe strahove, tjeskobu, bol duše, tugu i sve ostale rane nakon gubitka nerođenog djeteta. Povijest ovog ukazanja je silno zanimljiva i vrlo povezana s nakanama i stvarnostima apostolata života“, poručio je pater Marko. Dodajmo kako su članovi udruge Betlehem 2007. pokrenuli akciju „1000 krunica Gospe od Suza“. Tijekom godinu dana 1000 osoba svakog je dana molilo krunicu Marijinih suza za obraćenje onih koji vrše abortuse.

Još jedan novi projekt, koji doduše nije usko vezan za Svetice, zove se „Majke sv. Rite“. Radi se o molitvenoj inicijativi pokrenutoj u srpnju 2019., nakon hodočašća članova udruge Betlehem u Svetište sv. Rite u talijanskoj Cascii. Pateru Marku sinula je tad ideja o zajedništvu u molitvi i žrtvi pod zagovorom svete Rite. „Majke sv. Rite“ bit će majke koje će se moliti za svoju djecu, osobito za djecu u raznim nevoljama i problemima današnjeg svijeta: droga, kocka, bludnost, nasilje, depresija, alkoholizam...

„Novost je u tome što će se majke u brigama povezati u duhu – jedna majka iz Udruge uzet će drugu pod svoju molitvenu skrb, zajedno s njezinom obitelji. Tako će postiti i moliti jedna za drugu. Bit će kao 'kume' u molitvi“, govori pater Marko. Cilj je bio naglasiti potrebu zajedništva, konkretne potpore, kršćanskog prijateljstva i podrške u Kristu. Zamišljeno je i da se dvije majke susretnu na godišnjem molitvenom danu „Majki sv. Rite“. Nadahnuc će pronađeno u samoj svetici koja je u svoje vrijeme prolazila velike muke s nasilnim suprugom (koji je kasnije bio ubijen) te veliku žalost zbog preranog gubitka dvoje voljene djece. Kako je Rita „svetica nemogućega“ vjerujemo da će i u sadašnjim trpljenjima tolikih majki biti uz njih svojim zastupništvom pred Raspetim, od kojeg je primila i stigmu trnove krune na čelu.

Centar Majke svih Naroda

Na početku monografije, u potpoglavlju o Molitvenom saboru nerođenih, spomenuli smo dvije redovnice koje su iz Češke i Južne Koreje došle na Svetice kako bi intervjuirale patera Marka Glogovića o pobožnosti koju posljednjih godina svesrdno promiče – štovanje Majke svih Naroda, tj. Gospe Amsterdamske. Naime, pater Marko je dozvolom središnjice u Amsterdamu postao odgovoran za širenje poruke Majke svih Naroda u Hrvatskoj. U tom je smislu tiskano mnogo devetnica, sličica, slika i letaka, organizirana trodnevna s gostovanjem p. Paula Marie Sigla, svećenika i utemeljitelja jedne nove redovničke zajednice koja širi poruku Majke svih Naroda diljem svijeta. Također, očekuje se i skoro izdanje same knjige Poruka, koja će, prema paterovim riječima, u mnogočemu pomoći da se razjasne kontroverze koje postoje oko ovoga ukazanja.

„Naslov, posebna molitva i slika imaju crkvenu dozvolu“, reći će pater i dodati kako je Gospa Amsterdamska zatražila „da se proširi slika s molitvom, u kojoj se priziva Duh Sveti, da nas obrani od 'propadanja, kataklizmi i ratova'“.

„Gospa zove sve narode k Sinu, k njegovu križu, sjedinjenu s njim u njegovoj muci i proslavi. U porukama traži da Crkva proglaši dogmu o njezinu suotkupiteljstvu – što je glavni izvor previranja oko ovih poruka“, dodat će pater Marko i nastaviti: „Međutim, tko će pažljivo čitati knjigu, posjetiti njezino prelijepo svetište u Amsterdamu, proučiti mnoge dokumente iz povijesti Crkve, papinske govore, svetačka razmatranja... uvidjet će kako je ovo ukazanje jedno od najupečatljivijih i najvažnijih nebeskih ingerencija u ovaj svijet!“

„U apostolatu za život promičemo ova saznanja jer nas je silno povukla i ohrabrla ova riječ: 'Majka, Majka sviju!' Gospa mnogo puta ondje, u Amsterdamu, poziva da ju se tako naziva, da joj kao takvoj dolazimo i da ju kao takvu predstavljamo narodima!“

Plašt Gospe od Guadalupe

Krajem 2019., na inicijativu patera Marka, u svetički samostan stigao je plašt Gospe Guadalupske. Tom prilikom osnivač udruge Betlehem poručio je: „Plašt je blagoslovina velika dva metra, dodirnuta originalnom slikom Gospe Guadalupske. Napravljen je prema Gospinoj slici i sadrži iste boje, izvezene zvijezde, izvezen Betlehem i Vatikan te Hrvatsku s jednom kratkom molitvom. Pod plaštem vjernici najčešće mole krunicu, a velike milosti zadobivaju djeca, bolesni i trudnice⁴⁴.“ Apostolat svete krunice i plašta Presvete Djevice iz Guadalupe, Majke istinskog i živog Boga, pokrenula je gospođa Naty de Anda, majka jedanaestero djece, 2010. godine, kao rezultat velike pobožnosti Majci Božjoj Guadalupskoj. Glavni cilj ove pobožnosti jest sjedinjenje vjernika u molitvi krunice u obiteljima i zajednicama na nakane predane Majci Božjoj kao i one koje predlažu članovi apostolata.

Molitva na nakane Majke Božje:

- za mir u svijetu, domovinu i svijet
- za obitelji i zaštitu začetog života
- za svećenike, posvećene osobe i cijelu Crkvu
- za one koji su se udaljili od Crkve, za utamničene i emigrante, zločince
- za bolesne i trpeče.

Molitva Majci svih Naroda

Gospodine Isuse Kriste, Sine Očev, pošalji sada svoga Duha na zemlju. Daj da se Duh Sveti nastani u srcima svih naroda, kako bi svi bili sačuvani od propasti, nesreća i rata. Neka Majka svih Naroda, Blažena Djelica Marija, bude našom Zagovornicom. Amen.

⁴⁴Ećimović, F. (2019). Plašt Gospe od Guadalupe stigao u Hrvatsku zahvaljujući njegovom čuvaru p. Marku Glogoviću. Preuzeto 22. veljače 2020. s <https://hkm.hr/vijesti/domovina/plast-gospe-od-guadalupe-stigao-u-hrvatsku-zahvaljujuci-njegovom-cuvaru-p-marku-glogovicu/>.

(Ne)dovršeni projekti

Vjerujemo (i to je jedna od niti vodilja ove knjige) da dobre priče i snažna svjedočanstva uzdižu duh i potiču ljude na dobra djela. No svetački ili herojski život nije sazdan samo od uspjeha, već i od ruševina čije je kamenje poslužilo za neke druge temelje. Privremeni ili trajni neuspjesi na nekom polju imaju dvojaku vrijednost u ovakvim pričama: (1) stvari spuštaju na zemaljsku razinu potičući svijest kod drugih da i oni, unatoč porazima, mogu ustati i činiti velika djela te (2) pozivaju na pažnju i poniznost. Kao i svaka organizacija i Betlehem je imao svoje neuspjele projekte.

Jedan od njih bio je **Bebifon**. Kako nam je ispričao pater Marko, Bebifon je zapravo predstavljao telefonski broj na kojem je bila nasnimljena „lijepa poruka za život upućena majkama, tj. roditeljima koji su se našli u situaciji neplanirane trudnoće“. Poruka je one koji bi nazvali upućivala na udrugu Betlehem gdje bi mogli primiti pomoć. Telefon je, kako saznajemo, bio aktualan od 2005. do 2010. „Zatvorili smo ga zbog neprestanih hakiranja i nemogućnosti da nešto u vezi toga učinimo“, govori nam pater Marko i dodaje: „Ne znam tko i kako, ali upadali su u sustav te, umjesto naše, snimali raznorazne prostačke i vulgarne poruke. Nismo se mogli s time nositi te smo jednostavno ukinuli Bebifon.“ No, dodaje pater, preko njega se nekoliko djevojaka javilo udruzi Betlehem i primilo humanitarnu i duhovnu pomoć.

Dva neuspješna projekta koja i danas posebnobole patera Marka međusobno su povezana. Radi se o zatvorenoj kući za majke i trudnice u Lešču na Dobri kod Generalskog Stola te pokrenutom društvu **Sestara Kristovih najmanjih** koje je trebalo prerasti u svjetovni institut i za koje su već postojali statuti.

Kuća u Lešču na Dobri imala je sve što je potrebno za pomoć trudnicama i majkama s djecom te su se 2011. neke već i uselile u nju. No zbog raznih okolnosti, o kojima je možda preteško pričati, ona je zatvorena 2013., a majke i djeца većinom su razmješteni po drugim kućama. Cilj je bio da s majkama u toj kući, koja je kvadraturom bila poprilično velika, žive zavjetovane žene, članice svjetovnog instituta. Djevojke koje bi dale zavjet nosile bi neku vrstu habita te bi imale dnevni red sličan redovničkim zajednicama – časoslov, molitva, sveta misa – uz pomoć u skribi za majke i djecu. Pater je dobio usmenu dozvolu biskupa, napisani su statuti, a Društu se pridružilo i pet djevojaka. No nakon zatvaranja kuće taj se projekt također ugasio. Prema kazivanju patera Marka dvije djevojke kasnije su ušle u red klarisa, a s ostalima je izgubio kontakt.

Spomenimo i kako je udruga Betlehem tijekom djelovanja pokrenula i iniciativu Bakhita, nazvanu po afričkoj svetici iz 19. stoljeća koja je pretrpjela brojna zlostavljanja, ali je slobodu pronašla u Kristu. Cilj ovog apostolata bio je informirati te pružiti psihološku, duševnu i duhovnu pomoć svima koji su pretrpjeli ili trpe obiteljsko nasilje. Projekt, nažalost, nije do kraja zaživio, ali postoje planovi i velika želja za njegovim obnavljanjem.

Iz statuta Društva "Sestre Kristovih najmanjih"

Članak 10

- Društvo ima za cilj živjeti i raditi za „civilizaciju života“ svjedočeći da je svaki život u Božjim očima dragocjen i vrijedan te da smo svi začeti i rođeni s nekom svrhom;
- Članice Društva se, preko obećanja evanđeoskih savjeta, predaju poniznom služenju onima koji su „najmanji“, odnosno: samohrane, zlostavljane, napuštene, osiromašene, bolesne majke i njihova djeca;
- Društvo na poseban način želi biti znak svijetu, koji odbacuje začetu, nerođenu djecu te „glas onih koji nemaju glasa“ stoga će svugdje i uvijek braniti nerođene svjedočanstvom života svojih članica te svim svojim djelovanjem;
- Članice Društva dijele sudbinu majki i djece, smatrajući ih svojom izabranom „obitelji“;
- Rade s obiteljima i za njih, prema potrebi i mogućnostima provode stvaran suživot s njima; blaguju s njima, pomažu u prijevozu, zauzimaju se karitativno i humanitarno za njihove potrebe te vrše službu savjetnica, tješiteljica, pomoćnica, učiteljica njih i djece;
- Pomažu im u pokušajima mirenja s njihovim obiteljima, u traženju zaposlenja, u molitvi, u čuvanju djece, praćenju djece u vrtić/školu;
- Rade s njima razne radionice; uče ih raznim kućanskim vještinama: šivanju, kuhanju, vezenju, higijeni;
- Članice Društva pronalaze za djecu kumove odnosno dobročinitelje, koji bi mogli podupirati življjenje i školovanje djece;
- Pomažu i pripremaju majke i djecu koje to žele, za primanje svetih sakramenata;
- Zalažu se, sukladno mogućnostima, u nastojanjima da kršćanske antropološke vrednote na adekvatan način predstave društvu u kojemu žive i rade, pa i političkim, ekonomskim, strukturama civilne vlasti, uvijek beskompromisno zagovarajući stav Crkve i obranu prava na radanje i prava na život;
- Općenito cilj je Društva biti s marginaliziranim „u njihovoj neprilici, vodeći ih ali ne nadvisujući ih“. Odbačenim i zapostavljenim majkama, osobito trudnicama s nerođenom djecom, Društvo želi biti jedan životni oslonac i utočište.

Vikendi Srca Marijina

Zavojitim cestama ozaljskog kraja probijali smo se do Svetičkog Hrašća, skupa razbacanih zaseoka bez jasnog središta, s kojeg se, prema jugu i jugozapadu, pruža pogled na brdovitu okolicu Netretića. Dok smo prolazili uskim putovima između novijih vikendica i starih drvenih kuća karakterističnih za taj kraj, susreli smo tek poneki automobil ili kokoš koja nam je zapriječila put. Na prvoj ekspediciji nekoliko smo se puta izgubili (zahvaljujući dobivenim – ne baš tako preciznim – uputama), no vrijedilo je provesti dodatno vrijeme u okruženju skrivenih ljepota i gotovo netaknute prirode. Ljepota i mir potrebni su sastojci za duhovnu (i tjelesnu) obnovu svake vrste. To je upravo ono što nudi Kuća Srca Marijina u Svetičkom Hrašću, cilju našeg putovanja, u kojoj se nekoliko puta godišnje organiziraju Vikendi Srca Marijina – susreti za bračne parove koji ne mogu imati djecu. Nalazeći se uz rub ceste, sa sjeverozapadne strane kuće spušta se travnata padina iz koje potom izrasta pošumljeni brežuljak. U kojem god smjeru pogledate vidjet ćete nepregledan niz zelenih „valova“.

Tu su nas dočekali Marija i Velimir Šipoš, bračni par u ranim sedamdesetima koji živi i upravlja Kućom Srca Marijina. U zdanje koje je udruga Betlehem ustupila na korištenje inicijativi „40 dana za život“ preselili su se u veljači 2017. iz bučnog Zagreba. No ni u Svetičkom Hrašću nije posve mirno. Nekoliko puta godišnje u njima dolaze bračni parovi željni djece. „Parovima pružamo smještaj te im spremamo doručak, ručak i večeru. Ovdje imaju sve što im je potrebno“, reči će nam Marija Šipoš dok nas vodi u obilazak. I doista, kuća građena na više razina ima nekoliko soba i kupaonica za udobnost, prostor za druženje, kuhinju i blagovaonicu. No posebno blago je malena kapela.

Naši sugovornici tvrde kako su se u zdanje zaljubili na prvi pogled. „U jesen 2016. došli smo pogledati kuću. Odmah sam poželio ostati ovdje i kad smo se vratili kući to sam rekao Mariji. Ona mi je samo odgovorila: ‘I ja’, priča nam Velimir kroz smijeh. Dodaje kako su oboje sudjelovali u molitvenoj inicijativi 40 dana za život. Tako je i došlo do preseljenja koje im je predložio voditelj inicijative Ante Čaljkušić. Zdanje je, pak, prije njihova dolaska služilo kao jedna od Kuća života udruge Betlehem – za smještaj trudnica i majki s djecom koje su životne okolnosti i okolina prisiljavali na pobačaj. Iako je plan bio da se taj vid apostolata nastavi, Velimir i Marija nisu imali priliku ugostiti više niti jednu majku. „Nekoliko puta su se najavile, ali na kraju niti jedna nije došla živjeti ovdje. A već sam svima govorila kako ću postati baka“, govori Marija smijući se.

Dosadno im svakako nije. Tvrde da su brzo uspostavili kontakt s ljudima u selu, a nekima i pomažu. Pomoći, također, primaju, osobito tijekom Vikenda Srca Marijina. „Tada nam uskače jedna kuharica. Nije lako pripremiti obroke za desetero ljudi“, dodaje Marija.

Srce Marijino – utočište onih u potrebi

Uz njih, u osiguravanju ugodna boravka za bračne parova koji dolaze na duhovnu obnovu, sudjeluje i Zvonimir Kvesić. Točnije, on je koordinator cijelog projekta nad kojim bdiće inicijativa 40 dana za život. Zvonimir je u inicijativi prisutan od njezinih početaka, prvo kao molitelj, potom i kao član organizacijskog tima. Kada su tražili tko će koordinirati susrete za bračne parove izbor je pao na njega. „Ante Čaljkušić pitao me bih li preuzeo tu dužnost i pristao sam“, govori nam, pojašnjavajući pritom svoju ulogu. Važan dio posla je koordiniranje prijava: „Brinem se o tome koliko je prijavljenih i kojim redoslijedom ih zovemo, s obzirom na to da postoji duga lista čekanja za susrete, a kapacitet je ograničen na pet parova. Također ih posjetim tijekom Vikenda te kontaktiram s njima prije i poslije susreta.“ Dodaje kako s parovima razgovara o dojmovima i eventualnim prijedlozima koje

imaju za sljedeće susrete. Također ih obavještava o događanjima koja bi im mogla biti zanimljiva. „Oni čije su molitve uslišane s velikim veseljem se javljaju kako bi nam priopćili sretnu vijest. S nekima sam se i sprijateljio te ostao u kontaktu“, dodaje.

Otkriva nam da je ideja za Vikende Srca Marijina došla od patera Marka Glogovića. Još jedan primjer lijepo suradnje između različitih pro-life stvarnosti u Hrvatskoj. „Pateru su se često javljali ljudi s problemom neplodnosti i čini se da je takvih parova sve više. Tako da su se susreti počeli organizirati iz sasvim praktične potrebe.“

Prvi susret je održan u ožujku 2017., no nije im dugo trebalo da pronađu dobitnu formulu. Uz svetu misu, na programu je i cjelonoćno klanjanje koje se održava u crkvi Rođenja Blažene Djevice Marije na Sveticama ili u kapelici kuće. Također, osigurano je vrijeme za zajedničko druženje i samoću te osobne razgovore i molitvu s paterom Markom. „Prvi put na duhovnoj je obnovi sudjelovalo osam parova, ali smo kasnije shvatili da je to previše. Sada se pater može svakom paru kvalitetnije posvetiti, a i veća je kohezija među grupom. U takvom, intimnijem okruženju osobe mogu porazgovarati sa svima i razmijeniti iskustva.“ Zvonimir nam otkriva i kako je došlo do imena „Vikendi Srca Marijina“.

„Srce Marijino je ono koje je prihvatio Isusa, a naša je nakana supružnike preporučiti i staviti u to Srce koje je, čini mi se, najsigurnije mjesto za sve potrebite.“

Slijed razgovora doveo nas je do logičnog pitanja. Koji su plodovi ove inicijative? „Premda imamo nekoliko parova koji su začeli ili posvojili dijete nakon duhovne obnove, osobno mi to nije najvažnije. Po mom mišljenju glavni je plod činjenica da su se osobe koje su ovdje boravile nanovo zblizile sa svojim supružnicima i probudile vjeru u Gospodina. Ljudi su oduševljeni, čak i samom prilikom da su imali mogućnost izdvojiti se iz svakodnevice i, recimo to tako, razmišljati o svojoj situaciji. A ključno je da su okruženi parovima sa sličnim problemima, što na njih djeluje izlječujuće. Ovdje su se rodila istinska prijateljstva.“

Pomoći parovima po Božjem naumu

Zvonimirove riječi potvrdili su nam Anto i Matea Jukić, mladi bračni par s kojim smo razgovarali tijekom održavanja Vikenda Srca Marijina u travnju 2019. godine. To je bio prvi susret na kojem su sudjelovali. „Bračni parovi bez djece često se osjećaju osamljeno, tj. kao da su jedini koji imaju taj problem. No kad smo došli shvatili smo da nismo sami, što je na nas djelovalo vrlo ohrabrujuće“, svjedoče nam dok sjedimo u dnevnom boravku, na gornjem katu kuće u Svetičkom Hrašću. „Druga stvar koja nam se svidjela je suočajnost i susretljivost patera Marka. On svakom paru posveti vrijeme za duhovni razgovor tijekom kojeg nam pomaže ispitati postoje li možda neke duhovne ili ljudske zapreke koje trenutno sprječavaju mogućnost da postanemo roditelji. Pomaže nam pripremiti i duhovni plan: otići na hodočašće, ispunjediti grijehu kojih možda nismo bili svjesni. Također nam podjeljuje sakrament bolesničkog pomazanja – veliku milost koju naša Crkva nudi.“

Matea će nam reći kako su za Vikende saznali preko mrežne stranice udruge „Hrvatska za život“: „Tražila sam postoji li u Crkvi neka grupa podrške ili zajednica za katoličke supružnike koji se mole za potomstvo. I dok se riječi podrške upućene, npr., mnogobrojnim obiteljima mogu čuti često, gore spomenuti oblik pomoći u Crkvi se rijetko spominje.“

Njezin odgovor posvjjestio nam je nešto o čemu do tada nismo razmišljali – nedostatak crkvenog pastoralista na tom području. Matea i Anto odlučili su na poticaj Duha Svetoga osnovati upravo takvu grupu podrške. Uz sudjelovanje na Vikendima Srca Marijina pokrenuli su novu zajednicu za katoličke bračne parove koji se mole za potomstvo. Zajednica „U Srcu Marijinu“⁴⁵

⁴⁵Veliku priču o zajednici ‘U Srcu Marijinu’ možete pročitati na portalu Bitno.net pod naslovom: „Ovo su ljudi koji u Hrvatskoj obnavljaju pastoral prema parovima bez djece: Donosimo njihove priče“

Marija i Velimir Šipoš

okuplja se na mjesecnoj bazi u prostorijama Župe Leopolda Bogdana Mandića, u zagrebačkom naselju Voltino. Trenutno broji 40 parova koji u sigurnoj atmosferi obogaćenoj duhovnim sadržajem izmjenjuju iskustva, teškoće i radosti bračnog života. Kontaktirali su i patera Marka koji je, kažu, bio „oduševljen idejom“ te im je pružio svoju potporu.

Nama, koji ne dijelimo slične bitke, stanje duše supružnika koji unatoč svojoj želji nemaju djece često je strano. Naši sugovornici u iskrenoj su nam isповijesti pomogli približiti tu tematiku. „Kad sazname da vaša želja za djecom ne može biti ostvarena na način i u vrijeme koje ste vi zamislili, prva reakcija su tuga i odbijanje. Osjećate veliku prazninu i kao da ste izgubili nešto što niste nikada ni imali. Iza vas su brojne proplakane noći i dani provedeni u razgovorima, međusobnom tješenju te pokušajima da shvatimo zašto nam se to događa. Pitali smo se jesmo li sami krivi, je li to Božja kazna, što radimo pogrešno...“

„U tim počecima bude zaista teško kada vam, recimo, prijatelji ostanu trudni i priopće sretnu vijest. Radosni ste zbog njih, ali to vas ujedno podsjeti i na vašu bol.“ Nakon početne faze tugovanja, uslijedila je faza predanja. „Zajednička molitva postala nam je najvažnija. Iskreno smo vapili Gospodinu da nam, ako je taj križ od njega, poda snage nositi ga kako bi postao blagoslov za nas i ljude oko nas. Nikada nismo iskrenije molili, prikazivali svete mise, išli na hodočašća, duhovne obnove i približavali se zajedno Bogu i jedno drugome...“, objašnjava Matea. Anto, njezin suprug, kaže kako je u cijeloj situaciji najviše bio zabrinut za nju. „Volim djecu i volio bih imati potomke, ali najvažnija mi je bila Matea, njezino zdravlje i da je pokušam utješiti. Djecu možemo i ne moramo imati, to je Božja volja a ne nekakvo pravo bračnih parova. Bog je gospodar života i On je taj koji odlučuje.“

Kaže kako su, moleći za Njegovu volju, na neki način primili odgovor. „Bog nam je otkrio dio našeg poslanja što nas je dovelo do pokretanja katoličke zajednice koja pruža podršku parovima, ali po Božjem naumu“, rekao je, aludirajući na od Katoličke Crkve (ne)dopuštene tehnike pomoći začeća.

Anto i Matea posvjedočili su nam da su odbili medicinski potpomognute oblike oplodnje. „Ako se molite Duhu Svetomu i trudite se živjeti po Njegovim nadahnućima, osjetit ćete kada nešto je ili nije ispravno. Nama su liječnici nudili medicinski potpomognute oblike oplodnje, ali znali smo da to nije ono na što nas Bog poziva. Ako nam Bog želi darovati dijete, učinit će to u svoje vrijeme; mi se ne želimo na taj način miješati u Njegov plan za naš život. Dakako, ako nešto možemo napraviti u pogledu svog zdravlja i plodnosti, a u skladu je s Božjim naukom, to ćemo i učiniti. Ponekad se dogodi da se par proglaši neplodnim na temelju trenutnih saznanja o njihovom medicinskom stanju, no to ne mora biti konačna dijagnoza. Svjedoci smo kako su mnogi parovi kojima liječnici nisu davali nikakve šanse postali roditelji prirodnim putem. I nama se dogodila slična situacija. Početne dijagnoze govorile su o neplodnosti, a sada smo, i medicinski gledano, plodni – dogodilo se čudo. Bog se proslavio u našem slučaju, i vjerujem da će se i dalje proslavljati. S naše strane činimo sve što možemo i što nam savjest dopušta, vjerujući kako Bog sve okreće na dobro onima koji ga ljube. Vjerujemo da su naše zdravlje i plodnost u Njegovim rukama te da će On imati zadnju riječ i, ako je Njegova volja, darovati život.“

Objasnili su nam i kako umjesto izraza „neplodnost“, koji se trude izbjegavati, koriste sintagmu „nemogućnost začeća“: „Parovi su često tužni i obilježeni, a ta etiketa stvara dodatnu ranu. Mi nismo neplodni, ali je naš brak plodan na puno razina: u međusobnom odnosu, pomaganju, djelima milosrđa prema trećim osobama... Takoder parovi mogu voljeti svoje nećake, djecu prijatelja – sposobni smo za ljubav i trebamo je darivati.“

Za kraj su istaknuli i jedan savjet parovima koji trenutno nemaju djecu. „Bog vam je darovao vašeg supružnika. Situacija u ko-

joj se nalazite može vam biti put posvećenja i spasenja. Molite Gospodina da vas kroz nju liječi, obnavlja, podiže i hrabri u vjeri. U ovom vremenu bez djece posvetite se jedan drugome, posvećujte se međusobno djelima milosrđa i ljubavi. Ne ogorčujte se međusobno. Nemojte misliti o onome što nemate, već svakodnevno zahvaljujte Bogu na svemu što vam daruje. A djeca, kad dođu, bit će samo kruna vaše ljubavi. Svetim sakramentom braka, koji je toliko moćan i plodonosan, budite radosni svjedoci Božje ljubavi u svijetu! Ne zaboravite da je vaš cilj Nebo, a ne dijete.“

Iz naše perspektive, razgovarati s Mateom i Antonom, ali i s drugim sudionicima Vikenda Srca Marijina, bilo je obogaćujuće iskustvo. Susreli smo ljude okupljene u miru oko teške i bolne teme, u zajedničkoj radosti, patnji i molitvi te onom ključnom: shvaćanju da dijete nije pravo, već dar.

Anto i Matea Jukić/Foto:Petar Barać

Propovijed patera Marka Glogovića na Vikendu Srca Marijina

(5. – 7. travnja 2019.)

Bog daje odgovor u svoje vrijeme⁴⁶. Ponekad odgovori odmah – to sam video na jednom karizmatskom susretu gdje je slijepa djevojčica progledala – a ponekad se ljudi mole 20 godina i ne dobiju ono što traže. Jednu moju molbu Bog je uslišao tek nakon 30 godina molitve. Nažalost, nitko ne garantira da ćete dobiti dijete. Prošli put jedan nas je par obradovao malim djetetom, a dva bračna para koja su također trebala doći su začela. Imamo prekrasna svjedočanstva, a neki među vama trebaju još čekati i pronaći plodnost na svoj način. Treba surađivati s Gospodinom na drugim poljima. Pustite ga da vas iznenadi. Ogroman broj parova nema nikakvih dijagnoza, nemaju predispoziciju za to da nemaju potomka: hematoma, cista, polipa, nikakvih azo ili oligospermija... Jednostavno se radi o nekoj blokadi. Mi možemo odabrati više puteva: možemo plakati, možemo se povući u sebe, možemo okrivljavati druge, ali smatram da je ovo

(Vikendi Srca Marijina, op. ur.) stvarno dobar put.

Što Isus radi? Propovijeda, moli za ljude, hoda Galilejom, Judejom, Samarijom, okuplja učenike, žene – što želim reći? Isus radi svoje. Ohrabrujem vas da i vi radite svoje – bez obzira hoćete li završiti na Golgoti ili ostati u Getsemaniju. Radite, ljudi Božji! Tražite Boga, volite se, ljubite se, radite ono što trebate, kad trebate. Prošlost? Nju trebamo prožeti Kristovim svjetлом. Puno stvari, kada ih obasja Isusova svjetlost, mogu se odraziti na sadašnjost i budućnost. Na primjer, prokletstvo – kada roditelji proklinju, ili su možda sami imali abortuse i koristili spiralu, ili ako smo u mladosti sudjelovali i činili seksualne perverzije... Ukratko, sve što nije pokajano i pomireno, što nije prožeto Kristovim svjetлом u isповijedi i molitvi, predstavlja jedan teški uteg s kojim idemo kroz život. Ne možete s utezima na duši, očima, nogama, rukama predati se svom mužu, ne možete dobiti blagoslov od Gospodina, ne možete dignuti ruke da primite blagoslov. Ti utezi uništavaju, oni čovjeku ne dozvoljavaju da ide naprijed, počinješ pucati, ići u kafanu. Morate se osloboditi utega i zato je dobro vratiti se u prošlost.

Imam primjer iz Poljske. Jeden čovjek 15 godina nije mogao oprostiti majci jer mu je ona, valjda u afektu, rekla: „Dabogda te nisam rodila.“ Ali kad čovjek kao dijete čuje takve riječi, one ostaju duboko zakopane u njemu. Ova osoba ovisila je 15 godina o jednoj rečenici, mučila ga je, nije imao blagoslova i počeo je mrziti žene. Sve dok ga Isus nije oslobodio te rečenice. Zato Isus govori da ćemo biti suđeni po riječima, zato nam je dao Božju Riječ. Koliko toga o njoj ovisi... Ovo je vrlo važno: ni ono što se dogodilo u prošlosti nije jače i veće od Božje milosti. Ne možete se fiksirati samo na ono što vam je pokojna baba rekla jednom u životu. To je isto loše, ne trebamo se neprestano vraćati u prošlost i izazivati stare rane. Neki misle: „Ajme, ispovjedio sam 99%, a 1% nisam, sigurno zbog toga nemam djece.“ Tako Boga

pretvaramo u terorista koji traži nekakvo supermenstvo, nekakvo silno savršenstvo koje nemaju ni anđeli. Ne možete stalno biti u prošlosti, već trebate imati vjeru da Bog preko mise, isповijedi, krunice, blagoslivljanja može ono što su ljudi izorali – a Psalmist kaže: „Po ledima su mojim orači oralj, duge brazde povlačili“⁴⁷ – svojom milošću poravnati.

Želim da s ovoga mjesta odete s nadom, ohrabrenjem i pouzdanjem. Isuse, uzdam se u tebe. Nemojte biti oni koji osuđuju sebe. Padre Pio je govorio da Isusa toliko boli kad nemamo pouzdanja u njega, kad nismo predali prošlost. To je rekao i sestri Faustini. Ustani i hodi, Bog ti je oprostio, ne daj se zadržati đavolskom osvetom... radi sada, na slavu Božju. Dijete će doći kad budete potpuno opušteni. Tada ono dolazi. Kada zaboraviš moliti za dijete, kad se uopće ne nadaš, kao Nenad i Ivona⁴⁸. Mislili su da će dijete čekati 10 godina, a postupak je trajao devet mjeseci. Zar vam nisu ljudi pričali: „Čekat ćete 10-15 godina, to je nemoguće u Hrvatskoj, bez 50 000 eura...“ Kužite? To su te priče, osude i opterećenja. Oni su jednostavno predali molbu, došao je Leon, bez silnih ljudskih nastojanja i užasavajućih briga. To je Božji način djełovanja, to je vjera. Evangelist Matej u 6. poglavljtu kaže: „Ne brinite se tjeskobno...“, znači trebamo se brinuti, ali ne tjeskobno. I kad se čini da je sve očaj, nemojte izgubiti vjeru. Ako ti đavao oduzme nju, sve ti je uzeo, ništa nemaš.

Također, da nemamo terete koje nosimo, ne bismo imali ni milosti, razumijete? Evo, Anto i Matea. Ne mogu imati vlastitu djecu, ali su odlučili to podijeliti s drugima i napraviti zajednicu. Neplodnost? To nije neplodnost, to je plodnost na kvadrat. Inače to nikada ne bi učinili: imali bi dijete, guraš kolica, rumena ženica čeka uz kamin, radi čevapčiće, čeka svog bosanđerosa, Anto senior i Anto junior... Ok, bit će. Polako, strpi se, predaj Bogu u ruke, ali u ovom trenutku iskoristi svoj križ. Uzmi križ, nosi ga i dopusti da bude blagoslov drugima. To je prekrasno, zato smo tu stvoreni. Nije važno da imamo jedno ili 20 djece, važno je da smo zaljubljeni u Boga, da njega pozajmimo.

Dijete ne može biti na prvom mjestu. Nedavno sam imao slučaj: par dobio dijete nakon nekoliko godina braka. Željeli su bebu, radili na njoj, a sad su mi javili da su nakon šest-sedam mjeseci u velikoj svađi. A ona izvire još od prije braka. Mislili su, u nekoj svojoj ljudskoj ludosti, da će beba promijeniti situaciju. Prsten na tvojoj ruci ne mijenja tvoje srce; ako je netko majmun, onda je majmun. Mene habit ne mijenja, ako sam lopov ili oholica, kockar i pijanac, mogu nositi 15 habita na sebi. Beba će dati jedan osjećaj ljestvica i radosti života, ali ne može sama po sebi dati život. Može ga uljepšati, ali ga ne može dati – velika razlika.

Nemojte se bojati, nemojte paničariti, nemojte se tjeskobno brinuti i samo čačkati po prošlosti. I nemojte nikada, nikada, nikada, reći da ste neplodni. Amen.

⁴⁶Propovijed je skraćena i prilagođena za potrebe monografije.

⁴⁷Ps 129,3.

⁴⁸Bračni par Šikman svjedočio je na Vikendima Srca Marijina svoju priču o čudesnom posvojenju sina Leona. Njihovo svjedočanstvo donosimo u ovom poglavljtu, potpoglavlje Ivona i Nenad Šikman.

Book: Intervju s Mateom Jukic, voditeljicom

Katolicke zajednice "U Srcu Marijinu"

- Matea, ispričaj nam⁴⁹ kako ste tvoj suprug Anto i ti došli na ideju o osnivanju Zajednice? Kad ste je osnovali, gdje djelujete?

Na ideju o pokretanju zajednice „U Srcu Marijinu“, katoličke zajednice supružnika u očekivanju potomstva, došli smo dok smo na internetu tražili neki vid podrške za katoličke parove koji imaju poteškoće sa začećem. Tada smo u srcu osjetili veliku želju i poticaj Duha Svetoga da pomognemo parovima koji prolaze kroz iste poteškoće i izazove kao i mi. Najviše od svega željeli smo okupiti supružnike koji su odbili svaki oblik medicinskih potpomognute oplodnje i koji u snažnoj vjeri i velikom pouzdanju mole za dar djeteta koristeći, naravno, pritom sve načine liječenja koje dopušta Katolička Crkva.

(...)

Zajednicu smo osnovali u veljači ove, 2019. godine, a molitvene susrete održavamo u zagrebačkoj župi sv. Leopolda Bogdana Mandića. Trenutno Zajednica broji preko 60 članova, odnosno tridesetak parova⁵⁰. Od tога na susrete uživo redovito dolazi njih petnaestak. (...) Jedni s drugima komuniciramo svakodnevno preko ženske i muške grupe na WhatsAppu. Cilj nam je da se susreti prošire na druge župe i gradove s obzirom na to da se za sada održavaju samo u Zagrebu.

- Kako je Zajednica zamišljena? Koji joj je konkretni cilj, misija?

Cilj zajednice je ohrabriti supružnike koji se suočavaju s poteškoćama sa začećem, osnažiti njihovu vjeru i pouzdanje u Onoga koji je Tvorac života, pokazati im da nisu sami, biti podrška u teškim odlukama i borbama. Zajednica je prvenstveno zamišljena kao molitvena i prijateljska podrška supružnicima kojima Bog još nije podario djecu, (...)⁵¹ te parovima koji su posvojili djecu i tako postali roditelji. Zajednica je mjesto gdje supružnici mogu podijeliti svoja iskustva, izazove, poteškoće i prepreke s kojima se suočavaju, svoje bolje i tuge, ali i radosti i blagoslove koje proživljavaju. Sve što nam je važno možemo podijeliti s onima koji nas razumiju. U Zajednici možemo čuti različita iskustva, od mogućnosti liječenja različitih uzroka neplodnosti do iskustva posvajanja.

- S kojim se sve problemima vezanima za plodnost susreću bračni parovi u Zajednici?

Bračni „staž“ naših parova je od tri mjeseca pa do 16 godina braka. Također, dob parova je različita – od ranih tridesetih do kasnih četrdesetih. Sukladno tome, svi se nalazimo u različitim fazama prihvatanja i nošenja s poteškoćama začeća. Neki su parovi tek nedavno otkrili da imaju zdravstvenih problema koji utječu na njihovu plodnost, neki su parovi već proživjeli veliku bol zbog gubitka svoje djece u spontanim pobačajima, neki su parovi u potpunosti zdravi, tj. nemaju medicinskih razloga da ne bi mogli začeti, no već dugi niz godina se to ne događa. Medicinske dijagnoze su različite, a odnose se na poteškoće sa ženske strane, muške strane

⁴⁹Supružnicima koji još čekaju dijete: Ne brinite se tjeskobno – Bog ima savršen plan za vaš brak i život. (2019., kolovoz). Book, 116, str. 58-65. (Dijelovi intervjuja s Mateom Jukić, voditeljicom zajednice „U Srcu Marijinu“, skraćeni su i prilagođeni za potrebe monografije. Spomenimo i kako je pater Marko Glogović dugogodišnji kolumnist Booka te je časopis – s popratnom mrežnom stranicom book.hr – redovito izvještavao o apostolatu za nerodenji život koji su provodili pater i udruga Betlehem).

⁵⁰U naknadnom razgovoru s Mateom, pred završetak monografije, saznali smo da se broj članova povećao na 40 parova iz Hrvatske i inozemstva. Njih petnaestak redovito dolazi na susrete.

⁵¹Na ovom je mjestu u izvornom intervjuu stajalo: „...zatim onima koji se suočavaju sa sekundarnom neplodnošću...“, no kako smo saznali u naknadnom razgovoru s Mateom, zajednica sada okuplja isključivo parove kojima Bog još nije podario potomstvo te onima koji su posvojili djecu.

ili oba supružnika imaju određenih problema. Najčešće se tu radi o hormonalnim disbalansima, policističnim jajnicima, niskim rezervama jajnih stanica, lošijim nalazima spremograma, endometriozom i slično. (...)

- Zašto ste Zajednici dali upravo ovo ime?

Pater Marko Glogović, duhovnik Zajednice, već nekoliko godina održava duhovne obnove za supružnike željne djece pod nazivom „Vikendi Srca Marijina“. Kuća u kojoj supružnici pritom odsjedaju zove se „Srce Marijino“. Isus u Fatimi kaže da je Srce njegove Majke „sigurno sklonište i put u nebo“ te da će Srce Marijino „trijumfirati nad grijehom, bolom i nesretnostima ovog svijeta“.

Marija je i sama bila izmoljeno i dugoočekivano dijete. Utječemo se Onoj koja je čudom i voljom Božjom pod svojim srcem začela, rodila i darovala nam Spasitelja. (...)

- Spomenula si da organizirate molitvene susrete pod nazivom „Moj brak je plodan!“. Kako izgledaju ovi susreti, gdje ih održavate i tko vam se sve može pridružiti?

Susreti se održavaju jednom mjesечно (najčešće posljednje subote u mjesecu) u dvorani Župe sv. Leopolda Bogdana Mandića (Voltino – Ljubljana). Zajednica je otvorena za sve supružnike kojima Bog još nije podario djecu (...)⁵² i parovima koji su posvojili djecu. Susreti započinju večernjom misom. Nakon toga nastavljamo s molitvom i druženjem. Na početku molimo zajedničku molitvu, koju svi parovi mole svakoga dana. Na svakom se susretu posebno razgovara o određenoj temi. Do sada smo imali priliku slušati divno svjedočanstvo o posvajaju, zatim predavanje na temu medicinskih potpomognute oplodnje i zašto ona nije prihvatljiva za vjerničke parove, o bračnoj komunikaciji... Razmjenjujemo mišljenja, iskustva, recepte...

(...)

Htjela bih ovim putem pozvati parove koji nam se žele priključiti da nam se javi.

Mogu to učiniti preko društvenih mreža:

Facebook (zatvorena grupa): Moj brak je plodan;

Gmail: mojbrakjeplodan@gmail.com;

mob: Matea Jukić 095/815-1069 (muška i ženska grupa na WhatsAppu).

Ivona i Nenad Šikman

„Mjesec dana nakon što smo u svibnju 2017. završili školu za posvajanje, na našu godišnjicu braka – 26. lipnja – predali smo potrebne papire za pokretanje postupka posvajanja u Centar za socijalnu skrb. Šest mjeseci kasnije dobili smo Rješenje o podobnosti čime smo ušli u Registar posvajatelja. Odmah smo se krenuli raspitivati po centrima te nam je nakon nekoliko dana stigao poziv koji ljudi inače čekaju godinama“, svjedoče nam Ivona Pierobon Šikman i njezin suprug Nenad Šikman. „Od 26. lipnja do Leonova dolaska na Cvjetnicu, 25. ožujka 2018., prošlo je devet mjeseci. Idealna trudnoća, bez grčeva i bez dripa“, dodaju, uvodeći nas u svoju priču o posvajanju, gotovo nevjerojatnu za hrvatske prilike.

Jer dok medijske stupce pune vijesti o komplikiranu i stresnu postupku, Ivoni i Nenadu dogodila se idealna situacija na kojoj ne prestaju zahvaljivati Gospodinu. To je i razlog zbog kojeg danas svjedoče na Vikendima Srca Marijina, trodnevnoj duhovnoj obnovi za parove željne djece u organizaciji udruge „Hrvatska za život“.

Razgovor smo vodili u travnju 2019. tijekom spomenute duhovne obnove na kojoj su svjedočili po četvrti put. Za Vikende Srca Marijina saznali su preko voditelja inicijative „40 dana za život“, Ante Čaljušića i Petre Milković, s kojima su se upoznali na događanjima u organizaciji te molitvene inicijative. „Početkom 2017. sudjelovali smo na prvom takvom vikendu koji nam je pomogao da se u potpunosti odučimo za opciju posvajanja. Odluka je već bila devedeset posto donesena, ali nam je duhovna obnova pomogla da se odagnaju preostali strahovi“, govore nam dok sjedimo u blagovaonici samostana na Sveticama.

Obraćanje i suočavanje s novim stanjem

Ivona i Nenad zanimljiv su par. Ona je Hrvatica, a on Slovenac. Ivona je bila tradicionalna katolkinja koja je povremeno išla na misu, dok je njemu vjera bila gotovo potpuno strana. „U Zagreb sam se doselio 2014. i ubrzo nakon toga dogodilo se moje obraćanje“, započinje Nenad priču koja je prethodila posvajaju njihova sina Leona. „Iako smo živjeli zajedno i nismo živjeli u čistoći, Ivona me nagovarala da s prijateljima odemo pateru Jakovu Radji na susret Deset Božjih zapovijedi koji se održavao u crkvi sv. Josipa na zagrebačkoj Trešnjevcu. Nekako sam pristao, iako bih radije išao s dečkima van. Danas vidim kako je to sve bio Božji plan. Uglavnom, nakon sat i pol susreta doživio sam resetiranje na tvorničke postavke. Shvatio sam da sam dijete Božje. Vratili smo se u stan, a u meni se pojavila velika želja za molitvom. No jedina koju sam do tada znao bila je ‘Oče naš’, i to s Božićnog koncerta Prlavaca.“

Ubrzo nakon obraćenja Nenadu su dijagnosticirali azoospermiju. „Došli su nalazi spermograma i na njima je pisalo ‘nula’. Znači, ne 10 000, ne 1000, nego nula. Da nisam imao Boga u svom životu, vjerojatno bi završio u kafani, rasturio bih sve. Ali tu sam istu večer rekao Ivoni: Bit ćemo roditelji. Imao sam jaku vjeru da će sve biti dobro, to je bilo djelo Duha Svetoga.“

Dok su razmišljali o posvajanju i susretali se s uobičajenim mislima o preprekama i strahovima, Ivona kaže kako joj je od posebne pomoći bila rečenica patera Marka Glogovića. „Pater je veliki zagovaratelj posvajanja te nam je rekao kako je ono velik čin u Božjim očima, veći nego da gradimo crkvu golim rukama jer na taj način gradimo živu Crkvu u vlastitom domu. To je rečenica koju i danas nosim u srcu“, reći će.

Dok pričamo, mali Leon, dijete krovčave plave kose, smije se i igra pokraj nas. Radostan je i dječački nemiran. „U Centru za socijalnu skrb nisu znali gdje se točno Leon nalazi. Njegova biološka majka imala je sa svakim novim muškarcem drugo dijete. Oni su znali da je rođen, ali ne i gdje je smješten. Na kraju je situacija bila takva da je živio u štali. Socijalna radnica kasnije nam

je rekla kako ga je slučajno pronašla, tj. kako ju je ‘nešto vodilo’ da skrene na taj put. Leon je tada imao osam mjeseci.“ Idućih godinu dana dječak će provesti u, kako kažu naši sugovornici, „divno udomiteljskoj obitelji“.

Čudo s pronalaskom Leona nije bilo jedino. Naime, nedugo nakon predavanja zahtjeva za posvojenje bračni par suočio se s velikom preprekom. Nenad nije imao hrvatsko državljanstvo. „Pravnica iz Centra nam je rekla da bi prikupljanje dokumenata moglo potrajati mjesecima, a da oni nemaju toliko vremena. Uspjeli smo ih ipak nagovoriti da nam daju određeni rok. I sad se šalimo da je Bog tada pohodio i Sloveniju jer je suprug potrebne papire dobio u dva tjedna“, govori Ivona kroz smijeh. Nenad se ubacuje: „Samo sam hodao od ureda do ureda, predavao zahtjeve i plaćao takse. Nigdje nisam kucao i molio. Recimo, u trenutku kad sam saznao da bi moje državljanstvo moglo predstavljati prepreku mogao sam preko određenih poznanstava utjecati na odluku nadležnog centra i rješiti svoj problem. Prije obraćenja vjerojatno bih tako i napravio. Ovako sam rekao supruzi: ‘Tu je raspelo, kleknimo i molimo se za volju Božju.’“

Svjedoče mi kako prije dijagnoze uopće nisu molili zajedno, već svatko za sebe. Tek ih je ovaj križ naveo da u zajedništvu stanu pred Boga. Uostalom, iz njihove priče vidljivo je da ih je Duh Sveti vodio. „Zaposlenici Centra za socijalnu skrb govorili su nam kako ni sami ne znaju što se dogodilo, da nikada nisu izabrali posljednji par koji im se javio. Mi smo, pak, cijelo vrijeme osjećali radost i mir. Imamo osjećaj da nam je Bog dao takvu lagunu priču posvajanja, jer naše je iskustvo u tom svijetu doista melem, kako bismo drugima pružili dokaz živog Boga i ohrabril ih na taj korak“, reći će Ivona.

Nadodat će i da nisu znali kako bi zahvalili Gospodinu na Leonu, a onda su dobili poziv da na Vikendu Srca Marijina posjeduju svoju priču. „Većina parova koja dolazi na ovaj susret želi prirodnim putem dobiti djecu, ali se u svakoj od dosadašnjih grupa dogodilo da je barem jedan par potiho razmišljaо o posvajanju. Naša priča bila bi im dodatni poticaj. Mi smo svjedoci Božje ljubavi prema nama, ali i tunel kroz koji on svoju ljubav proslijeđuje drugima“, dodaju.

‘Neplodni ekstrovert’

Tijekom razgovora teško je ne primijetiti otvorenost s kojom Nenad priča o vlastitoj dijagnozi neplodnosti. „Mislim da je Božji proces razmišljanja bio približno ovakav: ‘Gle, imam neplodnog ekstroverta koji se neće sramiti ispričati svoju priču. S druge strane imam i puno djece koju treba posvojiti, a mnogi se boje izaći iz svojih ljudskih odlučiti za taj korak. Zato ću se okoristiti njime za to’“, govori nam u polušali. Najteže mu je, kaže, bilo gledati Ivonu jer za nju „nije imao pravi odgovor“: „Da nisam imao Boga, bio bih vjerojatno ljut na sve, uključujući i Njega, premda ga ne bih poznavao. Boljelo me gledati Ivonu, npr. kada bi saznala da je neka od njezinih prijateljica trudna. Velika je stvar što je žena koja je cijeli život razmišljala o majčinstvu uopće htjela ući u brak s neplodnim muškarcem.“

„Možda je Bog jednostavno znao da prvi godinu dana ne želim mijenjati pelene pa mi je dao dijete koje je već naučilo piškiti i kakati. Ili dijete koje je već naučilo spavati tako da nemam neprospavanih noći“, govori nam Nenad smijući se. Pritom dodaje kako se sada osjeća plodniji nego ikada. „Vjerujem da ćemo imati i svoju biološku djecu, ta vjera nikada nije bila jača. Vjerujem i da ćemo posvojiti još djece, da će nas jednog dana biti barem petero.“

Blaženka Đapić i Viola Kasalo

Betlehem - Vukovar

Posjet Vukovaru bio je jedan od naših prvih zadataka i odmah na početku smo se propisno osramotili. Ulazimo u kuću Blaženke Đapić, voditeljice Betlehema – Vukovar, i pozdravljamo s „dobar dan“. Na to se ustaje gospodin Đapić, hrvatski branitelj, snažna glasa i stasa, i odgovara: „U ovoj kući pozdravlja se s 'hvaljen Isus i Marija'“ Premda nam je bilo neugodno, brzo smo se snašli i naručili od domaćina rakiju dobrodošlice da speremo svoju nepristojnost.

U kući nas, uz Blaženkou i njezina supruga, očekuje i Viola Kasalo, zvana Lola, potpredsjednica vukovarske podružnice. Prvo nas vode u nedovršeni dio kuće koji služi kao „ured“ Udruge i skladište za donirane igračke, odjeću, kolica i druge potrepštine za majke i djecu. Dobra popunjenošća ukladišta – što s jedne strane svjedoči radu volontera, a s druge otvorenim srcima donatora – ispunja nas radošću.

„Betlehem je s djelovanjem u Vukovaru započeo 1. veljače 2017. Bilo je pokušaja da se udruga formira ranije, ali su završili neuspješno“, govori nam Blaženka, otkriviš zanimljivu priču kako je postala predsjednica podružnice. „Lidija Dugan, voditeljica programa 'Oprostom oslobođene'⁵³, pozvala me jednom prilikom na trodnevni seminar kod patera Marka Glogovića na Svetice. Zadnji dan, kad je bilo vrijeme za polazak kući, pater me zaustavlja i kaže kako su u molitvi dobili da bih ja mogla voditi Betlehem u Vukovaru. Bila sam šokirana. Do tada nisam imala nikakve veze s pobačajima, stvari poput mobitela bile su mi 'špansko selo', a kako dugo nisam radila, izgubila sam i osjećaj za komunikaciju s većom grupom ljudi. No pater mi je rekao da se ne brinem, već da jednostavno razmislim.“ Odluku je donijela nakon razgovora sa suprugom i molitve. „Odlučila sam to prepustiti Bogu. I u tim mojim komešanjima i razmišljanjima dobila sam glas. Bog mi je jednostavno progovorio: 'Pogledaj kolike sam ti milosti u životu dao, i sada, kada te zovem da mi slušiš, ti se pitaš želiš li, možeš li i hoćeš li.' Taj će glas, govori nam, vječno ostati u njezinu srcu: „Tu su prestala sva moja pitanja i samo sam Boga zamolila da me vodi, da bude moj put u svemu što ću prolaziti i neka bude njemu na hvalu i slavu.“

Potreba za razgovorom

Iako je tu priču čula mnogo puta, potpredsjednica vukovarske podružnice Viola Kasalo ponovno se naježila. Zanima nas zašto se odlučila uključiti u rad Betlehema. „Blaža me pitala želim li volontirati i ja sam na prvu pristala. Nekako me uvijek privlačilo pomagati najmanjima i nemoćima. Humanitarno sam djelovala i prije, ali ne u nekoj udruzi. Isprva mi je suprug bio malo sumnjičav, rekao mi je da pazim što radim i u što ulazim, ali me nije mogao pokolebiti ni milimetar (smijeh). Tako sam s Blažom od početka; učimo, radimo i rastemo zajedno.“

Ističu kako najviše pomažu karitativno te u druženju s obiteljima i majkama u potrebi. Jedna od tih obitelj pristala nas je primiti. Ivana S. (ime je promijenjeno zbog zaštite identiteta, op. a.) dočekala nas je u svom stanu u Vukovaru gdje živi s majkom i troje preslatke djece. Najstariji su blizanci koje je rodila s 14 godina. Treće dijete je, pak, rodila sa 17. Otac je isti, iako nisu u vezi. „On nije bio baš najsretniji što sam zadržala djecu, ali mi je svejedno draga što ih nisam pobacila“, reći će nam Ivana u kratkom razgovoru. Volonteri iz Betlehema redovito joj pomažu i, ono što ističu kao najvažnije, razgovaraju s njom.

„Sve je izraženja potreba za razgovorom“, govori Lola i dodaje kako bi im mnogi nakon jednostavnog druženja rekli: „Baš nam je ovo trebalo.“

Ističu kako imaju i odličnu suradnju s inicijativom „40 dana za život“. „Kako je inicijativa u Vukovaru postojala prije Udruge,

⁵³Više o programu „Oprostom oslobođene“ možete pročitati u idućem potpoglavlju.

majke koje razmišljaju o pobačaju uglavnom se javljaju njima. Ondje ih pokušaju odvratiti od abortusa, a onda mi uskačemo i nastojimo pomoći u svemu što je potrebno, od razgovora i utjehe do materijalnih potrepština za dijete i obitelj.“

Udruga trenutačno broji oko 15 članova, no samo ih je nekolicina aktivnih. Tijekom razgovora Blaženka i Lola istaknule su kako im je cilj bolje prezentirati Udrugu po župama kako bi ljudi znali da postoji netko tko im može pomoći. Vukovarska podružnica jedna je od rijetkih (nažalost) u Hrvatskoj koje imaju svog duhovnika. „Pitali smo naše franjevce, i župnik fra Ivica Jagodić dodijelio nam je mladog svećenika, fra Matiju Marijića.“

Taj jedan glas koji staje u obranu najmanjih

Fra Matija primio nas je u blagovaonici impozantnog samostana sv. Filipa i Jakova koji se uzdiže nad centrom Vukovara. Tijekom razgovora shvaćamo kako nije čovjek od puno riječi, povučen je i čak mu je pomalo neugodno. No njegova uloga svakako je važna, osobito za duhovne razgovore. „Nekoliko puta su mi članovi Udruge uputili majke u potrebi. Nedavno je bila jedna trudna žena na razgovoru, prolazila je teško razdoblje i trebala joj je pomoći. Susreo sam se s njom, bio otvoren i pokušao napraviti što je u mojoj moći.“ Što se tiče ostalog vida apostolata, fra Matija posebno ističe proslavu Dana života u Vukovaru koja je svoj početak imala kod Spomen-križa na ušću Vuke u Dunav. „Kod Križa smo izmolili krunicu, a kasnije sam predvodio večernju svetu misu koja je bila u znaku života. Propovijed sam posvetio toj temi, a članovi Udruge su čitali misna čitanja.“

„Danas, kad je pobačaj toliko prisutan, važan je taj jedan glas koji staje u obranu onih najmanjih i najranjivijih među nama. Zato je to što radi Udruga vrlo plemenito i dobro“, zaključit će fra Matija.

Lidija Dugan i Jasminka Bogojević

Oprostom oslobođene

Nekoliko je projekata opisano u ovoj knjizi koji ne spadaju pod udrugu Betlehem već formalno pripadaju udruzi „Hrvatska za život“ pod kojom djeluje i inicijativa „40 dana za život“. Također, na više mesta objašnjene su veze i poveznice između ovih dvaju pokreta, no usporedba naše sljedeće sugovornice možda najbolje opisuje njihovu suradnju. „40 dana za život i Betlehem su poput dviju sestara“, reći će nam Lidija Dugan, članica inicijative koja provodi važan program „Oprostom oslobođene“ namjenjen ženama koje trpe posljedice namjernog i/ili spontanog pobačaja. Lidija će također reći kako je pater Marko Glogović od „samih početaka inicijative bio netko tko je filtrirao odluke vodstva“.

„Pater je službeni duhovnik inicijative te savjetnik i duhovni asistent za programe udruge.“ Isto vrijedi i za program „Oprostom oslobođene“. „Kad sam otkrila program našla sam se s paterom. On ga je pregledao, svidio mu se i samo mi je rekao: ‘Treba što prije krenuti, previše je žena koje nose rane pobačaja.’“

Kako je sve počelo

S Lidijom smo razgovarali u kafiću jednog vukovarskog trgovачkog centra. Tijekom više od sat vremena shvatili smo kako se radi o osobi koja je pronašla svoj životni poziv, zna svoj posao i voli ono što radi. Vrsta u nestajanju. „Od 2015. sam aktivna u inicijativi i već su se tada počele javljati žene koje su imale iskustvo pobačaja s pitanjem: ‘A što s nama?’ Naravno, mi nismo bili kompetentni za takve situacije, naš fokus bio je na ženama koje su htjele pobaciti ili majkama u potrebi kojima smo pomagali u suradnji s Betlehemom. Međutim, kako su nam se sve više javljale one koje su već imale iskustvo izabranog ili spontanog pobačaja, znala sam da moramo nešto napraviti u vezi s tim. Počela sam se intenzivnije moliti i rekla: ‘Bože, predajem ti svoju službu i ako ti ovo želiš, usmjeri me.’ Iz razgovora s tim ženama znala sam da apostolat neće biti lagan te je moj jedini ‘uvjet’ bio da program bude biblijski utemeljen. Nisam htjela nikakva psihologiziranja ili programe za koje je potrebno dugogodišnje školovanje, već mi je cilj bio jednostavno pomoći nekome u suradnji s Bogom.“

Dodatac poticaj stigao je od prijateljice s Aljaske, također pro-life aktivistkinje. „Ona mi je postavila isto pitanje s kojim smo se sami mučili: ‘Kako pomažete ženama koje su imale pobačaj?’ Rekla mi je kako postoji program ‘Forgiven and Set Free’ te me spojila sa ženom koja je taj program provodila u Mađarskoj.“ Lidija je u međuvremenu kontaktirala organizaciju Abortion Recovery InterNational (ARIN) koja se, kako kaže, bavi „istraživanjem programa pomoći ženama koje su počinile abortus“. Prema njihovim statistikama, upravo je „Forgiven and Set Free“ (hrv. Oprostom oslobođene) najučinkovitiji i najkorišteniji program u svijetu. Naša sugovornica uskoro je došla i do autorice, Linde Cohrane iz SAD-a. „Pitala sam ju je li moguće da program prevedemo na hrvatski i prilagodimo ga našim uvjetima na što je ona odmah pristala. Pater Marko pomogao je da se ‘Oprostom oslobođene’ preoblikuje. Uveli smo svetu misu, klanjanje, pripremu za veliku ispovijed, ukratko – upotpunili smo ga“, govori nam Lidija.

‘Nevjerojatni plodovi’

Prva grupa započela je s radom 2016. godine u Vukovaru. Četrnaest žena prošlo je u deset tjedana osam tema, uz uvodno i završno predavanje. „Sastajale smo se jednom tjedno po dva sata. To je bilo jedno dosta mučno razdoblje zbog svih teških životnih situacija i iskustava koje su žene međusobno dijelile, ali smo uz zajedništvo i međusobnu podršku i uvažavanje lakše

prolazile zadane teme. Plodovi su bili doista nevjerljivi. Žene su osjetile promjenu, osjetile su mir, radost i vjeru da im je Bog doista oprostio te da napokon mogu otpustiti svoj griješak i patnju.“ Uz višetjedni program postoji i druga, prema Lidijinim riječima „učinkovitija opcija“.

„Radi se o intenzivnu prolasku programa u sklopu duhovnih vježbi u šutnji. Taj oblik održava se u crkvenim prostorima od

četvrtka do nedjelje, a pokazao se odličnim zato što žene budu odvojene od obitelji, posla i ostalih obveza te mogu snažno je ući u duhovni svijet. Zahvalna sam na redovnicama i svećenicima kod kojih redovito organiziramo duhovne vježbe jer su svjesni težine situacije te se trude maksimalno smanjiti broj organiziranih posjeta u vrijeme održavanja programa. Znaju da je tim ženama potrebna tisina te da im dječji vriskovi i igra mogu izazvati veliku bol.“

Lidija ističe kako je za nju desetak žena optimalan broj za provođenje programa. Do trenutka našeg razgovora (veljača 2019., op. a.) program je prošlo dvadesetak grupa. Važno je naglasiti i kako „Oprostom oslobođene“ nije namijenjen isključivo ženama koje su abortirale već i onima koje su imale spontani pobačaj. „S jedne strane imate žene koje osjećaju krivnju, sram, osudu i bol, a s druge one koje nose veliku tugu, prazninu te također osjećaj krivnje da su možda mogle nešto napraviti drugačije. Ovaj program sve to odnosi i, usudila bih se reći, s gotovo stopostotnim uspjehom.“

Većina tema temelji se na Svetom pismu te situacijama s kojima se suočavaju biblijski likovi, no prvo predavanje ima ponešto drugačiji oblik. „Cilj nam je da žene prepoznaju način na koji reagiraju na određene podražaje poput slušanja priča o trudnicama, dječjih glasova ili kad netko spomene riječ abortus. Važno je da polaznice lokaliziraju gdje se nalazi njihova bol, je li to u mislima, u srcu, je li tjelesna ili se odražava u odnosima s drugima, možda u spolnim odnosima ili problemima s prehranom... Sa svim tim stvarima smo se već susreli.“

Od 18 do 80 godina

Žene koje prolaze program „Oprostom oslobođene“ mogu dobiti i pomoć stručnjaka, psihologa i liječnika, koji surađuju s inicijativom. Program je predstavljen i na nekoliko susreta u organizaciji Hrvatskoga katoličkog liječničkog društva. „Činjenica je kako postabortivni sindrom kao dijagnoza ne postoji u zdravstvenim enciklopedijama ili kazalima. Na jednom od skupova, ravnatelj jedne naše psihijatrijske ustanove rekao je kako je istraživao bavi li se neki psihijatar, psiholog ili liječnik u Hrvatskoj posljedicama pobačaja na ovaj način, dodavši kako nije našao nijednog. Svi se bave pojedinačnim problemom, npr. žena dođe i kaže da pati od nesanice, a oni joj pripisu tablete za spavanje, ali koji je uzrok tome? Naše žene suočavale su se s različitim posljedicama, od nesanice prouzrokovane noćnim morama do osjećaja velike bezvrijednosti. A kad bi osjetile krivnju zbog učinjenog pobačaja najčešće bi im drugi rekli kako je to ionako zakonom dozvoljeno, kako nisu jedine, kako je to prošlost... Imali smo polaznice koje 40 godina nisu o tome pričale, a kod većine se radilo o prisili, ili od strane bračnog druga i okoline ili zbog životnih situacija.“

Lidija nam govori kako su liječnici tijekom održavanja tribina iznimno dobro reagirali na program. „Liječnici su čuvši naše izlaganje i iskustvo bili ganuti i s punim poštovanjem priznali kako je to što činimo za pomoć osobama koje trpe, uz stručnu medicinsku pomoć, izuzetno važna stvar. Dapače, mnogi su izvukli neka svoja sjećanja i primjere. Drugi su primijetili slične posljedice kod svojih pacijentica koje bi kasnije priznale da su učinile pobačaj. Želim naglasiti kako je tribine o programu ‘Oprostom oslobođene’ bodovala Hrvatska liječnička komora te smo se složili, i mi i medicinska struka, kako je potrebno ostvariti snažniju suradnju na tom polju.“

Program je prošlo čak i nekoliko liječnica. „Imali smo doista različite profile polaznica, od onih starijih od 80 godina do djevojaka koje su tek navršile 18, 19 godina“, reći će Lidija, dodajući: „Bog sve čini novo i okreće na dobro onima koji ga ljube.“

Jasminka Bogojević

S Jasminkom Bogojević, ženom u zrelim godinama, razgovarali smo u društvu Lidije Dugan, voditeljice programa „Oprostom oslobođene“ koji pomaže ženama s ranama namjernog i/ili spontanog pobačaja. Spomenuti program pomogao je da naša sugovornica doživi ozdravljenje nakon što je s 20 godina abortirala svoje četvrto dijete.

„Udala sam se sa 16, majka postala sa 17, a s 20 godina rodila treće dijete. Porod je bio u lipnju da bih već u prosincu saznala da sam trudna po četvrti put“, govori nam u kafiću vukovarskog trgovačkog centra. Nije ju sram pričati svoje svjedočanstvo, odlučna je u namjeri da ljudi saznaju istinu o abortusu. „Moja prva misao bila je što i kako napraviti. Suprug nije htio ni treće dijete, a za četvrtu je samo rekao neka se skloni. Roditelji su mi također držali prodike zbog čestih trudnoća.“ Jasminka ističe kako je voljela djecu te da vjerojatno ne bi pobacila da joj slobodna volja nije bila sputana. „Nisam smatrala abortus grijehom, tada i nisam bila u vjeri. Više sam se bojala za sebe, da će me jako boljeti ili da će mi se nešto dogoditi.“ Na kraju je, kao i toliko žena do sada, otišla na pobačaj nesigurna u svoju odluku. Govori nam kako je mislila da će nakon zahvata osjetiti „olakšanje i zadovoljstvo“, ali...

„Ja sam tog trena umrla. Govorila sam sebi: ‘Raduj se, pa sve je prošlo ok, nećeš roditi’, no bila sam prazna.“ Tri godine kasnije doživjela je svoj prvi psihički napad, da bi u 28. godini „psihički potonula“. Liječila se, svjedoči, gotovo 30 godina. „Koja god klinika postoji, ja sam ju posjetila, koji god lijek, ja sam ga probala. Više puta sam sanjala da je dijete koje sam pobacila bio sin, crne kose i plavih okica. Postala sam živčana, nezadovoljna, a nisam znala čemu bih to pripisala. Svemu sam se radovala kratko i onda bih opet potonula. Pijem šaku lijekova, ali pomaka nema, noge klecaju, u glavi se vrti, gušim se, imam napadaje panike... ne mogu čak ni u trgovinu.“ Njezino stanje utjecalo je i na bračni život. „Neprestano smo se svadali, a i spolni odnosi postali su problem jer sam se stalno pitala što imam od toga ako poslije moram ići na abortus.“

Molitvena zajednica

O uzroku svog problema nije imala s kim razgovarati. „Muž je bio presretan jer sam abortirala, a roditeljima nisam ni rekla za trudnoću. Slagala sam im da sam imala problema s bubregom i da sam zato išla u bolnicu.“ Situacija se počela mijenjati nakon što je krenula u molitvenu zajednicu. „Počela sam se otvarati, spoznala Boga, naučila molitve, ali sam još uvijek bila zakočena. I jednom sam na zajednici, vjerojatno me Duh Sveti nagnao, rekla da sam napravila abortus i da mi je to rak-rana.“

Na jednoj duhovnoj obnovi u molitvi je, tvrdi, dobila spoznaju da se treba uključiti u apostolat za život. „Nakon godinu i pol upoznala sam Lidiju koja mi je rekla za ‘40 dana za život’ i znala sam – to je to. Stajala sam pred bolnicom i molila se za nerodene. Kad je krenuo program ‘Oprostom oslobođene’ i tu sam se uključila i doživjela potpuno ozdravljenje.“ Tvrdi kako joj je program pomogao da se dodatno otvori. „Shvatila sam da sam oprostila i suprugu i drugima, ali da nisam mogla sebi oprostiti. Ljutila sam se na sebe što sam bila tolika kukavica da nisam ni suprugu ni roditeljima mogla reći: ‘Ma tko vas šša, ja ću roditi makar se rastali.’ Išla sam linijom manjeg otpora i od onog trena kad sam napokon oprostila sebi postala sam druga osoba. Ožiljak je ovdje i nikada neće nestati, ali je rana zacijeljena. Mogu o tome pričati da ne plačem i da ne osjećam krivnju, slobodna sam osoba.“

Nakon što je prošla program nestali su i njezini zdravstveni problemi. „Došla sam na kontrolu psihijatru i on me pitao što ja tu tražim jer sam mu izgledala zdravo. Odgovorila sam da me je Bog oslobođio, a on je u nalazu napisao: ‘Ozdravila ju je vjera.’“

Poruka ženama

Danas je gotovo cijela njezina obitelj uključena u apostolat za život. „Kći je voditeljica 40 dana za život u Vukovaru, unuka je u inicijativi u Đakovu. Druga kći radi u lokalnoj ginekološkoj ordinaciji te je također u timu inicijative dok ostali mole ispred bolnica. Čak me i suprug vozi na molitvu te, ponekad, kratko i ostane.“ Jasminka ističe kako se i on polako mijenja. „Gledao je moje svjedočanstvo na Laudato TV-u i, što me iznenadilo, plakao je. No i dalje pobačaj ne vidi kao grijeh...“

Jasminka bi voljela kada bi i druge žene njezinih godina koje su abortirale svoju djecu prošle proces oslobođenja, oproštenja i ozdravljenja. „Jako me boli i iznimno se brinem za žene mojih godina koje su to napravile, a još si nisu posvijestile težinu toga. Treba ih pozvati i educirati jer mnoge od njih će umrijeti a da nikome nisu rekle ili isповjedile svoj grijeh. Osjećam veliki poriv da radim s njima.“

Betlehem - Vinkovci

Tijekom naših putovanja upoznali smo na desetke predanih i hrabrih ljudi punih ljubavi, koji svoje vrijeme nesobično predaju za obitelji u potrebi, parove, samce, majke i nerođene. No moramo istaknuti kako nas se posebno dojmila skupina žena iz Vinkovaca koje od 2012. organizirano skrbe za život u gradu na Bosutu. Sladana Petričević, Senka Krišto Sladin, Zrinka Ivanko, Ruža Jurić (jedna zanimljivost, Ruža je tetka patera Marka Glogovića), Gordana Uzunić i Marica Barić, zajedno s drugima⁵⁴, prije svega su prijateljice, a iz tog odnosa onda proizlazi njihova ljubav i djelovanje prema potrebitima. Naš zajednički susret pokazao nam je optimističnije lice apostolata za život.

Ako ste pro-life aktivist, velika je vjerojatnost da ćete naići na nerazumijevanje svoje obitelji, okoline, ponekad čak i Crkve, za svoj apostolat. Ponekad će upravo oni kojima pomažete biti izvor vaših frustracija, točnije njihova nezahvalnost i sklonost ponavljanju istih pogrešaka. Ako većina posla pritom pada na vaša leđa, bez većeg priloga drugih, ta frustracija može dodatno doći do izražaja. Čini nam se kako je upravo snažna povezanost među članicama vinkovačke podružnice ono što ih je sačuvalo od ovih opasnosti, pritom posluživši nama kao svjedočanstvo u svjedočanstvu. Taj „dar zajedništva“ očituje se i u suradnji Betlehema – Vinkovci s drugim akterima u gradu. Od komunalnog društva, bolnice, običnih građana pa čak do gradskih vlasti. Takvu jedinstvenost društva i javne zajednice s Udrugom nećemo, nažalost, vidjeti tijekom naših sljedećih putovanja.

„Prvi slučaj i odmah uspjeh“

„S dozvolom župnika u Ivankovu počele smo se okupljati 2012. godine kao zajednica ‘Treće Srce’, govorio nam Sladana, predsjednica udruge Betlehem – Vinkovci. „Marija Žic i ja osjetile smo poticaj u srcu da se borimo za nerođene te smo se javile pateru Marku. Uz njegovu podršku osnovale smo molitvenu zajednicu koja se okupljala srijedom u župi. Pater Marko kasnije nam je savjetovao da uz molitvu počnemo i djelovati te smo 23. siječnja 2013. osnovale Udrugu. Predstavljanje smo održale u Velikoj crkvi u Vinkovcima na Dan života.“

Ubrzo su dobile i svoj prvi „slučaj“. „Prva majka koja nam se javila bila je gospođa Snježana s iznimno komplikiranom obiteljskom situacijom. Kontakt s nama uspostavila je njezina rođakinja rekavši nam kako je Snježana ostavljena trudna u bezizlaznoj situaciji te da želi pobaciti. Gospođa je pristala da se zajedno s nama bori za život, iako je bilo uspona i padova – u jednom trenutku htjela je pobaciti, u drugom roditi – ali je na kraju, uz pomoć zagovorne molitve⁵⁵, na svijet donijela djevojčicu Emu.“

„Naš prvi slučaj i odmah uspešan“, uz smijeh dodaju članice Betlehema, dok sjedimo u prostorijama Udruge u centru Vinkovaca. Odličan prostor koji služi kao mjesto za sastanke, druženja te kao skladište za potrepštine ustupila im je obitelj Raguž. Kao što smo rekli, postoje ljudi u gradu koji prepoznaju njihov rad.

Ističu kako se redovito trude prezentirati Udrugu po župama što nerijetko doneše plod. Kao prilog svojoj tvrdnji ispričale su nam svjedočanstvo iz župe u blizini Otoka. „Nakon predstavljanja Betlehema u crkvi jedna je žena otisla k svojoj susjadi, trudnici koja je nosila peto dijete i htjela pobaciti. Rekla joj je da postoji udruga koja će se brinuti za nju i njezino dijete. Majka je na kraju, uz našu potporu, rodila sina, no on je nakon dvije godine obolio od raka te ubrzo preminuo. Doživjeli smo to dijete kao malog andžela koji je ponio križ za svoju, nažalost nesređenu, obitelj.“

Nije to jedina priča koja, uz radost zbog spašenih života, donosi i gorki okus spoznaje kako smo u ovom svemiru ipak samo stvorena s ograničenim utjecajem. „Jedna mlada djevojka je ostala trudna, ali je bila ovisnica. Otac ju je doveo župniku, a on

⁵⁴Uz njih, u vinkovačkoj podružnici udruge Betlehem još djeluju Marija Žic, Vesna Petrović, Jasmina Markić, Iva Pandža i Marija Šuran, no one nisu mogle prisustvovati našem zajedničkom susretu.

⁵⁵Sladana će nam u kasnjem razgovoru spomenuti još dvije majke koje su uz ustrajnu molitvu volonterki Udruge rodile, i to nakon iznimno duga perioda. Ivana Tadić rodila je malog Tea nakon 10, a Sandra Škoro Božić maloga Luku nakon čak 17 godina čekanja.

ju je potom poslao nama. Imala je 18 godina i, zamislite koje je to neznanje bilo, nije znala čemu služi duda. Rodila je sina, a mi smo joj pomogli na različite načine, poput nabavke kolica i krevetića. Zvali smo ih i na božićnu zabavu, tj. druženje za majke s djecom. Maleni je pritom dobio poklon, slikao se s anđelom i ona je zbog svega toga bila presretna. Toliko ga je voljela, toliko je bila radosna, ali je, nažalost, ubrzo nakon toga preminula. To se odvilo prošle godine (razgovor smo vodili u veljači 2019., op. a.), a maleni je na kraju ostao s djedom“, govore nam volonterke dok im se u glasu osjeti bol zbog gubitka pomiješana s radošću zbog novog života.

„Kod većine žena i obitelji kojima pomažemo radi se o teškim životnim situacijama. Nitko od njih ne živi idealno, od nesrećnih obiteljskih odnosa i mijenjanja partnera do nesređene finansijske situacije. Imamo i mamu koja će roditi treće dijete s trećim muškarcem. Ali dijete je tu najbitnije i sve ostalo moramo zaboraviti.“, ističe Sladana.

Njezina prijateljica i kolegica, Senka Krišto Sladin, dodaje: „Mi te žene prvenstveno gledamo kao majke, nosile prvo, drugo ili treće dijete. Nije bitno ni tko su očevi, to je njihov odabir. Uglavnom se radi o ženama koje su problematične same po sebi, koje žive u komplikiranim životnim situacijama i onda još nađu muškarce u jednako lošem stanju. Valjda se takvi ljudi privlače. Ali na nama nije da osuđujemo, već da ih pokušamo razumjeti. Puno puta se s njima i ne slažemo ili osjećamo da nas iskoristavaju. No važno nam je samo da pomognemo majci da zadrži dijete i pruži mu ljubav.“ U trenutku razgovora naše članice imale su evidentirane 152 osobe kojima su tijekom nekoliko godina djelovanja pomogle.

Prva grobnica u Hrvatskoj

Uz karitativno djelovanje i molitvu (osobito širenjem pobožnosti Križnog puta nerođenih), volonterke vinkovačke podružnice udruge Betlehem posebno su ponosne na projekt grobnice za nerođene koja je dovršena 2014. Radi se o prvoj takvoj grobnici u Hrvatskoj, a pokrenuta je prvenstveno zahvaljujući pritisku nekolicine roditelja koji nisu imali gdje pokopati svoje preminule mališane. Jedna od njih je Katarina Bartulović, čiji je sin Josip prvo dijete sahranjeno u zajedničku grobnicu udruge Betlehem. Naše sugovornice kažu da grobnica, s reljefom koji je napravio akademik Ivan Bazina, postoji prvenstveno kako bi roditelji imali mjesto da zapale svijeću i pomole se, tj. kako bi pronašli svoj mir. „Oni znaju da je postojao Josip, Ana, Eva, Mateo, da su ta djeca bila živa i da je ispod majčina srca kucalo njihovo.“ U trenutku razgovora u grobnici je bilo pokopano 35 djece.

Članice Udruge posebno ističu suradnju s bolnicom s kojom imaju ugovor o preuzimanju tijela beba preminulih u trudnoći. „Svaka majka koja izgubi dijete dobije obrazac na kojem treba zaokružiti jednu od tri mogućnosti: hoće li sama preuzeti tijelo, ostaviti ga bolnici ili predati udruzi Betlehem. Ugovor je takav da bolnica vrši ukope preko udruge Betlehem, tako da i djeca ostavljena njima na kraju završe u zajedničkoj grobnici na vinkovačkom groblju. Tu su nam jako pomogli doktor Dražen Švagelj i doktorica Kata Krešić te tadašnji bolnički kapelan don Ivan Kuterovac.“

Odličnu suradnju ostvaruju i s gradskim grobljem u organiziranju pokapanja malih beba, ali nesebična pomoć dolazi sa svih strana. Posebno ističemo jedan zanimljiv slučaj: „Zbog ograničena prostora djecu ne možemo pokopati u klasičnim škrinjama, već su nam potrebni manji lijesovi. Jedan gospodin ponudio se da bez ikakve naknade radi posebne lijesove za naše bebe.“ Napomenimo i kako je sproveđe za malene jedno vrijeme vodio vlč. Ladislav Dort, župnik Župe Srca Isusova u Vinkovcima. Kasnije je tu dužnost preuzeo kapelan Nikola Kaurin.

Volonterke udruge Betlehem - Vinkovci

Djelovanje u zajednici

Zanimljivo je istaknuti način na koji članice Udruge, uz posjet župama, šire svijest o njihovu postojanju i radu. Možda je najbolji primjer projekt simpatična naziva „Pelene za malene“.

„Uz dozvolu ravnatelja posjećujemo škole te u svakom razredu predstavimo projekt kupnje pelena za korisnice naše Udruge. Zamolimo učenike da doniraju dvije ili tri kune, ali tako da sami, kao razred, kupe paket pelena. Nije nam cilj dobiti novce pa da se drugi onda pitaju na što smo ih potrošili. Ovako djeca aktivno sudjeluju, a mi pelene samo odnesemo našim majkama.“ Ovdje uskače tetka patera Marka, Ruža: „Zamislite samo koliko sam puta čula majke koje govore da bi rodile još djece samo da im netko da pelene.“

„Sve se može naslijediti, i kolica i robica, ali pelene ne, što ih čini najskupljom stavkom u obiteljskom budžetu“, nadodaju ostale. Ukratko, formula glasi: kuna po kuna = pelena; pelena po pelena = novi život. Ne čini se komplikirano.

Katarina Bartulović

Advent⁵⁶ je razdoblje koje se najbolje može opisati riječju „iščekivanje“. Neki iščekuju darove, neki obiteljsko zajedništvo, a kršćani (bi trebali) dolazak Djeteta Isusa na svijet. Katarina Bartulović tog je adventa, 2014. godine, nosila malog Josipa, svoje treće dijete, no, nažalost, njegovo rođenje nije dočekala. Josip je preminuo u 22. tjednu trudnoće. Katarina ga je, svjedoči, htjela pokopati, no za to nije imala novaca, a svjesnost da će njezino ljubljeno dijete završiti u medicinskom otpadu užasavala ju je. Istovremeno, nekoliko se žena okupljenih oko vinkovačke podružnice udruge Betlehem borilo kako bi u Hrvatskoj osnovalo prvu grobnicu za pokop nerođene djece. Godinama kasnije, Sladana Petričević, predsjednica ogranka Betlehem – Vinkovci, kazat će nam kako je Katarinina ustrajnost i želja da njezino dijete bude sahranjeno pridonijelo završetku grobnice prije roka. Maleni Josip tako je postao prvo dijete sahranjeno u prvoj grobnici za nerođene u Hrvatskoj.

S Katarinom smo razgovarali tijekom posjeta vinkovačkoj podružnici u veljači 2019. godine. Posvjedočila nam je o emociонаlnom vrtuljku koji je prolazila, neshvaćanju bliskih ljudi, ali i neočekivanom razumijevanju koje je dobila od dotad nepoznatih osoba. Pogreb malog Josipa održao se 22. prosinca 2014. Na njemu su bili prisutni samo roditelji i članovi Betlehema. Ukrzo nakon pogreba Josipovi roditelji susreli su se s novim križem – njihov drugi sin imao je autizam. Katarina tvrdi kako je obitelj to bolno iskustvo promijenilo na bolje. „Prije sam djecu i roditeljstvo shvaćala olako, danas sam zahvalnija“, reći će. Razgovor s nama nije joj bio prvi put da svjedoči, odlučila je svojim primjerom pomoći ljudima koji se nalaze u sličnoj situaciji. Ovdje donosimo ranije sastavljeni svjedočanstvo koje je iz dubine promijenilo njezinu obitelj. Tekst svjedočanstva na nekim smo mjestima stilski izmijenili i nadopunili novim informacijama iz našeg zajedničkog razgovora.

Svjedočanstvo Katarine Bartulović

Ja sam Katarina Bartulović, majka četiriju anđela od kojih se sin Josip danas nalazi na nebu. Željela bih s vama podijeliti svoju priču i posvjedočiti o tome kako je Bog djelovao svojom očinskom ljubavlju u trenutku kad mi je bilo najteže, kada sam pomisnila da On spava i ne misli na nas. Vjerujem da i sada među vama ima ljudi koji su barem jednom pomisili to, da Bog spava, da ne čuje naše molitve i prošnje. Takvo razmišljanje je pogrešno i nitko od nas ga ne bi trebao imati, ali svi smo mi ljudi. Koliko god se trudili ne griešiti, činili to nesvesno ili svjesno, On nas prihvata, prašta i voli nas, ne odustaje od nas, vodi nas kroz život, svakoga dana nam iznova pokazuje koliko nas ljubi. Samo mu moramo vjerovati, jer On sve radi s razlogom.

Oduvijek sam maštala o velikoj obitelji, o razigranoj djeci koja me oduševljavaju iz dana u dan, a treća trudnoća je bila veliki korak u ispunjavanju tog cilja. Iznova se pokrenula lavina radosti, nježnosti i razigranosti te nam se svima uvukla pod kožu, s nestrljenjem smo čekali svaki djetetov pokret i svaki ultrazvuk. Bili smo presretni, osobito naša kćerkica Iva koja bi svakog dana nekoliko puta dolazila pomaziti bebicu, zapitkivajući hoće li biti braco ili seka, te smišljajući imena govorila koliko ju voli te da jedva čeka da izade iz trbuha. Čak nam je pomogla sklapati krevetić za bebu i izabrati nova kolica koja će joj odgovarati. Bila je presretna i uzbudeno pričala svima o trudnoći.

Jedne večeri surfajući internetom naišla sam na članak koji me jako zainteresirao jer se radilo o sahrani malog anđela. Naslov je glasio „Nisam željela da moje dijete završi u medicinskom otpadu – pokopala sam ga u grobnici za nerođenu djecu u Mostaru“. Članak sam pročitala u dahu. Rastužio me, bilo mi je teško čitati o takvom iskustvu, a bojala sam se i razmišljati o tome. Nisam htjela niti mogla zamisliti da bi nam se nešto slično moglo dogoditi, osobito jer nisam više bila u kritičnim mjesecima trudnoće. U molitvama

⁵⁶Krvavica, T. (2019). ‘Našeg Josipa položili smo 2014. u grobnicu za nerođene, nezamislivo mi je bilo da završi u medicinskom otpadu’. Preuzeto 17. srpnja 2019. s <https://www.bitno.net/vjera/svjedocanstva/naseg-josipa-polozili-smo-2014-u-grobnicu-za-nerođene-nezamislivo-mi-je-bilo-da-završi-u-medicinskom-otpadu/> (svjedočanstvo je za potrebe monografije na nekim mjestima redigirano).

smo često molili Svevišnjega da nam pripazi na bebicu i da je čuva. Nisam ni slutila da me Bog pripremao na gubitak djeteta pružajući mi taj članak da ga pročitam. Nakon dva tjedna došao je red za kontrolu i ultrazvuk.

Ušla sam u ordinaciju vesela, razgovarajući s lječnicom, u iščekivanju još jednog pogleda na našeg malog anđela. Ultrazvuk je počeo, lječnica je iznenada promijenila izraz lica. „Beba nije živa“, izgovarala je okrenuvši mi ekran na kojem je bila slika bespomoćnog, usnulog dječaka. Šok i nevjerica na našim licima, bio je to trenutak u kojem mi je srce puklo od tuge i bola. Pomicala sam kako je Bog djelovao. Odmah ujutro na redu su bile injekcije za poticanje trudova a kroz glavu mi je prolazio članak o pokopu bebe. Molili smo se, molitve su tekle kroz bol, tugu i suze. Osjećala sam da mi se duša odvaja od tijela i odlazi nekamo – tada sam shvatila što znači umirati od tuge. Suprug me iznova i iznova podsjećao da moram biti jaka, da me i djeca kod kuće trebaju.

Prisjećajući se razmišljanja okoline, bojala sam se da nitko neće razumjeti zašto želim sahraniti svoje dijete. Pozvala sam tadašnjeg bolničkog dušobrižnika da mu priopćim da želim dostoјno sahraniti svoje dijete. Do tada su iskustva uglavnom bila takva da bolnica pokapa mrtvorodenčad zajedno s bolničkim otpadom, što nikako ne doliči crkvenom stavu da tijela začete djece, bilo da su namjerno ili nemjerno pobačena, trebaju imati isto poštovanje koje se običava iskazati posmrtnim ostacima drugih ljudi. S obzirom na to da smo u to vrijeme imali na raspolaganju vrlo malo novca, nismo mogli ni pomicati o kupnji grobnog mjesta ili grobnice. Dapače, s obzirom na finansijsku situaciju nismo imali novaca ni za prijevoz i izradu posebnog ljesa. Sve to budilo je još veću tugu i bol. Nezamislivo mi je bilo da bi moje dijete moglo završiti u medicinskom otpadu, osjećala sam se užasno zbog toga. U bolnici sam provela nekoliko dana i zbog cijele napetosti i iščekivanja kako će se riješiti ta situacija nisam mogla spavati.

Bolnički dušobrižnik iznenadio nas je priopćenjem da upravo u Vinkovcima udruga Betlehem čeka grobno mjesto za izgradnju grobnice za nerodenu djecu, ali da će se, nažalost, do realizacije tog plana još čekati. Između ostalog, pojavio se prijedlog da anđela sahranimo u grobnu bake i djeda. Osjećala sam se mirnijom dok mi nisu priopćili da s obzirom na to da sam trudna 22 tjedna, možda neću moći dobiti od bolnice tijelo našeg djeteta jer tada zakonski to nisu bili dužni učiniti ako je dijete lakše od 400 grama. Nisam znala da se čovjek i dostojanstven ispraćaj mijere u gramima. Svećenik je rekao da će sve učiniti da dobijemo tijelo bez obzira na težinu. Sljedeće večeri, oko 21 sat, u prisustvu mog supruga rodio se naš mali anđeo Josip. Kroz tugu i bol dočekali smo ga s nježnim osmijehom. Odmah su ga odnijeli od nas, ali kada smo iskazali želju da ga vidimo, uz malo negodovanja, u sobu su ga ipak vratili na nekoliko sekundi. Mali uspavani anđeo ležao je kao da sniva najljepše snove na svijetu, bio je prekrasan. Da smo ga smjeli uzeti u ruke, stao bi nam na dlan. Cijeli moj svijet bio je na dlanu i težio je svega 122 grama.

Otpuštena sam kući iz bolnice, a Josipovo tijelo je ostalo na obdukciji. U naredne dane u ovo more tuge počele su se ulijevati pozitivne vijesti. Prva vijest je da ćemo ipak nakon obdukcije dobiti tijelo od bolnice bez obzira na težinu djeteta. Samo nekoliko dana poslije stigla je i druga prelijepa vijest – udrugi Betlehem dodijeljeno je grobno mjesto te je naš sin mogao biti sahranjen u grobnici za nerodenu djecu. Lagnulo nam je, znali smo da će to mjesto biti posebno vječno počivalište našeg djeteta i sve druge nerodene djece koja sada imaju gdje biti pokopana i kojima imamo gdje zapaliti svijeću.

Iznimno brzo su se skupile donacije za izgradnju grobnice i ovim putem se ja, kao majka djeteta koje počiva u grobnici u miru Božjem, zahvaljujem svima koji su na bilo koji način u tome pomogli. Do ostvarenja želje da sahranimo našeg malog anđela nije bilo lako doći, ali kada su se skupili dobri ljudi koji su prepoznali važnost grobnice, sve je uistinu bilo puno lakše i brže.

Naš Josip sahranjen je 22. prosinca 2014. godine. Konačno smo osjetili mir, ljubav, duhovnu vezu između nas i našeg sina. Na

pogrebu mi je bilo teško i plakala sam, no istodobno bila sam sretna jer sam znala da će Josip biti tu, da će uvijek moći pristupiti grobu i zapaliti svijeću, donijeti cvijeće, da ćemo moći razgovarati. Unatoč velikoj tuzi osjećala sam mir, svaku zraku sunca gledala sam nekako posebno. Osjećala sam kao da je on pored mene, da je poput anđela prisutan.

Odlazak na groblje sve nas utješi kada znamo da tamo, u donjem lijevom kutu grobnice, možemo spustiti dlan i znati da je njegovo tijelo ondje. Još jednom se od srca zahvaljujemo udrugama Betlehem, velečasnog Ivanu Kuterovcu, vinkovačkom gradskom groblju, vinkovačkoj bolnici te svima onima koji su na bilo koji način pomogli da mi roditeljima imamo tih nekoliko kvadrata. Naše malo mjesto mira, molitve, nade i vjere da će jednoga dana svako začeto dijete imati pravo na ovakvo dostojanstveno počivalište.

Katarina Bartulović

Betlehem - Osijek

Zvukovi svećenikova glasa, orgulja i zborског пјевanja uspinju se pa potom poput slapa slijevaju po zidovima osječke konkatedrale sv. Petra i Pavla, uvodeći nas, uz miris tamjana, u mistiku Kristove žrtve i ljubavi. Kasnije će nam neki Osječani reći kako im je liturgija u konkatedrali dosadna, no nas je nakon napornih dana u Vukovaru i Vinkovcima napunila novom snagom.

Ispred konkatedrale na prostranu trgu čekamo naše sugovornike. Kasne, a ne možemo ih dobiti na mobitel. Ne brine nas to previše, dan je lijep, a središte Osijeka dovoljno privlačno da nam odvrti pažnju. Opravdani razlozi kašnjenja (koji su previše intimni da bismo o njima podrobno pisali) utvrdili su naše uvjerenje kako oni koji se posvete apostolatu za život nerijetko počnu trpjeti u osobnom životu. Naša sugovornica, Ana Krušlin, predsjednica osječkog ogranka udruge Betlehem, to poprilično dobro podnosi.

Ana se u pro-life angažman uključila nakon obraćenja. Odluku je potaknula i činjenica da pobačaj u njezinoj obitelji nije bio nepoznat. „Kod mojih roditelja javljala se rijetka komplikacija krvnih grupa. Bratu su nakon poroda morali mijenjati krv pa su majci savjetovali da više ne rađa. Ukupno je napravila pet pobačaja“, govori nam otvoreno. „Situacija se počela mijenjati s mojim obraćenjem. Majka je prošla program ‘Oprostom oslobođene’ koji vodi Lidija Dugan te je danas također članica Betlehema.“

‘Instrument u Božjim rukama’

Osječka podružnica osnovana je na blagdan Gospe Fatimske, 13. svibnja 2013. godine. Okupljanje je započela Brankica Jonjić, nastavila Katarina Pandžić, a od 27. siječnja 2019. vodstvo je preuzeila naša sugovornica. Službeno priznanje nadbiskupa đakovačko-osječkog mons. Đure Hranića Udruga je dobila 28. listopada 2015. U trenutku razgovora duhovnik im je bio vlč. Ivica Martić, a sjedište i skladište bilo im je u Župi sv. Josipa Radnika.

Ana nam je otkrila kako Udruga ima tridesetak članova od čega dvadeset aktivnih. U radu podružnice od početka sudjeluju Slobodan Škrbić, Kata Đukić, Mirjana Eržić, Ruža Matanovac, Vlasta Cerjak te redovnice, sestra Franjica i sestra Bernardina, koji uz spašavanje života nerođenih pomažu i trudnicama te obiteljima s malom djecom. Pritom će sami reći kako su oni „samo instrument u rukama Božjim, koji je začetnik svakog djelovanja“.

Napravili su i grobnicu koju je pater Marko blagoslovio, iako je u ožujku 2019. – kada smo vodili razgovor – ugovor s bolnicom oko dobivanja tijela preminule nerođene djece za ukop još čekao odobrenje. Do tad ozalošćenim roditeljima pomažu savjetom. „Sjećam se jedne djevojke koja je izgubila bebu u desetom tjednu trudnoće pa su joj u bolnici dali tabletu za odbacivanje ploda. Tražila je našu podršku te smo ju potaknuli da kod osoblja inzistira na dobivanju djetetovih ostataka. Mi smo se molili dok je ona vodila prave borbe s djelatnicima bolnice. Na kraju je uspjela dobiti dijete i sahraniti ga.“

Ana će reći kako smatra da je cijeli njihov rad zapravo plod molitve koja je neodvojiva od karitativnog djelovanja svih betlehemske podružnice. Članovi Betlehema – Osijek tako u kapelici osječke bolnice svakog prvog petka pohode svetu misu, a svakog petka klanjanje s nakanom za nerođene. Također, poput Tješitelja Milosrdnog Isusa u Zagrebu⁵⁷, svakog 18. u mjesecu okupljaju se na molitvi u crkvi svetog Josipa Radnika. Brojka 18 pritom označava broj dana nakon kojih počinje kucati srce djeteta u majčinoj utrobi⁵⁸. Pokrenuli su i svakodnevnu molitvu za nerođene po uzoru na Gospin štit⁵⁹. Oko 25 molitelja raspoređeno je tijekom tjedna, prikazujući za nerođene i rad Udruge svetu misu te post i molitvu po izboru.

⁵⁷O čemu više možete pročitati u potpoglavlju Molitvene akcije i apostolati (poglavlje „...i još...“).

⁵⁸Većina izvora tvrdi kako srce fetusa počinje kucati tri tjedna od začeća (21. ili 22. dana). No neka novija istraživanja spuštaju tu granicu čak do 16. dana. Stoga brojka 18 ovdje služi više kao simbol.

⁵⁹Još jedan projekt o kojem možete više pročitati u potpoglavlju Molitvene akcije i apostolati.

Spašavanje pred zahvat

Ana kaže kako, unatoč nekoliko godina djelovanja, svijest o postojanju Udruge još uvijek nije dovoljno raširena među vjernicima. No plodovi postoje. „Jednu djevojku praktički smo skinuli sa stola za abortus. Časna sestra Bernardina, koja djeluje u sklopu Udruge, došla je u bolnicu i razgovarala s trudnicom koja se potom odlučila za život.“

„Imali smo i slučaj trudnice koja je bila psihički bolesnik. Imala je određenih problema sa suprugom, a na kraju je za rješenje situacije bio dovoljan samo razgovor. Ona je u biti trebala nekoga tko će je saslušati“, ističe Ana, dodajući kako su neki volonteri Udruge znali primati potrebite majke i u svoje domove. „Naša članica primila je trudnicu koja nije htjela pobaciti. I suprug i ona bili su iz problematičnih obitelji te je njihov odnos također bio problematičan. Nakon što je rodila vratila se partneru te su krstili dijete i vjenčali se u crkvi. Ukratko, sve je dobro završilo“, svjedoči nam.

Razgovor koji smo započeli u centru Osijeka, zaključili smo na Centralnom groblju. Grobnica udruge Betlehem (u trenutku razgovora u njoj nitko nije bio pokopan) nalazi se na lokaciji već namijenjenoj za ukop najmanjih. Deseci križeva koji je okružuju, s ispisanim imenima i godinama (ili mjesecima) prerano preminule djece, prisiljavaju vas na tišinu. No ta je tišina dostojanstvena jer je njihovo postojanje bilo stvarno, bez obzira na kratkoču životnog vijeka. Ona imaju imena, imaju svoje obitelji i ljude koji ih se sjećaju i nisu, poput mnoge nerođene djece, jednostavno bačena u medicinski otpad. Zato je važno i postojanje grobnice udruge Betlehem, osobito za roditelje koji nemaju svoje grobno mjesto ili si ga ne mogu priuštiti, ali i za podizanje svijesti kako i nerođeni zaslužuju jednakost dostojanstvo.

Zato su volonteri Udruge poput modernog Tobita koji potiho sahranjuje pripadnike svog plemena. Ako se nitko ne bude brinuo, oni će učiniti sve da dođu do djetetova tijela; ako se nitko ne bude sjećao, oni će zapaliti svijeću; ako se nitko ne bude molio, oni će pasti na koljena. A ako se svijet tomu bude smijao, Bog će još obilnije nagraditi.

Prilika za susret

„Ušli smo u jedan prostor, da budem precizniji, u ogroman vakuum. Za mlađu ekipu postoje Duhos, SKAC i slične inicijative, ali generacija 30+ kao da je zapostavljena, čak stigmatizirana od društva. Ako si samac između 30 i 50 godina, kao da imaš nekakav pečat. S jedne strane stalno te s nekim povezuju, a s druge optužuju što si samac, a nitko zapravo ne razumije u čemu je problem. Mi smo odlučili ući u taj prostor“, govori nam Tomislav Belavić, voditelj „Prilike za susret“, inicijative unutar Betlehema koja okuplja slobodne katoličke djevojke i mladiće u zrelim godinama.

Sjedimo u jednom od kafića u centru Osijeka. Dok prilazimo mjestu sastanka okrećemo se oko sebe, diveći se secesijskim palačama i skladnoj ljepoti grada na Dravi. Tomislav govori sa žarom, vjeruje kako Prilika za susret može probuditi grad te biti poticaj i za druge dijelove Hrvatske, barem onaj zreli dio populacije koji (pre)često zapadne u letargiju. „Poticaj sam dobio tijekom duhovnih vježbi svetog Ignacija. Ubrzo se skupilo nekoliko nas koji slično razmišljamo te smo prije par godina krenuli sa susretima.“

Naš sugovornik odmah na početku želi rješiti nedoumice i pogrešna shvaćanja koja postoje o projektu. „Poanta susreta nije da se ljudi žene i udaju. Nama je cilj okupiti osobe u zrelim godinama na opuštenim druženjima, vratiti se na osnove kako bi se ljudi oslobodili strahova, rana i prepreka koji ih sprječavaju u otvaranju drugima. Ako će se netko pritom upoznati i započeti vezu, super, ali to nije cilj. Ponekad nam se javljaju osobe i pitaju možemo li im pronaći djevojku ili mladića. Ne... mi nismo takva zajednica, mi ne povezujemo. Primarni nam je cilj da se ljudi dođu družiti.“

„Prilika za susret“ započela je s djelovanjem 2016., ali se službenim početkom smatra rujan 2018. Zajednica je dobila i odobrenje za djelovanje od nadbiskupa đakovačko-osječkog Đure Hranića. „Aktivnih je članova nas pet-šest, a susrećemo se svaki petak u župi u Divalentovoj (crkva sv. Ćirila i Metoda). Susreti su otvoreni za sve samce između 30 i 50 godina. Redovito nas na druženjima bude desetak. Ponekad imamo filmsku večer, drugi put igramo društvene igre ili imamo molitveni susret. Održali smo i radionice te svjedočanstva bračnih parova. Ljudi nam dođu, opuste se. Poneki se otvore i pozivu za kavu i kasnije vezu.“

„Ovo mjesto zovem inkubatorom, mjestom gdje ljudi dođu, stasaju i potom idu dalje“, kaže nam Tomislav, dodajući: „Već imamo dva braka i nekoliko veza. To je konkretni plod s obzirom na to da smo mlađa zajednica.“ Tomislav smatra kako se njihovo djelovanje odlično uklapa u rad udruge Betlehem. Ili, kako je to izrekla Ana Krušlin, voditeljica Betlehema – Osijek: „Na ovaj se način stvaraju zrele osobnosti za brak i reže se u korijenu problem Betlehema. Mi liječimo simptome, a ‘Prilika za susret’ sprječava uzroke.“

Susret za mladiće i djevojke

- Ekipa „Prilike za susret“ organizirala je nekoliko okupljanja na nadbiskupijskoj i nacionalnoj razini za mladiće i djevojke u zrelim godinama.
- Prvi takav, pod gesmom „Za ljubav je potrebna zrelost“, održan je 18. svibnja 2019. u Ovčari, blizu Đakova. Tom prilikom okupilo se šezdesetak sudionika u svetištu Božjeg Milosrda u Ovčari, gdje su sudjelovali u veselim druženjima, ugodnim razgovorima i opuštenom upoznavanju. Sličan susret održan je 9. studenoga u Cerniku kod Nove Gradiške.
- Zajednica koja djeluje u osječkoj župi Ćirila i Metoda u Divalentovoj ulici ima iza sebe već mnogo održanih aktivnosti poput raznih predavanja, svjedočenja bračnih parova, društvenih večeri, hodočašća, zajedničkog ljetovanja, izleta, biciklijada i roštiljanja, no velike susrete u Ovčari i Cerniku nazivaju krunom dosadašnjeg rada.

Dalmacija

Elvis Jurjević i Ivana Kalmeta

Betlehem - Zadar

Mi smo ljudi loši učenici. Unatoč tisućama godina zajedničke povijesti i akumuliranog znanja najčešće ne učimo ni na tuđim ni na svojim pogreškama. Nerijetko je stoga potrebna tragedija da nas pokrene u dobrom smjeru. To je priča naših idućih sugovornika.

„Majka je, nakon što je već rodila brata i mene, ostala trudna po treći put“, govori nam Ivana Kalmeta, predsjednica zadarske podružnice udruge Betlehem. „Premda je htjela dijete, naš je otac bio protiv i poticao je pobačaj. Majka je otisla na zahvat, ali se predomislila i vratila kući.“ Iako je povukla hrabar potez i odustala, suprug ju je natjerao da se ponovno vrati u bolnicu. „Na kraju je abortirala, a to je ostavilo veliku ranu u obitelji. Jednom mi je u razgovoru rekla: ‘Znaš, Ivana, da mi je tada netko rekao: Nemoj pobaciti, ja će ti pomoći, ne bih to nikada napravila.’“

Višegodišnji apostolat za život

Razgovaramo u ljetnoj kuhinji u zadarskoj četvrti Arbanasi. Premda je ožujak, more koje se nalazi ispred kuće mami nas. Kao da nas lovi ona ista čežnja koja pomorcima uskraćuje mir dok su na kopnu. Uz Ivanu, koja je u trenutku razgovora bila trudna s petim djetetom, tu je i Elvis Jurjević, njezin brat kojeg poznajemo s nacionalnih karizmatskih okupljanja. Oboje su članovi molitvene zajednice „Apostoli Krvi Kristove“ iz koje je i nastao zadarski ogrank Betlehema. „I prije osnivanja udruge pomagali smo majkama na različite načine, od molitve do materijalne pomoći. Za svako hodočašće na Svetice, na Molitveni sabor nerođenih ili Majčin dan, organizirali bismo autobus pun ljudi, opreme za malu djecu i majke, a donirali bismo i novac. To je tada organizirala sestra Ljilja Marić, utemeljiteljica naše zajednice“, govori Elvis. Njegova sestra dodaje: „Otprilike 2009. godine krenuli smo i s molitvom u zadarskoj bolničkoj kapeli. Molili smo svaku subotu sat vremena na koljenima za bolničko osoblje, majke, trudnice i obitelji. I tako sedam godina.“

Osnivanje zadarske podružnice dogodilo se 2015. godine. „Bila sam trudna s četvrtim djetetom kad me nazvao pater. ‘Ajde, Ivana, registrirajte udrugu, ionako taj apostolat radite godinama’, rekao mi je. No ja tu nisam bila bitna. Udruga u Zadru postoji zbog sestre Ljilje i Apostola Krvi Kristove.“ Molitva u bolničkoj kapeli i dalje se održavala, ali se broj ljudi prorijedio. Kasnije su se počeli okupljati u župnoj crkvi Gospe Loretske gdje svake subote nastavljaju na koljenima moliti za nerođene. Koljena su, shvaćamo iz razgovora, njihov „zaštitni znak“.

„To je pomalo neobičan način molitve za nerođene, ali ga često prakticiramo. Recimo kada hodočastimo u Međugorje, uvijek se na Križevac i Podbrdo penjemo na koljenima. Pritom je jedna od nakana zaštita nerođene djece“, govori Ivana.

‘Kućni’ apostolat

U samoj udruzi, kaže Ivana, aktivno ih je pet-šest, dok drugi uskaču prema potrebi. Naša domaćica ističe i karitativnu suradnju s Dječjom posudionicom odjeće koju je pokrenula udruga Izvor. No Betlehem – Zadar njeguje i poseban vid apostolata. Naime, Ivana je, uz potporu supruga, nerijetko pozivala žene koje žele pobaciti, ili su na to prisiljene, na razgovor u svoj dom. Na taj je način spašeno nekoliko nevinih života, iako Ivana i Elvis ističu kako je i u vrijeme djelovanja sestre Ljilje spašen velik broj djece. Tema „kućnog apostolata“ posebno nas intrigira. „Taman sam rodila kad me nazvao pater Marko: ‘Ivana, ima jedna majka koja želi pobaciti’, kaže mi i dodaje: ‘Samo joj pokaži svoje dijete i čim ga vidi odustat će.’ Ja pitam muža: ‘Josipe, što ćemo?’, a on kaže: ‘Neka dođe k nama u kuću.’ I doista, došla je. Ja je dočekam s bebom u naruču i kažem joj da će ona isto ovako za koji mjesec. I

žena odustane, kaže: 'Ako možeš ti četvrtu dijete odgajati, mogu i ja drugo.'"

„Ponekad doista ništa ne napravim“, govori nam kroz smijeh. „Jednostavno Bog posloži da budem na pravom mjestu u pravo vrijeme.“ Podijelila je s nama još jednu „netipičnu situaciju“. „Dolazi trudnica k nama na kavu i razgovor, i sjedi, sjedi, sjedi... Vidim da je došlo vrijeme kad treba otići na abortus, a mi sjedimo, pijemo kavu i kad prođe ta ura, kažem joj: 'Sidi, nećeš ni ići' u bolnicu, ajde molim te! I nije otisla (smijeh).“

Primjećujemo kako joj je u takvom apostolatu potpora supruga od velike važnosti. Slaže se s nama, otkrivajući nam još jedan segment u kojem je njegova uloga značajna. „Ženi je lako otvoriti se pred drugom ženom, ali muškarcu već ne. Zato je moj suprug od velike pomoći u razgovoru s očevima i partnerima majki koje žele pobaciti. Josip se nalazi s njima te ih pokušava urazumiti da prihvate dijete. Tate su iznimno bitni. Muškarci su potrebnii Betlehemu“, nadodat će naša sugovornica.

Bez molitve ne može

Pater Marko uvijek će reći da kad majke vide obitelj, djecu i to zajedništvo, da se lakše odluče zadržati dijete. Možemo se mi naći negdje u kafiću, ali to nije to. Primjerom mogu pokazati više nego riječima, nekako se samo sve posloži“, ističe Ivana, ali naglašava kako ništa ne bi mogli napraviti bez molitvene podrške sestre Ljilje i zajednice „Apostoli Krv Kristove“. „Potrebna mi je molitvena podrška, osobito kad idem u 'neobrano grožđe' razgovarati s nekom osobom, jer nikada ne znaš što se može dogoditi. Nama koji radimo u udrugama važno je znati da postoje ljudi koji mole izas i za nas“, zaključuje.

***Zbog organizacijskih razloga zadarska podružnica udruge Betlehem ugašena je u lipnju 2020. godine.**

Dječja posudionica odjeće

Udruga za obitelj i roditeljstvo „Izvor“, potaknuta inicijativom vlastitih članica, a po uzoru na aktivnosti udruga Betlehem i Pro Vita, pokrenula je 2018. godine projekt pod nazivom Dječja posudionica „Izvor“. Posudionica je zamišljena kao mjesto gdje se organizirano prikuplja dječja oprema, odjeća i obuća te se ista ustupa trudnicama i obiteljima s manjom ili većom djecom, kako onima u potrebi tako i svim zainteresiranim roditeljima kojima na kupovanje dječje odjeće i opreme odlazi znatan dio kućnog budžeta i kojima je svaka mala pomoći u nabavi navedenog, dobrodošla. Pomoći je pritom dostupna djeci različite dobi, od novorođenčadi do tinejdžera. Također, postoji i mogućnost razmjene (sezonska razmjena, razmjena manjih za veće brojeve i sl.). Usluga je namijenjena trudnicama i obiteljima s područja Zadarske županije, a po potrebi te u dogovoru s udrugom Betlehem i župnim Caritasima može biti dostupna roditeljima na širem području Hrvatske. Potreba za ovakvom vrstom pomoći prepoznata je već duže vrijeme, ponajprije tijekom dugogodišnjeg djelovanja na području zaštite i edukacije trudnic te suradnje s roditeljima putem projekata spomenutih udrug. Rabljena dječja odjeća, obuća i oprema zna biti poprilično uščuvana jer ju djeca brzo prerastu, stoga je prikladno da se takva oprema i odjeća ponudi i učini dostupnom majkama trudnicama i obiteljima s djecom.

U prvoj godini djelovanja Dječja posudionica postaje među roditeljima grada Zadra prepoznata kao mjesto za donaciju i razmjenu rabljene dječje opreme, odjeće i obuće. Također, osobe kojima je oprema i odjeća posuđena, istu mogu vratiti neoštećenu i čistu kada ju djeca prerastu. Tako se osigurava dobra opskrbljeno posudionice. Osim usluge posuđivanja odjeće, obuće i opreme, ponekad se stvari mogu bespovratno donirati potrebitima diljem Lijepe Naše, na poticaj i u dogovoru s fizičkim osobama. Prikupljanje, sortiranje te slaganje opreme i odjeće obavlja pet do deset stalno angažiranih volontera, a ponekad im se priključuju i volonteri u sklopu različitih akcija poput „72 sata bez kompromisa“. Prilikom preuzimanja opreme i odjeće, roditelji/preuzimatelji imali bi obvezu ostaviti svoje kontakte i dati na uvid osobnu iskaznicu ili neki osobni dokument djeteta. Također, obitelji i majke trudnice mogu se telefonski ili putem e-maila najaviti kako bi provjerili jesu li u posudionici dostupne određene veličine odjeće i obuće te potrebna oprema, ali i dogovorili termin odabira i preuzimanja. Prikupljanje opreme i odjeće dosad je organizirano u prostorijama udruge Izvor u sklopu samostana sv. Frane na Poluotoku, svaku prvu srijedu u mjesecu (osim u ljetnim mjesecima srpnju i kolovozu) od 17 do 19 sati.

E-mail na koji se mogu javiti zainteresirani roditelji je: djecjaposudionica@gmail.com. Također, posudionica je dostupna na broj: 095/ 907-2997

Donirati se može:

- rabljena, neoštećena dječja oprema poput kolica, krevetića, nosiljki, autosjedalica, dekica i posteljina, prematalica, ogradičica, hranilica, hodalica, izdajalica i sl..
- razna sezonska oprana i neoštećena dječja odjeća do broja 146,
- razna sezonska neoštećena dječja obuća do broja 36.

Betlehem - Šibenik

Volonteri udruge Betlehem - Šibenik

„U mladosti sam počinila abortus“, riječi su kojima svoju priču započinje Helien Čoko, voditeljica udruge Betlehem - Šibenik. Sjedimo u župnoj knjižnici, u kojoj se ponедjeljkom sastaju članovi/volonteri Udruge, nadomak crkve sv. Petra na šibenskim Vidicima. „Život je imao svoje uspone i padove, rane abortusa sam potisnula, ali su se zato akumulirale depresija i tuga. Obitelj mi se također raspala i u jednom od tih trenutaka zavapila sam Bogu, a da ni sama nisam znala kome vapim. I Bog mi je dao milost da prepoznam uzroke problema.“ Helien je svoje iskustvo odlučila iskoristiti kako bi pomogla ženama koje razmišljaju o pobaćaju. „Vrijeme ne mogu vratiti, ali mogu pomoći drugima da ne naprave izbor koji sam ja učinila. Uvijek treba birati život, ma koliko se bojali, jer je on uvijek dar od Boga.“

Naša sugovornica u Betlehem se učlanila igrom slučaja. „Udruga je formirana u veljači 2016., a ja sam se pridružila godinu kasnije, u svibnju.“ Kaže kako je sve započelo „slučajnim“ posjetom bolnici tijekom molitvene kampanje inicijative „40 dana za život“. „Hodala sam prema kući i samo skrenula prema mjestu gdje se održavala molitva.“ Tu je upoznala, reći će, „drage ljude“, a među njima i Kerin Šafranić, koja ju je nakon završetka molitvene kampanje pozvala da se priključi udrizi Betlehem. „Pristala sam iako zapravo nisam znala o čemu se točno radi.“ Članovi Udruge okupljaju se ponedjeljkom u 17 sati te sudjeluju na svetoj misi u 18 sati koju redovito prikazuju za nerođene. Trenutačno broje pet stalnih članova uz duhovnika fra Ivana Penavu.

Fra Ivan, inače franjevac konventualac i župnik na Vidicima, nosi jedan dio zasluge zašto je šibenska podružnica Betlehema uopće osnovana. „S djelovanjem Betlehema upoznao sam se još dok sam kao svećenik služio u Vinkovcima gdje već godinama postoji podružnica. Kad sam došao u Šibenik u gradu je djelovala molitvena inicijativa 40 dana za život, a ideja mi je bila da organiziramo nešto za majke i trudnice između jesenske i korizmene kampanje pred bolnicama. Tako sam s par članova inicijative, među kojima je bila i prva voditeljica, Vanja Gulam, osnovao Udrugu. Ustupio sam prostor župne knjižnice, darovao svoje vrijeme kao duhovnik te svetu misu koju slavim ponedjeljkom“, govori nam ovaj simpatični franjevac. No do potpune konsolidacije Udruge trebalo je proći još neko vrijeme. „Ljudi su odlazili i dolazili te je stoga pater Marko odlučio kako bi bilo najbolje da godinu dana ne radimo ništa prema van dok se članstvo ne konsolidira.“ Godina nedjelovanja pomogla im je pokrenuti ono što će postati njihov glavni projekt – izrada grobnice za nerođenu djecu, u sklopu apostolata „Najmanji među nama“ koji godinama djeluje unutar Betlehema.

'I lječnici žele savjesno pokopati djetetovo tijelo'

Svoj prvi veliki projekt završili su nedugo nakon razgovora koji smo vodili u ožujku 2019. „Kako, po savjetu patera Marka, nismo djelovali prema van, odlučili smo skupljati novce za grobnicu“, govori nam fra Ivan kojemu je ideja o grobnici za nerođene bebe čiji roditelji nemaju sredstava za ukop, ili ih jednostavno ne žele pokopati, također došla po uzoru na vinkovački Betlehem. „Novac smo prikupljali dvije godine, a mnogi su nam ljudiizašli u susret, uključujući i lokalno pogrebno poduzeće 'Čempresi'. Dapače, sam ravnatelj groblja je podržao projekt, iz nekih svojih razloga, preporučivši za grobnicu istaknuti prostor na glavnom putu pored mrtvačnice. Ja sam bio zadužen za kontakt s biskupom Tomislavom Rogićem.“

Grobnica je konačno blagoslovljena na blagdan Blagovijesti 2019. godine. „Pokazalo se da i lječnici imaju potrebu savjesno pokopati djetetovo tijelo. Bolnica sama po sebi nije imala regulativu te je jedan dobar dio ostataka nerođene djece završavao kao biološki otpad. Ovako je i doktorima i ginekolozima lakše jer se regulacija i odvajanje ostataka vrši na moralan način“, ističe

Helion Čoko

fra Ivan. Zanimljivo je kako šibenska podružnica ima dobre odnose s ginekološkim odjelom tamošnje bolnice koji vodi dr. Ivan Zmijanović, ginekolog koji je nekada vršio pobačaje, a danas se bori za zaštitu života. Doktor Zmijanović pomogao im je i pri sklapanju ugovora s bolnicom o preuzimanju tijela nerođene djece.

Stječemo dojam kako je grobnica tek početak, a to nam potvrđuju i naši sugovornici koji, uz karitativnu djelatnost, pripremaju neke nove projekte. Jedan od njih nas je posebno zaintrigirao. „Radi se tek o ideji, ali tu na Vidicima postoji jedna mala kapela. Ljudi je zovu Sveta Mara, no zapravo se radi o svetoj Margareti koja je, između ostalog, zaštitnica trudnica i dojilja“, objašnjava nam Helien. Iako postoje neka neriješena pravna pitanja, ističu kako bi voljeli uz pomoć fondova i donacija restaurirati kapelicu. „Željeli bismo da ona postane mjesto klanjanja i molitve za nerođenu djecu i trudnice, tj. za svetost života od začeća do prirodne smrti.“

Napomenimo i kako uz Betlehem – Šibenik te 40 dana za život, u Krešimirovu gradu djeluje i molitvena zajednica „Treće Srce“ koja posebno moli za nerođene. Pater Marko će, kaže Helien, uvijek istaknuti kako su oni „na prvoj crti, u rovu, na koljenima u molitvi“.

„Trenutačno radimo na ponovnom zbližavanju svih triju inicijativa u Šibeniku. Moramo nadići razmirice koje se mogu pojavit s ljudskog aspekta, moramo biti u zajedništvu“, zaključuje Helien, dok fra Ivan naglašava drugi aspekt na kojem valja raditi: „Vidim koliko nedostaje most između laika i svećenika, između udruga i inicijativa te župnika. Kao svećenici moramo poduprijeti laike u njihovu djelovanju. Ako, na primjer, neki župnik dovede dvije-tri grupe vjernika na molitvu pred bolnicom već je ispunjen raspored za cijeli dan.“

Fra Ivan Penava i hrvatski Put sv. Jakova

Fra Ivan Penava⁶⁰ poduzeo je od 1. do 13. srpnja 2019. godine, po uzoru na popularni „Put sv. Jakova“, hodočašće hrvatskim Putom sv. Jakova. Na put je krenuo iz Šibenika, grada u kojem se nalazi znamenita katedrala sv. Jakova, a hodočašće je završio kod vukovarske crkve sv. Filipa i Jakova. Pritom je hodočašće započeo kod grobnice za nerodenu djecu, za koju je i prikazao čitav put. „Svaki svećenik je pro-life, prvo sam po sebi, jer svjedoči svoj život i propovijeda život od početka. Sam Isus nam glaćava da je on put, istina i život“, istaknuo je.

Fra Ivan je izračunao da bi, ako bude hodao 30 kilometara dnevno, hodočašće „Put sv. Jakova“ mogao završiti u 12 ili 13 dana. Prije puta je Bogu rekao: „Ako ti želiš da ovo bude uspješno, onda me vodi. Ali ako je ovo samo neki moj izlet, onda mi daj znak da se vratim.“ Hodao je koliko je mogao, a kada bi se umorio, onda bi zastao i prespavao kod lokalnog župnika. Putem je uživao u prirodi, miru i činjenici da se malo maknuo od obveza, gradskе vreve i turizma. Prvi dio puta, preko Drniša i Knina, bio mu je relativno lagan. „Tada sam nazvao mamu koja mi je čestitala te rekla da sam dovoljno hodao i stigao do kraljevskog grada Knina, pa je najbolje da odem na autobus i vratim se kući u kraljevski grad Šibenik“, šali se. Ispred granice s BiH je osjetio jedinu krizu koja je vrlo brzo prošla. U Bosni i Hercegovini je upoznao brojne ljudе različitih nacionalnosti. Njima bi se najprije predstavio kao putnik, a tek bi kasnije, kada su se već zbližili, objasnio kako je on zapravo svećenik na hodočašću, što su njegovi sugovornici dočekali s oduševljenjem. „Svi su me rado primili i počastili“, prisjeća se.

Najdraži dio hodočašća mu je bila vrlo zahtjevna, ali i prelijepa dionica kroz bosanske planine, od Drvara, preko Ribnika i do Banje Luke. Kada je ušao u Hrvatsku, odnosno zakoračio na slavonsku ravnicu, koju je dobro poznavao, priznaje da je osjetio olaksanje. U Vinkovcima se pomolio kod grobnice za nerodenu djecu, gdje su ga dočekali vjernici, koji su mu se pridružili na zadnjoj dionici puta, onoj do vukovarske crkve svetog Filipa i Jakova. „Zajedno smo molili i pjevali. To je bila kao jedna duhovna obnova. Ja sam htio da ljudi dožive kako mogu svoju svakodnevnicu, odnosno svoje obične zadatke, posvetiti kao žrtvu za nekoga, primjerice nerodenu djecu“, zaključuje.

⁶⁰Zemunović, R. (2019). Razgovarali smo s fra Ivanom Penavom, franjevcem koji je za nerodene prošao hrvatski ‘Put svetog Jakova’. Preuzeto 1. kolovoza 2019. s <https://www.bitno.net/vjera/aktualnosti/razgovarali-smo-s-fra-ivanom-penavom-franjevcem-koji-je-za-nerodene-prosao-hrvatski-put-svetog-jakova/> (Tekst je djelomično prilagođen za potrebe monografije).

Danijela Čaleta

Pronaći Danijelu bilo je teže od očekivanog. Ne stoga što se skrivala, odbijajući posvjedočiti svoju životnu priču, već GPS nije bio u najboljoj formi, a i kuća u kojoj živi izgleda tako da bi u nekom velegradu poslužila kao skvoterski raj. No Kovačić kraj Knina nije velegrad, a ruševna kuća doista je mjesto življenja za Danijelu, njezinu majku i malenu kćer Anđelu. Okoliš je zapušten, dok je većina kuće u ruševnom stanju s porazbijanim prozorima koji svjedoče da su danas napuštene prostorije nekada imale svrhu. No mjesto nije prikladno, a neki dijelovi su čak i opasni za odgoj djeteta.

Danijela s kćeri i majkom živi u jedinom uređenom dijelu kuće koji čine spavaća soba, kupaonica te dnevni boravak s kuhinjom. Nije mnogo, ali je uredno. U obnovi im je pomogla udruga Betlehem. „Sve što vidite ovdje napravljeno je na poticaj patera Marka. Ne znam kako, no poslao je ljudi koji su uredili stan i kuhinju. Prije je mjesto izgledalo kao špilja. Pater mi je poslao i novce za hranu radnicima i dodatni materijal. Također, time mi je omogućeno da zadržim dijete, iako mi socijalna radnica i danas dolazi u nadzor“, svjedoči naša sugovornica. Dijete o kojem govori, mala Anđela, u trenutku razgovora imala je godinu i pol dana. Pritom je izgledala kao i svaka prosječna djevojčica u toj dobi, radosna i zdrava. No malo je nedostajalo da uopće ne bude rođena. „Nakon tri mjeseca veze s mojim tadašnjim dečkom, Anđelinim ocem, zatrudnjela sam. On je inzistirao da pobacim iako sama to nisam htjela. Manipulirao je mnome i vukao me po doktorima, a ja sam čak bila uvjerenja da mu zakon daje pravo da odluči umjesto mene.“

Jedna hrabra osoba u kninskoj bolnici pomogla joj je zadržati dijete. „Dečko je pitao može li odmah platiti pobačaj, a osoba mu je odgovorila kako prvo mora ispuniti dokumentaciju te da se na zahvat čeka nekoliko dana. Shvatila je vidjevši me da ne želim abortirati. Tijekom razgovora u ruku mi je dala papirić na kojem se nalazio telefonski broj udruge Betlehem i namignula mi na izlasku. On je to video, ali nije shvatio o čemu se radi, a ni meni u početku nije bilo jasno. Kasnije sam nazvala broj i dobila patera Marka. Pater mi je pojasnio kako moj dečko nema pravo odlučiti o smrti bebe. Rekao mi je i kako će mi dati svoje krvi samo da ne pobacim. Dečka sam na kraju ostavila, a bebu zadržala.“

„Dok me vodio po doktorima grozno sam se osjećala. Plakala sam, a njemu je to čak bilo smiješno. Nije shvaćao da je to dijete živo biće“, dodat će Danijela. Ocu male Anđele javila se tek sedam mjeseci nakon poroda, poslavši mu pritom njezinu sliku. „Nisam htjela da dijete odrasta bez oca, a i znala sam da bi me kad-tad pitala tko joj je tata.“ Uskoro je priznao djevojčicu te su se počeli redovito viđati jednom tjedno. „Pater mi je u međuvremenu predložio da se preselim u Kuću života sv. Josipa u Kaštel Novom kako bih se odmorila i maknula od svega. Međutim, tamo sam bila samo nekoliko dana. Neke stvari, kako su funkcionirole pod tadašnjim vodstvom, nisu mi se svidjele. Danas, koliko znam, tih problema nema.“ Danijela je, unatoč tom iskustvu, prepuna zahvale za patera Marka i volontere Udruge koji su joj pomogli da rodi, zadrži i odgoji svog malog anđela.

Betlehem - Split

Cijenjeni pisac fantastike, Roger Zelazny, u Amberskim je kronikama, popularnom desetodijelnom serijalu, razvio termin svjetova „sjena“. Već u prvom romanu „Devet prinčeva u Amberu“ otkrivamo kako je Amber jedini pravi svijet (drugi dio serijala otkrit će nam i postojanje njegove suprotnosti, jednako „pravih“ Dveri kaosa, no to je trenutačno manje bitno) dok su svi ostali, uključujući i Zemlju „sjene“ – reflektirajuće stvarnosti „pravog svijeta“. To nas podsjeća na onu rečenicu iz Svetog pisma koja kaže kako smo pozvani biti „savršeni kao što je savršen Otac naš nebeski“. Premda smo mi ljudi nesavršeni, Isus nas je pozvao na naizgled nemoguću misiju, djelovati poput Boga, tj. da, poslužimo se tim izrazom, zrcalimo Njega. Sveti Josip, čovjek kojemu je Bog, prema Svetom pismu, povjerio na čuvanje svoga sina Isusa Krista, kao i njegovu majku Djevicu Mariju te koji ih je u trenutku velike pogibli odveo i sklonio u Egipat, svojim je životom oca i supruga zrcalio Boga, pravoga Oca i Zaručnika. Čitajući ovu monografiju mogli ste primijetiti kako, po uzoru na sv. Josipa, slično čine vjernici i članovi udruge Betlehem. To svakako vrijedi i za „Kuću života sv. Josipa“ u Kaštel Novom kod Splita⁶¹ kojom upravlja Mihaela Krajina.

Pet majki, tri trudnice i petero djece

Kuća života svetog Josipa otvorena je na spomendan sv. Ivana Pavla II., 21. listopada 2016., i u nepune tri godine kroz nju je prošlo na desetke majki i djece. Kuću smo posjetili u dva navrata. Prvi put u ožujku 2019., dok je u njoj živjela samo Ivana sa sinčićem Antonom. Dva mjeseca kasnije, tijekom našeg ponovnog dolaska, potpuno drugačija slika. Čak petero majki i petero djece (ne računajući pritom onu u trbuhu) sklonili su se pod okrilje Betlehema.

Ivana Ćuk i njezin tada šestomjesečni sin „Antiša“ u kući su od listopada 2018. Ivana ima još dvoje djece s bivšim suprugom. U Dalmaciju je došla prije deset godina iz Bosne, zaposlila se, zaljubila i ostala. No dogodio se preljub iz kojeg je začela treće dijete. „Otišla sam od supruga i živjela u podstanarstvu. Nastavili smo se ponekad viđati i pričati, nadala sam se da ćemo se pomiriti. Trudnoću sam krila cijelo vrijeme, nisam mogla priznati sebi ni drugima. Na kraju, kad se stvar više nije mogla kriti, odlučila sam mu reći.“ Otac dijeteta zna da mali Ante postoji, ali ga, prema riječima majke, ne želi prihvati. Isto se odnosi i na njezina, sada bivšeg, supruga s kojim već ima dvoje djece osnovnoškolske dobi. Ivana je u visokom stupnju trudnoće ostala sama, no nije razmišljala o pobačaju. „Kako sam krila trudnoću, pet i pol mjeseci nisam uopće otišla svojoj ginekologici. Napokon sam se odlučila otići, ispričala joj svoju priču, i ona me uputila na svećenika dominikanca u Splitu koji pomaže slučajevima poput mog. Uputio me na udrugu Betlehem u Zagreb, ne znajući da u Kaštelima također postoji njihova kuća.“

Ivana je nakon Zagreba uskoro završila u Sisku gdje je provela dva mjeseca. Isprva je htjela sina dati na posvajanje. „Nisam mogla prihvati da ostane kod mene. Htjela sam roditi i dati ga u neku obitelj. Ipak, jednom sam prilikom za vrijeme boravka u Sisku otišla na svetu misu. Poslije sam se vratila u kuću i rekla voditeljici da ne želim dati sina na posvajanje. To je moje dijete, želim se vratiti u Split, roditi ga i biti s njim.“ U Kaštel Novi došla je već u visokoj trudnoći. „Na početku boravka u kući pitala sam se zašto sam uopće tu, zašto sam ja ta kojoj treba pomoći. Sada mi je pak, zbog ljudi koji su stalno uz mene i pomažu mi, sve ljepše i ljepše. Osjećam veliku podršku i potporu.“

Ivanin Antiša u trenutku razgovora bio je najmlađe dijete u kući. Ostali su predškolske i rane osnovnoškolske dobi. Njihove majke pristale su razgovarati s nama pod uvjetom da njihov identitet i identitet njihove djece ostane skriven.

„Za Betlehem sam saznala na internetu. Potražila sam pomoći nakon što sam već neko vrijeme imala problema sa svekrvom. No

⁶¹Krvavica, T. (2019). Reportaža iz kuće za odbačene majke i trudnice – mjesto nade i herojstva potrebno današnjem svijetu. Preuzeto 8. lipnja 2019. s <https://www.bitno.net/vijesti/hrvatska/reportaza-betlehem-split/> (Tekst je izmijenjen i nadopunjeno za potrebe monografije).

Ivana Ćuk

nadam se da će se uskoro vratiti suprugu", poručila nam je Ana (ime je promijenjeno zbog zaštite identiteta, op. a.) koja je u Betlehemu boravila kao trudnica s troje male djece. U kuću je stigla nedugo nakon našeg prvog posjeta, a situacija je posebno osjetljiva s obzirom na to da starja djeca pohađaju školu. Pitamo ju kako je njima objasnila preseljenje. „Najmanja još nije toliko svjesna, dok sam drugima rekla da smo ovdje privremeno dok se naša kuća ne renovira. Iako je u kući dobro, ipak im nedostaju otac, obitelj i škola.“ Ana je istaknula i kako je zahvalna Mihaeli jer joj je pomogla kad je najviše trebalo, no odbija ispričati detalje. „Ne bih svoju obitelj ni po čemu blatila, ipak su moji“, zaključila je.

Marijana (ime je promijenjeno zbog zaštite identiteta, op. a.) uz Ivetu je jedina koja u trenutku našeg posjeta nije bila trudna. Njezina kći, tada šestogodišnjakinja, gotovo je cijeli život provela u Betlehemu. Ovo je, naime, bila već treća kuća Udruge u kojoj je boravila s majkom. „Ona je dijete spašeno od pobačaja. Nagovarali su me drugi, među njima i moj partner, ali sam i sama, nažalost, razmišljala da to napravim“, govori nam Marijana, gledajući u pod. „Božja je providnost što sam se predomislila. Već sam imala dogovoren termin, došla sam čak i u ordinaciju, sjela na krevet, a onda sam samo ustala i izšla. Kad ste u situaciji da se morate doslovno boriti za život svog djeteta, onda su tu prisutni i očaj i strah. No saznala sam za udrugu Betlehem, oazu gdje rade ljudi kojima je to dijete dragocjeno i koji će vas podržati jer sami niste fizički sposobni.“

Za Udrugu je saznala čitajući kolumnu patera Marka Glogovića, a u kući u Karlovcu, prvu takve vrste u Hrvatskoj, došla je oko 2013. Iako nije pobacila dijete, drugima je slagala rekavši da je to napravila. Uskoro je napustila BiH i došla u Hrvatsku. Jedno vrijeme je nakon izlaska iz kuće i radila, no sad je opet bila primorana potražiti pomoći. Njezina djevojčica, govori nam plaćući, teško podnosi ovu situaciju. „Već dulje vremena ni ja ni ona nemamo kontakt s ocem.“ Kad ju pitamo kako se slaže s drugom djecom, prvi se put na licu ove izmučene žene pojavljuje osmijeh. „Djeca su super, ona se uvijek slože nekako brže nego što bi čovjek očekivao.“ I to je doista tako. Dok smo vodili razgovor oko nas su cijelo vrijeme jurila djeca. Ako već ne oko nas, onda se radosna buka čula iz svih dijelova kuće. „Ne mogu naći niti jedne ružne riječi ili zamjerke za Betlehem. To je jednostavno rečeno poslanje, ono što se zove apostolat“, zaključuje Marijana.

Kristina (ime je promijenjeno zbog zaštite identiteta, op. a.) još je jedna majka koja je htjela u razgovoru s nama ostati anonimna. U govoru joj se osjeti snažan dalmatinski naglasak. Ova tinejdžerka u trenutku našeg posjeta bila je u petom mjesecu trudnoće. Kaže kako njezin momak želi dijete, ali da je tu došla zbog „problema doma“. „Moji su burno reagirali kad su saznali da sam trudna. Dijete nisu prihvatali, ali sad će morati.“ U Betlehem je došla u travnju. „Nisam razmišljala o pobačaju zato što smatram da svako ljudsko biće, pa tako i ovo dijete u meni, zaslužuje život.“ I Kristina je zahvalna volonterima i voditeljima kuće na pomoći, no nuda se kako će se situacija smiriti te da neće morati još dugo ostati ovdje.

‘Želim da druge žene nauče iz mojih pogrešaka’

Marica (ime je promijenjeno zbog zaštite identiteta, op. a.) je u svom svjedočanstvu bila prilično detaljna. Kaže kako želi da „druge žene nauče iz njezinih pogrešaka“. U Kuću života svetog Josipa došla je malo prije našeg drugog posjeta, a u trenutku razgovora bila je u šestom mjesecu trudnoće. To joj je treće dijete. Njezina najstarija kći ima 24 godine i živi u Osijeku, dok je drugo dijete preminulo sa samo dvije godine.

Teško diše, nije joj lako govoriti svoje iskustvo potpunim neznancima, no unatoč tome dijeli svaki detalj. Marica je civilno rastavljena

već 12 godina, a nada se i crkvenom razvodu braka. Kad je njezina kći otišla od kuće („Normalno je da ptić izadje iz svog gnijezda“, reći će naša sugovornica), osjetila je da ponovno želi obitelj. „Shvatila sam da još želim biti majka. Ta me praznina jednostavno i dovela do odluke da potražim čovjeka s kojim ću provesti ostatak života.“ Novog partnera našla je preko društvenih mreža. Ispostavit će se da to nije bila najbolja odluka. „Nakon nekoliko mjeseci dopisivanja i razgovora preko kamere došla sam u šibensku Zagoru odakle je on. Ispočetka je sve funkcionalo, dogovor je bio brak i djeca. Čak me i njegova obitelj prihvatiла, sve po protokolu. No tek kad neko vrijeme provedeš s čovjekom uživo, otkriješ kakav je zapravo. Zajedno smo živjeli šest mjeseci, od čega je tri mjeseca sve štimalo. No on se prema meni ponio kao prema bombonu: odmotao me, probao, nije mu se svidjelo i ispljunuo. Također, nije raskrstio svoju vezu sa ženom iz Zadra“, govori, prekidajući svoj iskaz samo kako bi povukla još jedan dim cigarete.

Marica je u kratkom vremenu postala beskušnik. Prije toga živjela je u Vukovaru, gdje je imala siguran posao. Zbog nesuđenog supruga čak je dobila i premještaj. Nakon što je već otišla od partnera i preselila se iz Zagore u Šibenik saznala je da je trudna. Tvrdi da on ne prihvata dijete. „Poručio mi je da lažem, iako sam mu poslala sve nalaze.“ Uskoro više nije mogla plaćati smještaj u Šibeniku te je kontaktirala fra Ivana Penavu, duhovnika udruge Betlehem u tom gradu. On i predsjednica Udruge, Heljen Čoko, smjestili su je u Split. „Jako sam zadovoljna, kuća je dobra i imam svoju sobu. Drago mi je i da sam okružena ljudima jer kao dijabetičar, zbog hiperglikemije i hipoglikemije, ne bih smjela biti sama. Neki od nas ovdje zajedno molimo i brišemo suze jedni drugima. Upoznala sam prekrasne osobe koje su uvijek spremne priskočiti u pomoć.“

Tvrdi kako, bez obzira na to što je ostala sama i s relativno malo finansijskih mogućnosti, nije razmišljala o pobačaju. S druge strane njezin partner pokušao ju je nagovoriti na to. „Psihički me zlostavlja. Redovito bi me preko svog rođaka, koji mu je služio kao poštar, pokušavao nagovoriti na pobačaj. Govorio je da sam dijabetičar i da se dijete neće roditi normalno. Čak su me i neke kolege s posla nagovarale na abortus, što me jako povrijedilo. Odlučila sam zadržati dijete i jedino je bilo važno da ga donesem na svijet. Ako ga on neće prihvatići, neka se Bog pobrine za nas.“

Ljudi s iskustvom

Kuća života svetog Josipa zapravo je bivši samostan časnih sestara Službenica milosrđa, poznatijih i kao „anćele“. U sklopu njega nekad su djelovale škola i vrtić, a onda su sestre odlučile zgradu na korištenje dati udruzi Betlehem. Uoči otvaranja kuće, lokalni župnik, don Dario Čorić, organizirao je molitvenu trodnevnicu. Iz Betlehema ističu kako s njim od početka imaju odličnu suradnju, a pomaže im i materijalno. Voditeljica kuće, Mihaela Krajina, na toj je funkciji u trenutku razgovora bila oko godinu i pol dana dok je ranije služila kao tajnica Udruge. Uz nju postoji još desetak volontera, od čega su redovito prisutni domar Tihomir Ramović (zvan Buco) i njegova supruga Marina.

Tihomir i Marina su tijekom gotovo dvadeset godina pro-life borbe u Splitu prošli sito i rešeto. Oboje su pomagali Udrudi od njezina začetka u Splitu. Tihomir je zajedno s bivšim voditeljcama obilazio župe i gradske vlasti tražeći prostor za rad i pomoć za majke i djecu. Ponekad su imali više, a ponekad manje uspjeha. „Jednom sam posudio kamion, išli smo od vrata do vrata i sakupljali potrepštine za patera Marka. Kamion smo napunili do vrha, ni čačkalica se nije mogla proući.“

„Udruga je polako napredovala, župe su nas počele sve više i više prihvatići. Pater nam je rekao da molimo, molimo, molimo i izmolit ćemo. I ja sam molio, molio, molio i izmolio kuću“, dodat će Buco u polušali. Premda su na kuću gledali kao na blagoslov, situacija u

Marina i Tihomir Ramović

Mihaela Krajina

splitskom Betlehemu tada nije bila najbolja. Između nekadašnje voditeljice Udruge i nekih volontera, među njima i Tihomira, postojalo je neslaganje. „Volonteri su odlazili jedan po jedan, i na kraju sam ostao samo ja. Pater mi je rekao: ‘Budi uz nju, moli, pomogni joj.’“ No ni to nije dugo trajalo. Buco se odlučio maknuti. „I dalje sam pomagao i radio svoje, ali u kuću nisam dolazio.“

Novo proljeće udruge došlo je s promjenom vodstva. Istovremeno su se Tihomir i Marina vratili pomagati u kući na paterov poticaj. „Kad sam ovdje, radim sve što je potrebno, od razgovora s majkama do popravaka“, govori dobrodušni Buco, objašnjavajući pritom svoj odnos s korisnicama. „Ja im odmah kažem otvoreno: ‘Ja sam žensko, ali sam muško’, a to znači da znam sve, nemate se čega sramiti. Reci što te boli i ja ću probati riješiti problem ako mogu. Ako ne, kucat ću gdje treba da se to riješi.“ Njegova supruga, pak, poručuje: „Iznimno sam sretna što je kuća tu, što su majke i djeca zaštićeni. S druge strane osjećam žal jer toga nije bilo u vrijeme kad sam rođena.“

Marina je, saznajemo, rođena kao izvanbračno dijete što ju je obilježilo za čitav život. Zato danas zrači velikom ljubavlju za štićenice Kuće života sv. Josipa. „Svaku majku prihvaćam kao svoju kćer, a njezino dijete kao unuče“, reći će s osmijehom.

Dobivamo sve više zahtjeva za smještaj majki'

Mihaela, majka šestero djece i voditeljica kuće koja je Betlehem u Splitu uspjela osoviti na noge, također ima potresnu priču iz sebe. Mihaela je dijete začeto silovanjem i nikada nije upoznala svog biološkog oca. S druge strane čovjek koji ju je odgojio pronašao je njezinu majku u parku, u visokom stupnju trudnoće te ju uezao k sebi i oženio se njome. To joj je pomoglo da uvidi kolika je važna uloga muškarca u očuvanju života. Istinu o svom životu Mihaela je saznala tek s 28 godina i od tada je osjećala da se na neki način mora uključiti u pro-life borbu. U Betlehem je došla iz inicijative 40 dana za život, kako bi pomogla u reorganizaciji Udruge.

„Iznimno mi je važna suradnja sa župnikom, susjednim župama, Caritasom i centrima za socijalnu skrb jer osjećam da nam nedostaje više stručnih suradnika. Naravno, ne možemo očekivati da se sve radi volonterski, ali nam je Bog doista poslao ljude od pomoći, poput psihijatara, socijalnih radnika, psihoterapeuta, svećenika i časnih sestara. Također, ogromna je potreba i duhovne hrane za ove majke, a ne samo mlijeka i kruha.“ Unatoč tome, tvrdi da lokalna Crkva još uvijek nije dovoljno upoznata s njima. „Znaju za Betlehem, ali mnogi nisu svjesni da nekoliko kilometara od Splita postoji kuća u kojoj trudnice mogu pronaći smještaj u bilo koje doba noći ili dana.“

No Kuća života svetog Josipa otvorila je svoja vrata i majkama s više djece, pa i onima, poput Marijane, koje nisu trudnice. „Situacija u društvu nije sjajna. Iz centra za socijalnu skrb dobivamo sve više zahtjeva za smještaj majki, ali i žena-beskućnica koje nisu majke. Nedavno mi je jedan kaštelanski policajac govorio kako u županiji ne postoji smještaj za žene beskućnice. I samoj mi se u glavi vrti ideja da napravimo nešto u vezi s tim u suradnji s drugim udrugama te lokalnom i županijskom vlašću.“

„Svaka situacija donosi nešto novo. Cijela Udruga se pokrenula, od patera Marka do nas ostalih, međusobno si pomažemo na razne načine i učimo jedni od drugih“, poručuje Mihaela. Sve to ostavlja traga i na korisnicama, no unatoč ponekim razmiricama koje su prisutne u svim velikim obiteljima, odnosi među majkama, djecom, volonterima i voditeljima su uglavnom dobri. Najviše to potvrđuje činjenica da se iz kuće prepune teških priča najviše čuje dječji smijeh. Ili kako je to rekla korisnica Marijana, Betlehem je doista oaza.

***Razne okolnosti dovele su do toga da se Kuća sv. Josipa morala zatvoriti u lipnju 2020. no splitska podružnica udruge Betlehem i dalje djeluje.**

don Tomislav Topčić

Don Tomislav Topčić 18 je godina kao bolnički kapelan djelovao u splitskom KBC-u na Firulama – vjerojatno rekorder među hrvatskim svećenicima – prije nego što je u ljeto 2019. premješten u župu Košute. Za sebe će u šali reći kako je u bolnici „postigao punoljetnost“. Jedna od posljednjih stvari koju je u svom dugogodišnjem apostolatu napravio, a govorimo o osobi koja je podijelila na tisuće i tisuće sakramenata, od bolesničkog pomazanja i ispovijedi sve do vjenčanja, bila je predvođenje mise u trodnevnom neprekidnom klanjanju pred Presvetim oltarskim sakramentom koje je u Splitu organizirala inicijativa 40 dana za život.

Mihaela Krajina, voditeljica Kuće života sv. Josipa u Kaštel Novom, istaknula je poznatog bolničkog kapelana kao prijatelja pro-life inicijativa u Splitu, osobito udruge Betlehem i molitelja koji 40 dana bdiju pred bolnicama za prestanak pobačaja. To je, naravno, glavni povod našeg razgovora s njim.

Problem edukacije

„Na mjesto kapelana imenovan sam 2001. godine, a ubrzo nakon toga susrećem se s problematikom neželjenih trudnoća i abortusa“, govori nam u svom skućenom uredu pripojenom bolničkoj kapeli sv. Josipa. „Ne mislim kako je toliki problem u zakonu ili liječnicima koliko u nesređenom životu mladića i djevojaka. Problem je u našem narodu koji nema svijest o pripadnosti Bogu“, reči će don Topčić, posebno istaknuvši problem bračnih parova koji ne žele imati drugo ili treće dijete jer „nisu materijalno situirani“. „Po mom mišljenju, radi se o problemu edukacije. Kako educirati ljudi da shvate vrijednost života i da se bore za život od začeća do prirodne smrti? Moramo mlade poučavati o predbračnoj čistoći, a parove koji npr. nemaju stan ili kuću da se ne boje djeteta.“

Dodaje kako je tijekom 18 godina djelovanja razgovarao s pedesetak djevojaka. „Primijetio sam da mnoge žele zadržati svoje dijete, ali se pod pritiskom rodbine i okoline, ili možda zbog straha od sramote, odlučuju na pobačaj. Ima tu svakavih komentara, od ‘Pa ti si još mlada’ i ‘Ako rodiš, tko će te oženiti’, tako da mnoge od njih i ne mogu trezveno razmišljati već nesvesno popuštaju pod pritiskom. No, ima i onih koje to rade potpuno svjesno. Neke čak unaprijed razmišljaju kako će se ispovijediti kasnije te zadobiti oprost. Žele opravdati svoj zločin, ali im kažeš da ne mogu tako razmišljati. Ničim ne možeš opravdati svoje grijehu.“

„Znam da su neke odustale od pobačaja, ali ne mogu znati točno koliko ih je.“ Najčešće bi mu, kaže, pomagali pripadnici Marijine legije koji bi žene koje razmišljaju o pobačaju uputili na razgovor. „Ponekad bi postojao konflikt među bračnim parom – ona želi dijete, a on ne želi ili čak obrnuto.“ Posebno ističe jedan netipični slučaj. „Ženi su liječnici ustanovili da je plod mrtav te su je naručili za kiretažu. Bilo je to osmo dijete u obitelji. Razgovarao sam s njima i priznali su mi da se pitaju jesu li liječnici možda pogriješili. Rekao sam im da će sve biti u redu i da dobro promisle. Na tu nakanu služio sam svetu misu i održao klanjanje, dok su se oni otišli moliti u Gospino svetište u Vepricu. Dan poslije došli su na kiretažu, ali su majku prvo pregledali ultrazvukom. Dijete je bilo potpuno zdravo.“

Poseban je problem, i Split tu nažalost nije izoliran slučaj, kada roditelji saznavaju da im dijete ima Downov sindrom. „Previše su ljudi pod pritiskom javnog mnjenja, što će reći rodbina, susjedi i prijatelji. Pokušavam im reći da djeca sa sindromom Down nisu Božja kazna za neki njihov grijeh, već jednostavno djelo prirode. Neki rode to dijete, a neki, nažalost, ne.“

Molitva pred bolnicom

Razgovor skrećemo na njegovu suradnju s udrugama i inicijativama koje se bore za zaštitu života od začeća do prirodne smrti. „Već sam naglasio da je potrebna edukacija, ali ona mora biti optočena molitvom i duhovnim bdjenjem, a to je upravo ono što čine ove inicijative.“ U Splitu je bdjenje pred bolnicom krenulo 2014., ali u nešto drugačijoj varijanti. „S jedne strane imali smo molitelje ispred bolnice, a s druge članove Betlehema – Split koji su organizirali molitvu u kapeli. Svakog dana slavio bih svetu misu te bih potom izložio Presveto.“ To je bio prvi put da se naš sugovornik susreo s laičkom inicijativom takve vrste. „Iskreno, u početku mi nije bilo jasno zašto članovi 40 dana za život izbjegavaju sakralni prostor, već se mole pred bolnicom.“ Govori nam kako je molitva u kapeli bila njegov pokušaj objedinjenja obaju prostora, sakralnog i javnog. Danas se članovi inicijative i udruge Betlehem zajedno mole pred bolnicama. Don Topčić redovito bi blagoslovio kampanju na njezinu početku i kraju te služio svetu misu u kapeli. Prije svake euharistije, kaže, molila bi se krunica za spas nerodenih.

Zanimljivo je kako je praksu krunice za nerodene u vrijeme adventa i korizme uveo još 2002. godine, dakle više od desetljeća prije prve molitvene kampanje u Hrvatskoj. „U nakane redovito stavim duše koje se mole te zdravstvene djelatnike koji tu rade“, govori. Ističe kako broj molitelja zadnjih nekoliko kampanja stagnira. „Pojave se novinari s kamerama i onda se ljudi boje da će završiti na portalima, da će izgubiti posao.“ Unatoč tome mediji su odigrali i pozitivnu ulogu. „Prije slična pitanja nisu dobivala prostora u novinama, a danas su ljudi sve upoznatiji s time što je život i vrijednost života. Na nama je da se molimo, bdijemo, postimo i da razgovorom nastojimo odvratiti djevojke i žene od nerazumnog čina. Ostalo trebamo jednostavno prepustiti Bogu.“

Malo djelo milosrda

Molitva je temeljna dužnost svakog kršćanina. Nerijetko u želji da više toga napravimo ili više ljudi pomognemo, zapostavljamo ovu osnovu bez koje naše djelovanje ne može dati obilat plod. U Betlehemu su, kao i u Crkvi, svi pozvani na molitvu, no postoje oni kojima je to posebna dužnost, tj. poslanje. Takav je naš sljedeći primjer, u kojem se osobe mole specifično za one majke koje žele pobaciti svoju djecu. S voditeljima projekta, supružnicima Nikolom i Tinom Milavić, susreli smo se u Omišu.

Paterovo nadahnuće

„Naša avantura započela je 2012. kada smo s tadašnjom zajednicom Božanskog milosrđa krenuli na hodočašće na Svetice. Sjećam se da je bila velika zima, godinama nije bila takva. Pater Marko upozorio nas je da možda odustanemo od putovanja, no bili smo uporni. Tijekom prvog ili drugog dana duhovne obnove pater je dobio nadahnuće da se oformi skupina koja će svakodnevno moliti krunicu Božjeg milosrđa za trudnice koje žele pobaciti. I mi smo pristali“, govori nam Nikola. Tijekom drugog posjeta Sveticama pater je već imao spremne letke. Projekt je nazvan „Malo djelo milosrđa“. „Stvar je, kao i svaki početak, krenula euforično, no s vremenom se iskristalizirala skupina od oko 15 ljudi koji su ustrajni i zreli“, dodaje Nikola.

Njegova supruga Tina, porijeklom Slovenka, otvorila je e-adresu malo.djelo.milosrda@gmail.com, na koju su se mogle javiti osobe koje razmišljaju o pobačaju, koje poznaju nekoga tko razmišlja o pobačaju ili se samo žele priključiti molitvi. „Informaciju koju bismo dobili proslijedili bismo moliteljima u zajedničku grupu. Oni onda po vlastitom odabiru prikažu intenzivniju molitvu, post ili neku drugu žrtvu za dijete i roditelje.“ Pritom je, pojašnjava Tina, za članove obvezna svakodnevna molitva krunice Božjeg milosrđa na nakanu nerođenih i majki koje žele pobaciti. „Budući da imamo troje djece, znalo bi se dogoditi da navečer u krevetu razmišljam kako ne moram baš taj dan izmoliti krunicu. No onda bi mi u pamet došlo da možda nitko neće moliti za to dijete ili majku. Pogledala bih svoju djecu kako spavaju u krevetu i to bi mi bilo dovoljno da se pokrenem.“

Pro-life 'otmica'

Tina i Nikola govore nam kako, uz osobnu molitvu, njihova molitvena zajednica „Božja ljubav“, čiji članovi sudjeluju i u apostolatu Udruge, svake druge subote organizira klanjanje pred Presvetim s nakanom za nerođene i majke koje žele pobaciti. No, njihov pro-life aktivizam ne uključuje „samo“ molitvu. Tijekom razgovora ispričali su nam zanimljivu anegdotu o, kako sami kažu, „otmici“ trudne djevojke. „Pater nas je nazvao, rekavši kako ima jednu djevojku koju prisiljavaju na pobačaj i koju bi trebalo odvesti u kuću za majke. Pokupili smo je navečer i tu noć smjestili kod jedne požrtvovne obitelji. Idući dan vozili smo je u Betlehem. Taj pothvat nazivamo 'otmica' (smijeh).“

U njihovim glasovima osjeća se poštovanje prema pateru Marku. „I sami imamo jednu zanimljivu priču s njim“, reći će Tina. „Kad smo prvi put bili na Sveticama imali smo samo našu najstariju kćer. Nakon ispovijedi razgovarala sam s paterom priznavši mu da imam određeni strah od drugog djeteta. On se molio i rekao mi: 'Idući put kad dođeš kod mene bit ćeš trudna.' Smijala sam se tada, no na kraju je doista bilo kako je rekao.“

Nikola i Tina Milavić

Betlehem - Gospic

Mnoge su aktivnosti u Betlehemu započele slučajno (a znamo da slučajnosti ne postoje). Slična je situacija i s podružnicom Betlehem – Gospic koja je zapravo nastala iz osobne potrebe.

S Anom Jelić, predsjednicom podružnice, razgovarali smo nakon obilatog ličkog ručka u jednom poznatom gospičkom restoranu. Prije toga smo samostalno i bezuspješno pokušali na gradskom groblju pronaći grobnicu koju je Udruga izgradila prije nekoliko godina. Naša domaćica kasnije nas je odvela do traženog mjesto koje i za nju ima osobnu važnost.

„U osmom tjednu svoje druge trudnoće, godine 2016., imala sam spontani pobačaj. Izlazeći iz bolnice u meni su se počela javljati pitanja: Gdje je moje dijete?... Što će napraviti s njim?... Liječnici te samo puste kući, a nitko ti ništa ne kaže“, govori nam Ana o bolnom iskustvu koje će na kraju ipak rezultirati utjehom za mnoge. „Ista sam pitanja postavila svojoj prijateljici koja je kao fizioterapeutkinja radila u bolnici.“ No, iako je očekivala barem nadu, nije ju dobila. „Rekla mi je da u gospičkoj bolnici fute se od osam tjdana ne smatraju djecom te kako nema šanse da će dobiti plod jer je premalen. Iako, moram naglasiti, situacija se u međuvremenu počela mijenjati. U meni je, pak, buktjela neka vjera koja mi je jasno govorila da će doći do svoje bebe.“

Borba za tijelo

Nazvala je Patologiju u Rijeci nakon što je dobila informaciju da je u našu najveću luku prebačeno njezino preminulo dijete, no rekli su joj da se plod ne nalazi kod njih. Nakon nekoliko dana i nekoliko telefonskih poziva saznašla je da je plod stigao na analizu u Zagreb. U međuvremenu, prijateljica iz gospičke bolnice spojila ju je s Ljubicom Oršić koja u sklopu udruge Betlehem vodi projekt „Najmanji među nama“. Cilj projekta je izgradnja grobnica diljem Hrvatske kako bi se u njima mogle pokopati bebe umrle tijekom trudnoće. U trenutku pisanja ove monografije takve su grobnice postojale u Osijeku, Vinkovcima, Zagrebu, Sisku, Šibeniku i Gospicu. „Ljubica me upozorila da nikada nisu dobili tako malen plod za ukop. Ipak, u suradnji s nekim ljudima iz jedne zagrebačke bolnice, na kraju smo uspjeli dobiti svoje dijete.“ Tu su, nastavlja Ana, nastali novi problemi. „Tijelo smo imali, ali ne i mjesto gdje ćemo ga pokopati. Ljubica je predložila grobnicu Udruge na Markovu polju u Zagrebu, ali ja sam htjela da se grob nalazi bliže kako bih ga mogla posjećivati.“ Tako je, na kraju, nastala ideja o osnivanju grobnice i podružnice Betlehma u Gospicu, što je ostvareno 2016. godine. U trenutku našeg razgovora s Anom – koja je, dodajmo i to, tada ponovno bila trudna – petero djece bilo je pokopano u gospičkoj grobnici.

Pitamo je kako su se ona i suprug osjećali tijekom ukopa svog djeteta. „Radosno, moram to priznati. Naravno, kad sam imala spontani pobačaj bilo mi je jako teško, ali su mi pomogli molitva i razgovor sa svećenikom. Posebno me dotakla jedna njegova rečenica: 'Što god Gospodin traži od tebe, ti kaži da.' Kad sam mu rekla 'da' više nisam osjećala opterećenje. Na pogrebu su mi tekle suze, ali suze radosnice. Osjetila sam veliko olakšanje znajući da je moje dijete tu. Suprug mi je također bio velika podrška, dok je ostatku obitelji to ipak bilo pomalo čudno. Nisu znali da postoji mogućnost ukopa djece preminule u majčinoj utrobi.“

Rad u maloj sredini

Pitamo je kako su njihovi sugrađani prihvatali postojanje Udruge. „Gospic je mala i zatvorena sredina, a pobačaj je ovdje normalna pojava. Imala sam osjećaj da nas neće podržati. No onda su se ljudi počeli javljati, i to baš iz ove male sredine, sa željom

Ana Jelić

da pokopaju bebu. Kasnije shvatiš da mnogi od njih prolaze teške situacije, ali nikome ne govore o tome. Nedavno smo imali ukop malog Ante. Njegov otac došao je na naša vrata, bio je u šoku zbog svega što se dogodilo, ali i nekako sretan jer će barem imati mogućnost doći na grob i zapaliti svijeću.“

Udruzi u radu pomažu i svećenici. „Vlč. Marinko Miličević pomogao nam je u osnivanju podružnice te je uvijek tu ako nam zatreba pomoći. Surađujemo i s vlč. Mariom Vazgečom, župnikom Navještenja Blažene Djevice Marije.“

Ana će nam tijekom razgovora reći kako je grobnica trenutačno jedini vid apostolata kojim se Betlehem – Gospic bavi. „Krenuli smo bez ikakvih obveza, u stilu da sada nešto moramo. No, kako u gradu vlada teška duhovna situacija, odlučili smo uz Betlehem osnovati i jednu molitvenu zajednicu koja se okuplja na tjednoj bazi. Gledamo kamo će nas Gospodin dalje pozvati.“

...i još

(Apostolati, hodočašća, svjedočanstva, suradnje, ekumenizam...)

Svjedočanstvo hrvatske primalje

Svjedočanstvo⁶² koje slijedi duboko nas je potreslo. U njemu ima teških situacija i slika koje zbog određenih razloga nismo smjeli staviti u završni tekst, iako zbog toga ne gubi na snazi. Možda je najpotresnija rečenica izrečena tijekom našeg razgovora, koju prvi put donosimo u ovoj monografiji (svjedočanstvo smo originalno objavili na portalu Bitno.net), bila: „Papiri se uvijek mogu riješiti.“ Ta hladnoća kojom netko može ubiti dijete u majčinoj utrobi, a onda „riješiti papire“ kako bi sve izgledalo pravno ispravno (npr. u slučajevima gdje je abortus izvršen nakon dopuštene zakonske granice) užasnula nas je. Ili drugi primjer, spomenut u svjedočanstvu, gdje liječnik trudnicu koja želi učiniti pobačaj „prosljeduje“ ispod stola u drugu zdravstvenu ustanovu nakon što je etičko povjerenstvo prve donijelo odluku protiv zahvata. Nažalost to je surova realnost u Hrvatskoj. Stoga smatramo iznimno važnim da ovo svjedočanstvo dođe do ljudi i potakne svjesnosti o borbi koja se kod nas vodi za život nerođenih.

Svjedočanstvo hrvatske primalje

„Na svoje sam oči vidjela pobačeno dijete od 16 tijedana. Bila je to curica sa sindromom Down, veličine mog dlana, s razvijenim rukicama i nogicama. Jedna od primalja držala ju je u ruci, a do nje je stajao ginekolog. On je uvijek u mojoj blizini imao potrebu opravdavati svoje postupke. ‘Pa vidiš da je to bio mongoloid, da se to nije moglo roditi’, govorio je tada. No meni, nakon što sam vidjela to malo dijete, više nitko ne može govoriti da fetus nije čovjek.“

Ovu mučnu scenu, koju poput spomenutog ginekologa mnogi pokušavaju na različite načine opravdati, ispričala nam je naša sugovornica, zdravstvena djelatnica koja je godinu dana staža provela u jednoj zdravstvenoj ustanovi u kojoj su se vršili pobačaji. Tijekom tih godinu dana svjedočila je pobačajima nakon 10. tjdna trudnoće, borila se (i izborila) za priziv savjesti te tješila majke koje su počinile pobačaj. Danas djeluje u inicijativi „40 dana za život“, moleći ispred bolnica i sudjelujući u organizaciji.

„Nisam prisustvovala pobačajima, imala sam priziv savjesti, no moja je dužnost bila skrbiti o ženama netom nakon što bi abortirale dijete. Tako sam jednom prilikom, nakon što su kolege prebacile majku na odjel, pošla vidjeti treba li primalji još nešto pomoći i zatekla ju kako drži u rukama djevojčicu staru 16 tijedana, spremajući se staviti je skupa s posteljicom u jednu plastičnu posudu kako bi je poslala na tzv. PHD analizu. Primalja mi je pritom pokazala točkicu na trbuhi gdje su djevojčicu uboli prilikom pobačaja.“

To nije bio ni jedini šok koji je doživjela tijekom stažiranja. U razgovoru koji smo vodili ispričala nam je i druge uznemirujuće detalje. „Žena je došla kod nas napraviti pobačaj, no ovog puta nije se radilo o kromosomopatiji poput sindroma Down, već je dijete imalo teži defekt. Majka mi je priznala kako je etičko povjerenstvo jedne dalmatinske zdravstvene ustanove većinom glasova odlučilo protiv pobačaja, ali da ju je tamošnji zdravstveni djelatnik ‘ispod stola’ uputio k nama. Nazvao je kolege s kojima sam radila i rekao da „ima pacijentiku koja to želi napraviti“.

Priziv savjesti

Iako je bila vjernica i članica molitvene zajednice, naša sugovornica pri dolasku u zdravstvenu ustanovu nije postavljala pitanja o abortusu. Kaže da se prije nikad nije izravno susrela s pobačajem, čak ni dok je studirala. Prvi dan staža sve je promijenio.

⁶²Kravica, T. (2019). Hrvatska primalje: ‘Svjedočila sam pobačajima i do 16. tjdna, borila se za priziv savjesti i tješila majke’. Preuzeto 17. srpnja 2019. s <https://www.bitno.net/vjera/svjedocanstva/nasa-sugovornica-svjedocanstvo-hrvatska-primalja/> (tekst je za potrebe monografije na nekim mjestima izmijenjen te je dodan uvod).

„Glavna medicinska sestra vodila me prema sali te putem stala objašnjavati kako su u našem opisu posla i pobačaji. Sjećam se da smo stajale u liftu i već sam slutila što se događa i kamo me vodi. Odgovorila sam joj: ‘Nemojte me krivo shvatiti, ali protiv abortusa sam iz vjerskih razloga. Imam priziv savjesti.’ Sestra je sagnula glavu, nije me imala hrabrosti niti pogledati u oči. Rekla je: ‘U redu’, ali i dodala da to ne spominjem nikome. Kad smo došle ispred sale postupak je već bio u tijeku. Do tada sam znala kako se on teoretski radi (uz pomoć vakuumskih aspiracija), a sada sam ga prvi put i vidjela. Iako nisam sudjelovala – pobačaj vrši ginekolog, a asistiraju mu instrumentarka, anestezijolog te anestezijološki tehničar – samim time što sam stajala ispred i svjedočila postupku doživjela sam šok.“

Žene koje naprave abortus trebaju prije otpusta odležati još barem dva sata na odjelu. Našu sugovornicu je, odmah nakon što je svjedočila pobačaju, druga sestra odvela da se brine o tim majkama. „Sutradan sam odlučila da ču, nakon povratka iz noćne smjene, razgovarati s glavnom medicinskom sestrom i odgovornom osobom zdravstvene ustanove te jasno izreći svoj stav. Išla sam na sve ili ništa, ili ču izgubiti staž ili ču ostati, ali pod uvjetom da imam priziv savjesti i ne sudjelujem u pobačaju.“

Odgovorna osoba zdravstvene ustanove isprva je burno reagirala. „Vi biste privatno trebali biti jedna, a poslovno druga osoba. Što se mene tiče možete i odustati“, odrješito mi je rečeno, no bila sam spremna na to. Razgovor smo nastavili u kančini gdje sam ponovila da je abortus za mene ubojstvo te da neću odvajati poslovno od privatnog. Situacija se potom malo smirila, no rasprava se nastavila. Odgovorna osoba je pritom izjavila da je također vjernik, dok je glavna sestra objašnjavala kako nisam svjesna zbog kojih sve razloga djevojke i žene žele napraviti pobačaj – poput silovanja. Odgovorila sam da sam svjesna toga, da nikoga ne osuđujem, ali ne opravdavam ni jedan razlog za taj čin.“ Naša sugovornica je, tvrdi, tijekom razgovora ostala mirna i nije odstupala od svojih stavova. Glavna medicinska sestra u jednom je trenutku poručila kako neće morati sudjelovati u pobačaju, no da je ženama nakon tog postupka potrebna njega koju im zaposlenici zdravstvene ustanove trebaju pružiti. „Nema problema“, odgovorila sam. Naravno da mi nije problem pomoći tim ženama i biti s njima na odjelu. Ja sam, kao medicinska djelatnica, i pozvana na to.“

‘Šok na šok’

Našoj sugovornici je medicinska briga o ženama koje su počinile pobačaj postala svakodnevica. Reći će kako su je ti susreti tijekom godine dana izgradili kao osobu jer je svaka žena imala svoju priču, a nerijetko ih je i tješila. „Mogu vam posvjedočiti da bi nakon pobačaja, u onom trenutku kad bi se probudile i otvorile oči, većina žena plakala.“ Iz svojih susreta s majkama posebno ističe dva iskustva.

„Sjećam se žene koja se nikako nije mogla smiriti nakon budjenja, iznimno je plakala. Osjetila sam, nekako u duhu, potrebu da uđem s njom u malo dublju priču. Otkrila mi je kako je pobačaj napravila jer je dijete bilo rezultat preljuba, tj. imala je odnos s oženjenim muškarcem. Kroz suze mi je govorila kako osjeća kao da je otrgnut dio nje. Rekla sam joj da je prvi korak otici na ispunjeno te da je nijedan svećenik neće i ne smije osuditi. Također sam rekla da imenuje dijete te ga krsti u duhu. Nakon razgovora me izgrlila, s njezine se strane osjećala velika zahvalnost.“

Naša se sugovornica, međutim, našla i u potpuno suprotnim situacijama. „Drugi dan staža imala sam užasno iskustvo.

Redovnice pomonice apostolata za život

Zapravo se otpočetka slagao šok na šok. Išla sam pružiti njegu ženi koja je napravila abortus, morala sam joj priključiti pulsni oksimetar, staviti infuziju i dr. Dok sam sve to radila ona me samo promatrala. Odjednom, pitala me mrtva-hladna kad može vidjeti bebu. Na trenutak sam se izgubila i nisam znala što bih napravila. Nisam mogla vjerovati da me netko pita takvo pitanje netom nakon što je pobacio dijete. Ubrzo je dodala: 'Ma šalim se.' Samo sam izletjela iz sobe, ušla u wc i plakala. No vjerujem da mi to pitanje nije postavila sama od sebe, već ju je naveo 'onaj dolje'..."

Pobačaji su se u zdravstvenoj ustanovi radili svaki radni dan, ponekad i subotom, ali nedjeljom nikada. Upravo će vikend, uz noćne smjene kada također nije bilo abortusa, naša sugovornica istaknuta kao najdraže vrijeme na poslu. Unatoč tome, znala je da za nju više nije opcija ostati u toj ustanovi nakon isteka godine staža.

'Roditi mrtvo dijete'

Dnevno su u prosjeku na pobačaj dolazile tri do četiri žene, a jednom prilikom bilo ih je čak devet. Ponekad, pak, ne bi došle na dogovoren termin, što bi našu sugovornicu ispunilo radošću i nadom da se majka ipak predomislila. Govori nam kako je u godinu dana staža, prema njezinoj procjeni, učinjeno nekoliko stotina pobačaja u toj zdravstvenoj ustanovi. Najgori su bili oni nakon prvog tromjesečja. „Ženi više ne bi mogli napraviti pobačaj vakuumskom aspiracijom, već bi morale proći postupak insilacije, tj. praktički roditi već mrtvo dijete. Iglom se kroz majčin trbuš dolazi do djeteta te mu se ubrizgava određena tekućina koja ga usmrti. Međutim to više nije klasičan abortus, jer je dijete preveliko, i zapravo dolazi do poroda. Žena se mora otvoriti, mora tiskati i proći cijeli porođajni proces. Najveći problem je što se nikada ne zna koliko će abortus, tj. porod, trajati. Ona se može satima, dan i noć otvarati prije nego što porodi mrtvo dijete. Često je to znalo trajati prilično dugo.“

40 dana za život

Unatoč mnogim „šokovima“, naša sugovornica smatra kako su joj ta iskustva pomogla donijeti odluku da se učlani u inicijativu 40 dana za život te dublje uključi u pro-life borbu. Tijekom stažiranja također je bila u kontaktu s moliteljima iz apostolata „Malo djelo milosrđa“ koji u sklopu udruge Betlehem mole za nerođene i majke koje žele pbaciti. Kada bi saznala da neka trudnica dolazi na zahvat, poslala bi im poruku, a oni bi za majku i dijete prikazali molitvu ili post. „Sve ovo ne bih mogla bez Boga. On je taj koji mi je davao snagu i ustrajnost jer sam puno puta bila na rubu da odustanem. Misao vodila u cijelom tom periodu bila mi je Isusova rečenica: 'Tko hoće život svoj spasiti, izgubiće ga; a tko izgubi život svoj poradi mene, taj će ga spasiti.'“

Jedna od podtema koju je pater Marko Glogović posebno istaknuo prilikom priprema za rad na monografiji bile su redovnice koje mole i rade na širenju kulture života u Hrvatskoj. Ovdje vam donosimo razgovore sa šest redovnica iz različitih redova koje pomažu apostolat za život udruge Betlehem.

Sestra Marija Hedviga od Predragocjene Krvi Kristove, klarisa (OSC)

Klarisa, sestra Marija Hedviga, patera je Marka upoznala 2006. godine. Kaže kako se nakon tog susreta još snažnije uključila u spašavanje nerođenih. Otkrit će nam tako da je 2007., prije nego što je sa sličnim projektom krenula udruga Betlehem, na korištenje dobila jednu obiteljsku kuću u zagrebačkom naselju Mikulići (gdje se nalazi i samostan časnih sestara klarisa) u koju je smještala trudnice i samohrane majke koje su „bile u progonu i napuštene od svih“.

„Moje srce kuća za Betlehem i nerođene“, reći će, dodajući biranim riječima: „Udruga Betlehem je dio nove evangelizacije u našoj Crkvi, proročanstvo i blagoslov Crkvi i hrvatskom narodu. Ona je poput Biblije, velika knjiga koja se ispunja i živi, u kojoj susrećemo Bogorodicu Mariju trudnicu koja traži sklonište da rodi svog sina Isusa kao i Svetu obitelj koja bježi pred Herodom koji hoće ubiti život.“

Naša sugovornica vjeruje kako je Betlehem upravo „plod koji se rodio iz molitvenih i kontemplativnih zajednica“ zbog čega i sama rado podržava udrugu i surađuje u spašavanju života nerođenih i njihovih roditelja. „Mi katolici, a osobito posvećene osobe koje smo se zavjetovale živjeti evanđelje Gospodina našega Isusa Krista, dužni smo biti oprezni da ne budemo poput Heroda koji je rado slušao svetog Ivana Krstitelja, volio ga, poštivao i bojao ga se, ali ga je zavela zabava i slava ovog svijeta zbog čega je dopustio da se ubije jedan život, život njegova prijatelja i Božjeg proroka“, zaključuje sestra Marija Hedviga.

Sestra Jaira Udovičić, Družba sestara Milosrdnog Isusa

„Prije no što će 2005. godine ući u samostan otvorila mi se jedna poznanica. Podijelila je sa mnom kako je četiri puta napravila pobačaj. Ono što me šokiralo jest da je ta žena svake nedjelje dolazila na svetu misu, ali je unatoč tome pobacila svoju dječcu.“ Slučaj koji je pogodio našu sugovornicu, sestruru Jairu Udovičić, nažalost nije rijetkost u Hrvatskoj. Više ili manje prešutno odobravanje pobačaja kod dijela hrvatskih katoličkih vjernika (koji redovito sudjeluju u sakramentalnom životu) poznato je svakome tko je aktivnije uključen u domaća crkvena zbivanja. Premda će sestra Jaira reći kako se osoba s početka priče pokajala za svoj grijeh te „pronašla mir u Bogu“, ostaje činjenica da neki članovi Crkve zatvaraju oči, a ponekad i sudjeluju u praksi koju je ista ta institucija više puta, i to žestoko, osudila. „Čudno je to. Kao da činjenica da je plod živ od početka ne dopire do njih“, dodat će naša sugovornica.

Sa sestrom Jairom razgovarali smo u ožujku 2019. posjetivši je u kući Sestara Milosrdnog Isusa u Puli. Kuća se nalazi tik uz Dom za starije i nemoćne „Sveti Polikarp“, osnovanom u prostorima nekadašnje vojarne. U to je vrijeme u zgradi, u kojoj su još početkom 2000-ih živjeli prognanici iz Domovinskog rata, bilo smješteno 60-ak osoba. Na tom mjestu tri redovnice njegovale su drugačiji, ali jednakovo važan, oblik borbe za život⁶³.

„Jedna od nas je njegovateljica u domu, no sve posjećujemo korisnike. Svećenik dolazi posebno prije prvog petka u mjesecu te po potrebi korisnika kako bi se mogli ispovjediti, a ostale dane mi smo s njima. Nedjeljom i blagdanima donosimo im svetu

⁶³Nakon 20 godina djelovanja u Puli, Družba sestara Milosrdnog Isusa odlučila je svoj apostolat nastaviti u Sisku. Kako smo naveli u poglavljju „Betlehem – Sisak“, potkrovљe Kuće života „Emanuel“ preuređeno je u klauzuru gdje od veljače 2021. godine žive sestra Jaira Udovičić i Ivana Perković.

Sestre Pohoda Marijna, Corpus Domini

Sestra Jaira Udovičić

pričest, te redovito razgovaramo i pripremamo ih za sakramente. Nekoliko starijih osoba pati od demencije pa skoro svaki dan slušamo iste priče (smijeh), ali njima je važno da ih netko sluša, da znaju da nisu odbačeni.“

Također se mole i za pro-life apostolat, a nekoliko su puta organizirale i Jerihonsko bdjenje – neprekidno sedmodnevno klanjanje pred Presvetim oltarskim sakramentom – za nerođene.

Sestra Jaira, inače rođena u Svetom Petru u Šumi, postala je redovnicom dijelom zahvaljujući i pateru Marku Glogoviću. „Počela sam se udaljavati od Crkve i otprilike je u to vrijeme Marko došao u našu župu. Pozvao me da se priključim zajednici Treće srce koju je tamo osnovao i ondje sam, pred Presvetim, doživjela susret sa živim Kristom.“ S paterom je 2003. posjetila mjesto koje će joj kasnije postati domom. „Došli smo na noćno bdjenje koje su sestre organizirale u kapeli u susjednoj zgradici. Tada sam ih prvi put upoznala. Dok sam gledala sliku Milosrdnog Isusa, i preko naših klanjanja i susreta sa živim Kristom, osjetila sam da želim nešto više i dublje. Željela sam se još približiti Gospodinu i biti uvijek uz njega.“

Ističe kako je karizma njezine Družbe – slavljenje, naviještanje i moljenje Božjega milosrđa za cijeli svijet – povezana i s apostolatom za život. „Sveta Faustina Kowalska (čiji je duhovnik bl. Mihael Sopoćko osnovao Družbu sestara Milosrdnog Isusa, op. a.) trpjela je mnogo zbog pobačaja. U svojem dnevniku⁶⁴ piše kako joj je Isus tijekom jednog ukazanja rekao da je velika potreba molitve za djecu ubijenu u utrobama majki. Zbog toga je i ona nekoliko puta prolazila kroz agoniju poput one koju je naš Gospodin trpio u Maslinskem vrtu.“

„Nerođene, kao i one koji se bore za njihovo spašavanje, posebno uključujemo u svoje molitve tijekom trajanja inicijative 40 dana za život u Puli. U nekoliko navrata i same smo se uključile u molitvu pred bolnicom. Također, članovi zajednica Treće srce koje se okupljaju u Puli redovito nam javljaju kada neka osoba želi napraviti pobačaj te se onda molimo za nju i za to nerođeno dijete“, zaključuje sestra Jaira.

Sestra Marija Alojzija Martinčević, Sestre Pohoda Marijina

Posebna naklonost časnih sestara pratila je patera Marka od najranijih dana njegova svećeničkog puta. Budući da, poučeni učenjem Crkve i primjerima života svetih, znamo da je molitva temelj i početak svega, vjerujemo kako su molitve i žrtve tih redovnica utkane u paterovo današnje djelovanje i apostolat. Jedna od njih je i sestra Marija Alojzija Martinčević, stanarka samostana Pohoda Marijina pri kapeli Corpus Domini u Zagrebu koja će nam u razgovoru otkriti: „Za Marka se molim još od vremena kada je išao u srednju školu.“

Sestra Alojzija, koja je dugo godina služila kao časna majka malenog samostana na zagrebačkoj Trešnjevcu, otkriva kako je pater kao sjemenistarac redovito dolazio u njihove prostore. „Predavala sam vjerouau njegovu prijatelju Tinu Šipošu⁶⁵, te su zajedno znali dolaziti k nama.“ Dodat će kako na Marka gleda kao na sina, a posebno podržava njegovu borbu za nerođene. „Molitva za nerođene usko je povezana s nazivom naše redovničke zajednice. Kao Sestre Pohoda Marijina podsjećamo na susret Marije i Elizabete, dvije majke i trudnice. Tu leži taj snažan poticaj.“ Što se tiče patera, sestra Alojzija ističe kako ga molitveno prati „na svim područjima njegova rada“.

„On je poziv za spašavanje nerođenih dobio tijekom novicijata u Poljskoj. Za taj se apostolat, ali i za njega, molim već 20 godina. On je jedan svestrani svećenik i premda mu je spašavanje djece na prvom mjestu, daje se i u drugim područjima.“ No,

⁶⁴ „Isus mi je dao spoznati da sam imala udjela u Njegovoju agoniji u Maslinskem vrtu i da je te muke priupustio kao zadovoljštinu Bogu za duše ubijene u utrobama majki. Te su se muke ponavljale u tri navrata, i uvijek su počinjale u osam sati i [trajale] do jedanaest sati navečer. Nijedan lijek nije mogao ublažiti ovu bol...“ (Dn, 1276). Duži citat možete pročitati u potpoglavlju Tješitelji Milosrdnog Isusa (poglavlje „Molitvene akcije i apostolati“).

⁶⁵ Roditelji Tina Šipoša, Velimir i Marija, upravljaju i žive u Kući Srca Marijina u Svetičkom Hrašću gdje se održavaju Vikendi Srca Marijina – duhovne obnove za supružnike željne djece. Više o tome možete pročitati u istoimenom potpoglavlju (poglavlje „Središnja Hrvatska“).

to je, naslutit će redovnica, Božja zasluga. „Marko je pravi sveti svećenik, ali ima svoje krize, kušnje i padove. Svašta je prošao i prolazi, ali Bog je taj koji ga drži.“

Sestra Krešimira Katarić, Družba sestara milosrdnica sv. Vinka Paulskog

„U apostolatu nerođenih sudjelujem otprilike 12 godina, otkad sam upoznala patera Marka koji nam je vodio duhovnu obnovu za 15. godišnjicu zavjeta“, govori nam sestra Krešimira s kojom smo putem telefona razgovarali u srpnju 2019. godine. Pritom dodaje: „Isprva sam se uključila molitvom. To je trajalo četiri-pet godina, a kasnije sam postala aktivna i na drugim područjima.“

Dodat će kako za sudjelovanje u apostolatu ima nekoliko razloga. Naime, sestra Krešimira po struci je odgajateljica te je više od 25 godina posvetila radu s djecom. Drugi razlog je pak više osobne prirode. „U obitelji sam imala osobe koje su počinile grijeh pobačaja te su ih progonili snažna grižnja savjest i nepraštanje sebi, premda im je Bog davno oprostio. To me potaknulo da se uključim u apostolat.“

Sestra Krešimira Katarić u trenutku razgovora djelovala je kao ravnateljica Dječeg vrtića sv. Marije Magdalene koji je 2016., u Selima kod Siska, otvorio sisački biskup Vlado Košić. Ranije je, pak, radila u Dječjem vrtiću sv. Vinka u Frankopanskoj ulici, u Zagrebu. „Onde smo za Božić i Uskrs znali organizirati prikupljanje pomoći za Betlehem. U suradnji s roditeljima skupljali smo pelene i ostale potrepštine za majke i djecu te bismo potom sve skupljeno odveli u njihovu kuću u Brestje.“ U Sisku je njezina suradnja s Udrugom dobila novi oblik. „Upoznala sam Ivu Grgurinović⁶⁶ te se, zamolbom patera Marka Glogovića, uključila i kao duhovna suradnica. Zajedno idemo na različite događaje: Dan života, molitveni seminari na Sveticama... bila sam prisutna i kad je biskup Košić blagoslovio novu kuću u Sisku.“ Kaže kako osjeća da je Bog šalje da bude „duhovna potpora majkama“.

„Molimo krunicu zajedno, razgovaramo, slušam njihove poteškoće i pokušavam pomoći koliko to kao redovnica mogu. Osjećam da su majke, korisnice Betlehema, jako izravnjene, ali Bog može izlječiti svaku ranu, pa i njihovu. Osjećam, također, da se one boravkom u Betlehemu doista otvaraju Božjem milosrđu i ljubavi, što im pomaže pri uključivanju u normalan život. I zahvalna sam Bogu da sudjelujem u ovom apostolatu jer su redovnice pozvane moliti i žrtvovati se za nerođene. Također, pomoći nerođenima ispunja karizmu svetog Vinka koji se brinuo o napuštenima. Bog ljubi te majke i ja ih ljubim te im želim pomoći da prihvate Božju ljubav.“

Sestra Elizabeta Glasnović, Družba Klanjateljica Krvi Kristove (ASC)

„U jednom sam hrvatskom gradu, gdje su obitelji imale po jedno ili dvoje djece, vidjela puno bakica koje su bolesne i same. Pitala sam sestru zašto te bakice nemaju nikoga, na što mi je ona odgovorila da su neke napravile pobačaje. Kao dijete puno sam suza isplakala zbog toga i već sam tada znala da moram nešto učiniti.“

Sestra Elizabeta Glasnović godinama poslije upoznat će patera Marka te se pridružiti njegovu apostolatu za život. „U vrijeme dok je pater služio u Svetom Petru u Šumi, na radiju sam slušala neku emisiju u kojoj je on gostovao. Govorio je o pobačaju, o nerođenima, a posebno me dotaknuo dio o molitvi za duhovno posvojenje. Tako, kad je došao u Karlovac, odlučila sam mu se javiti i pitala što mogu učiniti.“ Sestra Elizabeta tada je, kao i danas, radila u Općoj bolnici Karlovac kao medicinska sestra. Pater Marko ubrzo je počeo dolaziti u bolničku kapelu gdje je svakog utorka služio misu i klanjanje. Tu tradiciju i danas održa-

vaju njegova pavlinska subraća. „Prvo smo molili, a kad je došla Kuća života „Obitelj sv. Josipa“ zajedno smo je čistili, obnavljali i uređivali. Redovito sam dolazila razgovarati s majkama koje su tamo bile smještene, premda to danas, nažalost, rjeđe radim.“ Naša sugovornica istaknula je kako su joj razgovori s majkama i trudnicama o kojima skrbi udruga Betlehem pomogli i u njezinu radu u bolnici. „Na odjelu za transfuziju često se, među ostalim pacijentima, susrećem i s trudnicama. Nažalost, među njima ima i onih koje ne žele roditi te su mi primjeri iz Betlehema puno pomogli da im pristupim. Uvijek ih pokušavam uputiti na Udrugu gdje, ako žele, mogu dobiti pomoći i podršku.“

Premda, kaže, ne zna kako se razvije situacija većine trudnica nakon što napuste njezin odjel, ispričala nam je jedan slučaj u kojem je spašen nerođeni život. „Na odjel je došla trudna djevojka od 16 godina. Kad sam je, a to je bio protokol na odjelu, pitala za trudnoću rekla je kako ne želi roditi. Imala je već ugovoren termin za pobačaj, a njezini roditelji bili su suglasni s tim. Ipak otvorila se razgovoru sa mnom. Rekla sam joj za postojanje Betlehema i da joj mogu pružiti pomoći. Pristala je otići tamo, a kad je Udruga stupila u kontakt s njezinim roditeljima i oni su odustali od pobačaja. Djevojka nije boravila u Kući života već se vratila u vlastiti dom. Mi smo joj nastavili pomagati dok njezino dijete nije navršilo godinu dana. Kasnije, kad je dostigla punoljetnost, djevojka je odlučila živjeti s ocem djeteta, a s njim je i dan-danas.“

Sestra Elizabeta istaknut će kao želju za budućnost da se u karlovačkoj bolnici oformi posebno savjetovalište koje bi pomagalo u ovakvim slučajevima. „Pater Marko nekada je, uz misu i klanjanje utorkom, znao dolaziti u bolnicu te razgovarati s trudnicama i majkama. Bilo bi dobro kada bi se ovdje organiziralo nešto poput savjetovališta za trudnice. Prošle godine (ovaj razgovor je vođen u srpnju 2019., op. a.) započeli smo pregovore da se ono oformi. Ono što bi za takav projekt bilo potrebno je veća angažiranost laika, ali i svećenika koji bi se mogli uključiti u rad savjetovališta. Nažalost, više nemamo bolničkog kapelana, a od prošle godine ni nedjeljnih misa“, zaključila je naša sugovornica.

Sestra Svjetlana Rezo, Kćeri Božje Ljubavi (FDC)

„Patera Marka Glogovića susretala sam tijekom seminara ‘Nova evangelizacija’. Već sam tada naslućivala da će ga dragi Bog dobro upotrijebiti“, napisala nam je Svjetlana Rezo, misionarka i redovnica Kćeri Božje Ljubavi, u intervjuu koji smo vodili u siječnju 2020. Zbog činjenice da je s. Rezo tada služila u Travniku (BiH), kao i da se zbog svog apostolata često nalazi na putu, razgovor smo vodili putem e-maila.

„Tijekom svoje misije susretala sam ljudi s najrazličitijim životnim problemima, između ostalog i trudne djevojke. Stoga mi je bilo drago kad sam čula za postojanje Betlehema“, rekla nam je te dodala kako je za korisnice i suradnike Udruge znala voditi duhovne obnove, nazvavši to „velikom milošću.“ Otkrila nam je na koji je način pristupala majkama u potrebi. „lako su odbačene od svih, kažem im da ih Bog nikada nije napustio. Isus ostavlja 99 pravednih i traži onu jednu, zalatalu ovcu; povija rane te potlačene izvodi na slobodu, daje novo srce i novi život.“

Kao važan alat u radu s majkama i trudnicama „koje su zavedene, ostavljene te često odbačene i prezrene od svojih najmilijih“, s. Rezo ističe hagioterapiju. „Našem Isusu nije problem maknuti grijeh, no boli ga naše nepovjerenje prema njemu.“ Dodaje kako je na njezinim duhovnim obnovama iznimno bitna prisutnost svećenika „kod kojeg majke mogu napraviti životnu ispovijed i tako se vratiti na pravi put“.

„Posebno kad svećenik moli s majkom ili trudnicom, zaziva Božje milosrđe i Kristovu Krv da otkupe svaki grijeh, ona prima Duha Svetoga i kreće u novi život. Majke tako postaju svjedokinje istinske sreće, ulaze u harmoniju s Bogom, ljudima i prirodom te nam onda dovode i druge osobe“, svjedoči naša sugovornica koja je s paterom Markom držala i duhovne obnove za branitelje. „Hvala Bogu da je došlo vrijeme da se zapiše sve dobro koje se čini preko udruge Betlehem. Upoznala sam divne pavline i tolike laike koji su uvijek pri ruci majkama i djeci u potrebi“, zaključila je s. Rezo.

Kip Gospe Trudnice

Grow - duševna terapija

(...)

Otkrio sam⁶⁸ kako je mnogima mnogo lakše reći: „Opsjednut sam“, nego: „Trebam psihološku pomoć.“ Jednom mi je tako, prilikom neke duhovne obnove, pristupila osoba zamolivši za pomoć jer su joj „djeca opsjednuta“. To su joj potvrdili i neki duhovnjaci, a svima je sve jasno, jer djeca na seminarima viču, imaju reakcije na molitvu... Mene su učili da uvijek prvo trebam gledati prirodno, pa tek onda natprirodno. I stotine se puta to pokazalo spasonosnim. Bilo mi je uistinu žao te vjernice, iscrpljene putovanjima od „nemila do nedraga“, kojoj je srce krvarilo, a novčanik se zbog hodočašćenja drastično smanjivao u obimu, da ne pričam o osudi susjeda i kolega, te o stotinama raznih dobromanjernih savjeta i prijedloga. Zato sam dublje zagrebao pod površinu te sam otkrio kako je njezin suprug, otac djece, teški alkoholičar i zlostavljač, lijenčina koja je sve živo prokockala i sa svima se posvađala. Naravno da su djeca u traumi. Prisustvovati svađama roditelja, dolascima hitne pomoći i policije, urlanju i prijetnjama lopatom j sjekirom, biti čudno gledani u školi, slušati šaputanja iza leđa...

Ne, gospođo i sestro, djeca vam nisu opsjednuta, ona su ogorčena, možda i depresivna, ona viču u svojim nutrinama, te zatim viču u crkvi, ona su teško duševno i emocionalno povrijeđena. Odgovor nije u nedoglednim posjetima „čudotvorcima“, u grčevitim traženjima brzih i naglih iscjeljenja svega što se događalo prethodnih trideset godina...

(...)

Zato sam dobio milost da upoznam predivnu inicijativu koja se naziva: „GROW⁶⁹ – duševna terapija“, a koju je iz Australije k nama donio fra Marijan Glamočak, jedan dragi franjevac, trenutno na službi u Vukovaru⁷⁰. Učeći od njega, osnovao sam ovaj, kako u knjigama piše, „svjetski pokret za duševno zdravlje“ u našim kućama za samohrane majke i djecu, a planiramo ga ubrzo proširiti i na župe i druge ustanove. U svojim sam peripetijama i peripatetijama („hodanjima po svijetu“) primjetio posvuda tu istu boljku: duševno opterećeni vjernici postaju duhovno opterećenje, i vjernicima i nevjernicima, svima. Da pojasnim: imamo ljude koji redovito odlaze u crkvu, članovi su različitih molitvenih zajednica, uistinu mnogo mole, posjećuju seminare, ne boje se svjedočenja vjere drugima, uvijek su blizu župnih uredâ i samostanâ, uređuju, sreduju, nude se, pomažu, hodočaste, dijeli letke, rado pričaju o svojim duhovnim buđenjima i čudesima i milostima... Međutim (aha, da) nemali broj među njima (među nama?) ima ozbiljne duševne probleme, pa stoga i ta sva duhovnost nije autentična, nije svjedočka i nema u sebi onu silu, slobodu, onu ljepotu i dubinu koja se prisilno sakrila negdje iza životnih opterećenja i pogrešnih stavova prema tim opterećenjima.

(...)

Povijest pokreta započinje psihičkim slomom jednoga australskog svećenika, poznatoga, talentiranoga i cijenjenoga, koji je nakon Drugoga svjetskog rata završio u umobolnici. Ondje je neadekvatno liječen, a te silne tablete, elektrošokovi i slične manifestacije medicinske nemoći nisu mu pomogle, štovše, odmogle su mu u procesu ozdravljenja. Stoga je nakon što je malo

došao k sebi, osnovao ovaj pokret u kojem se duhovno povezuje s duševnim. Pokret se zasniva na 12 koraka propadanja i 12 koraka uzdignuća, na razmatranju ponuđenih i obrađenih tema koje nas žele oslobođiti i izlječiti raznih neprilagodenosti, slomova, stresova, moralnih, religioznih, emocionalnih i svakih drugih degradacija. Grupe su male, jednom tjedno se sastaju na dva sata, mogu biti podijeljene i na primjer ovako: grupa za branitelje, grupa za mlade, grupa za zaručnike, grupa za redovnike... Postoje čvrsta pravila, domaće zadaće; terapiju vode sudionici, uz poštivanje liječničkih nalazâ i tijeka liječenjâ, ako postoji. Mudrost zabilježena u dvije korištene knjižice je zaista nevjerljiva; da sam barem to imao i poznavao u bogosloviji...! Pokret je međunarodan, nedenominacijski, mogu u njemu sasvim slobodno sudjelovati i ateisti. Postoje molitve koje mole katolici, no sve je tako uređeno da se nitko ne osjeća povrijedeno zbog te duhovne komponente. Središte sastanka je iskren i otvoren razgovor u grupi, bez te istinitosti o nama, nema napretka i ne treba se uopće ulaziti u sve to, ako se ne želi doći do korijena problema koje nosimo i pod kojima padamo. Dakle, treba izgovoriti: „Da, alkoholičar sam, tabletoman, kockar, rob pornografije, mrzim brata, imam depresiju, strah me ispita...“ To priznanje, to skidanje maske, to oranje po srcu, to otvaranje oči temelj je cjelovitosti i ozdravljenja, unutar nas i unutar društva u kojem boravimo. Bez toga nema pomaka, nema vjerojatnosti, nema kvalitetnih odnosa među ljudima, postoje samo rituali bez srži, hladnoća, izgubljenost u imaginacijama, fikcije i laži na sve strane. Logo pokreta je: Karakter-Istina-Prijateljstvo. Bez objektivnoga pogleda u sebe, ostat ćemo na razini rasplakanoga derišta, koje reži na svijet. „Tavoriš dane u usahloj pustinji“, kako piše u nekomu Psalmu.

Meni je ovaj pokret dao više nego moje molitvene zajednice. Zašto tako, karikirano, kažem? Jer kada dođem, primjera radi, u svoju karizmatsku zajednicu, širim ruke, plješćem, propovijedam u sili, pjejam zatvorenih očiju, gostimo zanimljive ljude... I odem kući, noseći dalje svoju tugu, rastrganost, tjeskobe i boli, svoju ljutnju, muku i dvojbe. Da, malo se jesam oslobođio, uzdigao, okrijepio. Isus ondje radi čuda! Uživam u svojoj zajednici! Ali trebam još nešto, još nešto prije zajednice... Duhovno i duševno su dvije različite stvarnosti, iako se ispreliču i iako imaju zajedničke točke dodira. Ja trebam da me netko posluša i čuje, da mi ne cmlje i ne grle me u sažalijevanju, da me podrže u borbama, da prihvate moje mane, bez osuđivanja i sasblažnjavanja. Vidim da bi svaka naša župa trebala imati takvu grupu, u kojoj bismo priznavali da smo grešnici koji traže pomoć, jer pomoć nužno trebamo, a ne da površno utapamo svoja trpljenja u plitkim duhovnostima koje druge i drugačije umanjuju, tuku i pokapaju.

Iz radikalno življene krive duhovnosti, radaju se fanatizmi. Mene su jednom napali sveci jer da „na boru u crkvi stavljam zvijezdu, simbol komunizma, sotonizma, masonerije, New agea...“. Nisam se uopće htio upuštati u te rasprave. Ja ju nisam niti postavio niti obraćam neku pažnju na tu zvijezdu; a da su me lijepo pitali, odgovorio bih da je to simbol zvijezde repatice. No „nečistima je sve nečisto“, kako piše negdje u Bibliji, pa da sam se počeo svađati i opravdavati, moglo se završiti otmicom borova i javnim spaljivanjem ukrasa na njima. I mene na ukrasima. Koja idiotarija, isprika na izrazu. O tomu pričam: „cijedenje komarca i gutanje deve“, kako Gospod reče. Tako bi sam Papa bio heretičan župnik, kojega treba potjerati natrag u njegovu Argentinu. Da im anđeli s neba siđu, našli bi im manu. A sve zato što se ne znaju i ne mogu nositi sa svojim unutarnjim poteškoćama, već ih potenciraju na izvana, na druge. Duševni problemi nagrizaju ispravnu duhovnost, a molitva će pomoći onoliko koliko će dana osoba priznati u toj molitvi da ima te probleme.

⁶⁸Glogović, M. (2017). Otkrio sam kako je mnogima lakše reći: 'Opsjednut sam', nego: 'Trebam psihološku pomoć'. Preuzeto 29. siječnja 2019. s <https://www.bitno.net/kolumnne/markobiotika/lakse-je-reci-opsjednut-sam-nego-trebam-psiholosku-pomoc/> (tekst je skraćen i prilagođen za potrebe monografije).

⁶⁹eng. „rast“.

⁷⁰U trenutku završetka monografije, fra Glamočak bio je na službi u franjevačkom samostanu sv. Franje u Rovinju.

Molitvene akcije i apostolati

Nisu Betlehem „samo“ podružnice, kuće za trudnice i borba za život nerodenih. Pro-life pokret jest (i mora biti) više od toga. To posebno vrijedi za našu Udrugu. Betlehem je kao mjesto Kristova rođenja postao zemaljski početak Božje misije spasenja. Tako su se i iz prvotne pro-life uloge udruge Betlehem razvili novi apostolati, ovisno o nadahnućima patera Glogovića te talentima i nagnućima članova i prijatelja Udruge. Ti apostolati idu od promicanja predbračne čistoće do pomoći roditeljima koji imaju djecu sa sindromom Down. Neke smo tijekom ranijih poglavlja već opisali, a ovdje donosimo dodatni pregled isprepleten s kratkim osobnim pričama onih koji ih vode. Vjerujemo da ovime nismo iscrpili sve ono što Udruga pridonosi lokalnoj i globalnoj Crkvi.

Obiteljski blagoslov

Neki od projekata unutar Udruge sazrijevali su godinama, u osobnim životima voditelja apostolata i njihova odnosa s paterom Markom. To, usudili bismo se reći, posebno vrijedi za Obiteljski blagoslov.

Vesna i Željko Gobac⁷¹ nisu imali djece. Zajedno su se 2006. priključili zajednici „Isus, sin Marijin“. Gospodin Gobac ranjen je u Domovinskom ratu kao hrvatski branitelj, što je ostavilo određene fizičke i psihičke posljedice koje je osjetila i obitelj. No ulaskom u zajednicu započela je promjena u njihovim životima. „Počeli smo predavati svoje rane, svoj egoizam, svoje ja. Počeli smo se mijenjati, opratištati ljudima te se konkretno moliti u obiteljskom zajedništvu“, govori nam Vesna.

Kako je Bog dotaknuo njihove živote smatrali su da će, ako mu budu bliže, njihovih problema biti sve manje. „Mislili smo da će sve biti lakše i bolje, no pravi blagoslov je zapravo mijenjanje čovjeka kroz molitvu i rad na sebi, kako bi postao bliži Bogu“, dodaje. Vesna i Željko svoje su prvo dijete dobili nakon 10 godina braka. Svjedoče kako su trudnoća i porod bili teški, što ih je nagnalo na odluku da s planiranjem idućeg djeteta sačekaju dvije godine. Međutim ono je došlo 15 godina kasnije, na 25. godišnjicu braka. „Tada smo shvatili kako nismo mi ti koji odlučujemo, već da je naše da molimo, Bogu predajemo i, ako ne uspije onako kako smo zamislili, Njemu zahvaljujemo. Jer Bog svako zlo okreće na dobro.“

„Blagoslov nije rješenje svakog problema. Blagoslov je kada shvatimo da Bog dopušta ono što mora biti, a naše je jednostavno da mu se prepustimo. Potpuno pouzdanje, mir, darivanje, opratištane, ufanje i milosrđe“, dodat će Vesna.

Taj su blagoslov, u suradnji s paterom kojeg poznaju od 2006. godine, odlučili podijeliti s drugima. „Na poticaj Duha Svetoga, pater Marko nas je posjetio tijekom 2013., rekavši kako je u molitvi dobio da ono što živimo u svojoj obitelji trebamo podijeliti s ljudima u potrebi.“ Osmišljen je letak (kako smo već objasnili, letci su temeljni modus operandi patera Marka, op. a.) na kojem se nalazi njihov broj telefona s kratkim objašnjenjima. Vesna će reći kako su ih zvali iz različitih krajeva Hrvatske, ali i inozemstva. Tijekom šest godina javilo im se tridesetak osoba. „Raspituju se što je to obiteljski blagoslov. Mi im tada jednostavno posvjedočimo svoju životnu priču. S nekim smo nakon prvog poziva ostali trajno u kontaktu te nam se čini da se njihovi životi mijenjaju na dobro. Počeli su shvaćati situaciju u kojoj se nalaze, drugačije gledati na životne probleme te mijenjati sami sebe.“

Hodočašće kipa Gospe Trudnice po obiteljima

Inicijativa hodočašća Gospina kipa pokrenuta je 2015., uoči početka Godine milosrđa. Cilj je bio probuditi zajedništvo, molitvu te duh vjere u obiteljima.

⁷¹Željko Gobac naš je sugovornik iz potpoglavlja „Isus, sin Marijin“ (poglavlje „Središnja Hrvatska“).

Hodočašće kipa Gospe Trudnice započelo je 8. prosinca 2015., na blagdan Bezgrešnog začeća, a koordinirala ga je Verica Cvitković, nekadašnja tajnica udruge Betlehem. „Lijepi kip koji je prikazivao blaženi lik trudne Gospe Udruga je dobila od molitelja iz SAD-a. Mnogi su dobili poticaj da prime kip u svoj dom, te su ga željno iščekivali i s radošću prihvacači“, govori nam Verica. „Namjera je bila da kip Gospe ide u obitelji koje ne mogu imati djecu, gdje su ona bolesna ili postoje rane pobačaja i tamo uz zajedničku molitvu boravi tjedan dana. Dužnost obitelji bila je urediti kutak gdje će kip stajati, ukrasiti ga cvijećem i ponekom svjećicom kako bi se ugodaj topline i bliskost dodatno pojačao. Uz kip su dolazili jedna krunica, te kratki dopis s uputama kako moliti. Prije predaje Gospe, članovi obitelji trebali su napraviti neko samozatajno, neprimjetno djelo milosrđa, kupiti možda paket pelena ili odjeće za neku potrebitu obitelj u njihovoј okolini. Kip je prošao velik dio Hrvatske, a samo u Godini milosrđa obišao je više od 40 obitelji te pet-šest župa.“

Verica nam govori kako je posebno zanimljiv aspekt hodočašća bio susret obitelji primatelja i obitelji davatelja kipa Gospe Trudnice. Druženje s dotad nepoznatim ljudima probudio bi novo zajedništvo. Iskustvo je i za nju bilo iznimno milosno. „Sami razgovori s ljudima kojima je kip išao, objašnjavanje pojedinosti poput kako urediti mjesto za kip ili kako okupiti obitelj na molitvu, bili su izvor milosti, radosti i osjećaja ispunjenja za mene.“

Mladi Srca Marijina

Pokret „Mladi Srca Marijina“ pokrenut je kako bi se promovirala vrijednost predbračne čistoće i „bogatstvo koje se krije iza toga“, reći će nam voditelj apostolata Matija Milošić. „Pokret smo u suradnji s paterom Markom pokrenuli prije šest-sedam godina. Želja nam je bila realizirati kontinuirane susrete po župama ili eventualno zajednicama mladih, na kojima bi pojedinci, parovi i svećenici govorili o temi predbračne čistoće. Jedan takav cjeloviti program vodio sam u svojoj župi u Karlovcu. Predavanja je pohodilo, ovisno o temi, između 15 i 30 mladih.“ Pritom su se oslanjali na teologiju tijela koju je u Hrvatskoj popularizirao poznatи salezijanski svećenik, don Damir Stojić. Cilj im je bio približiti taj koncept novim generacijama u lokalnim sredinama. „Stvorili smo mrežu mladih te uz susrete u župama organizirali godišnji nacionalni susret na Sveticama. Do sada smo organizirali pet takvih susreta na kojima bi se okupilo između 80 i 100 mladih iz različitih krajeva Hrvatske“, govori Matija.

„Teme susreta su brojne: što je spolnost, što je spolni odnos, koliko daleko je predaleko... Također dotaknuli smo se problema u vezama, pitanja kako komunicirati u vezi te kako ući u brak s dobrim temeljima. Važno nam je bilo i naglasiti koje se prepreke mogu pojavit u braku te prenijeti pogreške koje smo sami možda napravili kako bi drugi učili iz naših manjkavosti.“

U trenutku razgovora Matija i njegova supruga očekivali su treće dijete, zbog čega su trenutačno nešto manje aktivni u Pokretu. No tvrde kako ih uvijek pozitivno iznenadi glad koju mladi imaju za takvim oblikom života i vrijednostima. „Gospodin kaže: ‘Blago čistima srcem, oni će Boga gledati.’ Naš cilj nije samo živjeti čistoću već dovesti mlade do susreta s Njim. Srce Marijino mladima može biti utočište u ovim vremenima kada se otvoreno govori o spolnosti, ali najčešće na pogrešan način. Želimo osmaše, srednjoškolce i krizmanike okupiti pod Marijinim plaštem. Želimo biti čista srca, gledati u onu koja nas zagonjava i vodi do Isusa“, zaključuje Matija.

Glazbeni album

Matija Milošić s paterom Glogovićem surađuje na još jednom projektu, snimanju glazbenog albuma s pjesmama koje je napisao sam pater. U razgovoru nam je otkrio: „CD je nastao na njegovu inicijativu. Pjesme koje je poslao plod su njegovih razmatranja i molitve, a od mene je tražio da ih uglazbim. Dao sam si truda i duboko vjerujem da će konačni rezultat dotaknuti mnoga srca.“ Na albumu se nalaze pjesme koje povezuju apostolat udruge Betlehem te sve značajne pobožnosti koje Udruga promovira, otkrio nam je Matija. Teme pjesama su: Marija, Majka nerođenih, Duša Kristova, Milosrđe, Mala Gospa, Gospa Schönstattksa i Oče naš. Sve pjesme pjeva Ivana Skupnjak, također dugogodišnja suradnica patera Marka.

Ljubav nikad ne prestaje

Ako namjerni pobačaj, a nekoliko nam je žena to osobno posvjedočilo, nerijetko izaziva bol kod majke, koliko to onda vrijedi za one koje nisu svojom voljom izgubile dijete? Upravo zbog toga postoji ovaj apostolat – pomoći supružnicima koji su spontano izgubili djecu. Vodi ga Dubravka Šegović, koja je sama imala tri spontana pobačaja.

„Rodila sam dvoje djece, a onda sam još dvoje izgubila u trudnoći. Negdje nakon drugoga spontanog pobačaja obratio mi se pater Marko i pitao me bih li vodila apostolat za supružnike koji nose istu ranu.“ Nakon pokretanja apostolata ponovno je ostala u drugom stanju, no i ta je trudnoća rezultirala spontanim pobačajem. Dubravka je na poticaj prijateljice otišla na pretrage. Liječnici su joj otkrili dijabetes koji je ubijao njezinu djecu. Otkriće je pomoglo da šesta trudnoća bude uspješna te ona i suprug Željko sada imaju troje djece.

„Jos uvihek u sebi nosim rane, bez obzira na to što, hvala Bogu, imam troje djece. Bude mi teško čak i kad netko samo spomene spontani pobačaj, osobito na nekom molitvenom susretu.“ U tim bi joj situacijama od najveće pomoći bio suprug.

„Mislima sam da je meni najteže s obzirom na to da sam ih nosila u svojoj utrobi, no onda sam otkrila da je i njemu jako, kako teško, samo što to proživiljava na drugaćiji način.“

Bogu hvala, rane je nisu pokolebale da prihvati paterovu molbu, dapače, tvrdi kako je to bilo katarzično iskustvo. Apostolat je pokrenut 5. ožujka 2012. godine, s jednostavnom svrhom: roditelji imaju mogućnost nazvati nekoga kome će isprirovjediti svoju priču ili se samo isplakati. „Tijekom godina naš je broj nazvalo do deset žena. No, neke su nazvale iako nisu imale taj konkretni problem, jednostavno im je trebao netko koji će ih saslušati. Možda je pet majki s kojima sam razgovarala imalo spontani pobačaj ili izvanmaterničnu trudnoću“, govori nam Dubravka.

Pitamo ju kako izgledaju ti razgovori. „Najčešće sam ja ta koja govori, a one slušaju. Posvjedočim im svoje iskustvo, kako

Lorena Skupnjak/Foto:Petar Barišić

sam proživjela tu bol. Nakon razgovora znala bih osjetiti njihovu zahvalnost. Dvije su me čak kasnije nazvale kako bi mi javile radosnu vijest, da su ponovno zatrudnjele i da im je Bog izlijeo rane. Drago mi je da je barem jedan dio mog razgovora s njima bio od pomoći. Isus je živ, Isus liječi rane i nikada ne treba odustati", zaključuje Dubravka.

Gospin štit

Jasminka Skupnjak jedna je od osoba koja je patera Marka upoznala preko zajednice „Isus, sin Marijin“. Zajedno sa suprugom osam je godina bila članica spomenute zajednice gdje je i započelo njihovo obraćenje.

„Pater je dobio nadahnuće da proširi Gospin štit, molitvu za zaštitu svećenika. Nakon jedne mise pitao je supruga i mene bismo li vodili taj apostolat, upozorivši nas pritom riječima: ‘Pazite, davao će napadati.’ Oh, i napadao je. Tad mi je to laskalo, duhovna oholost, zar ne? Nakon razgovora s paterom vratili smo se kući te sam uzela Plavu knjigu (knjigu „Svećenicima – Marijinim predragim sinovima“ objavio je don Stefano Gobbi, osnivač Svećeničkog marijanskog pokreta. Radi se zapravo o porukama koje je navodno Gospa u obliku unutarnjeg govora davala don Gobbiju od srpnja 1973., op. a.) i pitala: ‘Majko, trebam li prihvati prijedlog?’ Otvorila sam je na mjestu gdje je pisalo ‘... da mojemu planu...’ i znala sam da Gospa to želi.“

Danas Jasminka sama upravlja apostolatom. „Pater Glogović redovito raznosi letke na svojim putovanjima. Na letku se nalazi moj telefonski broj na koji me mogu nazvati osobe koje se žele uključiti u apostolat. Važno je jedino prijaviti svećenika za kojeg će se moliti.“

U trenutku našeg razgovora pokazala nam je bilježnicu na kojoj je stajao redni broj 588. Toliko je, naime, primila poziva od početka apostolata, 10. lipnja 2011. „Osoba mi kaže koliko bi štitova prijavila – pritom to ne moraju biti samo svećenici, već i redovnice, i bogoslovi – a ja zapišem imena onih koji mole te onih za koje se moli. Prema mojoj procjeni trenutačno je u Gospinu štitu zabilježeno oko 500 svećenika i posvećenih osoba. No vjerujem da ima mnogo onih koji prime letak i uključe se a da ne nazovu broj.“

„Tijekom osam godina bilo je perioda kada nitko nije zvao. Tada bih samo rekla: ‘Majko, evo nitko ne zove, daj da se netko javi, i čim bih završila molitvu začula bih telefon. Zato što to nije moje djelo, već njezino.“

Molitvena garda Prečistog Srca Marijina

Lorenu Skupnjak upoznali smo tijekom susreta za Majčin dan koji se svake godine održava na Sveticama. U rukama je držala svoju prekrasnu malenu kćer, Evu.

Lorena se u Molitvenu gardu uključila prije dvije godine nakon što je s tadašnjim zaručnikom, jednim od Jasminkinih sinova, putovala u Rim na susret s Papom. Tom je prilikom pater Marko, koji je predvodio hodočašće, poklonio papi Franji sliku Duše Kristove. „Sjećam se da je Sveti Otac od patera izričito tražio, ponovivši to nekoliko puta: ‘Molite se za mene!’ Patera se to dojmilo te je na povratku odlučio pokrenuti molitvenu inicijativu za papu Franju. Napravili smo letke Molitvene garde Prečistog Srca Marijina, pater Marko je stavio moju e-adresu te su se uskoro ljudi počeli uključivati u apostolat. Trenutačno imamo pedesetak prijavljenih. Jedino što je potrebno napraviti je napisati svoje ime i prezime te svaki dan izmoliti deseticu krunice za Svetog Oca.“

Lorena kaže kako su ona i suprug htjeli na dublji način sudjelovati u apostolatu patera Glogovića te su, kad ih je zamolio za vođenje Molitvene garde, pristali bez razmišljanja. „Kad molim za Papu osjećam se dobro. Boravak u Rimu i susret sa Svetim Ocem bilo je nešto posebno. Suprug i ja smo sretni što je ovaj apostolat naša odgovornost, a u meni je svakako porasla i ljubav prema Papi.“

Svjetski fatimski apostolat

Svjetski fatimski apostolat još je jedna od inicijativa u obitelji Skupnjak. Ovoga puta ne radi se o originalnoj ideji patera Marka, već širem svjetskom pokretu koji postoji više od 70 godina. Apostolat je, poput Molitvene garde, u Hrvatskoj započeo nakon jednog hodočašća. Tomislav Skupnjak, Lorenin šogor, i njegova supruga Ivana zajedno su s paterom posjetili Fatimu, povezavši se tamo s predstavnicima Svjetskog fatimskog apostolata. Nakon što su preveli danu im literaturu, krajem 2017. službeno su započeli s djelovanjem. Trenutačno se okupljaju na dvama mjestima, u Zagrebu i Karlovcu.

„Svjetski fatimski apostolat pokret je Majke Božje Fatimske koji je 1946. utemeljen u SAD-u. Jedna od specifičnosti je da članovi nose karmelski škapular, a temelj pokreta je molitvena zajednica naziva 'Plava vojnica'. Plava je boja Blažene Djevice Marije“, poručio nam je Tomislav u telefonskom razgovoru. „Svaki dan članovi Plave vojnike mole molitvu predanja i krunicu, a okupljaju se po potrebi, u crkvi ili stanu, jednom tjedno do jednom mjesečno. Na molitvenim sastancima okupimo se oko raspela i kipa Gospe, a susret započinjemo pjesmom. Potom slijedi čitanje iz Evanđelja dana, molitva 'Moj Isuse', čitanje predanja Majci Božjoj te zajednička molitva obećanja Gospo. Sam susret ima ukupno 16 stavki.“

U dva grada trenutačno broje tridesetak članova. „Poruka apostolata je da se ljudi, ako žele živjeti u miru, trebaju odvratiti od života u grijehu. Također, cilj je štovanje Gospe Fatimske i promicanje fatimskih poruka. Kad smo bili na mjestu ukazanja u Fatimi osjetili smo Gospinu prisutnost. Ništa ondje nije bilo slučajno, ni to hodočašće ni pristanak mene i supruge da vodimo apostolat. Vjerujemo da je sve dio Božjeg plana“, zaključio je Tomislav.

Spas djece sa sindromom Down

Aleksandra Miklec poznaće se s paterom više od 10 godina. Kaže kako su se upoznali otprilike u vrijeme kada je rodila svog prvog sina, koji ima sindrom Down. „Pater mi je tijekom godina bio podrška u svemu, a na ideju za apostolat došli smo tijekom razgovora o problemima i preprekama s kojima se susreću roditelji djece sa sindromom Down. Htjeli smo napraviti nešto da olakšamo roditeljima, ali i da poručimo kako dječa s kromosomom više imaju pravo na život poput svakog drugog čovjeka.“

„Apostolat je pokrenut prije otprilike pola godine (razgovor smo vodili u svibnju 2019., op. a.), a javiti nam se mogu majke i očevi koji prolaze teške trenutke, osobito kada saznaju da njihovo dijete ima Down. Želimo im pomoći da donesu odluku za život, da ne pobace to dijete te im pružiti savjete kako se brinuti o njemu.“ Sama nije nikada razmišljala o pobačaju, a puno više od sindroma Down zabrinula ju je srčana mana koju također ima njezin najstariji sin.

Ovdje je važno istaknuti da je Aleksandra jedva pronašla vrijeme za razgovor s nama, i to telefonski, zaustavivši se na parkiralištu McDonald'sa i naručivši kavu za van, u jedinim deset minuta koje je tog dana mogla pronaći za sebe. Hvala, Aleksandra!

Prvi sin imao je dvije operacije srca, a očekivala ga je još jedna, rekla nam je tada. „Nikada nam nije dosadno. Naučili smo

tijekom ovih godina da nam je Bog poslao to dijete s razlogom jer smo od njega iznimno puno naučili, poput toga da mnoge stvari u životu nemaju smisla. Recimo užurbanost... Najbitnija je ljubav.“

Aleksandra je zbog sina sa sindromom Down, prema vlastitom priznanju, trpjela neugodne situacije u kasnijim trudnoćama. „Kad sam u drugoj trudnoći otišla liječniku, pitao me želim li s novim djetetom 'popraviti' prvo. Treći put mi je liječnik rekao da bi mi radje platio večeru nego vodio trudnoću. Kad smo otišli u drugu bolnicu supruga i mene pitali su jesmo li čuli za abortus.“

„Iako su obje trudnoće bile uredne te sam rodila zdravu djecu, rastužila me činjenica da taj jedan mali kromosom viška izaziva takav strah kod nekih ljudi. Meni moje dijete nije napravilo ništa loše, dapače, ono nam je veliki blagoslov. Koliko god je ponekad teško, briga za njega me ispunjava i pritom primam veliku ljubav. Da sam slušala liječnike, i prva i druga trudnoća vjerojatno bi bile prekinute. I u trećoj su mi govorili da se radi o rizičnoj trudnoći pa je, Bogu hvala, sve dobro završilo“, dodaje Aleksandra.

Kaže mi kako su u udruzi Betlehem imali nekoliko susreta posvećenih djeci sa sindromom Down i njihovim roditeljima, a organizirali su i „Godinu djece sa sindromom Down“ s više lijepih akcija. Dio apostolata je i širenje slike Marije Zaštitnice djece sa sindromom Down te slike Fatimski sveti pastiri, zagovornici djece sa sindromom Down. „Jako nam je stalo da se zaštite dječića u majčinim utrobama i da ih svi prihvativimo jednostavno kao – djecu!“

Željko i Dubravka Šegović/Foto:Petar Barišić

Iz kolumnne patera Marka Glogovića

Djetešće u vama nije plod slučaja⁷². Bez obzira kako vi na njega gledate i kako gledaju neki drugi. Bog Jahve, naš Stvoritelj, stvara svakog čovjeka i savršeno dobro zna kada čovjek treba doći na svijet i komu treba doći. Što god bilo, kako god bilo, ako je dijete začeto, ono je Stvoriteljeva želja. Štoviše, najčešće je baš tako da „neplanirano dijete“ donese u obitelj najveći blagoslov i radost; da baš ono pokrene nešto zablokirano u ljudskim odnosima, da baš ono otvori vrata i novog posla i novog stana i novog razmišljanja... Je li vam logična ova moja svećenička tvrdnja, da je svako začeto dijete željeno i stvoreno od Boga? Možete li mi povjerovati da sam svjedok stotina „neželjene“ djece koja su ipak – nakon rođenja – učinila pravu revoluciju u psihičkom, materijalnom, emocionalnom i svakom drugom pogledu onima koji su ih prihvatali i dopustili im da žive? I vaš i moj je Stvoritelj Bog, to nisu majka i otac. I mi smo rođeni baš u to vrijeme i u to mjesto gdje smo trebali biti rođeni. I vaše dijete je dakle Stvoriteljevo dijete! I ono se treba roditi i izvršiti svoju misiju na ovomu svijetu, kao i vi i kao i ja.

(...)

Zanima me zašto su djeca sa sindromom Down tako stigmatizirana? Ona koju ja znam (a učio sam ih vjeronauk pet godina) zaista su Božji anđeli na zemlji. Pa svi ih tako opisuju! Zamislite imati anđela u obitelji! Ona su puna prirodne sućuti, neprestano iskazuju ljubav, mase se, šale, dobroćudna su, prepuna nježnosti prema svojim bližnjima... Ja ih „obožavam“! Imao sam takvu djecu (oni su zauvijek djeca!) i kao ministrante, pa na hodočašćima, pa u našim molitvenim zajednicama... Nema šanse da te mali s D-sindromom ne nasmije, ne oraspoloži! Njihov je zagrljavaj najtoplji zagrljavaj na svijetu! Oni su nešto neopisivo, toliko bezazleni, umiljati, zabavni, toliko iskreni, neiskvareni, autentični! Da, ima ih i bolesnih. Da, i teško bolesnih. Ali da, ima i nas bolesnih i teško bolesnih i možda budemo i još teže bolesni! Dijete s Downovim sindromom je i dalje DIJETE. Mi smo u našoj udruzi prije nekoliko godina imali akciju nazvanu „D – kao DAR“. „Tko više ljubi više mu se prašta“, reče Isus. Ova su djeca bez grijeha. Komu su onda slična??? Ako ih više ljubimo, više će nam se oprostiti. Ova su djeca nama starima i svojevrstan poziv na obraćenje.

⁷²Glogović, M. (2018). Pater Marko majci koja nosi dijete s Downovim sindromom i želi ga pobaciti: "Ta, to dijete je taj očekivani mali Isus!" Preuzeto 29. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/kolumnne/markobiotika/down-abortus-marko-glogovic-pismo-majci/> (kolumna je za potrebe monografije skraćena i prilagođena).

Iscjeljenje očeva srca

Pitanje pobačaja (pre)često se veže isključivo za žene. No ono je problem cijelog društva, kako njegova ženskog dijela tako i muškog. Tijekom posljednjih godina dana susretali smo mnoge majke u kućama udruge Betlehem koje su partneri prisiljavali na pobačaj ili napustili kad su saznali da su trudne. S druge strane upoznali smo muškarce u Udruzi koji im pomažu. No nekako nam se čini da poseban tabu postoji oko pripadnika muškog roda koji nose ranu pobačaju, bez obzira jesu li na to prisilili svoju partnericu, podržali njezinu odluku ili joj se protivili. Na ovim stranicama donosimo anonimno svjedočanstvo muškarca koji nosi jednu takvu ranu – iako preobraženu – i svojim se iskustvom koristi u apostolatu za život kako bi pomogao drugim muškarcima s istim problemom.

„Imao sam 19, možda 20 godina. Upoznao sam djevojku, bila je to klasična zaljubljenost. Nakon nekoliko mjeseci veze postavilo se pitanje spolnih odnosa. Budući da sam iz tradicionalne katoličke obitelji, ispočetka nisam to želio, ali nakon nekog vremena počeli smo spavati zajedno. Ubrzo je zatrudnjela. Bio sam u šoku, cijeli se svijet oko mene jednostavno isključio. Ni slike ni tona, totalni blackout. Što napraviti? Kako? Što sa studijem? Trebam li početi raditi? Bezbroj pitanja, a bilo nam je teško uopće razgovarati o tome.“

„Premda je u prvim danima nakon što je saznala za trudnoću htjela zadržati dijete, kad sam s jednakom odlukom došao k njoj situacija se već promjenila. Smatrala je kako je najjednostavnije da napravi pobačaj i time 'riješi sve naše probleme'. Pokušao sam je odgovoriti, ali nisam bio uporan. Imali smo problem koji je trebalo otkloniti i to je izgledalo kao najbolje rješenje. Kasnije sam shvatio da se tad u mene uvukao strah. Strah i sebičnost. Nažalost pobačaj je napravljen, a naša veza je nakon nekoliko mjeseci završila. Više nije išlo...“, govori nam zastajajući. Vidi se da mu tema ni danas, nakon toliko godina, nije lagana.

„Ranu pobačaju zakopao sam u sebi. Nisam više mogao uspostaviti ozbiljniju vezu. Nisam mogao čak ni plakati. Znao sam se pitati kako bi to dijete izgledalo, što bi radilo u životu. Mogli smo napraviti puno toga, a iz straha i neznanja izabrali smo ono što nam se činilo najjednostavnijim. Nismo se imali kome obratiti. Možda da su tada postojale udruge koje imamo danas, da smo mogli s nekim pričati, savjetovati se... Ovako smo sebi činili zlo na zlo.“

Naš se sugovornik nakon nekog vremena aktivnije vratio vjeri i Crkvi, ispovjedivši svoj grijeh. No kako je dublje ulazio u vjeru tako su stare rane počele navirati iz dubine. „Uz mise, klanjanja i ispovijedi krenule su unutarnje borbe. Relativno sam uspio oprostiti sebi, koliko čovjek to može. Ako Bog to ne učini, neće nitko drugi.“ Trebalо mu je dugo da svojoj sadašnjoj ženi ispriča što mu se dogodilo u mladosti. Ostatak obitelji u trenutku našeg razgovora još uvijek nije bio upoznat s tim. „Tijekom veze imao sam želu reći joj sve, no onda bi se opet pojavio strah. Našao sam ženu svog života, a bojao se kako će reagirati. Odlučio sam da ću sve ostaviti u prošlosti, no igrom slučaja, a u životu ništa nije slučajno, supruga se uključila u inicijativu 40 dana za život. Nakon dvije-tri godine braka jednostavno sam došao pred zid. Morao sam joj reći.“

Svoje bolno iskustvo podijelio je s njom u jednom marijanskom svetištu. „Jednostavno je izletjelo. Ona je zastala malo zbumjena, pitala me zašto joj prije nisam rekao. No prihvatile je to bez ikakvih pritužbi. Djelovanjem u inicijativi i radom sa ženama znala je o kakvoj se boli i traumi radi.“ Priznaje kako mu je tada „pao kamen sa srca“: „Bilo je veliko olakšanje priznati, ali i vidjeti da je supruga pozitivno reagirala, da me nije osuđivala.“

Rad s muškarcima

Godine rada na području zaštite života pokazale su kako postoji potreba za pokretanjem službe koja bi bila na pogodocu muškarcima koji nose ranu pobačaju. Naime, na tribinama održanim u sklopu promocije programa „Oprostom oslobođene“, za žene s postabortivnim sindromom (o čemu smo već pisali u ovoj monografiji), počeli su u sve većem broju prilaziti muškarci iznoseći teška svjedočanstva ukradenog očinstva (kada bi majka, npr., otišla pobaciti bez znanja oca).

U dogovoru s paterom Markom Glogovićem donesena je odluka o pokretanju službe za muškarce pod nazivom „Iscjeljenje očeva srca“ koji će provoditi udruga „Hrvatska za život“ (u sklopu koje djeluje i program „Oprostom oslobođene“). Provedba programa zamišljena je kroz rad u manjim grupama, gdje će očevi, koristeći se zadanim materijalima, prolazeći različite teme i biblijske tekstove te međusobno dijeleći vlastita iskustva, dolaziti do mira, utjehe i olakšanja. Važan dio programa predstavljaju sveta isповijed i euharistija.

Pater Glogović, svjestan težine te teme za očeve, osmislio je i osnivanje molitvene podrške, kao dijela apostolata udruge Betlehem, pod nazivom „Srce Josipovo“. Zadatak apostolata je duhovno osnažiti muškarce te ih potaknuti da priznaju svoju patnju, potraže pomoć te podijele vlastito iskustvo. „Srce Josipovo“ obuhvaćalo bi sve koji sudjeluju u direktnom radu s očevima kao i one koji su pomoći potražili. Očevi koji bi prošli službu ozdravljenja kasnije bi imali mogućnost, ako požele, ostati uključeni u ovu molitvenu podršku.

Program ozdravljenja vode muškarci već aktivni u pro-life pokretu (većinom iskusni voditelji gradova u inicijativi „40 dana za život“) koji su zajedničkim snagama i vlastitim sposobnostima, uz Božju pomoć, na usluzi očevima u potrebi. U trenutku ovog razgovora voditelji programa planirali su organiziranje tribina kako bi širu javnost upoznali s ovom problematikom te kako bi muškarci ranjeni pobačajem uopće znali kome se obratiti. Također je kreirana i stranica na Facebooku „Iscjeljenje očeva srca“ na kojoj se objavljaju sve obavijesti vezane uz program. Svi zainteresirani muškarci u potrebi mogu se javiti voditeljima programa na adresu internetske pošte: iscjeljenje.oceva.srca@gmail.com ili telefonski broj: 095/833-7775.

Zaključit ćemo rečenicom našeg sugovornika: „Nažalost, čujem za sve više primjera u kojima muškarac želi zadržati dijete dok je žena ta koja želi pobaciti, čak i u braku. Ponekad muškarci samo kažu: 'To je tvoj izbor', no to je pogrešno. Radi se o zajedničkom izboru. Odgovornost leži na objema osobama i zato budite uz svoje djevojke i žene. Budite odvažni i nemojte ih napustiti, jednom riječju – budite muškarci!“

Istina je sloboda

Naša sljedeća sugovornica je, poput voditelja apostolata „Srce Josipovo“, svoje svjedočanstvo odlučila podijeliti pod uvjetom anonimnosti. Na taj način već godinama djeluje u Betlehemu, pomažući trudnicama da se odluče za život.

To funkcioniра prilično jednostavno. Udruga je napravila letak na kojem se, između ostalog, nalazi telefonski broj naše sugovornice namijenjen trudnicama koje su u dvojbi. Ona im potom posvjedoči vlastito iskustvo pobačaja i boli koju je zbog toga prošla.

„Život u vjeri započela sam tek u svojim tridesetim godinama, nakon niza teških životnih trenutaka“, govori nam, dodajući kako je početak svemu bila odluka da pobaci dijete. „Pobačaj sam učinila za vrijeme rata, 1992. godine, iako je suprug bio protiv. Potom je uslijedio niz teških tragedija: ostala sam bez muža, bez posla i bez kuće, sama s dvojicom sinova od kojih je jedan bio teško bolestan. Našla sam se na dnu, u teškim depresijama, razmišljajući o samoubojstvu. Tada je nastupio moj povratak Bogu.“ No još je dugo vremena prošlo dok nije isповjedila svoj grijeh. „Čak i kad sam postala svjesna što sam učinila i napokon isповjedila grijeh pobačaja, nisam osjetila mir niti mi je bilo lakše“, reči će. „Prijeolomna točka bio je trodnevni seminar ‘Rahelin vinograd’, gdje smo pisali pismo nerođenom djetetu, imenovali ga i molili za oproštenje. Ukratko, bilo je vrlo teško i bolno. Na seminaru sam doživjela stvarno oproštenje za svoj grijeh te sam se odlučila posvetiti spašavanju života.“

Naša sugovornica istaknut će kako nije rijetka pojava da se žene koje su učinile pobačaj u jednom trenutku života uključe u rad Betlehema. U to smo se, uostalom, i sami osvjedočili tijekom brojnih razgovora s volonterkama Udruge. „Majke često nisu ni svjesne što su napravile. Zato postoji ovaj apostolat kako bismo im ukazali na stvarne i vrlo teške posljedice pobačaja s kojima će se, prije ili kasnije, suočiti svaka žena koja je abortirala. Kod mene se to manifestiralo u obliku teške tuge. Znala sam razmišljati koliko bi moje dijete imalo godina, bih li već postala baka...“

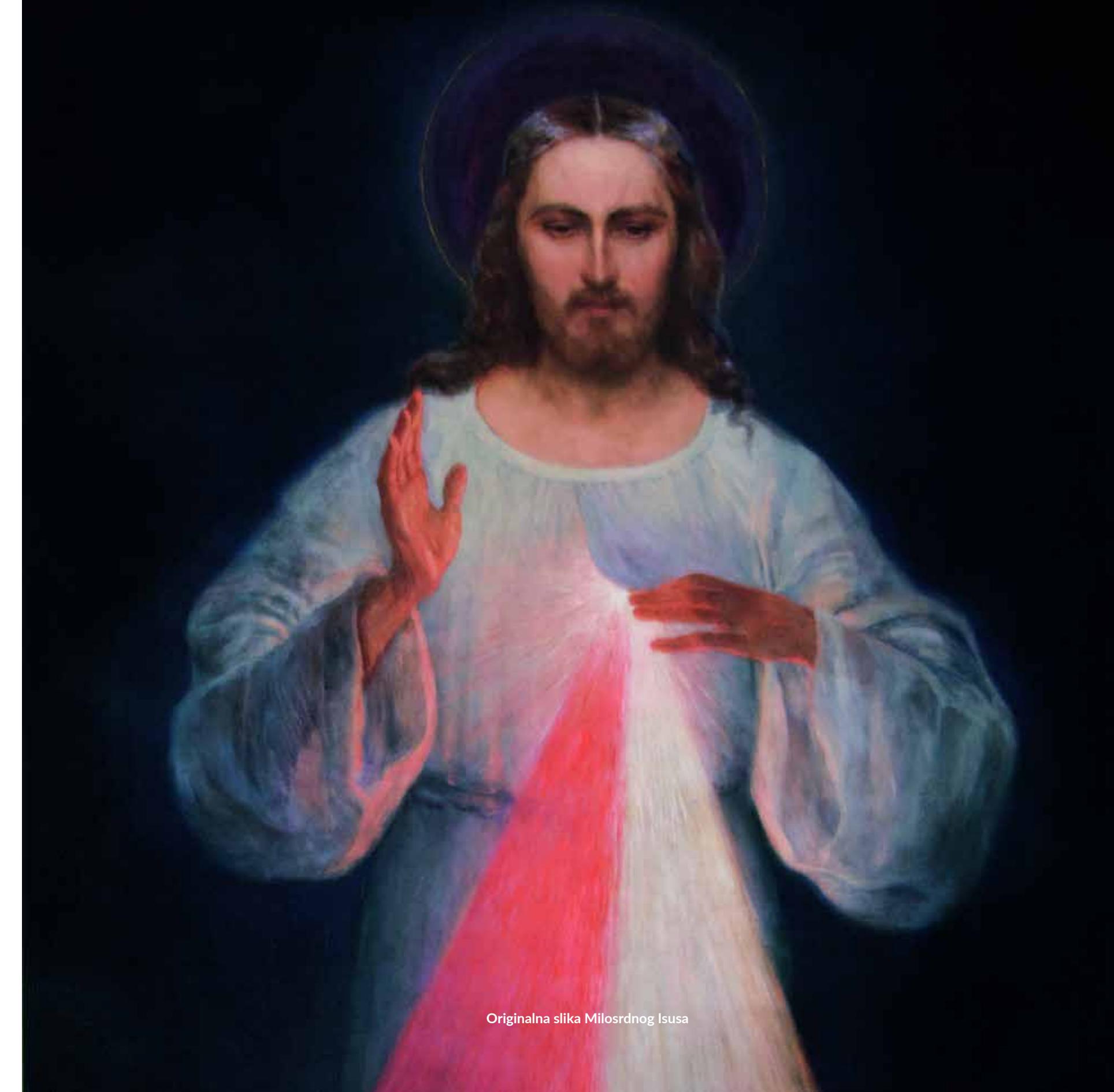
Naša sugovornica ističe kako je njihov rad i svjedočanstvo uspio odvratiti neke trudnice od pobačaja. „Bilo je nekoliko takvih slučajeva, a baš smo nedavno krstili dijete koje je rođeno nakon što sam majci ispričala svoje svjedočanstvo. Imala sam tu milost da vidim plod njegova rođenja i krštenja.“

Molitelji i štovatelji Božjeg milosrđa

Božje milosrđe čest je motiv u apostolatu udruge Betlehem. Ne čudi stoga što postoji snažna suradnja između njih i zajednice Molitelja i štovatelja Božjeg milosrđa koja se 15 godina okuplja u prostorijama Župe sv. Josipa na zagrebačkoj Trešnjevcu.

„Pater Marko na neki je način i naš duhovnik. On je duboko uronio u tu pobožnost, napisao i knjigu (Slika Boga nevidljivoga, op. a.) u kojoj je razmatrao otajstva originalne slike Božjeg milosrđa te nam svima približio njezinu poruku“, govori nam Nada Caren, voditeljica Molitelja i štovatelja Božjeg milosrđa te predsjednica udruge Misionara Božjeg milosrđa, u telefonskom razgovoru koji smo vodili u kolovozu 2019. Molitelji se okupljaju od 2005. te, kako im samo ime kaže, mole za različite potrebe župe i šire zajednice. „Usko surađujemo sa župnikom vlč. Damirom Ocvirkom koji nam predaje nakane za koje se treba moliti, daje smjernice u radu te nas duhovno vodi. Također pratimo aktualna zbivanja te se molimo za cijeli svijet, odnosno za sve što je potrebno Božjeg milosrđa. Nerijetko nam dolaze i pojedinci donoseći svoje nakane za koje onda zagovaramo.“

Godine 2012. iz susreta molitelja je, govori nam Nada, proizašla i udruga Misionara Božjeg milosrđa. „Zadatak njezinih

Originalna slika Milosrdnog Isusa

članova je da čine djela milosrđa. Pomažemo – materijalno i duhovno – onima koji su u velikoj potrebi, zbrinjavamo one koji nemaju krov nad glavom, svojim molitvenim i fizičkim prisustvom nastojimo duhovno oživjeti te k Milosrdnom Isusu dovesti one koji su klonuli. U Župi organiziramo devetnicu Božjem milosrđu za župljane i štovatelje Božjeg milosrđa iz našeg dekanata i šire, a posebno obilježavamo Nedjelju Božjeg milosrđa. Također, organiziramo i hodočašća u Poljsku, u Svetište Božjeg milosrđa.“

Posebno ističe apostolat pokapanja osoba koje nema tko sahraniti. „Sahraniли smo mnogo onih koje su drugi napustili. Vjerujemo kako je važno da se čovjeku spasi duša i da mu se omogući dostojan ukop.“

Saznajemo da su članovi udruge obilazili kuće za smještaj trudnica i majki kojima upravlja Betlehem te im pomagali donacijama u novcu ili materijalno. Jedno su vrijeme posebno skrbili za kuću u Sisku, obilazili korisnice, razgovarali s njima te im pružali podršku. Također, govori nam Nada, sudjeluju i u molitvenoj inicijativi „40 dana za život“.

„Više smo puta bili na Saboru nerođenih koji se svake godine održava na Sveticama, a gdje se okupljaju oni koji se bore za zaštitu života od začeća do prirodne smrti te tako svojom molitvom, svjedočenjem i materijalnom podrškom pridonose širenju i opstanku ovog vrijednog apostolata.“

Onima koji žive u Zagrebu, a bliski su Crkvi, vjerojatno nije promaklo da se u posebna liturgijska vremena poput korizme u tamošnjoj katedrali održava Sat milosrđa, odnosno molitva krunice Božjeg milosrđa koju predvode bogoslovi. I ovdje su svoju ulogu odigrali Molitelji i štovatelji Božjeg milosrđa predvođeni našom sugovornicom. „Bogoslovi su nas kontaktirali i pitali možemo li nabaviti kopiju originalne slike za potrebe molitve u katedrali. Kontaktirala sam patera Marka i on je poslao vlastitu repliku koju je dobio direktno iz Svetišta Božjeg milosrđa u Vilniusu⁷³ gdje se čuva i izvorna slika. Pater je također osigurao velik broj replika originalne slike koje od tada dijelimo i širimo među pukom“, zaključila je Nada Caren.

Tješitelji Milosrdnog Isusa

Postoji priča o njemačkom katoličkom biskupu iz 19. stoljeća koja na savršen način opisuje sljedeći apostolat udruge Betlejem. Biskup William Emmanuel Ketteler (1811. – 1877.) jednom je prilikom kolegi biskupu ispričao o viziji⁷⁴ koju je doživio u mladosti i koja mu je usmjerila čitav život:

„Vrlo sam jasno vidio Isusa kako u sjajnom oblaku stoji iznad mene, pokazujući mi svoje Presveto Srce. Pred njim je klečala redovnica, podižući svoje ruke u molitvi. Čuo sam riječi iz njegovih usta: „Ona neprestano moli za tebe!“ Jasno sam video tu sestru, a njezine osobine toliko su djelovale na mene da mi je ostala u sjećanju do današnjega dana. Činilo se da je ona obična sestra laikinja. Odjeća joj je bila jako siromašna... Ruke su joj bile crvene i pune žuljeva od napornoga rada. Što god da je to bilo, radilo se o snu ili ne, bilo je izvanredno. Potreslo me je sve do dubine mojega bića tako da sam se, od toga trenutka, odlučio posvetiti Bogu u svećeničkoj službi“, otkrio je u razgovoru. Idućeg je dana biskup Ketteler posjetio jedan samostan u kojem je zamijetio redovnicu tako sličnu onoj iz svoje vizije. Poželio je s njom nasamo razgovarati.

„Poznaješ li me?“ upitao ju je.

„Nikada ranije nisam vidjela Vašu Preuzvišenost.“

„Jesi li se ikada molila, ili ponudila dobro djelo za mene?“ želio je znati.

„Ne mogu se sjetiti da sam ikada čula za Vašu Preuzvišenost.“

Biskup je šutio nekoliko trenutaka, a tada ju je upitao: „Ima li neka posebna pobožnost koju voliš?“

„Pobožnost Presvetom Srcu Isusovu“, glasio je odgovor.

„Izgleda da imaš najteži posao u samostanu“, nastavio je. (Redovnica je, naime, radila u štali, op. ur.)

„O, ne, Vaša Preuzvišenost!“, odvratila mu je sestra, „ali ne mogu lagati da mi je ugodan.“

⁷³Izvorna slika Božjeg milosrđa koju je naslikao Eugeniusz Kazimirowski čuva se u Svetištu Božjeg milosrđa u Vilniusu, glavnom gradu Litve, gdje je sv. Faustina jedno vrijeme živjela. Premda je ta slika napravljena po uputama sv. Faustine te je jedina koju je svetica za života vidjela, nije toliko poznata i raširena kao verzija poljskog umjetnika Adolfa Hyle. Hyla je svoju sliku naslikao pet godina nakon smrti svetice te se njegov rad raširio diljem svijeta, postavši prepoznatljivim znakom pobožnosti Božjem milosrdu.

Peček, B. (2016). Sve što je postigao dugovao je žrtvi redovnice koju nikada nije susreo...
preuzeto 22. srpnja 2019. s <https://www.bitno.net/vjera/svjedocanstva/sto-postigao-dugovao-zrtvi-redovnice-koju-nikada-nije-susreo/> (tekst je prilagođen za potrebe monografije).

Tješitelji Milosrdnog Isusa/Foto:Petar Barišić

„A što radiš kada te zahvate kušnje koje se protive tvom poslu?“
„Navikla sam se, iz ljubavi prema Bogu, sa srećom i entuzijazmom suočavati sa stvarima koje me jako koštaju, a onda ih ponuditi za jednu dušu na zemlji. Potpuno prepuštam Bogu kome će, radi toga, biti milostiv. Ja ne želim ni znati⁷⁵. Također svake večeri od osam do devet sati predajem svoje vrijeme klanjanja pred Presvetim za tu nakanu.“
„Kako si došla do toga da predaš sve svoje zasluge nekome tko ti je potpuno nepoznat?“
„Naučila sam to još dok sam bila u svijetu“, odgovorila je. „U školi nas je župnik, naš učitelj, naučio kako da se molimo i prikazujemo naše zasluge za rođake. Osim toga, rekao je i da bismo se trebali mnogo moliti za one koji su u opasnosti da budu izgubljeni. S obzirom da samo Bog zna kome je zaista potrebna molitva, najbolje je staviti svoje zasluge na raspolažanje Presvetom Srcu Isusovu i vjerovati u njegovu mudrost i svemoć. To je ono što sam ja učinila“, zaključila je, „i uvijek sam vjerovala da će Bog pronaći pravu dušu.“
(...)
„A znaš li išta o tome jesu li tvoje molitve i žrtve bile uspješne?“ dalje ju je upitao.
„Ne, Vaša Preuzvišenosti.“
„Zar ne želiš znati?“
„Naš dragi Bog zna kad se nešto dobro dogodi, i to je dovoljno“, jednostavno je odgovorila.
Biskup je bio potresen. „Onda nastavi sa svojim radom u ime Gospodnje“, rekao je.

⁷⁵Naglasci naši.

Nismo sigurni je li gornja priča povjesno točna, tj. je li se ovaj susret uopće dogodio, ali vjerujemo kako je, u najmanju ruku, istinita njezina poruka (a priče, na kraju, i postoje zbog poruke). Ono što nas je potaknulo da svjedočanstvo o životu biskupa Kettelera stavimo u ovu knjigu jest razgovor s Martinom Knežević koja se u sklopu molitvene grupe „Tješitelji Milosrdnog Isusa“ više od deset godina moli pred Presvetim za nerođene i njihove obitelji. Kad smo je upitali znaju li ona i njezini sumolitelji za konkretnе plodove svog dugogodišnjeg apostolata, odgovorila je: „Ne.“

„Iskreno, molila sam se da ne saznamo za plodove jer se bojam naše oholosti. Ne želim da ispadne kao da samo mi nešto radimo, jer su i naša molitva i plodovi rezultat Božje milosti. Čini mi se da zbog toga zajednica nije velika. Bog poznae plodove molitve, a mi ćemo ih saznati jednom kad dođemo tamo gdje trebamo.“

Tješitelji Milosrdnog Isusa okupljuju se u zagrebačkoj crkvi sv. Blaža gdje od 2008., svakog 18. u mjesecu, provode tri sata u klanjanju pred Presvetim oltarskim sakramentom, moleći se za nerođene i njihove obitelji. Kad su započeli bilo ih je 12, a sličan broj okuplja ih se i danas. Molitva je otvorena tipa te uvijek, barem na nekoliko trenutaka, navrati i netko od župljana ili slučajnih prolaznika. Toga, naravno, ne bi moglo biti bez potpore bivšeg i tadašnjeg župnika (Zvonimira Sekelja i Zlatka Korena) koji nakon večernje svete mise otvaraju tabernakul i izlažu Presveto. Klanjanje traje od 19 do 22 sata. Martina nam govori kako je klanjanje isprva započinjalo i završavalo sat kasnije, u spomen na teške patnje koje je u isto vrijeme znala trpjeti sveta Faustina Kowalska.

Iz Dnevnika sv. Faustine

Sveta Faustina u točki 1276 svog Dnevnika piše: "16. 9. [1937.] Danas sam silno željela obaviti svetu uru pred Presvetim sakramentom. Ipak, Božja je volja bila drugačija. U osam sati osjetila sam tako snaže muke da sam isti tren morala leći u krevet. Previjala sam se u tim mukama tri sata, sve do jedanaest sati navečer. Nikakav mi lijek nije pomagao. Što sam uzela, to sam i povratila. S vremenima na vrijeme te su mi muke oduzimale svijest. Isus mi je dao spoznati da sam imala udjela u Njegovoj agoniji u Maslinskom vrtu i da je te muke pripustio kao zadovoljštinu Bogu za duše ubijene u utrobama majki. Te su se muke ponavljale u tri navrata, i uvijek su počinjale u osam sati i [trajale] do jedanaest sati navečer. Nijedan lijek nije mogao ublažiti ovu bol..."⁷⁶

⁷⁶Kowalska, F. (2005) Dnevnik sestre Marije Faustine Kowalske. Zagreb: Grafok.

Martina nam otkriva i kako je 18. dan u mjesecu izabran zato što otprilike u to vrijeme započinje kucati srce djeteta u mačinoj utrobi⁷⁷. „Kad pogledam da već deset godina imamo tu čast i blagoslov bdjeti pred Presvetim, meni je to samo po sebi čudesno“, zaključit će naša sugovornica, dodajući kako su samo jednom tijekom svog postojanja propustili bdjenje. Naime, 18. travnja 2019. godine Crkva je obilježavala Veliki četvrtak. Mi vjerujemo i nadamo se kako će njihova tiha molitva i dalje natapati zidove crkve sv. Blaža, tješeci Krista zbog patnje koju prolaze njegova najnevinija stvorenja. A molitva je sigurno dala plodove, jer vapaj Božje djece ne može naići na začepljene uši Nebeskog Oca.

Jerihonsko bdjenje

Razmišljam o tomu⁷⁸, koliko se Bog proslavlja po malim i neznatnim stvarima te kako preko skromnih ljudi, slabašnih uvjeta i naoko beznačajnih prilika može činiti svoje veličanstvene, nebeske stvarnosti! Evo, na primjer, prije nekoliko godina unutar našeg apostolata za život pokrenuli jednu uistinu moćnu molitvenu inicijativu, koja daje prekrasne plodove. Riječ je o „Jerihonskom bdjenju“, odnosno o sedam dana i noći klanjanja, slavljenja i molitve na razne nakane pred izloženim Presvetim sakramentom. Bio sam vrlo razočaran jer se činilo kao da ova prelijepa molitvena ponuda nema odjeka. Svega dvije-tri župe u nas su se odlučile i ohrabrike na organiziranje „Jerihona“; od tih župa neke su skratile ovo bdjenje na dva-tri dana. Međutim, baš kad sam razmišljao kako nema smisla više tiskati letke o ovom bdjenju, niti o tomu pisati (na više sam mjesta pisao) zovu me neki supružnici iz Slovenije, kažu da bi me posjetili i dali jedno sjajno svjedočanstvo... I tako, dolazi mi ovaj mladi bračni par, koji je prije nekog vremena u jednoj našoj crkvi nabasaо na letak o bdjenju. Gospodin im je preko niza događaja pokazao da bi htio da i Slovenija ima svoje „Jerihone“ te su njih dvoje (njih dvoje!) sramežljivo, nemetljivo, ponizno, ali hrabro započeli tražiti župu koja bi pokrenula sedmodnevna bdjenja... Da malo skratim: u godinu i pol dana diljem nama susjedne države, održala su se 104 „Jerihonska bdjenja“!!! Ne samo to, za sljedeće advente i korizme njihovi će biskupi potvrditi ovu molitvenu inicijativu u svojem pastoralnom planu, dakle „Jerihoni“ imaju sve potrebne blagoslove i dozvole i preporuke i poticaje! Aleluja! Eto, samo zato što je dvoje ljudi „uhvatilo“ viziju i poslušalo Duha Svetoga. Bog treba čovjeka da bi pomogao čovjeku! Ne sumnjaj da je upravo tvoja malenost, nedostojnost, nemoć i nekompetentnost zapravo najveći mogući plus za Gospodina; on upravo traži takve koji u svojim očima nisu ništa posebno, vrijedno; on treba baš takve kojima ne bi na pamet palo da se velike Božje milosti mogu razliti upravo po njima. Bilo bi dobro da se prisjetimo što se to zapravo dogodilo u Jerihonu, pa otvor svoju Bibliju i nadji: Jošua 5, 13-15; 6, 1-21.

Jerihon je, kao što znamo, ime drevnoga grada, o kojemu čitamo i u ovom biblijskom izvještaju o Jošui (slika Ješue, odnosno Isusa) koji vodi Izabrani narod (Crkva je novi Izrael) u Obećanu zemlju (slika nebeskog kraljevstva i spasenja). Jerihon u prijevodu znači „grad mjeseca“, a mjesec je simbol grijeha, tame, poganstva. Jerihonske su zidine morale pasti da bi područje poganstva i idolopoklonstva pripalo Gospodinu. „Ratnici“ to smo mi, vjernici, molitelji. Kao što čitamo, dogodilo se to nakon što je Izrael bio poslušan Božjoj riječi i sedam dana (sedam svetih sakramenata, sedam darova Duha Svetoga) obilazio grad. U našoj temi, „Jerihon“ je i skraćeni naziv molitve i bdjenja pred Presvetim oltarskim sakramentom, poglavito uz krunicu i čitanje Svetoga pisma, koje traje sedam dana i sedam noći – po uzoru na obilaženje grada; ovo je „ratovanje na koljenima“ pred Gospodinom Isusom Kristom i s njim, koji ruši zidine naših grijeha i utvrde naših slabosti i rana. Ova je pobožnost i izraz naše

⁷⁷Većina izvora tvrdi kako srce fetusa počinje kucati tri tjedna od začeća (oko 21. ili 22. dana). No, neka novija istraživanja spuštaju tu granicu čak do 16. dana. Stoga brojka 18 ima više simbolično značenje.

⁷⁸Glogović, M. (2018). 'Oni koji pljuju, psuju, vrijedaju, prokljuju biskupa(e) koji se negativno izjašnavaju o Međugorju, nemaju blage veze s Gospom'. Preuzeto 29. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/kolumnne/markobiotika/pater-marko-glogovic-medugorje-jerihonsko-bdjenje/> (kolumna je skraćena i prilagođena za potrebe monografije).

zadovoljštine za grijeha: bogopsovke, abortusa, praznovjerja, obeščašenja Presvetog sakramenta, skandala u Crkvi, itd. To je i djelo naše pokore i žrtve, bez kojih nema pravog posvećenja i svetosti na koju smo pozvani. „Jerihoni“ su i čin svjedočenja naše vjere i ljubavi prema Isusu – Euharistiji.

Idejni začetnik ovih bdjenja znanih i raširenih diljem svijeta bio je „apostol svete krunice“ Anatol Kaszczuk (Kaščuk, 1912. – 2005.), rodom Poljak, vjernik-laik, gorljivi štovatelj Majke Božje, koji je organizirao prvo „Jerihonsko bdjenje“ pri pavlinskom samostanu i marijanskom svetištu Jasna Gora, od 1. do 7. svibnja 1979. Mnoštvo sabrano u ovoj vrsti zajedničke molitve izjavilo je svoju prvu pobjedu: pohod pape Ivana Pavla II. domovini, pohod koji je tada ozbiljno bio doveden u pitanje. Začetnik bdjenja, neobično velik molitelj i promicatelj pobožnosti krunice, umro je na glasu svetosti. Prvi svećenik koji je predvodio bdjenje, pokojni pater Ciprijan Kubik, redovnik pavlin koji ga sam osobno poznavao, ovako je ukratko opisao ovu molitvu: „Jerihon je rat protiv paklenih sila, zapovjeđen od Majke Božje.“ Pavlini u Hrvatskoj već godinama organiziraju vjerihonsko bdjenje“ pri svojim samostanima i župama. Pavlinski „Apostolat za život“ (udruga Betlehem) godišnje čini bdjenja za spas nerođene dječice, za blagoslov brakova i obitelji, za one koji žele začeti djecu... Iz učinjenih bdjenja diljem svijeta iznikle su razne druge lijepo duhovne inicijative! Zanimljivo je da je Majka Božja u Amsterdamu (autentičnost ukazanja potvrđena 2002.), vidjelici Ida Peerderman rekla: „Događat će se velike duhovne borbe... Događat će se Jerihoni.“ (2. siječnja 1946.)

Svako se Jerihonsko bdjenje dogovara sa župnikom (ili s poglavicom samostana) koji određuje koordinatora i vrijeme. Idealna su vremena adventa ili korizme, ili prije župnog proštenja; možemo bdjeti u molitvi i u nekim posebnim prigodama župe, molitvene zajednice, ili za neku određenu osobu/obitelj, papu... Ili za duhovna zvanja; za mlade i djecu; za mir u svijetu/domovini; za poštivanje života od začeća do prirodne smrti... Bdjenje traje sedam dana i sedam noći, iako je moguće bdjeti i skraćeno; ili da samo ostane dnevna molitva, prema prilikama u župi. Praktična uputstva: potrebno je napisati dežurstva, za svaki sat molitve. Uvijek se moli pred izloženim Isusom – Euharistijom. Molitva se prekida samo za vrijeme svete mise. Prostor mora biti liturgijski pravilno i dolično uređen. Molitva se odvija u ritmu koji odgovara moliteljima, izmjenjuju se krunice, čitanje Biblike, tišina, pjesma, litanije, časoslov, spontane molitve, slavljenje i slično. Nebeski zaštitnik ove inicijative je sv. Ivan Pavao II.

Zašto je dobro imati ovakvo bdjenje? Mislim da zato što kao kršćani vodimo mnoge borbe i imamo mnoge zidine u svojim životima. Ove utvrde su moćne, prate nas često još od majčine utrobe. Bog ne želi da njegova djeca žive u strahovima, u bijedi, u očaju ili vezani zlodusima ovisnosti odnosno prokletstva. On za nas želi BLAGOSLOV. Trpljenja su ujedno i teret i milost i blagoslov: „Jerihonsko bdjenje“ nam daje dodatnu snagu (uz sakramente) da prihvativimo križ i da živimo s Kristom. U bdjenju očekujemo Božju pobjedu nad grijehom. Očekujemo i čudo, ako nam je potrebno. Ova je molitva zapravo jedna konkretna duhovna borba u kojoj možemo iskusiti Božju blizinu, ljubav i milosrđe. Tijekom bdjenja svećenici mogu ispovijedati vjernike. Noćno bdjenje uz Isusa ima posebnu ljepotu i značaj. Zabilježeno je da su župe koje su imale bdjenje oživjele i osnažile se u mnogim pogledima. Težak odgoj djece... Bračna kriza... Obiteljske nesuglasice... Vjerske sumnje... Bolesti, ovisnosti, kušnje, nemoći... Ili samo ljubav prema euharistijskom Isusu? Uđi u Jerihon! To ti je moj najsrdačniji poziv i uvjерavam te da se nećeš razočarati!

Razgovaraj sa svojim župnikom. Možda se i u nas dogodi slovensko čudo! Ako pristane, dogovorit će se s voljnim ljudima oko organizacije. Onda će oglasiti „Jerihonsko bdjenje“ u župi, pozivajući vjernike na sudjelovanje te da se upišu u prethodno

pripremljenu tablicu dežurstva. Potrebno je dobro objasniti svrhu i tijek molitve, najavljujući početak i svršetak. Pozivaju se molitvene zajednice i pokreti koji djeluju u župi (kao i npr. pravopričesnici, krizmanici, njihovi roditelji, zajednica mlađih, redovničke zajednice...) da dodu sa svojim programom. Župnik može na početku pročitati iz Knjige Jošuine odlomak o pohodu na Jerihon. Na samom kraju pjeva se ili recitira himan „Tebe Boga hvalimo“. Vrlo je važno i u duhu bdjenja kao zamisli, da se u klanjanju dnevno moli cijeli Gospin ružarij, najbolje uz razmatranja, te uz posvete Isusovu i Marijinu Srcu. Eto, jasno i krasno, o „Jerihonu“. Vrlo jednostavno, silno blagoslovljeno.

(...)

Desetica za nerođene

Molitvena inicijativa „Desetica za nerođene“ možda je najrasprostranjeniji apostolat udruge Betlehem – iz jednostavnog razloga: svatko može sudjelovati u njoj. Potaknuti liberalizacijom pobačaja u nekim zemljama Zapada, ali i pozivima na liberalizaciju Zakona o pobačaju u Hrvatskoj, članovi Udruge odlučili su 2019. pozvati sve vjernike na molitvu desetice krunice za nerođeni život.

„U ovim trenucima kad naša najmanja nerođena braća i sestre nemaju baš nikakvih prava, pogotovo osnovno ljudsko pravo – pravo na život, mi s krunicom u ruci ustajemo u njihovu zaštitu i obranu. Čvrsto vjerujemo da se naša Nebeska Majka silno raduje svakoj darovanoj „molitvenoj ružici“ i da naš vapaj neće ostati neuslišan! Pouzdajmo se svim bićem u Gospodina!“⁷⁹

Prijavom na mrežnu stranicu desetica.betlehem.hr osoba bi dobila e-mail s konkretnom deseticom koju treba svakog dana moliti za nerođenu djecu.

Plamen ljubavi

Apostolat za život udruge Betlehem zanima sve što se tiče Majke Božje Marije. Proizlazi to iz same biti borbe za život: Isus, sin Marijin, boravio je pod njezinim srcem devet mjeseci... Stoga je Udruga uključena u promidžbu više ukazanja, kao „izraz praktičnog znanja o Gosi“.

„Volimo njezine ‘male krunice’ i njezine poruke – isključivo one koje imaju crkvenu dozvolu i potvrdu!“ poručit će pater Marko i otkriti kako mu se posebno svidjela objava Plamena Ljubavi Bezgrešnog Srca Marijina. „Tiskali smo stotine tisuća letića s molitvom krunice“, dodat će pater te izjaviti kako će ih u širenu poruke Plamena Ljubavi zamijeniti istoimena redovnička zajednica koja bi trebala doći u Hrvatsku.

„Majko, spasi nas Plamenom Ljubavi svojega Bezgrešnog Srca, izlij na sve ljude plodove milosti Plamena Ljubavi sada i na času smrti naše. Amen.“ Tu je molitvu Presveta Majku preporučila moliti tijekom ukazanjā u Mađarskoj od 1961. do 1981., skromnoj udovici Elizabeti Kindelmann (1913. – 1985.) karmeličanskoj trećoredici, pobožnoj i poniznoj majci, radnici, kućanici. Marija je zajedno s Isusom tada poručila da će ovaj Plamen oslijepiti Sotonu. Zahvaljujući pobožnosti Plamenu Ljubavi Bezgrešnog Srca Marijina, bit će izmoljene mnoge milosti. Majka Božja također je zatražila da se ta pobožnost raširi cijelim svijetom, govori nam poznati pavlin.

⁷⁹Toplo preporučujemo novu inicijativu Betlehema za spas nerođenih, čak vam neće uzeti mnogo vremena (2019). Preuzeto 29. siječnja 2020. s <https://www.bitno.net/najave/desetica-krunice-za-zivot/>.

„Plamen Ljubavi novi je milosni Marijin dar za spasenje svijeta. Presveta je Majka tražila, plakala, molila i zaklinjala nas da ustrajno molimo, hrabro postimo, da činimo pokoru a osobito da prakticiramo 'sat obiteljskoga pokajničkog bdjenja' četvrtkom ili petkom, da bi se ona mogla boriti protiv zla i za spasenje duša te da bi njezin plamen Ljubavi mogao pobijediti vatu grijeha i tame.“ Pater Marko dodaje kako „Marija čezne da Plamen Ljubavi njezina Bezgrešnog Srca ražari srca svih ljudi, zato žarko želi da svi ljudi čuju za njezin plamen Ljubavi.“

„Plamen Ljubavi je dakle hitan apel i dar od nevjerljivatna značenja koji Gospodin Isus i Presveta Djevica Marija daju našemu vremenu. Krist i Marija u tom su ukazanju bili veoma zabrinuti podmuklim i agresivnim đavolskim djelovanjem, zbog čega su pozvali na molitvu, ali ne samo na osobnu, već prvenstveno na zajedničku, jer 'gdje su dvojica ili trojica sabrani u moje ime, ondje sam i ja među njima' (Mt 18, 20). Pobožnost plamenu Ljubavi Bezgrešnog Srca Marijina, kao i pripadajuća krunica, posjeduju nihil obstat Biskupije Székesfehérvá u Mađarskoj, iz 1978. godine te imprimatur kojim se potvrđuje pokret, a koji je u Ekvadoru 1. prosinca 1995. godine potpisao kardinal Bernardino Echeverria Ruiz.“

Iznadci iz poruka

- „Evo novog dara milosti vaše Majke Marije za spasenje svijeta. (...)
- Postite, održavajte sveti sat bdijući noću, u obiteljskim bdjenjima činite zadovoljštinu za grijehu, često pohadajte Presveti sakrament, molite za duše u čistilištu, svakodnevno obnavljajte svoju posvetu mojemu Srcu, tražite utočište u Kristovim rama, utječite se svetomu Josipu! (...)
- Ovaj će Plamen ugasiti vatru pakla, oganj mržnje... Od trenutka utjelovljenja nije vam podarena ovakva milost! (...)
- Želim gorljivost i svetost svećenika! (...)
- Dolazim na prvom mjestu obiteljima! (...)
- Žarko vapite za Duhom Svetim; on će ponovno doći u sili. (...)
- Crkva je u velikoj opasnosti i ne možete pobijediti ljudskim snagama. (...)
- Niste me poslušali u Fatimi. (...) Dajem vam Plamen Ljubavi svojega Srca kao sjajni štit protiv Đavla i njegovih obmana.“

Hodočašća

Što bi katolička duhovnost bila bez hodočašća? Put koji nas tjeran da izademo iz sebe, da napustimo svoje ugodnosti i krenemo prema Bogu, dio je lijepo katoličke tradicije koju poštuju i članovi udruge Betlehem. Uz Schönstattsko svetište u Maloj Subotici koje smo ranije opisali, kao i Svetice na koje članovi i simpatizeri Udruge hodočaste nekoliko puta godišnje, postoje brojne destinacije koje okupljaju podupiratelje apostolata za život.

„Jedna od prvih molitvenih zajednica 'Treće srce', ona u Zaprešiću, prije desetak godina pokrenula je redovita godišnja hodočašća od Zagreba do Marije Bistrice, na nakanu obrane života najmanjih te na sve nakane obitelji u Hrvatskoj“, govori nam pater Marko Glogović. Inicijativa je, kaže, lijepo prihvaćena i traje sve do danas. „Svake godine grupica ljudi tako hodočasti, da bi se okupili kod Majke Božje Bistrice u molitvi i slaveći svetu misu. Posljednjih godina ovu misu predslavlja vlc. Dragutin Goričanec, župnik Župe Završje kod Ozlja, susjed Župe Svetice. Vrijeme hodočašća nije fiksno, ali uglavnom se hodočasti u lipnju. Uz Treće srce u organizaciju hodočašća uključeni su i drugi, razni molitelji iz više župa i mjesta.“

Drugo važno mjesto hodočašća svakako je talijanski Schio koje su članovi Udruge izabrali za svoje godišnje hodočastilište izvan Hrvatske. U tom mjestu blizu Vicenze navodno se ukazala Djevica Marija, prozvana Kraljicom Ljubavi, te neki spomenuto svetište, reći će pater, nazivaju i „talijanskim Međugorjem“.

Udruga Betlehem također je hodočastila u druga popularna svetišta poput onog posvećenom Padru Piju u San Giovanniju Rotondu, svetom Mihaelu Arkandelu u Garganu, sv. Franji i Klari u Asizu... Članovi Udruge tvrde kako posjetom svetim mjestima „obnavljaju duh, prepuni zahvalnosti na nebrojenim darovima i blagoslovima“ te se „jačaju za nove izazove“.

Hodočašće udruge "Betlehem" u San Giovanni Rotondo

Ekumenizam

Rad na ekumenizmu jedna je od čežnji patera Marka. Na pro-life okupljanjima na Sveticama redovito znaju boraviti i pripadnici protestantskih i pentekostalnih zajednica i Crkvi. Ekumenska nastojanja čak su bila ugrađena u statute Društva Sestara Kristovih Najmanjih.

Najznačajniji projekt takvog tipa koji je pater pokrenuo bila je inicijativa ŽIVIM (Molitvena Inicijativa Vjera i Život – obrnuti slijed početnog slova svake riječi daje riječ „živim“). Cilj inicijative bio je senzibilizirati vjernike u kršćanskim crkvama za molitvu i djelovanje u pitanjima dostojanstva i svetosti života od začeća do prirodne smrti. Uz zajedničku molitvu za prestanak pobačaja, za sve djevojke i žene koje razmišljaju o pobačaju te za sve druge involvirane, namjera je bila i zajednički rad na konkretnoj materijalnom pomoći. Ekumenska inicijativa trajala je četiri godine te je trenutno neaktivna.

Poseban partner pateru Marku u osmišljavanju ekumenskog djelovanja bila je Ana ST (njezinu priču pod zaštićenim identitetom donosimo u sljedećem potpoglavlju, op. a.), pripadnica pentekostalnog pokreta iz Sarajeva koja je rođena u muslimanskoj obitelji. Ana ST reći će nam kako su ona i pater Marko na Molitvenom saboru za nerođene 2014. razgovarali o potrebi upoznavanja i povezivanja pro-life aktivista u regiji. „Dogovorili smo se i za 2015. organizirali Betlehemske susrete na Sveticama gdje su se na pet dana okupili aktivisti vodećih pro-life organizacija iz susjednih zemalja. Govorili smo o svojim organizacijama, o teškoćama i problemima, o lijepim trenucima, borbama s administracijom, predrasudama. Bilo je to jedno predivno iskustvo. Čuli smo, npr., priču jedne žene iz Beograda koja je sa suprugom otvorila dom za nekoliko trudnica. Aktivistica iz Makedonije uspjela je otvoriti savjetovališta u dvjema bolnicama. Žena iz Novog Sada govorila je o stanu koji su iznajmili da bi mogli skloniti trudnice s ulica...“

Naša sugovornica istaknut će kako su susreti, koji su se održavali i idućih godina, imali obiteljsku notu jer su sudionici došli sa svojim supružnicima i djecom. „Napunili smo baterije, bili osnaženi, znali smo da nismo sami u borbi. Naravno, svi smo ostali u kontaktu tako da ako je nekoj od majki koja je otisla iz BiH u Srbiju ili Hrvatsku, Sloveniju, Makedoniju trebalo nešto od dokumenata – ili bilo što drugo – nije više bilo potrebe da se tamo putuje, ja bih se obratila njima ili suprotno. Eto, zato je dobro da smo povezani.“

Priča Ane ST

„Gdje je Ana?“ pitali smo ulazeći u omanju kuhinju i blagovaonicu samostana na Sveticama. Ljudima i dimom ispunjena prostorija okrenula se istog trena prema nama, a jedan je glas dobacio: „Eno je, dijeli kavu vani“, da bi drugi dodao: „Ona je uvijek dijeli.“

I tako smo čekali dok je naša nova „heroina“ iz Sarajeva podijelila „kafu“ hodočašnicima koji su svibanjsku subotu odlučili iskoristiti obilježavajući Majčin dan u pavlinskom samostanu na Sveticama. Nakon što je namirila „kavopije“, odlučila je namiriti i našu znatiželju.

U pripremi za rad na monografiji, pater Marko će nam reći kako postoji ekumenska i inozemna suradnja na području borbe protiv pobačaja sa zajednicama iz Subotice, Sarajeva, Pettenbacha kod Linza te Budimpešte. Naša sugovornica pravi je primjer te suradnje. Odvodimo je u pokrajnju, veću blagovaonicu, tražeći malo tiše mjesto za razgovor. No, nema zidova koji bi zauzdali taj sarajlijski govor.

Ana ST (ime je promijenjeno zbog zaštite identiteta, op. a.), vjerojatno ste već shvatili, ostavila je snažan dojam na nas. Pritom govorimo o njezinoj pojavi, jer nakon što je završila svoje svjedočanstvo vilice su nam visile do poda. „Bog je velik“, jedino je što smo mogli pomisliti. Prije dva desetljeća vodila je potpuno drugačiji život, a onda se dogodio „shyamalski obrat⁸⁰ – susrela se s Isusom. Doslovno... Ok, krenimo ispočetka.

„S 33 godina, znači u Isusovim godinama, ostala sam u drugom stanju. Ljudi oko mene nisu htjeli da rodim te sam kao trudnica izbačena na ulicu. U tim trenucima dvaput sam pokušala samoubojstvo. Drugi put došao mi je Krist i rekao: ‘Nećete umrijeti ni ti ni tvoje dijete’“, govorи nam Ana s takvom jednostavnošću kao da priča o vremenskoj prognozi.

Novi početak i život s Isusom nakon dvije godine doveo ju je do braka sa sadašnjim mužem, koji je njezino dijete priznao kao svoje te s kojim je začela još dvoje djece, kćer i sina. No susret s Kristom uvijek dovodi i do novog poslanja. Naša sugovornica reći će nam kako zna da je njezino iskustvo „bio poziv od Gospodina“ da se preda u pro-life službu. Tako je došla i do patera Marka Glogovića. „Saznala sam za njega surfajući internetom te sam mu poslala e-mail u kojem sam napisala da mi je Gospodin stavio nerođene na srce. Potom je pater, a bilo je to prije deset godina, putovao za Travnik te je produžio do nas u Sarajevo, ostavši nekoliko dana. Naša suradnja polako se razvijala, osobito dok Hrvatska nije ušla u Europsku uniju. Tada smo mogli prenijeti veliku količinu pomoći za majke u potrebi. Čak su i neke žene iz Bosne i Hercegovine, koje nisu bile Hrvatice ili katolkinje, a nisu imale ni putovnicu, pronašle smještaj u kućama života udruge Betlehem u Hrvatskoj“, priča Ana.

„Naravno da se pojavila potreba da se s nečim takvim krene i kod nas. Međutim, kod Gospodina nema priprema. Kad te on stavlja u službu ne daje ti kuću i šest kreveta, nego te prvo stavi u kušnju. Nama je Bog poslao djevojku iz Sarajeva, i to preko patera Glogovića. Djevojka je pronašla njegov broj na internetu, nazvala ga i rekla kako ju je majka izbacila na ulicu jer nije htjela napraviti pobačaj. Marko je, naravno, nazvao mene i rekao: ‘Seko, imamo curu u Sarajevu.’ Ja kažem: ‘Ok, imamo mi sobu u kući (smijeh).’ Tako se razvila „kućna služba“ zbrinjavanja trudnica u domu ove obitelji. „Djevojke bi“, kaže nam sugovornica, „živjele s nama i jele ono što mi jedemo. Iskreno, mislim da je to jako dobro jer se većinom radilo o osobama koje su došle iz loših sredina i životnih situacija, koje imaju problema s autoritetom, i onda ih u tom periodu trebate oblikovati. Na primjer, većina – vjerujte mi – treba naučiti kuhati. One nikada nisu imale sliku obitelji koja funkcioniра, a onda to dožive s nama. Budu poput članova naše obitelji; tu smo da ih zagrlimo, s njima razgovaramo pa i podviknemo ako treba. Mislim da je važno uključiti i stručne službe, poput psihologa, jer sve te rane Gospod treba zacijeliti.“

Pritom Ana ističe kako je većina „njihovih djevojaka“ kasnije uspješno započela nove živote. Do našeg razgovora ukupno je kroz njihovu kuću prošlo devet žena, a najduži boravak trajao je više od pet mjeseci. Najčešće bi se dogodilo da pater Marko dobije poziv neke trudnice i potom nazove Sarajevo. „Mi trudnici pružimo smještaj, a nama stignu pelene iz Karlovca (smijeh).“

„No nisu sve majke trebale krov nad glavom, nekima je bila potrebna materijalna pomoć. Stoga sam znala iz Hrvatske prevesti pun automobil različitim potrepština. Naravno, od ulaska u EU to funkcioniра malo teže (smijeh).“ Bog je, pak, kao i uvijek pripremio plan B. „Stupili smo u kontakt s kućom Majke Krispine u Međugorju koja je također namijenjena trudnicama i majkama. Tamo su prihvatali dvije naše djevojke.“

U obiteljskom apostolatu za život Ana će istaknuti kako je ona operativac, osoba koja dovozi i razvozi djevojke i potrepštine te skuplja donacije. Njezin suprug je, nadodaje, „onaj koji moli“: „On voli puno moliti i zna satima pričati s tim djevojkama. Pun

⁸⁰ M. Night Shyamalan, indijsko-američki redatelj filmova kao što su „Šesto čulo“, „Zaselak“ i „Podvojen“, poznat je po neočekivanim obratima koji karakteriziraju njegove uratke.

Svetice - detalj

je Duha Svetoga i doista nadopunjujemo jedno drugo.“

S obzirom na ekumensku suradnju (oboje pripadaju jednom od pentekostalnih kršćanskih pokreta), koju ovaj bračni par ostvaruje s paterom Markom i udrugom Betlehem na području apostolata za život, pitali smo kakva je situacija u tom pogledu u BiH. „Kod nas se općenito pro-life aktivizam tek nedavno pojavio, ali više na principu SOS telefona. S druge strane, službena ekumenska suradnja oko borbe za život ne postoji, no ja imam asa u rukavu. Naime, kad god mi nešto zatreba postoji svećenik kojeg mogu nazvati i koji mi onda preusmjeri potrepštine za majke, naravno vrijedi i obrnuto. Do nedavno je s nama surađivao i drugi svećenik, ali je dragi Bog pozvao k sebi vlč. Pericu Majića. On je bio ljudina i ostale su mi drage uspomene na njega. No, uvjek sam odbijala uzimati novac. Možeš biti čist kao suza, ali na našim će te prostorima uvijek smatrati lopovom ako uzimaš pare. Ovako samo napišem što mi treba, pelene ili kolica za bebu, dobijem traženo i odnesem majci u potrebi.“

Sigurna kuća za žrtve zlostavljanja

U prosincu 2020., pred konačni završetak ove monografije, na portalu Bitno.net objavili smo sljedeći razgovor s paterom Markom o novom projektu udruge „Betlehem“ – sigurnoj kući za žene i majke s djecom⁸¹.

- Vaša udruga, poznata po svojim pro-life aktivnostima u kojima djelatno sudjeluje već preko dvadeset godina, pokreće nešto novo – sigurnu kuću. Kako je došlo do te ideje?

Sama karizma naše udruge „Betlehem“ nas je nadahnjivala da već godinama razmišljamo o jednoj takvoj ustanovi, koju smo, evo sada konačno odlučili i realizirati. Mogu reći, nagnao nas je – Božić. Gospodin Isus je upravo u Betlehemu bio i nerođeno i rođeno dijete, a Sveta obitelj je ondje doživjela svoje prvo „zlostavljanje“ – za trudnicu, za mladi bračni par (navodno) nije bilo mjesa u normalnim kućama pa se Dijete moralo roditi u lošim uvjetima, a već u prvim danima nakon poroda ista je obitelj morala bježati pred velikim nasilnikom Herodom te naći utočište u tidoj zemlji. Tako se i nama godinama javljaju osobe koje trpe razne vrste nasilja a mi im dosad nismo mogli pružiti potpunu, adekvatnu i dugotrajniju pomoć. Slušali smo sučutno i često u šoku njihove životne priče pomažući makar materijalno i molitvom i savjetom, no naše postojeće majčinske kuće nisu ih mogle udomiti iz praktičnih ali i pravnih razloga. Mi žarko želimo da i njima, žrtvama nasilja, zasja svjetlo i dođe mir Betlehema i stoga s velikom nadom i ljubavlju ulazimo u ovaj projekt pomoći.

- Zamisao je pohvalna i sigurno vrlo potrebna, no neki će reći, zar sada, u ova nesigurna i teška vremena, nije li osnivanje jedne takve kuće danas – rizik?

Sve je u životu jedan rizik! Na ovu ideju gledam više kao na izazov i kao na priliku da još više posvjedočimo svoju vjeru u Gospodina koji je dobar, milosrdan, čudesan. Dok možemo, moramo činiti dobro, to nam je imperativ s neba. Jedna od naših nebeskih zaštitnica, sv. Majka Terezija jednom je prilikom rekla, kako „onaj koji gorljivo ljubi mora biti i malo lud“. Da, ludo je u vremenima u kojima ljudi ostaju bez posla, u kojima vlada tjeskoba, u kojima se gleda ne pokretati nešto zahtjevnije upravo zbog te nesigurnosti, raditi tako ozbiljnu stvar. Međutim, nije li svako vrijeme na svoj način nezgodno? Kad bismo gledali na vanjske prilike, nikada ništa ne bismo činili, uvijek bi postojala neka kočnica. Gledajmo u Boga, koji ljubi čovjeka. Isus se dozvolio raspeti, da nam pokaže da je s nama u našim raspećima. Mi već više od dva desetljeća funkcioniramo isključivo po principu Božje providnosti i naša je misija osluškivati Božju volju te hrabro kročiti putovima na koje nas Gospodin postavlja. Bojati se, također je ljudski. Osjećati slabost, nemoći i ograničenost, također. No, ako uistinu ljubimo Kristovom ljubavlju (a trudimo se!) onda će on blagosloviti svaku takvu „ludost“, u što uopće ne sumnjam.

- Možete li nam reći gdje će se kuća nalaziti, tko će o njoj brinuti, koliko će žena moći živjeti u njoj i kakvu će pomoć, osim smještaja, primati?

Reći ću samo da je riječ o jednom većem gradu, da će se naša sigurna kuća zvati „Mali dom milosrđa“ i da će moći primiti osam do deset majka i djece, trudnica ali i žena koje nisu trudne a nažlost prolaze neko nasilje. Nadamo se kuću organizirati do Dana života u veljači, ili barem do Uskrsa sljedeće godine. Kako ne dobivamo pomoć od države ili organizacija izvana, već ovisimo samo o donacijama mnogih dobrih ljudi, fizičko napredovanje projekta će teći sukladno mogućnostima. Kuću ćemo

nazvati „malim domom“ što asocira više na obitelj nego na instituciju i tako ćemo se i odmah postaviti – kao nova obitelj onih koji su potjerani iz svojih obitelji. Još uvijek smo u stvaranju samog projekta, u kojem će na svoj način i vrijeme sudjelovati mnoge stručne osobe, a sigurno psiholog, socijalni radnik, odvjetnik, nadležne policijske službe. Novost je, obzirom na već postojeće sigurne kuće u nas što će žrtvama nasilja pomoći ponuditi i „stručnjaci od duha“ odnosno svećenik ili službenik religije koju već dana osoba ispovijeda, ako to poželi. Nasilje je ponajviše – duhovna kategorija. Smatramo da je to jako važno dobro razumjeti! Zapravo je ono duhovno, neizostavno u procesu ozdravljenja dubokih i bolnih rana i pronalaženju duševne stabilnosti, tj. življenja bez straha. Psihologija može ići do jedne granice te se mora prožimati s duhom, duhovnim, duhovnošću inače ne može doći do potpunog oporavka od traumatičnih iskustava. Pa i sami psiholozi i psihijatri itekako pohvaljuju sudjelovanje vjere u hodu ka ozdravljenju. U tom smislu pomoći, kao i sve ostale naše kuće za samohrane majke i ova će sigurna kuća imati svoju malu kapelu, mjesto odmora i pronalaženja Boga i sebe, mira i blagoslova.

- Vi već imate mnoga iskustva s pitanjem zlostavljanja... Nažalost, mnogi su obilježeni i shrvani događajima obiteljskog nasilja... Što činiti da ga bude manje, da nestane iz našeg društva?

Otkad smo osnovali naš apostolat za život, čekamo ovaj trenutak, čekamo sigurnu kuću. To je bila jedna od mojih osobno najvećih želja, dvadeset godina mislim i pričam o tome. Silno sam zahvalan Gospodinu i svim našim članovima, volonterima, podupirateljima na šansi koju smo sada dobili. Uglavnom se mene intervjuiraju, kao svećenika i osnivača „Betlehema“, međutim zaista, zaista ništa od ovoga nije moje... Tu je riječ o velikom broju dragih ljudi, koji se često trse i iznad svojih sila, žrtvuju svoje vrijeme, zdravlje, snage da bi „Betlehem“ uistinu bio mjesto susreta i milosrdne ljubavi. Hvala im neizmjerno! „Betlehem“ su ljudi, samo slabi ljudi ali Isusovi ljudi! Upoznali smo vrlo mnoge djevojke i žene, majke, koje su prošle strahovito iskustvo nasilja. Upoznali smo i mnoge nasilne osobe, istinski nasilne, koji uopće nisu toga svjesne, što je također interesantno. Znam mnoge potpuno slomljene nasiljem. Znam i one koji su se već navikli na nasilje i više od silne boli ne reagiraju na zlostavljanje. Nekoliko sam zlostavljenih žena s djecom i sâm poslao u postojeće sigurne kuće (s nekim od njih imamo divnu suradnju); neke smo prihvatali nakon izlazaka iz istih u naše majčinske kuće. Nasilje je težak grijeh. I preljub je, na primjer, nasilje – nad ljubavlju. Svaka vrsta grijeha čovjeka degradira i upropastiava.

Naš narod, slobodno mogu ustvrditi, bez obzira na sporadična osvješćivanja u medijima, nije ni približno dovoljno svjestan koliko je nasilje uzelo maha, između starih i mladih, vjernika i nevjernika, na selu, u gradu, u školama... Nestaje zdravih autoriteta, vrijednosti, ispravnog shvaćanja religioznosti isto, pa i svakodnevne obične kulture. Nije riječ samo o obiteljskom nasilju, tu su i ekonomski nasilja, psihološka, spolna, emocionalna, medijska, politička, verbalna, nasilja na temelju religije, itd. Govorim u množini, „nasilja“, jer svaka od nabrojene kategorije ima mnoga svoja žalosna lica, to jest podvrste. Kao svećenik, potvrđujem da je svako nasilje, u svojoj biti, u pozadini djelo Zloga – kojega Isus u evanđelju naziva „čovjekoubojicom, od početka“ kao i „ocem laži“. Svako će nasilje, neizlijječeno u svojoj biti, ponovno uzrokovati nasilje. Nažalost, susreo sam se bezbroj puta s mnogim varijantama nasilja i zlostavljanja i uvijek sam ostao u dubokom, iskrenom šoku i sučuti, spoznavši dokle to sve odvede ljudi. Prenosio sam te osjećaje na stotinama mjesta gdje sam propovijedao i poučavao. Ali, niti propovijedi niti dokumenti,

⁸¹ „Pater Marko: Pokrećemo novi projekt – sigurnu kuću za žrtve zlostavljanja“ (2020). Preuzeto 1. ožujka 2021. s <https://www.bitno.net/vjera/aktualnosti/pater-marko-udruga-betlehem-pokrece-novi-projekt-sigurnu-kucu-za-zrtve-zlostavljanja/>

niti dobra volja i nakane, niti kažnjavanja, pa niti sigurne kuće ne mogu i neće riješiti cijelovito ovu rak-ranu društva. Srce zlostavljača može istinski dotaknuti samo Bog a srce zlostavljenih samo njegova milost. Iz naših je obitelji, budimo iskreni, gotovo potpuno nestala obiteljska molitva, prilično mali postotak katolika u nas je vjeran sakralnom životu. Iako obilujemo i prekrasnim blagoslovima, djelima, inicijativama, djeca sve više nemaju primjere vjere, nade, ljubavi, u Kristu. To je „odlično tlo“ za korijen nasilja i mnogih drugih nevolja.

Svakako, nasilje treba prevenirati programima, treba žurno pojačati i kazne (tu nema kompromisa), treba sve to biti snažnije, transparentnije. Ali što ćemo učiniti ako se samo zaustavimo na površini? Normabel, često uspoređujem, može uspokojiti posljedice, ali ostaje uzrok stresa. Mi bismo željeli prodrijeti dublje, dalje, u srce. Ne invazivno već nesebičnom ljubavlju, darom našeg vremena, volje, želje da adekvatno pomognemo. Moja je žarka molitva i nakana da se žrtve nasilja oslobođe i mržnje i straha i tjeskobe i želje za osvetom, da žive u slobodi djece Božje, da otpuste svoju prošlost, da iscijele svoju ranjenost i da ustanu iz svojih „grobova“ – da se izrazim biblijski. Dakle, to se nikako ne događa preko noći i nema jednostavne recepture za takav uspjeh, ali kod nas postoji i vjera i dobra volja i dobra intencija suradnje sa stručnjacima i, iznad svega, srdačna težnja da ženama i djeci, žrtvama zlostavljanja, pružimo maksimalno moguću zaštitu, kršćansku ljubav i poštovanje njihovih patnja, život u oslobođenosti od strašnih tereta njihovih trauma. Uvjeren sam da svatko od nas kad-tad prođe neko nasilje, tijekom školovanja, na poslu, u susjedstvu... Ta bi nas iskustva trebala potaknuti na empatiju, na prevenciju a ne na osvetu, koja rađa novim patnjama.

- Hoće li još jedna sigurna kuća, uz već postojeće kuće raznih udruga civilnog i vjerskog društva, donijeti neki plod, neku razliku?

Već sam nebrojeno puta konstatirao da je samo postojanje sigurnih kuća – zapravo sramotno i tužno. Nekako kao da je društvo sretno i zadovoljno, jer imamo takve kuće i hvale se njihovim otvaranjima. „Ispunjavaju se norme.“ Ja sam, s druge strane, silno žalostan zbog postojanja tih kuća! Sretan sam što možemo pomoći, ali nesretan što to uopće postoji, nadam se da me razumijete. Te su kuće svima jedan ispit savjesti, kao podsjetnik da je nešto trulo u društvu. Te nas kuće osuđuju – da, dobro sam se izrazio – one nas svojim postojanjem osuđuju i kao ljudi i kao kršćane. I opominju: nasilje nije fikcija, može se dogoditi da i ti ili netko od tvojih završi ovdje. Uostalom, isto smatram i za centre za beskućnike, na primjer. Ne volimo o tomu razmišljati, uglavnom se pravimo da ove „kategorije“ ljudi, naših sugrađana, ne postoje. Najčešće ćemo mudrovati na tu temu, imati neke svoje filozofije kako „to riješiti“ ali ostajemo uglavnom na tomu, na riječima. „Veliki“ se prigodno sjete ovakvih kuća i centara, ustanova, o blagdanima i onda kad se povede rasprava jer se nešto tragično (opet i opet i opet) dogodilo. Imam osjećaj da smo se nekako i privikli na nasilje, od terorizma nadalje. Imam dojam da se sve više prihvata da je neke kategorije ljudi i dozvoljeno mrziti i zlostavljati, na primjer katolike koji su beskompromisno za život. Nesankcioniranjem zlostavljača šalju se silno pogrešne poruke. Govorim o stvarnim nasilnicima i zlostavljačima.

Poslati zlostavljanu ženu s djecom u neki drugi grad, u neku kuću s nekim drugim silom prilična zatvorenim, nepoznatim ženama, u kuću koja je kao jedno duhovno i duševno klupko boli i jecaja s tisuću neodgovorenih pitanja i nesanica... dok zlostavljači dalje slobodno rade, šeću, žive neke dvostrukе živote, pretvarajući se... To nije normalno i nikada ne smije postati

„novo normalno“. Ali je ipak neophodno – zasad nemamo alternative. Da ne vjerujem da će i naša sigurna kuća biti jedan svjetionik poniženima, izgubljenima u oluji, naša udruga se nikada ne bi u to upuštala. Ali, vjerujemo! Vjerujemo da ćemo biti dio slagalice ljubavi, da ćemo ostvariti mnoga lijepa prijateljstva, da ćemo biti ruka pomoćnica koja će uzdizati, malo-pomalo te napaćene žene i dječicu, sve do vremena dok će moći ponovno uspravno hodati, lišeni tame u koju su ih gurnuli najbliži. za korijen nasilja i mnogih drugih nevolja.

- Spominjete neko kao „opravdavano nasilje“ i vežete to s, kako shvaćamo, aktivistima za prava nerođene djece?

Razmišljam glasno o tome glede pitanja prevencije nasilja. Prevencija je iznimno važna ali čini se da je dobar dio ljudi „oguglao“ na nasilje, jer se ono reklamira već posve otvoreno i bez srama svakodnevno, nebrojeno puta. Kompjutorske igrice, dječje igračke, serije i filmovi su krcati nasiljem u najgorim oblicima. Pornografija, posvuda normalan očiti seksizam, žensko tijelo kao predmet požude u medijima, koji se onda silno čude nasiljem nad tim tijelom u stvarnosti... Mnogi su postali i žrtve očaja i depresije i suicida jer se nasilje nad njima nije poštivalo, nije priznavalo, uzmimo samo nasilje nad našim narodom u ratu. Zločinci ponegdje mirno šeću i još se i rugaju žrtvama, dok su branitelji često svi trpani u jedan koš sa onim malobrojnima koji su s naše strane učinili zlo. A što tek reći na ono, kad naši saborski zastupnici izgovaraju vulgarizme, prijetnje, bahaćenja ili čak i da „1945. nije temeljito odrađen posao“, misleći na masakre stotina tisuća – Hrvata? I tako se taj duh straha, nepravde, nasilja nastanjuje u novim pokoljenjima. Onda, nasilje na tribinama stadiona... I ono je postalo potpuno normalno, čini se, i nema naznaka da će nestati. Trebamo svrnuti pozornost na to i da postoje dvostruka mjerila te i stoga ne dolazi do poboljšanja. Naime, imat će se velikih riječi sućuti i obrane jednih, ali nimalo sućuti i obrane osoba napadanih zato što vole, brane i poštiju život svakog čovjeka od začeća do prirodne smrti. Ta isključivost dovodi do toga da oni koji inače silno brane žrtve, sami mogu bez problema stvarati nove žrtve! Nevjerojatne su danas te radikalne promjene paradigmi i ti paradoksi vremena. Ali, snaći ćemo se i u tomu!

Često citiram pokojnog prof. Leticu, koji je jednom rekao da „živimo u vremenima post-istine i paralelnih činjenica“. Potpuno se slažem. Dakle, za neke, pa čak i u medijima, postoji razlika kad se napada netko podoban od nepodobnog i obrnuto i time se ukida univerzalna istina i pravica, a ta je da je nasilje uvijek nasilje: prema homoseksualcima ili strancima ili ateistima identično, kao i prema ljudima koji mole krunicu pred bolnicom. Meni je to potpuno jasno i jasno mi je da nasilje ne može prestati egzistirati dok postoje dvostruka mjerila. To je licemjerno. Ili – sprječavati nasilje novim nasiljem? Klevetati neistomišljenike, ulaziti u njihov privatni prostor, izvlačiti iz konteksta, ne dopustiti drugomu da se slobodno izražava i brani, snimati ga, uhoditi ga, činiti ga „viralnim“, naslađivati se njegovim mukama, ismijavati ga... Sve je to nasilje. Ali očigledno nije svima. Sve žrtve su samo žrtve, to je nauk Crkve, nauk kojega mi želimo slijediti u potpunosti.

- Kako ste izabrali upravo taj naziv: Mali dom milosrđa?

U našem je apostolatu oduvijek postojalo geslo: milosrđe za najmanje. Mi se vrlo trudimo nalaziti ispravno milosrđe (jer postoji i neispravno milosrđe, ali o tom nekom drugom prilikom) i utjeloviti ga u naše služenje i karizmu. Kršćanska empatija nas nuka da u svakomu, a osobito u malenima, poniženima, odbačenima, bolesnima, zlostavljenima i progonjenima prepoznamo samoga Isusa. Sve što činimo u „Betlehemu“ želimo da izvire iz Božjeg milosrđa i da bude pod Božjim milosrđem. Želimo da

naša udruga bude škola milosrđa, put milosrđa, slobodan izbor milosrđa. Sve što činimo je zbog Isusa, jer je on nama prvi bio milosrdan! „Mali dom milosrđa“ želi ostvarivati to Božje milosrđe i dati nama priliku da budemo dio ovog milosrđa nudeći ga drugima i tražeći ga s drugima. Isto tako, naša je najsrdačnija nakana da i žrtve zlostavljanja dođu do te prijelomne točke obreata njihove situacije, odnosno da i same pruže milosrđe, da makar voljom, ako ne i trenutno svim srcem, oproste onima koji su ih mučili. Ovo je silno važno jer ako ne dođe do tog „pružanja milosrđa“ i zlostavljaču, zlostavljanje se nastavlja do u nedogled. Flaster ne pomaže kod prijeloma... Kažem, ne želim da me se krivo shvati, zločin se mora kazniti – uz Božje milosrđe postoji i pojam Božje pravednosti, u kojoj sudjeluje i ljudska pravednost na svoj način. Zločin se ne smije nikada opravdati, zataškati, omalovažiti. Ali s druge strane, žrtva mora imati priliku čuti i za oproštenje. Jedna od teoloških definicija oprosta je: „biti slobodan/na od zla kojeg mi je nanio drugi“. Dakle, ne nijeće se zlo. Zlo se može pobijediti dobrom, a jedno od dimenzija dobra je i milosrđe, oproštenje, pa i moguće pomirenje u nekim slučajevima. Govorim realno, pokušavam ne idealizirati i svakako ne ideologizirati, od toga nema koristi. Ništa u životu nije jednostrano i nema lakih rješenja. Nije jednostavno prodrijeti u ove stvarnosti (često obilježene i krvlju!) i stoga ih ne smijemo svesti isključivo na kažnjavanje ili isključivo na fizičko udaljavanje žrtava od njihovih zlostavljača i amen. Tu ne ide točka, tu ide zarez. Zlostavljači su, ne zaboravimo i to, i sami ranjeni stoga ranjavaju druge. „Krv za krv“ je izričaj iz Starog zavjeta. Molimo za istinsko obraćenje nasilnika, da više ne bude krvi, da Krv Kristova opere grijeha i rane i čitav taj kaos. Zatvor, terapije, sudske odluke, također su dio mogućeg popravka čovjeka koji je zbog nečega ili nekoga otprije, onaj koji danas tuče, siluje, prijeti, galami, muči svoje ukućane. Ali uza sve to, nužno je pred čovjeka staviti Isusa, odnosno i općeljudske vrijednosti oprosta, pomilovanja. Nikakve razlike nisu postojale između nacističkih i komunističkih logora smrti. Isti principi, isto zlo. Moramo dobro paziti da ne činimo zlo, želeći učiniti dobro.

- Jednom ste izjavili kako je „prisutnost – ključ uspjeha“. Ta prisutnost nadovezuje se na ohrabrenje i podršku za dobro. Je li moguće nakon nasilja ponovno pronaći sreću?

Upravo to ćemo zajedno s ženama, majkama i djecom žrtvama nasilja iz dana u dan otkrivati. Tu ćemo se maksimalno truditi. Pokušati ćemo svim načinima stvoriti uvjete za život u sreći, bez strahova. Sigurno, u tomu nas čekaju mnogi usponi i padovi, ne dvojim oko toga. Pa i mi smo nesavršeni, jako! I nas svaka nova majka, štićenica, opet uči nečemu novome. Ali, u pravu ste, temelj svega je prisutnost. Htio bih ovu riječ vrlo pojačati i trostruku podcrtati!! Što koriste lijepе floskule, rasprave i planovi, sva infrastruktura i logistika, ako nema najosnovnijeg – mene, ovdje, ruku pod ruku s onima koji su u patnji? Na ovu djelatnu prisutnost me neprestano podsjeća „Riječ koja je tijelom postala – i prebivala među nama.“ Tu nema izvlačenja, to se ili živi ili se ne živi, nema prečaca. Naš apostolat na to podsjeća i evanđeoska prispodoba o „Milosrdnom Samaritancu“, koja je slika onoga što Bog čini s nama i što želi da činimo bližnjima u nevolji. Zaključujem: moguće je nakon bilo koje traume naći ponovno snagu i mir i radost. Sigurno je moguće! Postat će moguće, ako se trenutno i čini nemoguće, ako mi vjerujemo da je moguće! Mi u udruzi poznajemo Raspetu i Uskrslu Ljubav, koja daje novi život, koja oduzima moć smrti i boli i preobražava čovjeka iznutra, da otkrije i upotrijebi onu božansku snagu u sebi. Bog ne želi da budemo robovi ikoga i ičega, tako ni gnjeva ni mržnje. Ako to uspijemo ponuditi i molitvom i djelima dokazati žrtvama nasilja, ispunili smo svoje poslanje. Svi smo na putu obraćenja, Bog nas neprekidno poziva na svetost života – svetost znači sretnost. Sigurno znam da je život u slozi s Bogom

ujedno i život u slozi s čovjekom. Sveti Ivan je napisao da „ne možemo ljubiti Boga kojeg ne vidimo ako ne ljubimo čovjeka kojeg vidimo“. Tu je sva mudrost.

- Želimo udruzi „Betlehem“ svako dobro i puno Božjeg blagoslova u ostvarenju ovog plemenitog nauma! Treba li udruga novčane ili kakve druge pomoći glede osnivanja sigurne kuće?

Naravno da nam treba pomoći, ovo je za nas ogroman poduhvat i zahtjeva i mnogo novaca i mnogo ruku i dobre volje. Za svaki materijalni dar od svega srca zahvaljujemo i ujedno lijepo molim da se dobročinitelji obrate na adrese naše udruge, ili izravno na: mali.dom.milosrda@gmail.com

Svatko je od nas dužan otvoriti oči i srce na potrebe onih koji su u velikim nevoljama, iako smo i sami katkad pritišeđnjeni raznim zlima. Crkva, to smo svi mi: hijerarhija, narod, zajednice, udruge, svećenici, redovnici, laici. Pomaganje žrtvama nasilja nije isključiva dužnost države i organizacija civilnog društva. Iako Crkvi socijalna pomoći nije primarno poslanje, ipak joj je zadaća „potražiti izgubljene“ i „nahraniti gladne“ kako nam je Isus pokazao, na primjer, nahranivši u pustinji tisuće iznemoglih. On, naš Isus bio je par excellence žrtva nasilja, on, u kojega Crkva danomice gleda i koji je Crkvi Spasitelj i Učitelj i Gospodin. Odonda, od Kalvarije, svi mi nosimo „kod“ ili „DNA“ Krista u sebi, a to se ponajviše može vidjeti u neprekidnim progonima kršćana, sve do danas. Kršćani su dokazano najprogonjenija vjeroispovijest na svijetu, ne samo u zemljama gdje nema religijskih sloboda. I baš zato znamo kako trebamo pomoći sličnima. Baš zato u situacijama križa gledamo u Boga, ne u čovjeka. Ali zbog ovog Boga u sebi, ljubimo čovjeka i do tog stupnja, da nosimo njegov križ. I to dobrovoljno, zahvalno. Zato, samo hrabro! Još i ovo: želim naglasiti da život u nasilju nije Božja volja za čovjeka. Ono „trpi i šuti“ nije kršćanski odgovor na nasilje, pravo nasilje.

- Pater, recite nam prije kraja – a što s muškarcima, žrtvama nasilja...? Nekako kao da ne postoje takvi... Što vi o tome mislite?

Culi smo toliko puta onu istinu: nasilje nema spola, rase, vjere. Istina je, mnogi muškarci su također žrtve nasilja, bullyng, mobbing... i treba im svakako pomoći. Razmišljamo i o tome. To je, čini se, jedna tabu-tema, u vremenu i društvu u kojem nas uvjeravaju da tabui ne postoje. Ipak postoje! Mi smo zasad orientirani na pomoći ženama, jer ipak je nasilje nad ženama nažalost naša osjetilna, gorka svakodnevica, a i teško bi bilo organizirati, složit ćemo se, neku sigurnu kuću za muškarce. Savjetovalište, to da. Naravno, i ženske osobe su podjednako sposobne činiti neko nasilje, kako nad ženama tako i nad muškarcima, ono je i nekako specifično na svoj način. Postoje ljudi kojima je nasilje „kruh svagdanji“. Tko nije doživio takve „bliske susrete“ ne zna koliko su neugodni, koliko donose stresa i napetosti, koliko je uistinu komplikirano komunicirati s nekim osobama. Tko god bio, odakle i kakav god bio, žrtva nasilja ostaje – žrtva. Latinski: hostia! Znakovito! Treba reći i da i u ovoj materiji, kao i svugdje drugdje, postoje i manipulacije i lažna svjedočanstva i nečiste intencije. Sasvim sigurno. Netko mi se nedavno potužio kako „danас svatko može biti zlostavljač, dovoljno ga je jednom tako ocrniti...“ Da, ima i toga, takvih situacija podmetanja. No, uvjeravam vas, istinske žrtve nasilja istinski prolaze horor. Evo samo zadnjeg slučaja: muž palj ženi dlanove i lupa joj glavom o zid. Nemamo vremena ni mjesta ulaziti dublje u analizu samog nasilja, od motiva nasilnika do šutnje žrtava, od postotka suicidalnosti do vraćanja nasilniku, od raznih fobija, sindroma, psihoz, neuroza, itd., koje se javljaju tijekom proživljavanja nasilja...

Ostaje tvrda činjenica: nasilje je neopisivo užasna stvarnost mnogih i to se ne može zanijekati.

Opasnost je i u tome da se nasilnici poistovjećuju s odabranom grupom. Mislim na ovo: katolik ubio suprugu; svi su katolički muževi potencijalni zlostavljači. Takve prozirne konstrukcije možemo često prepoznati u mnogim medijima.

No, postoji i još jedna opasnost, a to je da se zanemari ili čak i prezre nasilje koje nekima „ne odgovara“. Na primjer, mnogi zagovornici borbe protiv nasilja odbijaju vidjeti eklatantno nasilje nad nerođenom djećicom, u njihovu usmrćenju u majčinoj utrobi. Ovo se nasilje i opravdava, sve više i više promiče kao nešto potpuno u redu – nasilje koje obuhvaća i mamu i nerođenoga. Kako bi bilo u redu prekinuti kucanje srca malog homo sapiensa pod majčinim srcem? Mnogima nije nikakav problem prihvatići nasilje (ekonomsko ali i ostalih vrsta) nad tzv. surogat-majkama, što ja nazivam dijaboličkim činom. Ili, zar nije užasno nasilje nad ljudskim tijelom i psihom prisutno itekako i u – prostituciji? A tko to danas uopće spominje? Javne kuće su nešto sasvim ok, zabava. Danas je postala najlakša i najdostupnija stvar nekoga oblatiti, javno uništiti, ugroziti... Pitam se, kako će nestati nasilja ako i oni koji se javno zalažu za žrtve nasilja, s druge strane ne raskrinkavaju ova nasilja, a čak ih i promiču, prvenstveno mislim na abortus? Nepoštenje i nepravda, u ime i neke političke korektnosti, samo stvara nova nasilja. Zar i difamacija neistomišljenika nije svojevrsno nasilje? Primjećujemo također, kako na primjer, žene s političkog spektra ljevice i one sa desnice nisu jednakopravne. Za njih ne vrijede ista pravila ponašanja glede njih samih, njihovih obitelji, posla.

Zato ponavljam, ovo je vrlo kompleksno pitanje, s tisuću lica. Nad svakim tim licem želi zasjati lice Kristovo i donijeti svim stranama pravi mir. Ne vidim i ne znam drugog rješenja osim povratka k Bogu, koji je kroz Deset zapovijedi odredio granice preko kojih se ne prelazi, iza kojih je samo nasilje i muka. Hoće li nestati nasilja? Da odmah kažem – neće. Ono će se povećavati i širiti na nevjerojatne načine i jačine sve do drugog dolaska Isusa na zemlju. Sve jasno piše u Svetom pismu i Katekizmu, pa koga zanima neka čita. Mi ćemo raditi sve da nasilja bude manje i radit ćemo i tako da govorimo istinu.

- Vi ste svjesni da pojmovi poput molitve, sakramenata, obraćenja ili vjere, duše, spasenja... danas u većini glasila baš i ne prolaze (osim u očuvanju tradicije) i da stvaraju i jednu neugodu ili i ignoriranje u javnom diskursu?

Svjestan sam i činjenice da će se mnogi ružno i nekorektno i nekulturno odnositi i prema osobi svećenika angažiranog u zaštiti žrtava nasilja, kao i prema našem apostolatu za život zbog te borbe u koju krećemo. To samo svjedoči o nekim „silama“. Navikli smo. I onako gotovo da ništa dobro ne nalazimo o Crkvi u našim medijima, ali to nije razlog da se povlačimo ili da jadukujemo. Mnogi misle da, općenito kršćani, katolici nemaju prava išta o ovomu govoriti a kamoli nešto činiti. Mnogi se i, opravдавajući neopravdljivo, sakrivaju iza pojma „kršćanin“ pa dokazuju kako je sve što nije u redu, ipak u redu. Lako je upasti u ekstremizam, kad se stvari ne priznaju kakvima jesu.

Iako nemamo veze s politikom a nismo niti službeno crkvena udruga, mi smo katolici i zauzimamo se za nultu stopu tolerancije za svaku vrstu nasilja, ne samo za onu vrstu koja je trenutno „moderna“. Budimo znak protivljenja – sam je Isus to nebrojeno puta i bio i tako nas podučio. Mi ne ulazimo u projekt sigurne kuće zbog časti, zbog hvale ili pljeska niti da pariramo nekomu, niti zato jer smo ogorčeni na nešto – mi to činimo jer ljubimo Isusa i želimo ga iskreno voljeti i u onima koji su prikovani na svoj težak križ. Za nas vrijedi i ono Kristovo: „Iljubite svoje neprijatelje!“ Naše majke za koje skrbimo dolaze iz često nepojmljivih obiteljskih pozadina, iz ovisnosti, u tjeskobnim stanjima, oduzete djece, prevarene od partnera, s mučnim život-

nim pričama. Mi u njima ne gledamo kakve bi trebale biti nego kakve danas jesu. Tako i nas sve Bog gleda! Svi smo grešnici, svi smo time i „magnet za Krista“! Zato sve ovo što činimo nije posao, nego je zvanje! Bog nam je dao i „karizmu strpljivosti“ jer ideali su jedno, realnost je drugo. Između to dvoje stoji Isus, i čeka, i nudi svoje Srce. „Betlehem“ ga želi prihvatići i darovati ga svima koji pokušaju na naša vrata!

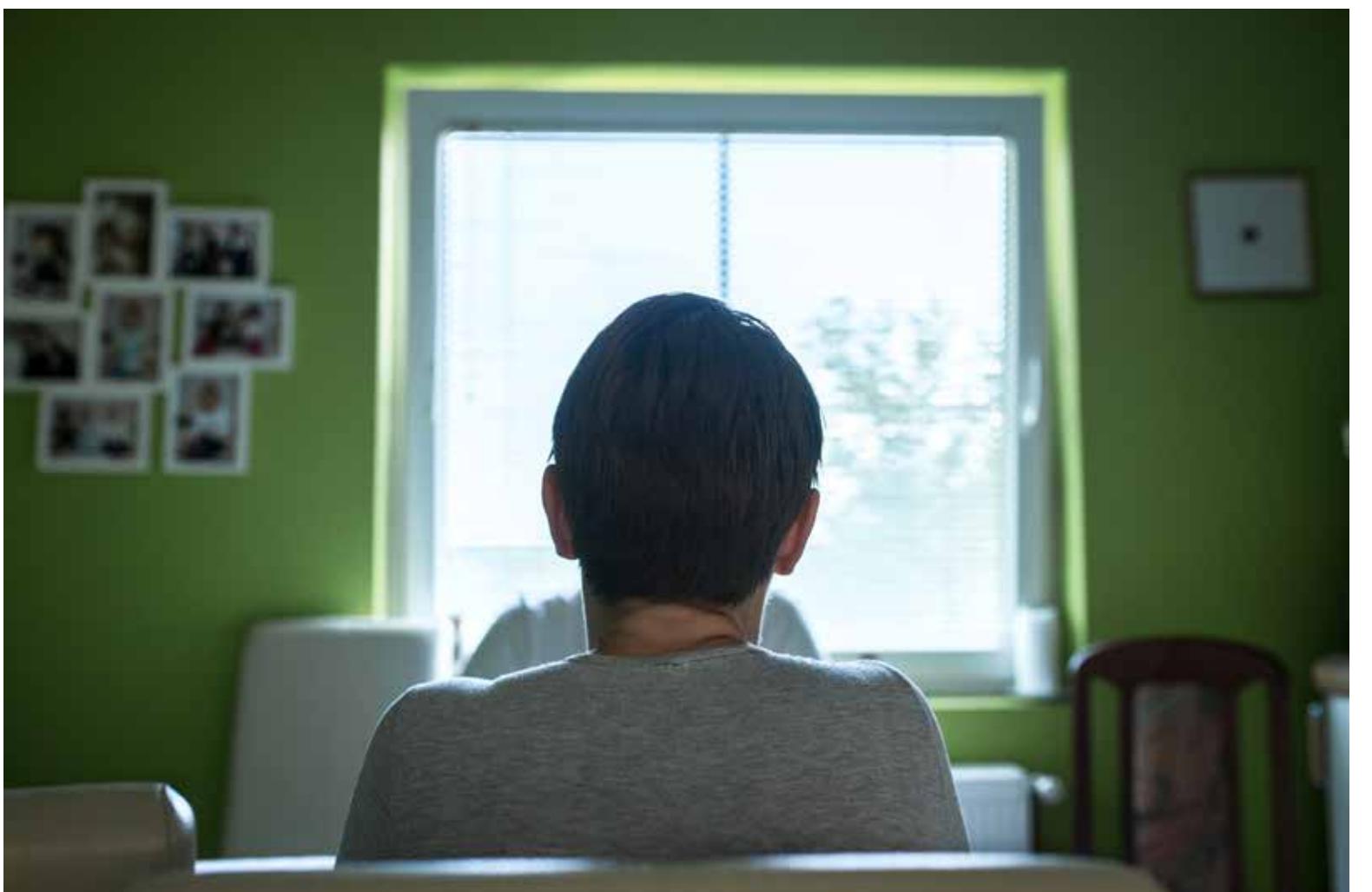
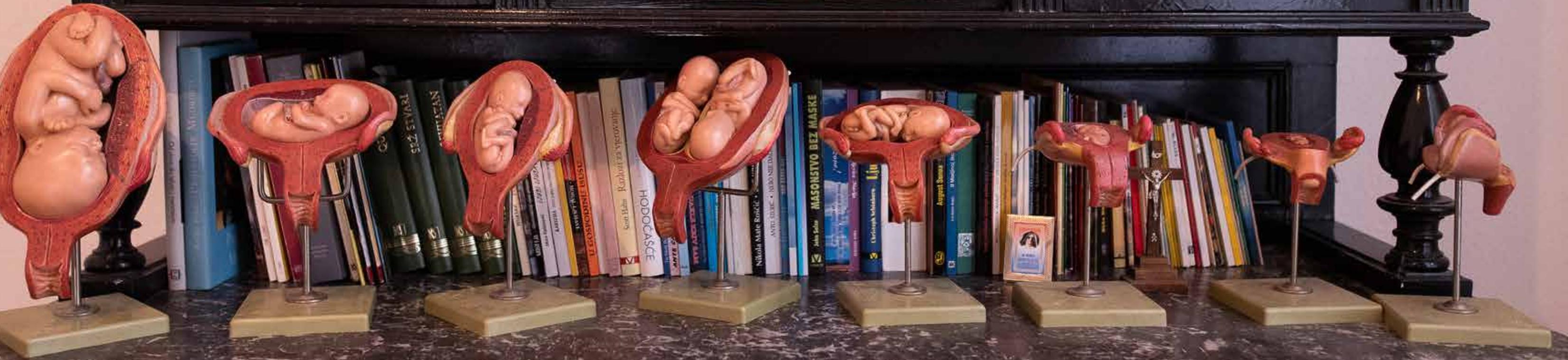

Foto: Luka Marušić

JOHANNES SEITE WAGEN IN VINCENZO BORASCA

FRANCESCO

PIRELLI

<